

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת תצוה

לקראת שבועת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 214

פנינים לפרשת תצוה

הנה ידוע ומפורסם לכל באי עולם אודות מגיפת ה'קורונה' המשתוללת בימים אלו, כשמקורה היא במדינת סין, ובימים אלו סין 'סגורה ומסוגרת' ואין מי שיעז להיכנס אליה, ואף בעלי העסקים מרחיקים עצמם ממקום הסכנה כמו מאש... ובאמת אם תתמה בפני כל אחד מהם, כיצד תשב בשלווה בביתך והרי בוער בך 'צורך פרנסה'...

מאוצרותיו של הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על השמחה והאמונה

משוכנס אדר מרבים בשמחה

ראשם ורובם 'לשמוע אל הרינה ואל התפילה'; בהמשך יאמר דברי צחות המעלים שחוק וככה יעלו עוד שלושים קומות, ובחלק השלישי יתכבד לוי להשמיע מדברותיו עד שיגיעו בשעה טובה ומוצלחת אל מקום שהותם בקומה התשיעית.

ואכן כך עשו - ראובן הנעים להם את החלק הראשון ועלו 'בנקל' שלושים קומות, לאחריו פתח שמעון במליצות ודברי שחוק ולא הרגישו באימוץ הרגל, ולבסוף החל לוי לדרוש עד שהגיע לקומה השמונים ונסתם לו המעיין... ולא עלה על זכרוננו שום מימרא נאה, ווארט' חזק או מעשה הגון... וביקש מהם: "הזכירו לי משהו כדי

מעשה בשלושה אחים שותפים שנסעו לצורך 'עסק' המשותף למדינת סין הרחוקה. ויהי בבואם תרו אחר 'בית מלון' לשכור לעצמם מיטה, כיסא, שולחן ומנורה, ולא מצאו רק חדר בקומה התשיעים. בלית ברירה סברו וקיבלו. והנה, בכל ימות השבוע השתמשו במעלית (עליוועטער) אשר עמה "יעלו שמים יירדו תהומות" במהירות עצומה, אך בפניא דמעלי שבתא יצאו מבית מלונם להתפלל בביהמ"ד דמתא מנחה, קבלת שבת ומעריב, ומשחזרו מצאו עצמם אובדי עצות - 'כיצד הרגל', כיצד יעלו עתה תשעים קומות הבנין ברגל, שהרי לא ייתכן לחלל שבת ולעלות במעלית. וכך עמדו בקומת המבוא הנקראת 'לובי' חסרי אונים, כיצד יישאו אותם רגליהם עד השמים, והיאך יהא ביכולתם להתאמץ ולהתייגע כל כך...

עד שנמלכו ביניהם כי הנה חנן ה' כל אחד מהם בכשרון נדיר, ראובן נתברך בקול ערב המושך אחריו בשירתו וזמרתו את כל השומעים עד שאינם מרגישים בין ימינם לשמאלם; לעומתו, שמעון יחיד מומחה בלספר מילתא דבדיחותא; ואילו לוי הוא פה מפיק מרגליות, וכיד ה' הטובה עליו יודע להמחיש ולצייר את כל דבריו מתוך חיות ומתיקות עד שלוקח את קהל השומעים ל'מחוזות אחרים'... וקבעו ביניהם, שראובן יפצח בשירה וקול זמרה בכל הילוך שלושים הקומות הראשונות, וממילא לא ירגישו במאמץ העלייה כי יהיו עסוקים

הרב אלישיב השיב על כך באמצעות מעשה שאירע בירושלים לפני עשרות שנים: יהודי יקר וירא שמים יצא ל'שוק מחנה יהודה' ביום חמישי כדי לרכוש את מצרכי השבת ולא חזר בפרק זמן סביר. בני ביתו דאגו לשלומם והחלו לחפש אחריו. לאחר שעות של חיפושים, נמצא האיש כשהוא שרוע על הרצפה שיכור מיין...

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"קִימוּ וְקַבְּלוּ הַיְהוּדִים עֲלֵיהֶם" (אסתר ט', כ"ז)

דבר נפלא אמר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, רבה של 'רמת אלחנן' בבני ברק, בשם חותנו, עמוד ההוראה, מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל:

הגמרא במסכת יומא (לה:): אומרת: "אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה משתכר בחצי דינר. חציו היה נותן לשומר בית המדרש, וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו. פעם אחת לא מצא דינר להשתכר, ולא הניחו שומר בית המדרש להיכנס פנימה. עלה ונתלה וישב על פי ארובה כדי לשמוע דברי אלוקים חיים מפי שמעיה ואבטליון.

"אמרו: אותו היום ערב שבת היה, ותקופת טבת הייתה וירד עליו שלג מן השמים. כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון: 'אבטליון אחי! בכל יום הבית מאיר והיום אפל, שמא יום המעונן הוא?'. הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארובה, עלו ומצאו עליו רום שלוש אמות שלג. פרקוהו, רחצוהו, סכוהו, והושיבוהו כנגד המדורה. אמרו: ראוי זה לחלל עליו את השבת."

בהזדמנות מסוימת נשאל מרן הרב אלישיב זצוק"ל, לכאורה כיצד יכול היה הלל להתיר את דמו למות, הלא זה פיקוח נפש לכל דבר - וכי לא ידע שכאשר ישכב במזג אוויר כה סוער תחת כיפת השמים הוא עלול לקפוא?

השיב על כך הרב אלישיב באמצעות מעשה שאירע בירושלים לפני עשרות שנים:

יהודי יקר וירא שמים יצא ל'שוק מחנה יהודה' ביום חמישי אחר הצהרים כדי לרכוש את מצרכי השבת ולא חזר בפרק זמן סביר. בני ביתו דאגו לשלומם והחלו לחפש אחריו. לאחר שעות של חיפושים שנמשכו אל תוך השעות הקטנות של הלילה, נמצא האיש באחד מבתי המרזח בשוק כשהוא שרוע על הרצפה שיכור מיין...

בני משפחתו הוכו בתדהמה כשמעו היכן נמצא אביהם, והתקשו לעכל את העובדה כי איש ישר דרך ירא שמים ובעל בעמיו כמותו - ימצא כשיכור כאחד הריקים בבית מרזח? הנהגה שאינה הולמת אותו ובוודאי שאינו רגיל בה...

משנתפכח מיינו התגלה הסוד. הוא סיפר שכשיצא מהבית לכיוון

השוק היה לו קר מאד, וכשראה בצד הדרך בית מרזח החליט להיכנס אליו ללגום בו כוסית קטנה של יין שרף להחם בה את גופו. הוא חשב לעצמו ובצדק כי כוסית אחת קטנה ודאי לא תשפיע עליו להשתכר. אולם כשראה שהיין מיטיב לו וגופו הוחם ביקש לקנות "רק עוד כוסית אחת", ובאמת לא התכוון ליותר ממנה, אולם כשגמר לשתותה חשקה נפשו בעוד כוסית ולאחריה בעוד כוסית... כך נגרר לקנות עוד ועוד, והתוצאה הסופית הייתה מציאתו שרוע ברצפת בית המרזח כשיכור מוחלט...

כך היה גם אצל הלל הזקן, הסביר הרב אלישיב. וכי יעלה על הדעת שהלל הזקן אכן עלה על הארובה על מנת להיות שם שעה ארוכה עד שיצטרפו לפנות מעל גבו שלוש אמות של שלג?! ודאי שלא! הדבר אסור על פי הלכה, וודאי שלא התכוון להמרות את פי ההלכה בזה.

אלא שאהבת התורה העצומה שבערה בו היא זו שגרמה לו להישאר להאזין לשיעור בצורה כזאת. בתחילה הוא נתלה על הארובה להאזין לשיעור בכוונה לשהות שם רק מספר דקות בודדות, לשמוע רק את חמש הדקות הראשונות של השיעור ותו לא. אך לפתע הוא שמע את אחד התלמידים מקשה על השיעור, וחשב לעצמו להמתין רק עוד רגע כדי לשמוע גם את התשובה, ואז רק עוד רגע לשמוע כיצד שמעיה ואבטליון מסבירים נקודה פלונית ודחייה אלמונית...

בו אוחזים יישארו רק שתיים-שלוש דקות... האם שווה לכם כל המאמץ הגדול הכרוך בכך אך ורק בשביל שתיים-שלוש דקות?". חיוך רחב התפשט על פניו של רבי שלמה, ובחן ונועם השיב לי תשובה מאלפת שמהווה יסוד במלחמת היצר המלווה את האדם דבר יום ביומו:

"נכון שלפעמים נותרות רק שתי דקות ללמוד מוסר, אבל הבה ואומר לך מדוע אני בכל זאת מתאמץ לעלות. ראה זה פלא, במשך כל הבוקר של יום שישי אינני מקבל שום טלפונים מיוחדים, אך תמיד בדיוק בשעה המיועדת בה אני מתכוון לצאת ללמוד מוסר בבית המשגיח באים כל מיני טלפונים שונים עם שאלות דחופות שאינן סובלות דחוי.

"וכי אינני יודע מיהו האחראי לשלוח לי את כל הטלפונים הדחופים הללו דווקא ברגעים שאני עומד לצאת מהבית? הרי ברור לי בוודאות גמורה שזה השטן בכבודו ובעצמו!".

והוסיף לומר: "הרי לנתק את הטלפון לגמרי גם כן אינני יכול, כי לרבנים אסור לנתק את הטלפון, האחריות רובצת על כתפיהם... הרי זה מעשה שטן שעושה הכל כדי שלא אספיק ללמוד מוסר". ואז אמר בפסקנות: "אך זה לא יעזור לו! אני מראה לו שאינני מתחשב בקשיים שהוא מציב לי! בגלל זה לא אמנע מלצאת לסדר, אני אתאמץ אפילו בשביל דקות ספורות!..." מפעים!

לאחר שנים רבות, כשסיפרתי זאת להגה"צ רבי ראובן הכסטר שליט"א, משגיח ישיבת מיר - ברכפלד, הוא חייך חיוך רחב ומיד הוסיף לי על כך נופך נפלא ששמע מיהודי נאמן שהכיר היטב את רבי שלמה טנא, שאכן רבי שלמה הקפיד תמיד לשמור בעקביות רבה סדר מוסר זה, אפילו כשנותר לו בשביל כך רק זמן מועט.

אותו יהודי שמע מרבי שלמה, כי פעם אחת אירע מקרה שעייב אותו מלצאת לסדר ובסופו של דבר לא נותרה לו אלא דקה אחת ללמוד מוסר, אך הוא לא הרים ידיים ואמר נואש, אדרבה הוא פתח בהתלהבות את ספר 'שערי תשובה' והחל לקרוא בקול ובהתלהטות, כאילו כל הזמן שבעולם לפניו.

והנה, להשתוממותו הרבה נפתח הספר בדיוק בשער שני, שם האירו למול עיניו מילותיו הטהורות של 'רבינו יונה', החרוטות בעט הזהב שלו והלהיבו את רוחו:

"הנה האיש הזה ברגע קטן יצא מאפילה לאור גדול, כי עת אשר יאזין ויסכית ולבבו יבין ושב ויקבל ביום שמעו דברי המוכיח... ומעת אשר קיבל כזאת במחשבתו וגמר עליו ככה בלבבו קנה לנפשו זכות ושכר על כל המצוות והמוסרים, ואשריו כי צדק נפשו בשעה קלה!". מיד כשגמר לקרוא מילים אלו הוא שומע דפיקה: "אשרי יושבי ביתך..."

רבי שלמה ראה בכך סימן משמים שאכן מסכימים עם הנחתו, הרי לא בכדי נפתח לו הספר ברגעים מועטים אלו דוקא בקטע זה. מכאן הסיק שכדאי, ראוי ורצוי להתאמץ אפילו לדקות מועטות.

"ואשריו כי צדק נפשו בשעה קלה!..."

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

לאט לאט גברה סערת הרוח בבית המדרש וקולות ה'ריתחא דאוריתא' בין התלמידים שבו את לבו, ומרוב תענוג לא היה מסוגל להפסיק. הוא חשב לעצמו: 'אשמע רק עוד מילה אחת', עוד אחת ועוד אחת, עד שמצאאוהו במצב סכנה, מקורר וקפוא, מכוסה תחת גובה של שלוש אמות שלג!

מה שנדרש מאתנו להשכיל מהארה נפלאה זו, כי מוטלת החובה על האדם לא להלך בגדולות ובנפלאות אלא לנהוג בפשטות בצורה עקבית, מבלי להתפעל ולהתרגש מנפילה וממעידה. היצר הרע מחפש את נקודות החולשה והתורפה שלנו, ומשם מנסה לפלס לעצמו נתיבים, לסלק את האדם מדרך הישר.

אולם עם הגישה הזאת של עוד משנה ועוד דף גמרא, עוד התאמצות ועוד התגברות, בסופו של דבר כשיסתכל האדם אחרנית יראה עד כמה גדולה היא הצלחתו והתקדמותו בידיעת התורה, בעבודת המידות ובהכנעת היצר, זה יביא אותו אל סיפוקו הנכון ואל הצלחתו הרוחנית הגדולה בעתיד.

מורי ורבי, מרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א, ראש ישיבת פוניבז', רגיל לספר, כי בשנים הראשונות של הישיבה לא היו הרבה ברזים בחדר האכל, והבחורים נאלצו להמתין בתור כמה רגעים לנטילת ידיים. היה אחד מבני הישיבה שקבע לעצמו לנצל את אותו זמן מועט ללמוד בספר 'חיי אדם', ואך ממעט הזמן הזה זכה לסיים את כולו...

עוד שורה ועוד שורה, עוד סעיף ועוד סימן, בצבירה של מספר שנים נשלם לכדי חיבור שלם של מאות סימונים סבוכים.

כך גדלים תלמידי חכמים!

"ואשריו כי צדק נפשו בשעה קלה"

תקופה ארוכה לאחר פטירת הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', היו מתאספים חשובי תלמידיו מדי יום שישי בביתו, שם למדו מוסר בצוותא במשך חצי שעה, ולאחר מכן התפללו תפילת מנחה בחדרו הקדוש.

באחד השבועות נוכחתי לראות את אחד מגדולי תלמידיו של המשגיח, הגאון רבי שלמה טנא זצ"ל, מחשובי הדיינים בדור העבר, איש של צורה, תלמיד חכם מובהק ומבני העלייה המועטים שהשתבח בהם דורנו, כשהוא צועד בצעדים אטיים אל עבר בית המשגיח דקות ספורות לפני סיום זמן הלימוד הקבוע עם התלמידים. רבי שלמה לא היה אז צעיר, מה גם שבשביל לעלות לבית המשגיח היה עליו לטפס את כל מעלה ההר התלול של גבעת הישיבה, משימה שמן הסתם דרשה ממנו כוחות לא מעטים. הרהרתי לעצמי, לשם מה הוא טורח לעשות זאת?

באשר זכיתי מעט לקירבתו אזרתי אומץ, ניגשתי אליו וביקשתי ביראת הכבוד רשות לדון בפניו: "במטותא דמר, אוכל לשאול אתכם שאלה?". כשנענית בחיוב, שאלתי: "תורה היא וללמוד אני צריך, מדוע הנכם טורחים בגיל שלכם לטפס על הר גבוה כזה בשביל דקות ספורות? הרי עד שהרב גיע למעלה יישארו אולי חמש דקות לסיים סדר מוסר, ועד שתמצאו את הספר ותפתחו אותו במקום

אחרי תפילת שחרית עלה מרן הסטייפלר לביתנו. אמא ישיבה בכניסה בה היתה מקבלת את הנשים ומרן הסטייפלר אמר לה: "אני לא אז מפה עד שאת אוכלת". זה סיפור שאני כילד זוכר

הגאון רבי שלמה קנייבסקי שליט"א, ראש ישיבת 'קרית מלך',
על חכמת הלב של אמו הרבנית קנייבסקי ע"ה

"אֵל כָּל חַכְמֵי יִב" (שמות כ"ח, ג')

את יסודות החינוך בבית הגדול תולה הגאון רבי שלמה קנייבסקי שליט"א, בנה של הרבנית בת שבע, במסירות המוחלטת של אמו לתורת אביו ולטובת הילדים.

"יסודות החינוך שלה היו להיות אמא טובה כפשוטו. היא הייתה אמא במלוא מובן המילה. נתנה את כל כולה לילדים, דאגה לכל אחד ובכל פרט. כך אנחנו כילדים זוכרים אותה. כילדים לא הרגשנו אותה אף פעם כמחנכת או כיועצת בחינוך, היא הייתה אמא, והו יסוד אחד יחיד ומיוחד. בשולחן שבת היא הייתה 'כמאן דליתא' - כמי שלא נמצאת כלל. היא ביטלה עצמה לגמרי בפני אבינו שליט"א. היא לא התערבה בחינוך שלו, לא התייחסה אלינו כרבנית אלא כאמא.

"אצלה הילדים היו ראשונים במעלה. אצל מרדכי הצדיק כתוב: 'דורש... לעמו ודובר שלום לכל זרעו!' - קודם עמו ובסוף זרעו. אצלה, כאם בישראל, המצב היה הפוך: קודם כל הילדים. כך היה בצעירותה וכך היה בזקנותה".

איך הרגשתם כילדים, או איך הגבתם כשבבית הקטן הסתובבו יחד אתכם נשים זרות ומסכנות? האם האמא - הרבנית דיברה אתכם אודות כך?

"כשאני הייתי ילד, לא הסתובבו כל כך נשים והיו יותר ילדים שונים. היו ילדים שאמא שלהם הייתה חולה או כאלה שאמם ילדה ולא היה להם היכן להיות. זה היה כל כך פשוט וברור בשבילנו, ממש חלק מהבית. ידענו שכמו שהיא אמא שלנו היא אמא של כולם. כשהיא לקחה אותנו לחיידר, כמובן שיחד אתנו היא לקחה עוד את חמשת ילדי השכנים, וכשנסעה עם הבנות לים נוספו עוד מספר בנות מכל השכונה".

את הנתינה המופלאה שלה לזולת יחד עם אהבת התורה מדגים הגר"ש קנייבסקי בסיפור מימי צעירותה: "זכור לי סיפור מופלא משנות נישואיה הראשונות, כשעדיין גרו ברחוב אור החיים. הם היו גרים באותו דירה יחד עם משפחת הגאון רבי פנחס שרייבר זצ"ל. לכל משפחה היה חדר אחד, כשהמטבח והשירותים משותפים לכולם.

"הבן הגדול של משפחת שרייבר היה אז ילד קטן שהלך לגן. הרבנית שרייבר עצמה עבדה כגננת וכשסיימה את עבודתה חזרה מיד לביתה, אבל הבן הקטן חזר שלושת רבעי שעה לפני שהיה

צורך לחפש עבורו מי שתשמור עליו באותו זמן. כדי למצוא פתרון לבעיה פנתה הרבנית שרייבר לאמא ושאלה אותה אם תסכים לשמור ולטפל בבן הקטן במשך שלושת רבעי שעה. אמא הסכימה, אך אמרה שהיא מתנה את הסכמתה בתשלום. 'ומניין אשלם לך?', שאלה אותה הרבנית שרייבר בדאגה. 'לא ביקשתי כסף', הסבירה לה מיד אמא. 'אני מבקשת שזכות הלימוד של בעלך בשלושת רבעי השעה הזאת תהיה שלי...'. כך קם והיה ההסכם ביניהן.

"על חשיבות לימוד התורה ובמיוחד של אבא לא שמענו ממנה אף פעם הרצאות. פשוט חיינו זאת. נשמנו בכל רגע את מה שהיה בשבילה במקום הראשון. זה היה העיקרון שלה בחיים. זאת לא הייתה שיטה אלא דרך חיים, כאשה וכאם.

"היא לא דיברה אף פעם ולא נתנה לנו 'דרשות' על מה לחנך ולהתחנך, שווה בשווה. למעשה, מאז שאני זוכר את עצמי ואת הבית אבא לא היה מעורב בכלל בענייני הבית ובטיפול בילדים. כולו קודש ללימוד התורה.

"עברתי תאונת דרכים בגיל שבע וחצי ושכבתי בבית החולים מספר שבועות. במשך כל התקופה אמא בלבד הייתה איתי. אחיותי טיפלו ביתר הילדים ובבית. עד כמה שידוע לי, לפני כל לידה הייתה אמא ע"ה נוסעת לאמה בירושלים עם כל הילדים ונשארת שם עד אחרי הלידה, כדי שאבא לא יצטרך להפסיק או להתבטל מלימודו אפילו לרגע. כל לידת בן או בת קיבל אבא הודעה וחזר מיד ללימודו".

ידוע לך שמרן הסטייפלר שלח אליה נשים לברך אותן?

להתחיל את היום ברגל ימין

**הפורתח
בכל יום...
המייל היומי של 'דרשו'**

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
אקטואלי ומרתק.

הצטרפו בחינם לאלפי המנויים,
שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הודעה חשובה

לידיעת קוראנו הנאמנים והנכבדים
עקב חג פורים הבעל"ט

הננו להודיע כי גיליון

'לקראת שבת'

לפרשת כי תשא

**יופץ במתכונת מצומצמת
וניתן יהיה לקבלו במייל**

לקבלת הגיליון נא שלחו מייל

dirshu@dirshu.co.il

"אינני יודע בבידור. מה שבא לי ידוע בכל המשפחה וגם המורחבת, שמרן הסטייפלר העריך אותה מאוד, הוא העריך את אהבת התורה שלה ויתר המידות שלה. סיפור אחד שימחיש: באחד הצומות חשב מרן הסטייפלר שאסור לה לצום בו, דבר שלא היה קיים אצלה מעולם - בשבילה עשרה בטבת היה כמו יום כיפור. אם צריך לצום - צמים! וכך עשתה גם הפעם. אחרי תפילת שחרית עלה מרן הסטייפלר לביתנו. אמא ישבה בכניסה בה הייתה מקבלת את הנשים ומרן הסטייפלר אמר לה: 'אני לא אז מפה עד שאת אוכלת'. זה סיפור שאני כילד זוכר.

"כשהייתי ילד והלכתי לבקר את סבא, מרן הסטייפלר היה שואל כמעט בכל פעם: 'מה שלום האמא?'. פעם אחת כששאל אותי כך, עניתי לו: 'הרופאים אומרים שיש לה לחץ דם גבוה'. ענה לי הסבא הגדול: 'פעם היו יודעים שמי שיש לו חום הוא חולה, ומי שאין לו חום איננו חולה. היום הרופאים לוקחים סמרטוט וכורכים אותו סביב היד ו'ממציאים' מחלה חדשה'. סיפרתי את דברי הסבא למרן הגרי"ש אלישיב, הסבא השני. 'לדעת', הוא הגיב, 'מה שכתוב בגמרא 'מי שאחזו דם' הכוונה לחץ דם גבוה - אם כן יש אסמכתא לדבר'."

ידוע לנו שהדבר היחיד שציער אותה היא העובדה שאנשים באים לספר על צרותיהם, וכשהם נושעים הם שוכחים לחזור ולבשר לה זאת.

"אכן כך. אמא שמעה והשתתפה בכל צרה ובעיה של כל אחד שפנה אליה, ורצתה מאוד להיווכח שכבר נושע. אבל בשנים האחרונות כבר היו באים אליה כדי לספר למשל שמעוכבת השידוך מצאה את זיווגה, על ילד שנולד אחרי שנים רבות, על חולה שנתרפא וכו'. הסיפורים האלה מילאו אותה שמחה עצומה והיא שיתפה אותנו בשמחתה.

נשים הגיעו אליה עם בעיות או עם טענות, ואמא, בסבלנות הידועה שלה, ישבה עם כל אחת והסבירה לה מה תפקיד האשה בבית. וכך השכינה שלום בהרבה בתים וגם בנתה בתים חדשים או מחדש.

"שמעתי שישנם ילדים רבים שנולדו חיים וקיימים בעולם בזכותה. נשים היו מגיעות אליה דאוגות לחוצות, כואבות, מזואשות ואמא דיברה על ליבן, סיפרה להם סיפורים על עצמה וסיפורים ידועים, מדברת ומסבירה עד שיצאו ממנה 'אדם חדש', רגועות ומאמינות. רובן חזרו אליה שוב ושוב כדי לקבל מילים חמות ומלטפות ומחזקות וכך שבו לביתן.

"מי שהגיע אליה רעב ככלב - מבחינה נפשית - יצא שבע, נפשית כמובן, ולפעמים גם גשמית. כשראתה שיש צורך הגישה גם מזון, ורבים אכלו על שולחנה במיוחד בימי שישי.

"העולם אומר שאפשר לשקר למעט אנשים במשך זמן רב, ואפשר לשקר לאנשים רבים במשך זמן קצר, אבל אי אפשר לשקר לאנשים רבים לזמן ארוך. וזו אמת. כל כך הרבה אנשים חשו במשך השנים ארוכות שאמא ע"ה מרגישה אותם ומשתתפת אתם באמת! ולכן הם שבו וחזרו עליה שוב ושוב.

"מי ששומע זאת חש שהיא הייתה אשה שלא מעלמא הדין, אשה

המשך בעמוד 28

כשקם אבי מורי זצ"ל לדבר, דרש את הנאום כולו בתוספת החלק האחרון שאותו שלל אחי. אני, שהייתי ילד קטן, עודני זוכר ששמעתי אנשים מדברים ביניהם: "למה היה צריך ר' יחזקאל לקלקל את דבריו בקטע האחרון בדרשה? הלוא הנאום כולו היה נאה ויפה כל כך...". לאחר מעשה לא עצר אחי כוח, ושאל את אבי מדוע באמת היה חשוב לו להוסיף את הדברים הללו

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על הזהירות העצומה מפגיעה בשני - גם בפורים

"אֵל כָּל חַכְמֵי לֵב" (שמות כ"ח, ג')

את זוהר דבריו. אני, שהייתי ילד קטן, עודני זוכר ששמעתי אנשים מדברים ביניהם: "למה היה צריך ר' יחזקאל לקלקל את דבריו בקטע האחרון בדרשה? הלוא הנאום כולו היה נאה ויפה כל כך...".

לאחר מעשה לא עצר אחי כוח, ושאל את אבי מדוע באמת היה חשוב לו להוסיף את הדברים הללו. ענה לו אבי זצ"ל: "לצדי ישב באותה עת רב אחד מזקני וחשובי רבני ירושלים, גדול מאד בתורה ובהוראה אך אינו איש דברים. אותי כיבדו לשאת דברים אחריו. אילו הייתי מסיים את דבריי בלי לעמעם את יופי, עלול הייתי לגרום לו חלישות הדעת ועוגמת נפש - איך אברך צעיר ממנו מיטיב לנאום כל כך. מחירה של פגיעה כזו בכבודו של רב ישיש ממני אינו שווה לי מאומה".

אלו נקודות רגישות ועדינות ביותר.

פעם אמרתי להרה"ח רבי אלתר משה יונגר זצ"ל, שהגיע מבית חסידי בסיגעט, ואביו היה מסתופף בצל הרה"ק ה'עצי חיים' ז"ע, כי שמעתי שכל דברי התורה בספר 'עצי חיים' על התורה אינם מן הדרשות שהיה נושא בבית המדרש, משום ששם לא היה אומר את הרעיונות הנפלאים והמתוקים, אלא מן הדברים שהעלה על הכתב לאחר השבת. הוא אישר לי שכך הם הדברים. והוסיף לספר, כי כאשר היה ה'עצי חיים' נוסע לערים אחרות, היו תלמידיו מתביישים

ישנם אנשים שחוננו משמים בכישרון מיוחד בתחום מסוים, כישרון המאפיל על כל הסובבים אותם. אנשים כאלו צריכים להיזהר ביותר בשעה שהם משתמשים בכישרון הזה, שחלילה לא יפגע מאן שהוא כתוצאה מכך.

אבי מורי זצ"ל היה גאון מופלג במידה זו של שמירה על כבוד הזולת, ובמיוחד בעניינים שבין אדם לחברו, עד שלא ניתן לתאר את מידת זהירותו בכך כלל.

הוא היה מחונן בכישרון דרשות בקנה מידה עולמי. בכוחו היה לדרוש בלילה אחד חמש דרשות שונות, כל אחת בנושא אחר, ובכל דרשה היה מחדש חידושים ורעיונות נפלאים כמעייין המתגבר ממש. את ספרו 'תפארת יחזקאל', על שני כרכיו, לא כתב בעצמו. בשנתו האחרונה ישב לידו אחיו, הגה"צ ר' יוסף זצ"ל, וסרט הקלטה בידו, ורשם את הדברים היוצאים מפיו.

שמו הטוב הלך לפניו כנואם בחדס עליון. בכנסים רבים הוזמן לשאת דברים, והודעה על כך התפרסמה ברבים. מחמת זהירותו המופלגת בעניינים שבין אדם לחברו, כאשר הבחין כי לצדו הוזמנו רבנים נוספים, מבוגרים ממנו, או ראשי ישיבות ויושבי על מדין, שלא חוננו בכישרון הנאום, נהג לוותר על הופעתו ונמנע מלדרוש כדי שחלילה לא יפגע במעמדם.

פעם נקרא לנאום במקום מסוים, ובטרם יצא ישב עם אחי וסידר לפניו את תוכן הדברים שברצונו לדבר שם. בסוף דבריו אמר רעיון מסוים. כששמע זאת אחי העיר לו בדרך כבוד: "אמנם מדין כיבוד אב אסור לי להעריך, אך מאחר ובחרת לומר לי את הדברים נראה כי ברצונך שאעיר לך את הערותיי ויש לי תפקיד כאן, לכן אני אומר שהקטע האחרון הוא בעיניי כקוץ באליה משובחת. אם תאמר את הדברים הללו אתה מעמעם את כל הזוהר והיופי של הדרשה".

אבי זצ"ל האזין להערה, ולא ענה לו כלום.

בשעת המעמד, כשקם לדבר דרש את הנאום כולו, בתוספת החלק האחרון שאותו שלל אחי. כפי שחזה אחי, התוספת הזו עמעמה

בשעת נאומו ישב הציבור בעיניים פעורות והאזין לכל הגה היוצא מפיו. כשסיים האברך לדבר קם אחד הרבנים ויצא את האולם, כשעל פניו ניכרת חלישות הדעת

מהי החשיבות של פורים, ומהו התפקיד המוטל עלינו בפורים - אפשר לראות ממה שנופלים ונכשלים בהלבנת פנים והיזק לחברו יותר מכל השנה. אנשים דוחים את הכל לפורים. אם יש בלב משהו על הזולת, טענה או ביקורת - שומרים הכל לפורים.

אבל השטן לא ישן! הוא יודע היטב את תפקידו! תפקידו הוא שיהיה 'עד דלא ידע', ואז להוציא החוצה מה שיש לו בלבו על הזולת רח"ל. מתוך כך עלינו להבין מה העבודה המיוחדת המוטלת עלינו ביום הפורים.

לפעמים מתחשק לבחור לעשות איזשהו צחוק או לומר בדיחה בבית רבו, ועלול ח"ו לגרום, על ידי אי זהירותו, לפגיעה בכבוד רבו, שחז"ל הקפידו על כך מאוד, ואפילו יותר מכבוד אביו. על עוון חמור זה הננו מתוודים בתפילות יום הכיפורים ואומרים: "ועל חטא שחטאנו לפניך בזלזול הורים ומוזרים". וכן הפליגו והחמירו חז"ל בעונשו של המבזה תלמיד חכם, עד כדי שאמרו שאין תרופה למכתו, ה' ישמרנו.

זאת ועוד: לעתים מתווסף דבר, שגם לגביו נדרשת זהירות רבה; לפעמים כשאין נזהרים בדיבור הראוי - ובני ביתו של הרב, המגיד שיעור או המשגיח, רואים ושומעים את ההתנהגות והדיבורים כלפי אביהם - הדבר עלול להביא לידי תוצאות נוראות, וליצור משקעים כבדים עד מאוד. לפעמים עלול כבוד האב לרדת בעיני בני המשפחה, ומי הוא אשר יוכל לקחת על כתפיו דבר חמור זה?! כמו כן, נצרכת זהירות דומה לא לגרום הפסד ונוק כספי לזולת, משום שעל היזק כספי שלא משלמים צריכים להתגלגל שוב לעולם, ה' ישמרנו. ועל כן צריכים להישמר היטב שלא יקרה ח"ו דבר מעין זה, אפילו כמלוא הנימה.

הדברים אמורים בפרט לבני תורה, יקרים וחביבים, שכל השנה שומעים שיחות על הדברים האלו והמסתעפים מהם, עליהם בוודאי מוטל חוב קדוש להיות דוגמה לאחרים, לדעת ולהבין איך מתנהגים בבית הרב.

(מתוך ספר 'כבודם של ישראל')

בכך שלא היה מיטיב לדבר ולא נאם נאומים מוצלחים. בית סיגעט היו ידועים כמיטיבי נאום באופן נדיר ומופלא ביותר, והוא לעומתם לא היה מרתק כל כך את שומעיו.

פעם שאלוהו לסיבת הדבר ואמר: "היות שאני רגיל לנסוע למקומות רבים, חושש אני שמא אגיע פעם לעיר שבה המרא דאתרא אינו נאם מוצלח, והוא עלול להיפגע בראותו שהציבור נמשך לדברי האורח יותר מאשר אל הדיבורים שלו. נמצא שאני גורם חלישות הדעת וכאב לב לרב בישראל, לכן אני נמנע מלנאום כיד ה' הטוב עלי".

הייתי עד ראייה לסיטואציה הפוכה - במסיבת 'שבע ברכות' ישבו בשולחן המזרח שני רבנים מכובדים, מפורסמים משכמם ומעלה, ושניהם נאמו באותה מסיבה לכבוד החתן והמחותנים. אחריהם קם לדבר אברך צעיר לימים, שהתברך בכישרון נאום מיוחד במינו. בשעת נאומו ישב הציבור בעיניים פעורות והאזין לכל הגה היוצא מפיו. כשסיים האברך לדבר קם אחד הרבנים ויצא את האולם, כשעל פניו ניכרת חלישות הדעת.

או אז הבנתי כמה עדינות נפש וחכמה נדרשות על מנת להיזהר בכבודם של רבנים, וכמה מחשבה והתבוננות צריכות להיות כדי שלא להחליש דעתו של רב מבוגר היושב לצדך. גם אדם גדול שאינו לוקה במידת הגאווה, יש לגביו מושג של חלישות הדעת. נאה היה לאותו אברך צעיר שפיו מפיק מרגליות לקחת זאת בחשבון ולהצטנע יותר במצב שנוצר, להתאפק ולא לנצל את הבמה שניתנה לו להפגנת כישורים שאינה במקומה.

אמנם, אין ספק כי זוהי עבודה קשה מן הקשות שבמקדש, שהרי סוף סוף מדובר בדרשנים שמוזמנים למטרה מיוחדת - לעורר את הלבבות. לרוב מבכרים דווקא אותם על פני דרשנים אחרים מחמת כישרון הנאום שלהם. בכל זאת, חובתו של כל אדם היא להיות זהיר במעשיו, ואם מישוהו עלול להיפגע כתוצאה מכך עליו לשמור את מוצא פיו.

עצה טובה ונפלאה לכך היא להתחיל כל שיחה בהזכרת הדברים חוצבי הלהבות שנשמעו עד כה בדרשות הקודמות, ובאמירה שאחר דברים נפלאים אלו אין לנו מה להוסיף, וכן במהלך הדרשה להזכיר מספר פעמים אמירות ונקודות מתוך דבריו של הנאום הקודם.

בפורים נדרשת זהירות יתירה

יום הפורים הוא יום 'מועד לפורענות' בעניינים של בין אדם לחברו. מתוך קיום מהודר של 'עד דלא ידע' עלולים להיטשטש הגבולות העדינים של האסור והמוותר, ובקלות יחסית אפשר ללעוג לזולת או לזלזל בכבוד רבו.

המשגיח, רבי נתן וכתפויגעל זצ"ל נהג לפני פורים לדבר הרבה על כך שמצוות היום בפורים היא "כאיש אחד בלב אחד", ואמר כי אם רוצים לראות סימן לכך אפשר לראות במה נכשלים ונופלים ביום זה! הוא הזכיר את דברי הגר"א ב'אדרת אליהו': בזמננו, כשאין נביא שיאמר מה תפקידו של אדם ומה הוא צריך לתקן - איך אפשר לדעת מה לתקן? במה שהאדם נופל יותר ונכשל יותר, זה מה שצריך לתקן, וזו העבודה שלו. והוסיף: אם רוצים לדעת מהי קדושת פורים,

בהגיע הרבי הקדוש מבלו'ז'וב סמוך אליו, ניגש מיד בפיק ברכיים והתנצל מאוד על שלא היה ביכולתו להגיע אל הדינר הגדול... "אכניס את הצ'ק מאוחר יותר!", הבטיח האיש. כשחזר הרבי לביתו, היה נסער ביותר, ואמר: "כל העסק הזה לא בשבילי! אם כתוצאה מן הדינר חשים אנשים אי נעימות לעבור על-ידי ברחוב אינני צריך את כל זה!"

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א: כשפועלים בצוותא ובאהבה זוכים לתיקון המידות

"וְאַתָּה תַצִּיחַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'" (שמות כ"ז, כ')

פירשו בספרים הקדושים, "תצוה" מלשון צוותא וחיבור, שתחבר עצמך באחדות ובאהבת רעים ביחד עם בני ישראל; ובזאת יקחו אליך "שמן זית זך", שתהיינה התורה והמצוות שלמות וצלולות - כי בהיעדר תיקון המידות עדיין מעורב בתורה ותפילה טוב ורע, והמידות המושחתות גורמות הקלקול בכל דבר. בחיבור עם ישראל בצוותא ובאהבה זוכים לתיקון המידות, שתעלינה ותארנה בשמן זית זך.

אחד מגדולי הצדיקים בדור שלפנינו היה האדמו"ר הקדוש מקופיטשניץ ז"ע, שבעת מלחמת העולם הראשונה ברח כיתר אדמו"רי בית רוז'ין מקופיטשניץ אל וינה הבירה, שנותרה אז מחוץ למלחמה. לאחר מכן היגר לארצות הברית שבאמריקה.

מידת טובו וענוותנותו ואהבת ישראל שיקדה בו היו מפורסמות לשם דבר, סיפורים רבים נקשרו בטיב מידותיו הנאצלות והמזוככות. באחד מביקוריו בארץ הקודש הגיע לביתו של הגאון המפורסם רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל בשכונת בית וגן בעניין ציבורי מסוים. בתום הביקור ביקש להזמין עבורו 'טקסי' שיחזירהו לבית מלונו, והגאון ר' שלמה זלמן ירד עמו ללוותו בדרכו.

באותם ימים לא היו מוניות רבות כבימינו, ההמתנה לטקסי הייתה אורכת זמן רב, לפעמים אף כחצי שעה ויותר. כשראה ר' שלמה זלמן שהמונית מתאחרת, והרבי הקדוש, שהיה זקן וחלש, עומד כל העת על רגליו, ציווה להוריד עבורו 'כסא' מן הבית כדי שיוכל הרבי לשבת בעת ההמתנה הארוכה ולא יצטרך לטרוח בעמידתו כל אותה עת.

ברם, כשהציע ר' שלמה זלמן את הכסא לפני הרבי וביקשו לשבת לפוש קמעה, מיאן הצדיק להתישב ונשאר לעמוד על עמדו. רבי שלמה זלמן הפציר ברבי שוב ושוב, אך הוא מיאן לשבת.

כשראה שהגאון מתפלא על סירובו העיקש, פתח פיו בחכמה ואמר לגאון: "הנני חי תמיד בתחושה שכל פעולה ופעולה הנעשית כאן 'מצולמת' שם למעלה, ובכן איזה טעם תהיה לתמונה שכזו שאני יושב ואילו אתם עומדים כאן לידי?".

במקום מגוריו של הרבי הקדוש באמריקה היה גר בשכונת לביתו 'ראש ישיבה' אמריקאי אחד, שלא הכיר את תהלוכות החסידים ומנהגיהם, ועל אף היותו שכן קרוב לחצר הקודש קופיטשניץ לא דרך שם מעולם, כמו שלא התעניין גם בעולם שמסביבו כלום. הוא הכיר רק את הדרך שמביתו אל הישיבה ובחזרה, ותו לא מידי!

בכל האירועים והשמחות ויומי דפגרא שבבית קופיטשניץ היה מקבל כסדר הזמנה מטעם המוסדות בתור 'שכן טוב', אבל הוא מעולם לא הגיע לשום אירוע ולשום שמחה שבבית הרבי.

אך לעומתו היה הקופיטשניצער כן מגיע לכל האירועים שבישיבה שהוזמן אליה, ונענה תמיד להזמנות השמחות שבבית אותו ראש ישיבה, והיה נכנס לשמחה לברך את ראש הישיבה בברכת 'מזל טוב' ולכבד את המעמד בנוכחותו.

פעם אחת ערכו שניהם שמחות באותה תקופה, כאשר מתחילה חגג האדמו"ר את שמחת נישואי נכדו ברוב הוד והדר, אליה לא הגיע השכן - ראש הישיבה. אך לאחר שבוע, כשערך ראש הישיבה שמחת נישואין במשפחתו, ראו המשמשים בקודש את הרבי מחזיק את ההזמנה של אותה חתונה בידו ובודק את מקום החתונה, ברצונו לצאת להשתתף בשמחתו.

בראותם כי כן ניגשו כמה מן המשמשים והנכדים וטענו לפני הרבי

על מה אתם נקראים רבי? ענה הצדיק על אתר: "בשביל לעזור לאנשים ולא בשביל להקשות עליהם!"

מעשה נוסף מטיב מידותיו התרומיות של הרבי הקדוש מבלוז'וב זי"ע:

בהגיעו פעם להשתתף בשמחת ברית מילה שהוזמן אליה שמח לפגוש שם את רעהו הרבי הקדוש מבאיאן זי"ע, שהוזמן אף הוא להשתתף באותה שמחה.

בעל הברית שראה לפניו את שני הצדיקים מגדולי הדור, לא ידע להשית עצות בנפשו למי יכבד בסנדקאות? הוא ניגש אפוא בדחילו ורחימו אל שני הצדיקים שישבו יחדיו ושוחחו באהבה וברעות כדרכם של צדיקים, ואמר שהיות ושניהם חשובים מאוד לפניו אין הוא יודע להכריע למי לתת הסנדקאות, ולכן יחליטו הצדיקים בעצמם מי ביניהם יהיה הסנדק.

הצדיקים הסתודדו ביניהם דקות אחדות, כשכל אחד מהם מתעקש לכבד את רעהו, כל אחד טען שחברו חשוב יותר ממנו ולו יאה כיבוד זה! לפתע קם הרבי מבלוז'וב ואמר אל הבאיאנער: "הרי הכל מודים שסידור קידושין גם הוא כיבוד חשוב... אם כן קחו אתם אפוא את הסנדקאות ואני אקח את הסידור קידושין!"

הכל נענו בבת שחוק לשמע דברי קדשו, כי כבר היה זקן ושבע ימים ואילו הרך הנימול זה עתה נולד... אך הבאיאנער רבי קיבל את דבריו ברצינות ושימש בסנדקאות באותה ברית.

למרבה הפלא האריך הרבי הקדוש מבלוז'וב ימים רבים כנודע, שנפטר בהיותו קרוב לגיל מאה שנים, ובהגיע עת חופתו של אותו הבן היה הבלוז'ובער רבי מסדר הקידושין בחופתו לשמחת לב כל המשפחה שזכרו היטב את דבריו בברית המילה!

בהיותו כבר למעלה מגיל שמונים אמר פעם לאדם שהזמינו לברית מילה ונבצר ממנו להשתתף בשמחתו: "לא יכולתי להגיע אל הברית, אבוא בלי נדר לבר מצוה!". ואכן, כעבור שלוש עשרה שנים השתתף בשמחת הבר מצוה כפי שהבטיח!

הוא חי תמיד עם אמונה פשוטה ותמימה, ולא האמין בטבעיות העולם ובהסתכלות אנושית שאדם זקן הוא קרוב נוטה... רק הכל בידי שמים!

הגאון הצדיק רבי אפרים זלזניק זצ"ל היה כידוע ראש ישיבת מצוינים דעיר הקודש ירושלים תובב"א. באחד מימי השישי בצהרים, בדרכו לישיבה הקדושה לתפילת מנחה גדולה של ערב שבת קודש עבר עלייד 'שוק מחנה יהודה' הסמוך וראה אשה מבוגרת הנסחבת עם שקיות מלאות פירות וירקות רבים ושאר צרכי השבת שקנתה זה עתה בשוק. כידוע, ביום שישי אחר הצהרים צונחים מחירי השוק מאוד וניתן לרכוש מכל טוב במחירים מוזלים ביותר.

כשראה זאת ראש הישיבה הצדיק חלפה מחשבה בראשו, שהנה את כל זאת היא צריכה עוד להספיק להכין ולבשל לפני השבת... והיא

בלהט שאסור לו לבזות את עצמו כל כך, ושלא ילך בשום אופן לשמחתו של ראש הישיבה!

"מדוע לא?", שאל הרבי בתמימות.

"מפני שאם הוא מתנהג כך, שאינו מכיר כלום בשכנו ואינו מגיע כאן לשום שמחה ולשום אירוע, אין טעם שהרבי יבוא לכבדו בשמחתו!", ענו הגבאים.

בפיקחותו ענה הרבי: "עכשיו אינני מבין אתכם כלל! מי נוהג טוב, זה שבא לשמחת שכנו או זה שאינו בא? הרי אומרים אתם בעצמכם שאותו שכן שאינו מגיע לשמחת שכנו אינו מתנהג נכון, מדוע אם כן רוצים אתם שגם אני לא אתנהג כראוי?"

הוא לבש אפוא את אדרתו ויצא להשתתף בשמחת שכנו כדרכו בקודש בלי שום חשבונות גומלין.

האדמו"ר הקדוש מבלוז'וב זי"ע בראשית דרכו על אדמת ארצות הברית, כאשר טרח להקים שם את בית מדרשו, ערך פעם דינר לטובת בית המדרש כאשר נהוג ומקובל באמריקה לערוך מפעם לפעם מסיבת מלווה מלכה לצורך החזקת המוסדות, ובמהלך המסיבה נערך דינר גדול בו תורמים כל הנגידיים סכומי ענק לצדקה. היה זה הדינר הראשון שנערך באמריקה לטובת מוסדות בלוז'וב - אך גם האחרון!

הסיבה שהיה אותו דינר המגבית הפומבית האחרונה שערך הרבי נעוצה במקרה קטן ופשוט שקרה ימים מספר לאחר אירוע הדינר, שנחל הצלחה אדירה והכניס הון רב לטובת בניין בית המדרש.

כשיצא הרבי בימים שלאחר הדינר לדרכו ברחובה של עיר הגיע אל מעבר חציה, שם נצרך להמתין להתחלפות האור ברמזור המקומי שיורה על אפשרות חציית הכביש. בעודו עומד וממתין על שפת המדרכה רואה הוא למולו בעבר השני של הכביש יהודי מקומי ממכריו ואוהדיו, שאף הוא המתין כמוהו לאור ברמזור שמתחלף כדי לחצות את הכביש מנגד. אולם תיכף כשראה אותו יהודי את הרבי מרחוק נעמד מהסס מעט. הוא החוויר והראה סימני בושח וחוסר נעימות, והמתין עד שיחצה הרבי את הכביש. בהגיע הרבי הקדוש סמוך אצלו, ניגש מיד בפיק ברכיים והתנצל מאוד על שלא היה ביכולתו להגיע אל הדינר הגדול... "אכניס את הצ'ק מאוחר יותר!", הבטיח האיש, והרבי הודה לו מקרב לב ובהארת פנים כדרכו בקודש.

כשחזר הרבי לביתו היה נסער ביותר, ואמר: "כל העסק הזה לא בשבילי! אם כתוצאה מן הדינר חשים אנשים אי נעימות לעבור עליידי ברחוב, אינני צריך את כל זה! איני מסוגל להפריע לאנשים לחצות את הכביש ברגיעות ובעימות!"

ואכן, את פקודתו שמרה רוחו, הוא לא ערך יותר מעולם לא דינר ולא 'מסיבת תה', ומלבד בית מדרשו שהחזיק שם לא הקים שום ישיבה או תלמוד תורה וכיוצא בזה, ועמד על כך בתוקף שלא להקים שום 'מוסדות' שתפול חזקתם על אנשים אחרים.

כשנשאל פעם על ידי אמריקאי מקומי: "אם אין לכם שום מוסדות,

אח"כ שאלתי את הסבא מה היה המעשה עם האלף דולר, ואמר לי שהיה לו עסק של בגדים והוא הפסיד את הכל ונשאר לו בבנק 1,300 דולר, אז הוא אמר "מכיון שהכל הלך לטמיון הבה ונציל את מה שנשאר בשביל תורה". לקח אלף דולר ושלה...

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א על הצדקה ועל החכמה

"אֲשֶׁר מִלֵּאֲתֵינוּ רוּחַ חֻכְמָה" (שמות כ"ה, ג')

סבי התומך בישיבה

כי הם לא יודעים מאיפה הם יקבלו שכירות... אז הוא נתן מאתיים וחמישים דולר וזה היה מספיק למלמדים בשביל כל הזמן. בימים ההם נתנו שכירות יותר קטנה... וכך נפתחה הישיבה ועם חמישים דולר הוא הדפיס את הלוח הראשון של הזמן של הדלקת נרות שיידעו מתי להדליק נרות.

צדקה ליתומים

הרב דסלר סיפר, כי כשהגיע לירושלים סיפרו לו על בעל חסד שכאשר הוא תופר לעצמו או לאחד מבניו חליפה הוא נוהג לשלוח גם כמה חליפות בגדים לבית היתומים 'דיסקין' בשביל היתומים שאין להם אבא שיתפור להם חליפות, וכאשר הוא תופר שמלות לאשתו או לבנותיו אם לחג אם לשבת או לאיזו שמחה הוא דואג לשלוח גם לבית היתומות 'וינגרטן' שליחנות גם כן יהיו שמלות - למה יגרע חלקן של היתומות שאין להן אב או אם שידאגו להן. והרב דסלר הוסיף: "אבל ביררתי שלבני ביתו עושה סוג בד א' א' וליתומים עושה סוג א'".

"ובאמת, אם נחשוב", אמר הרב דסלר, "לכאורה הוא צודק, למה באמת שלא יעשה כך? הרי חיך קודמים ואדם קרוב אצל עצמו, ממילא לעצמו הוא עושה יותר טוב מאשר לשני. אבל התבוננתי שהוא טועה מבחינה מסחרית, כי את הבגדים שהוא תופר לעצמו ולבני ביתו הוא צריך אותם למספר שנים מוגבל - חמישים שנה, שישים שנה, מאה שנה, משא"כ הבגדים שהוא שולח ליתומים וליתומות הוא צריך אותם לנצח נצחים. אלה המלבושים של הנפש,

סיפר אבי וצ"ל, שפגש פעם את הגאון רבי יחיאל מרדכי גורדון, ראש ישיבת לומזה, ואמר לי: "אספר לכם מעשה מסבכם הרב הרמן. בתרפ"ט כשהייתי ראש ישיבה בלומזה אז היה הנפילה הגדולה מכל העסקים באמריקה. המצב היה נורא ואיום והפסיקו לשלוח כסף לישיבות, ואז המצב בישיבה התדרדר מיום ליום - היו ארבע מאות בחורים בישיבה. ההנהלה התכנסה לילה אחד ואמרה שלמחרת כבר אין כלום, יש בקושי בשביל חתיכת לחם וקצת מים לכל בחור בישיבה בשביל ארוחת בוקר, יותר מזה אין ואין שום תקווה מאיפה יהיה הלאה. לכן החליטו שאחרי התפילה הראש ישיבה או המשגיח יעלה על הבימה וידפוק ויגיד שכל אחד ילך לאכול ארוחת בוקר מה שיש, ושיארוז את החבילות שלהם וכולם יילכו הביתה כי הישיבה נסגרת.

אחרי התפילה הראש ישיבה מסתכל על המשגיח והמשגיח מסתכל על הראש ישיבה, אף אחד לא רוצה להגיד את זה ולא אמרו את זה והעולם ירדו לאכול ואח"כ חזרו ללמוד. הם נפגשים יחד: "מה קורה כאן? הרי סיכמנו אתמול, למה לא הכריזו, הרי אין מה לתת לאכול בארוחת צהרים". אומר הראש ישיבה: "הבה ונשלח אחד מהמשרד לדואר, אולי הגיע איזה צ'ק של עשרים שלושים דולר, אז יוכלו הלאה לקנות לחם על עוד ארוחה, עוד לא צריך להתייאש". אז שלחו מישהו לדואר והוא חזר בחזרה עם מכתב, פותחים את המעטפה, אז הם נשתוממו - יהודי שקוראים לו יעקב יוסף הרמן שלח לישיבת לומזה צ'ק של אלף דולר, ועם האלף דולר היה לישיבה המשך עוד חודש. ואז השתנה המצב וכבר לא היה צריך לסגור את הישיבה.

אח"כ שאלתי את הסבא מה היה המעשה עם האלף דולר, אז הוא אמר לי שאז הפסיד את כל העסק - היה לו עסק של בגדים והוא הפסיד את הכל ונשאר לו בבנק אלף ושלוש מאות דולר, "ומכיון שהכל הלך לטמיון, הבה ונציל את הקצת האחרון בשביל תורה". הוא לקח אלף דולר ושלה ללומזה ומאתיים וחמישים דולר - בזה הוא פתח עם עוד חבורה של חמישה יהודים את הישיבה 'תפארת ירושלים' - הישיבה של ר' משה פיינשטיין.

המלמדים והמגידי שיעורים לא רצו להיכנס כי לא רצו לקבל את זה

אלה המלבושים שילוו אותו, שילבישו אותו בהם בחיי הנצח, וכל בר דעת מבין שמלבושים שצריך לנצח צריך שיהיו מבד יותר טוב מאשר מלבושים שצריכים לתקופה ארעית, לתקופה של זמן".

צדקה אחרונה

רבי אברהם כהנמן סיפר סיפור מופלא, מהו כוח החינוך שאשה אלמנה יכולה להחדיר בבניה, וכך סיפר:

באחד הערבים שבאחת השנים נערך דינר עבור ישיבת פוניבז' בעיר יוהנסבורג שבדרום אפריקה. רק למחרת בצהריים התפנה מרן הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצוק"ל לפתוח את המעטפות, אחת מהן הצליחה להפתיע את כל הנוכחים באותו מעמד בשל הצ'ק בעל סכום העתק שהכילה.

בימים ההם לא נהגו להדפיס את שם בעל החשבון על הצ'קים, והנוכחים לא ידעו לזהות את החתימה על מנת לבקר בביתו של התורם הנכבד. ביקש מרן הרב מפוניבז' לברר את זהותו, פנו לבנק וכעבור שלושה ימים סיפק הבנק את פרטי התורם ואת כתובתו המדויקת.

הסתבר שהוא מתגורר במרחק של שמונה שעות נסיעה ברכבת מזוהנסבורג, אך לא אדם כמרן הרב מפוניבז' ירתע. כאשר הגיע מרן הרב מפוניבז' לעיר ביקש מנהג להביאו לכתובת הרצויה. הנהג החל בנסיעה ועזב את העיר, וגם כאשר הגיע לפרברים לא עצר אלא המשיך והמשיך. תמה מרן הרב מפוניבז' באוזני הנהג לאן הוא לוקח אותם, הרי לא ייתכן שהגביר הגדול מתגורר באיזה חור... אך הנהג טען בתוקף שהוא נוסע לכתובת המדויקת. בסופו של דבר נכנס הנהג לשכונה מוזנחת של פחונים ושם עצר. "הנה הבית", הצביע על משהו שלא היה נראה בדיוק כמו בית. מרן הרב מפוניבז' ביקש ממנו להמתין, שכן חשש להסתובב לבדו במקום כה עזוב ומוזנח. דפיקה בדלת ובעל הבית ניצב מולו - יהודי ליטאי נמוך קומה עם זקנקן ("א קמץ בערדל" כלשונו של הרב מפוניבז') הכריז בקול: "ידעת שתבואו לכאן".

מי הוא זה ואיזהו? איך הוא ידע שאבוא לכאן? ומה הוא מתגורר בצריף עץ? תעלומה רודפת תעלומה.

"אסביר לכם מה קורה", פתח היהודי וסיפר את סיפור חייו המדהים. אותו ואת שמונת אחיו היתומים גידלה אמם האלמנה בליטא בעיר סמוכה לפוניבז'. הם חסכו לחם מפייהם כפשוטו על מנת להאכיל את העגלה הקטנה כדי שתגדל ותיתן חלב כדי שיוכלו למכור את החלב. ומה יעשו בכסף? ישכרו מלמד!

אבל בינתיים לא נתנה העגלה חלב ותורה מה תהא עליה... שכרה האלמנה מלמד על חשבון החלב העתידי. חלף חודש וחלב אין... פרצה האלמנה בבכי מר והבטיחה למלמד שהוא יהיה הראשון שייהנה מתנובת העגלה. חלף חודש נוסף והמלמד הודיע כי יש לו הצעת עבודה עם כסף מזומן ולא עם חלב עתידי, וגם לו יש ילדים להאכיל והוא נאלץ להפסיק ללמד את היתומים.

האלמנה ניצבה מולו רועדת, מעיניה זלגו דמעות, לפתע הכריזה בנימת ניצחון: "קח לך את העגלה במתנה ותלמד את הילדים שלי

תורה ככל שוויה, ובהמשך ה' כבר יעזור". בלב כבד נטל המלמד את העגלה האלמנה והיתומים נותרו ללא משען אך עם תורה.

"כך חינכה אותנו אמא", סייע היהודי, "וכאשר שמעתי שלאחר המלחמה קמתם להעמיד מחדש את התורה בארץ ישראל, החלטתי לצעוד בדרכה - מכרתי את כל אשר לי, רשמתי את כל הסכום על צ'ק, ועברתי להתגורר כאן בשל הסכום הגדול שתרמתי. ידעת שתבואו הנה, אך דעו לכם שזו התרומה האחרונה שלי".

בזכות הצדקה זכה לבנים

בספר 'קהלת יצחק' (עה"ת פרשת ויקהל) הובא איך שתמיכה לבני בית המדרש עבור המהרש"א הביאה ישועה ניסית לזוג מבוגר שלא היו להם ילדים. ומעשה שהיה - הוא שבית מדרשו של המהרש"א נעשה צר מלהכיל את כל תלמידיו הרבים, והחליטו אנשי הקהילה לבנות בית מדרש חדש.

ויהי היום ויתאספו כל אנשי הקהילה רבניה ותורניה, קציניה ונכבדיה לעשות תחילה לבנין ויחלו למכור הנחת האבן הראשונה ביסוד. ויבוא איש אחד צדיק ועני נחבא אל הכלים, ויבוא לשמש ויאמר לו: "ידוע תדע כי אנכי אקנה את מצוות ההתחלה הזאת, אך לא אחפוץ שיידעו מזה הבריות. לזאת תעלה אתה המחיר בעדי ותשאיר לי המצווה הזאת". ויעשה השמש כן, והעלו את דמי המצווה הזאת בחמש מאות רובל כסף. ויתמהו האנשים איש אל רעהו, ויאמרו: "לו ידענו מי יוכל ליתן את הכסף הרב הזה", וישתוקקו כל העם לראות את האיש אשר ירה אבן פינתם.

ויבוא השמש בלאט לזה האיש, וישאל לו אם הוא ילך להניח האבן הראשונה, ויאמר לו האיש כי הוא מכבד את הרב המהרש"א זצוק"ל שיניח את האבן. ויזעק השמש ויאמר, כי האיש הקונה מכבד את המהרש"א במצווה הזאת. ובכן נשאר העם בלא יודעים את האיש הקונה הזה.

ויהי אחרי כי הלכו כולם לבתיהם, ויאמר המהרש"א זצוק"ל לשמש: "מאוד נכספתי לראות את האיש הצדיק הזה אשר פיזר הון רב כזה על מצווה הזאת". וילך השמש ויבא את האיש אל הרב המהרש"א זצוק"ל, ויספר לו האיש כי הוא באמת איננו עשיר כל כך, רק עבור שאין לו בנים לזאת התנדב מהונו כל כך. ויברכו המהרש"א ז"ל כי יחננו ה' בן זכר עבור זה, והבן הזה ילמד בבית הישיבה הזאת אשר הוא ירה אבן פינתה.

וכן היה כי נתעברה אשתו וילדה לו בן זכר, שנתקיימה ברכתו דכתיב בהו בצדיקים "ותגורר אומר ויקם לך". וכשגדל הנער ונעשה בר מצווה הוליכו אביו לבית הישיבה הנ"ל של המהרש"א זצוק"ל, ולא רצו הגבאים לקבלו עבור כי היה עוד נער קטן רך בשנים. וייכנס אביו להמהרש"א ויגד לו כי הוא הוא האיש שנתן לו ברכתו בזרע של קיימא. והזכיר לו המעשה, ונתקבל הנער בישיבתו.

צדקה שנתן הגאון רבי צבי פסח פראנק - בחכמה

ר' שלמה זלמן וייספיץ, שטיפל במסירות עצומה בצדיק רבי חייקל מילצקי, סיפר שרצה להביא עוף לר' חייקל וזה היה בימי

אני רוצה אותך למשלוח מנות, אמרתי. "אותי? מה זאת אומרת?" לא הבין דנו. "זאת אומרת שאתה המשלוח מנות שלי לפורים. הגוף והנפש שלך הם שתי מנות שאתה נותן לי לכבוד חג הפורים. עשינו עסק? "כן", ענה דנו בבושה, והציבור מחזק את ידיו בשאגות עידוד, "דנו! דנו! דנו!"

הרב יהושע לייבזון עם שני סיפורים מיוחדים גם על הפרשה וגם לכבוד פורים

"ויקחו אליה שמן זית זך כתיבת לפאור" (שמות כ"ז, כ')

התלבטתי באיזה נושא לכתוב השבוע, משהו על פרשת תצוה, או עניין מחיית עמלק, או אולי על ענייני פורים. ובעוד אנוכי מתלבט, נקרה לידי ספרו של רב מגדל העמק, הרב יצחק דוד גרוסמן שליט"א, ובו מצאתי שני סיפורים מיוחדים גם על הפרשה, וגם על ענייני פורים.

הנה לפניכם מתוך הספר 'אור השבת':

ישראל קניג, שהיה ממונה על מחוז הצפון במשרד הפנים במשך 26 שנה הגיע לביתי במגדל העמק בשעת ערב מאוחרת לפגישה חשובה בנושא שאליז הייתי קרוב.

בתחילת ביקורנו שוחחנו מעט בענייני יהדות ומסורת. קניג, איש יקר בעל לב יהודי חם, שעבר את מוראות מלחמת העולם, העלה על נס את עניין נצח ישראל לא ישקר, שלו אנו עדים בדורנו כבכל הדורות. חרף כל הגלויות שעבר והיותו מפוזר ומפורד שמר עם ישראל על זהותו הרבה יותר מאשר לאומים אחרים ששלטו שלטון ללא מצרים על מדינות ואימפריות גדולות.

מדי דברנו אמרתי לפניו חידוש מעניין. בתורתנו הקדושה מסופר שה' יתברך אמר למשה רבינו: ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתיבת למאור להעלות נר תמיד... חוקת עולם לדורותם מאת בני ישראל.

לכאורה מעורר דבר זה בלבנו פליאה גדולה. גלוי וידוע לפני קורא הדורות שבית המקדש עתיד להיחרב, וכבר כתוב בתורה (ויקרא כו, לא): והשימותי את מקדשיכם- שיהיה חורבן בית המקדש. אם כן, כיצד אומר הכתוב "חוקת עולם לדורותם?"

מבאר האלשיך הקדוש כי אכן בית המקדש נחרב בעוונותינו והמנורה הטהורה אינה עמנו עוד, אבל הרוחניות שלה אינה בטלה לעולם, ורישומה קיים לנצח. אותם נרות, שדלקו בבית המקדש, לא כבה אולם, כי נר מצוה ותורה אור. האור של התורה ולומדיה לא יפסק ולא ייבטל, אלא ימשיך להשפיע ולהאיר לדורי דורות, כמו שכתוב בתורה: חוקת עולם לדורותם. יש חורבן אבל האור של הנרות לא כבה; האור הרוחני נשאר לדורות.

הוא הסכים עמי בכל מילה, וחזרנו לעסוק במטרת הפגישה, שלה נועדנו ונפגשנו, אל תוך הלילה.

מעט לאחר חצות ליל, עם סיום הפגישה החשובה, הצעתי לאורח הנכבד לרדת ולבקר בישיבה, לראות במו עיניו את המחזה המרנין והנפלא, ולהיווכח כיצד גם בשעות אלו של הלילה יושבים בחורים ולומדים תורה בהתמדה ובמתיקות. הוא לא האמין: "עכשיו? בכזו שעה?" "בוא, לא תפסיד", השבתי לו.

הוא הסכים. נסענו לעבר הקמפוס החינוכי. מרחוק יכולנו לראות את בית המדרש מאיר באור יקרות, לילה כיום יאיר. נכנסנו וראינו קבוצת בחורים שקועים בליבון סוגיה ומתנצחים זה עם זה בהלכה. עיניו של קניג צדו את אחד הבחורים, שישב בירכתי בית המדרש ושקע כולו בעיון מעמיק בספר. הוא ניגש לעברו ורכן מעליו לראות באיזה ספר לומד הבחור בשעה כה מאוחרת בריכוז מלא.

בעודו עומד שם ומתבונן ארוכות בנער, שלא התיק את עינו מהספר ולא הרים ראשו, נתקף קניג בהתרגשות עצומה, ופרץ של דמעות החל זולג מעיניו. התפלאתי לראותו במצב שכזה. מה אירע פתאום ומה פשר ההתפרצות הרגשית? ניגשתי אליו והנחתי יד מרגיעה על כתפיו.

לפתע נייער הבחור כמתוך חלום וקם להושיט לנו יד. "מי אתה? מה שמך?" שאל קניג הנרגש את הבחור הצעיר. "שמי ירוחם כהן ואני גר בנתניה". "בן כמה אתה, ומה מוצאך?" המשיך קניג לחקור.

הבחור לא איבד עשתונותו וענה: "הורי באו ממרוקו ואני בן 14, שמח ללמוד בישיבת מגדל אור".

אור ניצת בעיני קניג. הוא ביקש מהבחור לשוב לתלמודו ואז אמר לי: "הרב גרוסמן, האם אתה מבין את המשמעות של מה שרואות עינינו? בחור צעיר לומד ומתייגע בשעות הלילה הקטנות בספר של הרבי מפיאסצנא!

"כשראיתי את הבחור הצעיר", התייפח קניג, "שקוע כל כולו בספר חובת התלמידים של רבי קלונימוס קלמן מפיאסצנא, לא יכולתי לעצור בעצמי. באותו רגע עלו מחשבות והרהורים בליבי: הנה היו בישראל מנהיגים גדולים ואישים ידועים, מעצבי הדור, וכולם שכחו אותם ולא זכרו את שמם ופועלם.

"ואילו כאן, במגדל העמק הצפונית", המשיך קניג, "כשמחוגי השעון מורים כבר על אחרי חצות הלילה, יושב לו בחור צעיר בן 14, יוצא מרוקו, ולומד בספר של הרבי מפיאסצנא, שנהרג בשואה. מי היה מאמין שדבר כזה יכול היה להתרחש?"

באחת חזר קניג לבית אבא ואמא בשואה האיזומה, שכילתה שישה מיליון מאחינו בית ישראל. הוא שב והתרפק על בית סבא, ונתן דרור לבכיו ולדמעותיו שזלגו על לחיו. "האם בשעת כתיבת דברי התורה העלה הרבי מפיאסצנא על דעתו, שאחרי כל כך הרבה שנים יישב כאן ילד מבית שבור ויהגה בספרו בתוך הלילה? הרי זה פלא פלאות", ייבב בהתרגשות.

"ישראל יקירי", אמרתי לו, "התזכור מה שוחחנו בבית לפני שעה קלה? בית המקדש חרב, פולין היהודית חרבה, המנורה נגנזה, צדיקיה הועלו באש ה' והנרות ממשיכים לרצד. התורה שלהם, נר מצוה ותורה אור, ממשיכה לבעור ולהילמד בכל רגע ורגע בכל מקום על פני העולם".

המשכתי ואמרתי: "זה 'הנר המערבי', שעליו אמרו חכמינו ז"ל שנגנז בעודו דולק. הוא ממשיך לדלוק, וידלק לעד ולנצח נצחים. כך מקובלנו וכך אנו מאמינים". קניג ניגב את עיניו הלחות ויצא מהיכל בית המדרש, פיו מנגן את השיר ששרו אבותיו ואבותינו בלכתם אלי גרדום באירופה הדוויה באמונה ובלב שלם: "אני מאמין, אני מאמין, אני מאמין, באמונה ש-ל-י-מ-ה...".

והנה לפניכם הסיפור השני המרתק:

משלוח מנות מהודר

הוא היה תלמיד חביב ומצטיין. "דנו", קראנו לו בחביבות. תווי פניו העידו על עדינות נפשו. ידענו כי הרקע המשפחתי שלו קשה, ושהוא נושא עמו מטען לא קל. צוות המוסדות העניק לו בכל ימי לימודו ב"מגדל אור" את החום והאהבה שלהם היה זקוק.

כשהגיע לגיל 13, חגגנו עמו בר- מצווה. הענקתי לו זוג תפילין וייחלתי להצלחתו, ברם אחיו התעקשו שהוא יחזור הביתה וילמד קרוב לבית. חששתי מאד מכך, אבל לא היתה לנו ברירה. דנו חזר הביתה ועם הזמן הפך לנער שוליים, התחבר לילדים מסוכנים באזור והתדרדר רוחנית ומוסרית.

נשאתי עמי כל הימים כאב לב על שדנו עזב את דרך התורה. הוא, שכבר הכיר את בוראו ולמד בחשק רב ובהצטיינות, עזב באר מים חיים לטובת בורות נשברים.

ואז הוא קפץ לביקור מחזור. היה זה בפורים. קראו לו והוא בא. החגיגה היתה גדולה, קראו מגילת אסתר ברוב עם, אחר כך חולקו משלוחי מנות ונערכה סעודה גדולה, שיר ושבח, הודאה והלל לקב"ה. הבוגרים נעמדו לרקוד עד דלא ידע, והאווירה נהיתה פורימית ושמחה.

לפתע, בין מאות התלמידים, הבחנתי בו. רצתי אליו וביקשתי שיעלה עמי על הבמה. תחילה סירב, אך אחר כך עלה לבמה, ואמרתי לו, "דנו היקר, תלמידנו האהוב, אני רוצה ממך משלוח מנות. תיתן לי?" "בודאי כבוד הרב, אני חייב לך הכרת הטוב". "אז בבקשה", עניתי, "אני רוצה אותך למשלוח מנות". "אותי? מה זאת אומרת?" לא הבין דנו. "זאת אומרת שאתה המשלוח מנות שלי לפורים. הגוף והנפש שלך הם שתי מנות שאתה נותן לי לכבוד חג הפורים. עשינו עסק?" "כן", ענה דנו בבושה, והציבור מחזק את ידיו בשאגות עידוד, "דנו! דנו! דנו!" והוא נשאר שם. עד עצם היום הזה.

היום משמש הרב דניאל כר"מ ומחנך במוסדות "מגדל אור", ומפיץ תורה ויהדות בלב הנערים הרבים. בכל ליל פורים, לאחר קריאת המגילה, הוא עולה על הבמה ומספר את נס הפורים הפרטי שלו.

את סיום הסיפור שמעתי בשנה שעברה לראשונה:

"חזרתי הביתה", סיפר הרב דניאל, "ואמרתי לבני המשפחה 'אני חוזר למגדל אור'. הם הסתכלו עלי בתמהון, 'מה יש לך? סופסוף עזבת אותם. מה אתה חוזר?' 'אני משלוח מנות של הרב', סיפר להם דניאל. 'מה זאת אומרת?'"

"הבטחתי את עצמי משלוח מנות לרב גרוסמן", ענה דניאל.

המשפחה, שהיתה שומרת מסורת והקפידה על חגים, לא ידעה איך לעכל זאת, אבל ברירה לא עמדה בפניה. הבן שלהם משלוח מנות של הרב גרוסמן! "טוב לך", קבעה האם.

והוא כאן. המאור שבתורה החזירו למוטב. ולא זו בלבד, אלא בכל שנה הוא מקפיד להביא עוד ועוד משלוחי מנות שכאלו לעם ישראל.

לתגובות והערות: leib1964@gmail.com

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

"רבותי", דפק הגבאי על הבימה, "יש כאן אחד מחסידי באיאן בירושלים, שאף אחד לא ייתן פרוטה לפרוטה ליהודי הזה"... המום ונסער, כשכולו שברון לב ומפח נפש, דמעות חונקות את גרונו על מנת ההשפלה שספג על לא עוול בכפו, יצא ר' צבי אלימלך פריזנד מבית הכנסת, כשאינו מסוגל להבין להיכן נקלע, מה פשר ההתנהגות הזו?

עמידתו התקיפה של הרבי מבאיאן זי"ע על שמירת גדרי הקדושה ללא שום פשרות

מאת: הרה"ח ר' שמעון טיקוצקי

כל הפושט יד נותנין לו

שעת בין ערביים ירדה על העיר דטרואיט שבארה"ב, רוח קלילה נשבה בין הכבישים והמכוניות. לאורך השדרות אדומות הלבנים ניצתו הפנסים המעוצבים והאירו קלות את הבניינים, החלונות, המרפסות, וגם את השלט 'בית כנסת' שהיה תלוי על אחד מהם. שלט מתכת כהה עם אותיות בהירות בפונט וילנא אמריקאי, מהסוג שעוד ניתן למצוא על שרידי בתי הכנסת ב'איסט סייד', וברחובותיה הישנים של ויליאמסבורג.

עבור היהודי בעל החזות החסידיית-ירושלמית המובהקת שהתהלך באותה שעה ברחובות דטרואיט, חבוש בכובע רחב התיאורא, פאותיו מתבדרות ברוח וזקנו יורד לפי מידותיו, השלט הזה צץ ממש משמים, זה בדיוק מה שהוא זקוק לו.

שעת מנחה ממשמשת ובאה, השמש עומדת לשקוע, הוא מחפש בדחיפות אחר בית כנסת להתפלל בו. הוא נכנס פנימה לפי תומו, אחרי כמה פסיעות חלפה בו התרגשות רבה.

על קירות המבוא, ה'פוליש', מוצמדים היו עשרות שלטי שיש חרוטים, מעוטרים במסגרות נאות, בגדלים שונים, עליהם התנוססו שמות חסידים שהיו מוכרים לו היטב, כמו, לדוגמה, "הרב החסיד ר' שלמה ב"ר יוסף ז"ל מחשובי חסידי באיאן", "הרב החסיד ר' דוד ב"ר אלימלך, מהמקושרים אל כ"ק אדמו"ר מבאיאן זי"ע".

הרשימה הייתה ארוכה, אך עיניו לא שבעו מלסקור שלט אחר שלט, שם אחר שם. כמעט כל השמות היו מוכרים לו היטב, שהרי הוא עצמו נמנה על קהל עדת חסידי באיאן בארץ ישראל.

היה זה הרה"ח ר' צבי אלימלך פריזנד ז"ל, מיקירי חסידי באיאן בירושלים, שיצא לארצות הברית כשליח מצוה לגייס כסף לצדקה. הוא פתח את כריכת אחד הסיפורים שהיו על השולחנות וגילה עליה חותמת עגולה מסוגננת: "נתרם לבית הכנסת דחסידי רוז'ין באיאן בדטרואיט".

'הגעת אל קלויז דחסידי באיאן', הכתה בו ההכרה.

תחושה חמימה של 'הגעת הביתה' ליפפה את לבו, אוירת הזרות והניכור שאפפה אותו בכניסתו לבית הכנסת נמחקה בן רגע אחד.

תקווה גדולה התעוררה בלבו שכאן, בבית כנסת זה, יעלה בידו לכנס סכום הגון מאת המתפללים, שבוודאי יחווה לעזרת ידידיהם שמעבר לים.

אלא שמאידך התגברה בלבו פליאה אחרת, הייתכן שהוא לא ידע ולא שמע עד היום על קיומו של קלויז רוז'ינאי כזה בדטרואיט. 'אכן יש קלויז דחסידי באיאן במקום הזה ואנכי לא ידעתי?...'

ממחשבה למעשה הוא ניגש אל אחד המתפללים, יהודי אמריקאי טיפוס, הושיט לו את ידו ב'שלום עליכם', הציג עצמו כאחד מחסידי באיאן בירושלים, ציפה לתגובה חמימה כיאה וכיאות לשני חסידים הנמנים על אותה עדה, אך זו בוששה לבוא. האיש הביט בו במבט קפוא כקרח, לא העלה אף מבט חיובי על פניו, והמשיך הלאה.

ר' צבי אלימלך נדהם מהתגובה, יותר נכון מחוסר התגובה, אך מיהר לדון את האיש לכף זכות.

ניגש אל מתפלל אחר, יהודי בעל חזות אמריקאית, גלוח זקן, חבוש במגבעת קטנה אופנתית ומשקפיים עגלגלים. אך התגובה הייתה דומה להפליא לקודמו - מבט קפוא, התנערות, חוסר סימפתייה מובהק. אדהכי והכי נשמע קולו של החזן הניגש אל התיבה, ר' צבי אלימלך זנח ברגע את ה'היכרות' הבלתי מוצלחת, אזור עצמו באבנטו וניגש לתפילת מנחה חסידיית שהשכיחה ממנו את כל המועקות והמחשבות.

כיון שהסתיימה התפילה ניסה שוב את מזלו, ניגש אל כמה

מה שלא הולך עם הרבה כסף, הולך עם עוד יותר כסף, עמדו ושיגרו משלחת נוספת אל הרבי מבאיאן כשבפיהם הצעה חדשה: 30 אלף דולר טבין ותקילין

השני של השכונה. בכסף שהרוויחו ממכירת ביהכ"נ רכשו מבנה חדש באזור מגוריהם, שיפצו את המקום בהשקעה כספית גבוהה והפכוהו לבית כנסת.

דא עקא, שבית הכנסת החדש נבנה בסגנון שאין דעת חכמים נוחה הימנו. המחיצה לא הייתה גבוהה ואטומה למהדרין כפי שדורשת ההלכה, והעיצוב כולו רחוק היה משל בתי כנסיות מקדמת דנא. במקום לא נשבה רוח של תפילה וקדושה כפי שאמור לשרור ב'קלויז רוז'נאי'.

ובכל זאת, לחלוחית של חסידות מבית אבא עדיין השתמרה בקרב הצעירים, וכיון שעמדו לברך על המוגמר ולחונן את בית הכנסת החדש התעורר בלבם רצון עז שהרבי, ר' מרדכי שלמה מבאיאן ז"ע, שלא מכבר התיישב בניו יורק שבארצות הברית, יפאר בנוכחותו את מעמד 'חנוכת הבית'.

משלחת של מתפללים יצאה אל ביתו של הרבי להזמינו ברוב כבוד. הרבי התעניין בסדרי בית הכנסת החדש והליכותיו, וכיון ששמע והבין מפיהם באיזה סוג בית כנסת מדובר נענה להם בצער אך בתקיפות שאינה משתמעת לשתי פנים: "לא אוכל להשתתף במעמד כל עוד לא יתוקן מה שצריך תיקון".

תשובתו של הרבי לא נשאה חן בעיני המתפללים. לשנות את צביון בית הכנסת? לכך הם לא הסכימו בשום אופן. מה כן? החליטו באיוולתם להציע לרבי סכום כסף אדיר, עשרת אלפים דולר, שנחשבו אז כמו יותר מ-100 אלף דולר בימינו, כשהם בטוחים שהכסף יענה את הכל. אך כמובן שהרבי דחה את ההצעה בהינף יד. בני הקהילה לא מיהרו לוותר.

בחשיבה אמריקאית טיפוסית סברו לעצמם ש'מה שלא הולך עם הרבה כסף, הולך עם עוד יותר כסף', עמדו ושיגרו משלחת נוספת אל הרבי מבאיאן כשבפיהם הצעה חדשה: 'יבוא נא הרבי שעה אחת לפני 'חנוכת הבית' לקבוע מזוזות, מבלי להשתתף במעמד עצמו, ובשכר זה יקבל מידיהם 30 אלף דולר טבין ותקילין'.

הרבי שמע את ההצעה הריקה מתוכו, וכמובן דחה אותה מיד. בשלב האחרון כבר הסכימו המתפללים להכפיל ולחמש את הצעתם ל-50 אלף דולר! סכום המשתווה למיליון דולר בימינו,

מתפללים, הציג עצמו כחסיד באיאן, אך הללו נפנו אותו משל היה זבוב טורדן, כמה מהם אפילו קראו לעברו קריאות לא נעימות לאוזן, ועד שלא היה סיפק בידו להבין על מה ולמה זכה ליחס מנוכר שכזה ראה להפתעתו את הגבאי עולה על הבימה.

"רבותי", דפק הגבאי על הבימה, "יש כאן אחד מחסידי באיאן בירושלים, שאף אחד לא ייתן פרוטה לפרוטה ליהודי הזה..."

המום ונסער, כשכולו שברון לב ומפח נפש, דמעות חונקות את גרונו על מנת ההשפלה שספג על לא עוול בכפו, יצא ר' צבי אלימלך מבית הכנסת, כשאינו מסוגל להבין להיכן נקלע בשעה האחרונה, מהו בית הכנסת הזה, מי הם מתפלליו? מה פשר ההתנהגות הזו, רבש"ע מה קורה כאן?

הוא צעד כמה דקות ברחובותיה המתכהים של דטרויט, עד שלפתע שמע מאחוריו קריאה, "ר' יהודי". הוא הסתובב וגילה את אחד המתפללים דולק אחריו.

'מי יודע, שמא טרם הסתיימה סאת הביזיונות שהם מבקשים להנחילני', חלפה בליבו מחשבה, הוא האיץ את צעדיו והתקדם הלאה.

"ר' יהודי, פליז, סורי, תעצור בבקשה", קרא אחריו האיש בנימה אנושית, הוא נעתר ועצר מהילוכו.

"ראיתי מה שספתם בבית הכנסת", פתח האיש מתנשף, "כיון שאני מתפלל לעתים קרובות במקום הזה, ומכיר את הרקע והסיפור שמאחוריו, ברצוני להסביר לכם, שתבינו מה התחולל כאן". ר' צבי אלימלך כרה אוזנו בסקרנות, והאיש סיפר.

היה זה בשלהי שנות הת"ר, ימי הנהירה הגדולה ממזרח אירופה לארצות הברית שהאפשרויות להתעשר בה, לפי השמועות, היו בלתי מוגבלות. בין המהגרים היו גם לא מעט חסידים לבית רוז'ין באיאן, שקבוצה נכבדה מהם בחרה להתגורר בדטרויט.

אותם חסידים הקימו לעצמם בית כנסת משלהם, בו היו מתפללים ומתוועדים בנוסח הרוז'נאי עליו התחנכו, ולאורו המשיכו ללכת גם בביתם החדש. במשך שנים פעל בית הכנסת לתפארה בצדה השני של השכונה המדוברת, בדטרויט, עד שהחלו המתפללים להזדקן ולהיפרד בזה אחר זה מהעולם הזה.

אין זה סוד שגדולי ישראל באותו הדור לא המליצו לשואליהם להגר לארה"ב, ולא בכדי.

הדור הבא של המתפללים, בנייהם של החסידים שכבר גדלו והיו פרי גידולי ארצות הברית, כבר היו רחוקים מאוד מהוריהם. וזה לא רק הלבוש המודרני, החזות והמנטליות האמריקאית, אלא הרבה יותר מזה. הם כבר השתייכו לזן אחר לגמרי של יהודים, שונה לחלוטין מדמות הוריהם.

כיון שנסתלק אחרון המתפללים הקשישים החליטו הצעירים לסגור את בית המדרש הישן, מאחר שרוב הדור הצעיר כבר התגורר בצדה

לא! לא שמעתי עוד סיפורים לא ידועים על הבחור הקופץ, כל מה שלוחשים אינו אמת כלל! אך כאשר ראיתי את הבחור הזה קופץ את הגדר פעם אחת, שניה ושלישית, הבנתי שבחור זה כבר עבר הרבה איסורים!

מהו הרצון שהיה בימי אחשוורוש שלא היה באמירת 'נעשה ונשמע'?

הרב ישראל ליוש

'ויתיצבו בתחתית ההר', א"ר אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כנגיית, ואמר להם: "אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם".
אמר רבא: אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשוורוש, דכתיב: 'קיימו וקבלו היהודים', קיימו מה שקיבלו כבר. [שבת פח א]

דברי חז"ל הנזכרים טעונים ביאור רב, ונדרשו לכך מפרשים רבים, ראשונים ואחרונים: הרי עם ישראל נבדל משאר האומות בכך שהכריז 'נעשה ונשמע' וקיבל על עצמו עול תורה. אם כן, לשם מה נזקקה הכפיה עליהם הר כנגיית?

עוד נעייין: מזה הן שתי הקבלות, מיראה ומאהבה? האמנם עד ימי אחשוורוש קיימו היהודים את התורה בכפיה ומיראה, והעשייה מאהבה ומרצון החלה רק בימי הפורים?

ונבאר כך: עם ישראל ברום מעלתם הכריזו בקול גדול 'נעשה ונשמע', עוד טרם ידעו מה כתוב בתורה, ולפני שידעו כי אמירה זו תחייב אותם בתרי"ג מצוות עשה ולא תעשה, ובכך התעלו משאר האומות שלא הסכימו לקבל על עצמן את העול עד שביררו מה כתוב בה, וכששמעו את ההגבלות, נסוגו.

הקב"ה אכן קשר להם כתרים על אמירה זו, אך הוא, כביכול, עדיין חשש שמא אינם מבינים שבאמירת 'נעשה ונשמע' הם מקבלים על עצמם עול שיחייב אותם בכל עת ובכל שעה, וכאשר ישמעו ישראל מה כוללת אמירתם ובאלו חיובים נתחייבו, אולי הם יאמרו: "לא לכך היתה כוונתנו! עד כדי כך לא שיערנו!", לכן כפה עליהם הר כנגיית, לאמור: עתה לאחר שקבלתם עליכם את העול, אין אתם בני חורין לומר לזאת כיווננו ולא לזאת, אלא עליכם לקיים את כל התורה כולה כמות שהיא על כל חוקותיה ומצוותיה.

בדרך זאת נבין מדוע כה הזהיר הקב"ה את עם ישראל לבלתי יעלו אל הר סיני לפני מתן תורה, הציווי הזה חוזר על עצמו כמה פעמים ובאזהרות חמורות ביותר: 'ויאמר ה' אל משה לך אל העם וכו' והגבלת את העם סביב לאמר השמרו לכם עלות בהר כל הנוגע בהר מות יומת', 'הגבל את ההר', 'כל הנוגע בהר מות יומת', 'לא תגע בו יד, כי סקול יסקל או ירה יירה וכו'', 'והכהנים והעם אל יהרסו לעלות אל ה' פן יפרץ בם'. מדוע נדרשים אזהרות חמורות כל כך, חוזרות ונשנות, שלא יעלו אל ההר?

אלא, ביאר המגיד מישרים הנודע הגה"צ רבי אהרון טויסיג שליט"א,

בהקדם סיפור שאירע בישיבתו של הסבא מקלם זי"ע: גדר הקיפה את בנין ישיבת 'קלם', מידי בוקר היו הבחורים מקיפים את בנין הישיבה, כדי להגיע אל הפתח הראשי ולהיכנס אל הישיבה. יום אחד, מביט הסבא מקלם מחלון ביתו, שהיה מול בנין הישיבה, ורואה את אחד הבחורים מתקרב לבנין, אך במקום להקיף אותו - כפי שעושים יתר הבחורים - החליט לקצר ולקפוץ על הגדר, ובכך חסך דקותיים של הליכה. למחרת שוב ראה הסבא את אותו בחור קופץ על הגדר, וכך עשה גם ביום השלישי.

לאחר תפילת שחרית, קרא הסבא מקלם לבחור הקופץ, והורה לו לארוז את חפציו ולעזוב את הישיבה, 'מקומך אינו כאן...!' פסק הסבא!

כששמעו בני הישיבה על המקרה, נדהמו לשמוע על העונש החמור שנענש הבחור, ושמועות החלו לרוץ על מעשים נוספים חמורים בהרבה שבוודאי עשה הבחור, ואלו אשר גרמו לעונש החמור כל כך..!

כששמע הסבא את התלחשויות הבחורים, כינס אותם בהיכל הישיבה, עלה על הבימה ופתח בקולו ואמר: 'לא! לא שמעתי עוד סיפורים לא ידועים על הבחור הקופץ, כל מה שלוחשים אינו אמת כלל! אך כאשר ראיתי את הבחור הזה קופץ את הגדר פעם אחת, שניה ושלישית, הבנתי שבחור זה כבר עבר הרבה איסורים! כי אם בחור משנה את המסלול הרגיל שכולם הולכים בו וקופץ גדר אבנים, זה מלמד עליו שהוא פרץ עוד כמה גדרים וסייגים בעבודת ה'! כשאדם עושה 'קיצורי דרך' - הוסיף הסבא - מי יודע עוד כמה

הושלמה בדיקת רבבות המבחנים על 30 הדפים הראשונים בש"ס

הרב שמעון דייטש, מנהל פרויקטים ב'דרשו', מספר על האתגר האדיר בעדכון כל הציונים, ומסביר מה גרם לכך שהמלגות התעכבו באופן חריג וחד פעמי

יעקב א. לוסיגמן

עקב הריבוי האדיר במספר הנבחנים ב'דרשו', לרגל תחילת המחזור החדש של 'הדף היומי', ולנוכח הפעולות הרבות שנדרש המשרד לבצע עם הצטרפותו של כל נבחן חדש למערכת, התמודדה הנהלת 'דרשו' עם אתגר חסר תקדים של עמידה בלוח הזמנים לעדכון הציונים במערכת.

"באופן מסורתי ולאורך כל הדרך, אנחנו מקפידים מאוד שכל נבחן יקבל את הציון שלו לכל המאוחר בימים שלפני המבחן הבא", מסבירים ב'דרשו'. "זה חשוב לנו מאוד, ואנחנו משקיעים בזה מאמצים מרובים.

"גם הפעם, עם תחילת המחזור של 'הדף היומי', עשינו מקסימום מאמץ כדי שנצליח לעמוד ביעד, ולשם כך הרחבנו את מצבת בודקי המבחנים ואת צוות עובדי המשרד, אלא שלמרות ההיערכות האינטנסיבית ועל אף העבודה המקדימה שעשינו, התברר שמספר הנבחנים גבוה משמעותית מהמצופה, ובשל כך נוצר עומס אדיר על המערכת, והיה חשש כבד שהשלמת המלאכה תתעכב".

הרב שמעון דייטש, מנהל פרויקטים ב'דרשו' מסביר: "כל נבחן חדש מזין במערכת 'דרשו' פרטים רבים שחשובים לנו כדי לשמור אתו על קשר ולדעת איזו מלגה לתת לו במקרה שהציון שלו גבוה ומזכה אותו במלגה.

"יש הבדל בין בחור לאברך, ובין בחור בישיבה קטנה ולבחור בישיבה גדולה, בין אברך שיושב בכולל כל היום לבין אדם שעובד וקובע עתים לתורה. זה משנה לגבי גובה המלגה, ולכן חשוב לדעתך לנו על כל אחד את כל המידע הרלוונטי.

"כמו כן אנחנו צריכים שהפרטים של הנבחן יהיו מעודכנים: כתובת המגורים שלו, כתובת המייל אם יש לו מייל, הטלפון, הגיל, קוד הנבחן שלו ב'דרשו', מספר הזהות לצרכי הזדהות כשירצה לברר מה הציון שלו, חשבון הבנק כדי שנדע לאיפה להפקיד את המלגה וכו' וכו'.

"רבים מהנבחנים נרשמו מבעוד מועד, והפרטים שלהם מעודכנים במערכת", מוסיף הרב דייטש, "אבל נבחנים רבים עוד יותר הגיעו בלי להירשם מראש. אנחנו מקפידים לאפשר לכל אחד להיבחן, ולמרות שהפצרנו בציבור להירשם מראש, הבהרנו חזר ובהבהר שכל אחד יכול להיבחן, גם אם הוא לא נרשם.

"במקרה של נבחן שלא נרשם קודם, העבודה כמובן מורכבת יותר, הצוות צריך לעבור על כל פרט ולהזין אותו אל תוך המחשב, חלק מהפרטים כתובים בכתב יד שאינו כל כך קריא, זאת עבודה מאוד מורכבת ומצריכה הרבה מאוד השקעה.

"בשל כך, חששנו שלא נספיק להזין את כל הנתונים במערכת,

וחלק מהנבחנים לא יוכלו לראות את הציון שלהם, כי הוא לא מופיע במחשב, אבל לשמחתנו הרבה המלאכה הושלמה בימים אלו, וכל הציונים כבר עודכנו.

הרב דייטש מוסיף כי באופן חריג וחד פעמי, מתעכבת מלאכת הפקדת המלגות בחשבונות הבנק של הנבחנים הזכאים למלגה, בגלל הצורך לקבוע קריטריונים ולהחליט מי יכנס באופן מיידי למסלול המלגות ומי יהיה בשלב הראשון במסלול ההגרלות.

"מלכתחילה נקבע תקציב מסודר לנושא הזה, והנהלת 'דרשו' הודיעה שהנבחנים עם הציונים הגבוהים ביותר הם אלו שייכנסו מיידי למסלול המלגות, בעוד השאר יישארו בהתחלה במסלול הגרלות. אבל כדי לדעת מי הם הנבחנים עם הציונים הגבוהים ביותר, היה צורך להמתין עד השלמת מלאכת בדיקת המבחנים כולם, וכעת יושבת הנהלת 'דרשו' על המדוכה ומקבלת החלטות סופיות, כשמיד לאחר מכן תבוצע הפקדת המלגות בעז"ה".

ב'דרשו' מזכירים כי ניתן להתעדכן בציונים של המבחנים האחרונים שעשיתם באמצעות מערכת 'נדרים פלוס', ובמכשירי 'קהילות' המותקנים בבתי הכנסת. כמו כן ניתן להתעדכן אודות הציונים באחרונים באמצעות התקשרות למשרדי 'דרשו' בטלפון שמספרו 02-560-9000 ולשמוע את הציון האחרון בשלוחה 1.

נבחני 'דרשו' שעדכנו את כתובת המייל שלהם בטופס הרישום או במשרדי 'דרשו', מקבלים את הציון האחרון גם לתיבת הדואר האלקטרוני שלהם. בנוסף משגר 'דרשו' מדי חודש מכתב לכל נבחן, ובו הציון שקיבל במבחן האחרון, וכמו כן אפשר להתעדכן בציונים האחרונים בפלטפורמות נוספות של 'דרשו'.

נבחנים שאינם יודעים את הקוד האישי שלהם ב'דרשו' יכולים לברר אותו בקלות באמצעות חיוג למשרדי 'דרשו' בטלפון שמספרו 02-560-9000 והקשה על 'כוכבית'.

בשבת אחה"צ, עשה איצ'לה את דרכו אל הכותל המערבי כשהוא עובר בעיר העתיקה דרך רובע מאוכלס בערבים למכביר, רגליו נשאו אותו בין חנויות ובתי קפה השוקקים ציבור ערבי מכל הגילאים, לפתע צדו עיניו מטבע זהב נוצצת על הקרקע בצד הדרך

סיפור נפלא מילדותו של ר' יצחק אייזנבך והלקח שלמד לכל חייו

הרב בנימין בירנצוויג

"ריח ניחוח אשה לה' הוא" (שמות כ"ט, י"ח)

ערבי מכל הגילים, ולפתע צדו עיניו מטבע זהב נוצצת על הקרקע בצד הדרך, ערכה של מטבע כזה היה רב עד כי היה אפשר לכלכל באמצעותה משפחה מרובת ילדים כמו שלו במשך שבועיים ימים. גדולה היתה הדחקות בביתו, והילד התרגש מן האפשרות הטמונה במציאה זו לסייע למשפחתו המתלבטת קשות בכלכלתה, היטב זכר איצ'לה שעקב קדושת השבת אסור לו להרים את המטבע שהיא בגדר מוקצה, על כן עלה במחשבתו להניח את רגלו על המטבע כדי להסתירה מעין רואים, וכך החליט לעמוד כך עד צאת השבת זמן שאולי היה מהווה בעיה לגבי ילדים אחרים בגילו, אך הילד הנחוש בדעתו לא ראה כל קושי בהמתנה מעין זו.

כך ניצב לו הילד ללא תזוזה ברחוב הערבי למעלה משעה, והנה לפתע התקרב אליו נער ערבי ושאל אותו מדוע הוא עומד כמו פסל ואינו מש ממקומו, תחילה לא השיב איצ'לה דבר, אך הנער המשיך לחקור אותו והוא ענה לו בתמימות ילדותית, יש לי משהו מתחת לרגלי שאסור לי להרים מפני שהיום שבת אני שומר ע"ז ומחכה עד אחרי שבת כדי שאוכל... עוד בטרם סיים איצ'לה את משפטו, הדף אותו הנער הערבי והפילו ארצה, גחן במהירות לעבר המטבע חטף אותה ונמלט.

איצ'לה שכב המום על הקרקע ועד שהתאושש והתרומם כבר הספיק הנער לדלג מעבר לגדר ולהעלם מן העין, איצ'לה ידע שיהיה זה חסר תכלית ואפילו מסוכן לרדוף אחרי נער ערבי בעיר העתיקה

כתב רש"י: ריח ניחוח - נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני. במבט שטחי נראה לנו, שהנחת רוח שיש להקב"ה בהקרבת הקרבנות, זה הריח ניחוח שעולה מהקרבתן, ובזה מתרצה הקב"ה לישראל.

אבל רש"י מגלה לנו כאן, עפ"י הגמרא בזבחים (מה) כי הנחת רוח שיש בהקרבת הקרבנות, זה במה שנעשה רצונו של הקב"ה שאמר להקריב קרבנות ועושים רצונו.

וזה יש לבאר, שהרי בכל עשיית מצוה ממצות התורה, יש עשיית רצונו של הקב"ה ומדוע לא נאמר בעשיית המצוות שהם עולות לריח ניחוח לה' והיה נראה לומר, שהמעלה שיש בהקרבת קרבנות, שבזה יש עשיית רצונו של הקב"ה בשלמות הכי גדולה, שהרי בקרבנות אדם מקריב את כל מעשהו לה' בשלמות, הכל קודש לה', אין לו בקרבנות שום נגיעה אישית או רווח לעצמו, אלא להיפך הוא לוקח קרבן וממוון ונותנו בשלמות לה', זה עשית רצונו באופן המושלם, שעולה כריח ניחוח לפניו.

מזה נוכל ללמוד לעשיית כל המצוות, שאם יעשה אדם מצוה בשלמות לרצון ה', ללא שום הנאה אישית, אלא כל כונתו ומעשהו לשם שמים, בודאי גם על יהיה שייך לומר שמעשה מצוה זה עולה לריח ניחוח, כי במעשה זה הוא עושה רצונו של הקב"ה בשלמות והוא ריח ניחוח לפניו.

ובאמת ראיתי בילקוט לקח טוב שהביא מספר זכרון מאיר להגר"מ רובמן זצ"ל, שעפ"י דברי רש"י אלו יש לומר שבזמננו שאין קרבנות, אז בכל עשיית מצוה בשלמות יש ריח ניחוח לפני הקב"ה.

מעשה נפלא ומרגש של מעלת עשיית מצוה בטוהר לב ובשלמות, מובא בספר אהל משה: הרב יצחק אייזנבך נולד למשפחה ירושלמית חרדית נודעת, בשחר ימיו היה ילד פעיל ועליו שהפך את רחובות העיר וסמטאותיה למגרשי משחקיו ותעלוליו.

היה זה ביום השבת בשעות אחה"צ, איצ'לה עשה את דרכו אל הכותל המערבי כשהוא חולף בשער יפו ועובר בעיר העתיקה דרך רובע מאוכלס בערבים למכביר, רגליו נשאו אותו בסמטאות המפותלות והבלתי מרוצפות בין חנויות ובתי קפה שוקקים ציבור

"יש לנו נתונים מדויקים כמה נבחנים השתתפו בכל אחד ממוקדי הבחינה בפעם הקודמת, ואנחנו יודעים להיערך בהתאם לקראת המבחן שייערך ביום שישי הקרוב בעז"ה"

הרה"ג ר' ישראל ליוש שליט"א, ר"מ בישיבת 'אהבת אהרן' ואחראי מערך מבחני 'הדף היומי' ב'דרשו':
"המבחן הראשון הצליח מעל ומעבר למצופה, ולכן נאלצנו לבצע שינויים והתאמות כדי שכל נבחן יוכל לשבת בנוחות ולהשיב לשאלות בתנאים שיאפשרו לו ריכוז מלא בעז"ה"

יעקב א. לוסטיגמן

הנה זה בא: ביום שישי הקרוב, ערש"ק פרשת תצוה, ייבחנו בעז"ה רבבות לומדי 'הדף היומי' על 30 הדפים השניים של הש"ס הבבלי בלמעלה מ-150 מוקדי הבחינה של 'דרשו' הפזורים בכל רחבי הארץ והעולם.

"המבחן הראשון הצליח מעל ומעבר למצופה", אומר הרה"ג ר' ישראל ליוש שליט"א, ר"מ בישיבת 'אהבת אהרן' ואחראי מבחני 'הדף היומי' ב'דרשו'. "אלפים רבים גדשו את מוקדי הבחינות בכל המקומות, מספר טפסי המבחן שהכנו מראש היה גדול, אבל לא הספיק לכל הנבחנים, ובכל המקומות היו צריכים לאלתר ולצלם דפים של שאלות כדי שכל החפץ בכך יוכל להשתתף במבחן".
הרב ליוש מסביר, כי הפעם מקווה 'דרשו' לשלוט בהתרחשויות ולעמוד בביקוש האדיר להשתתפות במבחנים.

"למעשה, ניגשנו למבחן הראשון על סמך הערכות כלליות. בדקנו כמה אנשים נרשמו, הערכנו שיהיו הרבה יותר, והכפלנו פי שניים ושלושה את מספר המבחנים שהכנו לכל מקום, ויצאנו לדרך. אבל לא היתה לנו דרך לדעת כמה נבחנים באמת יגיעו, וכשמספר הנבחנים הכפיל את עצמו פי כמה וכמה לא היינו מוכנים לזה, ונאלצנו לאלתר ולהשתמש בתכניות גיבוי שהכנו מראש למקרה של עומס נקודתי במקום כזה או אחר.

"אבל עכשיו המצב אמור להיות בשליטה", הוא מסביר. "יש לנו נתונים מדויקים כמה נבחנים השתתפו בכל אחד ממוקדי הבחינה בפעם הקודמת, ואנחנו יודעים להיערך בהתאם לקראת המבחן שייערך ביום שישי הקרוב בעז"ה".

"כמוכן שאנחנו תמיד מקווים שמספר הנבחנים יהיה גבוה יותר מהמצופה. אנחנו לא מתלוננים על זה שבאו בפעם הקודמת המוני נבחנים. ההיפך הוא הנכון. אבל הסברה אומרת שמי שרצה להיבחן כבר התחיל במבחן הראשון של המחזור ה-14 של 'הדף היומי', וגם אם תהיה עלייה מסוימת במספר הנבחנים היא לא תהיה חדה כל כך. מעבר לנושא של הוספת טופסי מבחן למוקדי הבחינה השונים",

מוסיף הרב ליוש, "פעלנו גם לתת מענה לצפיפות הפיזית ששררה במוקדי הבחינה, במיוחד בבני ברק.

"סגרנו את המוקד שהיה בבית הכנסת הגדול ופיצלנו אותו לשלושה מוקדים, וכך גם המוקד שהיה ב'חניכי הישיבות' ברח' עזרא 60 היה עמוס מאוד ולכן העברנו אותו לבית המדרש 'נדבורנא' הסמוך, שם יהיה מקום לנבחנים רבים בעז"ה.

"הרשימה המעודכנת של מוקדי הבחינה בבני ברק היא כדלהלן: כולל 'חזון איש' - סמטת האר"י 3, בית הכנסת 'נאות יוסף' - רח' יואל 18, בית המדרש 'נדבורנא' - רח' חידושי הרי"מ 1, בית הכנסת 'צא"י יד אהרן' - רח' הרב סורוצקין 9, בית הכנסת 'משכנות יעקב' - רח' קהילות יעקב 2, בית הכנסת 'היכל שמואל' - רח' נויפלד 10, ובית הכנסת 'איילת השחר' - רח' אושיסקין 2".

"כמו כן החלטנו להוסיף מקום מבחן חדש בגבעת שאול בירושלים בגלל מספרם הגבוה של הנבחנים באזור, ומעתה יהיה מקום מבחן קבוע בעז"ה גם בבית המדרש 'ברכת יוסף' ברח' אלקבץ 48, מהשעה 9:45 ועד השעה 12:00".

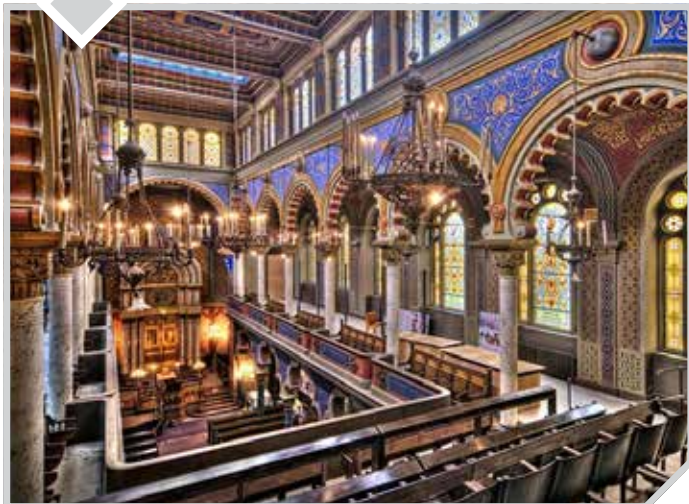
077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

48 שעות חלפו, הגיעה שעת התפילה בשבת בבוקר. לפתע פתאום, דקות לאחר תחילת התפילה - נשמע קול נפץ עז, ו'בום' מהדהד החריש את אוזני המתפללים. מאוורר תעשייתי ענק צנח מהתקרה הגבוהה למול עיניהם הנדהמות של המתפללים

כוחה של מידת הויתור, והבנוס המיוחד משמים שמגיע לכל מי שזוכה לוותר

בית הכנסת ירושלים בפראג (אילוסטרציה)

ואז, ביום מן הימים, סתם ביום חמישי שגרתי, לפתע פתאום, ניגש אליו יהודי אחר ממתפללי בית הכנסת, והחל לגעור בו: 'אדוני, המקום בו אתה יושב שלי הוא. פנה את עצמך מכאן בבקשה!' אמר הלה בטון סמכותי שאינו משתמע לשתי פנים, כשהמתפלל היושב במקומו - נבוך, המום, מבולבל, תוהה, משתומם ונדהם גם יחד!

'מה לך מתעכב?' - שמע לפתע שוב את קולו של החוצפן, 'קום ולך מכאן. זהו המקום שלי. יש מביין?' - - -

לא, אין מביין. אין כאן כל מקום לתבונה או הבנה. מדובר בעוול שלא יאומן - הן הוא יושב כאן, כבר 15 שנים! הוא כבר גידל כאן דור, יושב כאן בקביעות. לפתע פתאום מגיע מאן דהוא, וטוען בטענה ברורה ופשוטה, שעליו לפנות את המקום לטובתו. היתכן כדבר הזה?!

מתוך ההלם האדיר, בקושי הצליח האיש להגיב, ומילמל בשקט '15 שנה אני כאן...' - אלא שדורש המקום בקושי שמע, וכבר התפרץ: 'ואתה חושב שאינני יודע מה קרה לפני 15 שנה? הלא עד אז - אני הייתי יושב בסמוך לרב, מקומך היה מקומי, ואז הרחיבו את בית הכנסת, המקומות השתנו, ואתה זכית במקום הזה. אבל הוא נותר שלי!' - טען בחוסר בושה...

האווירה הפכה עכורה, כל יושבי בית הכנסת נעו באי נוחות בכסאותיהם, ממתניים לראות כיצד יפול דבר. ומיודענו היושב במקום כבר עשור וחצי, חמתו בערה בו. וכי סיפור היסטורי מלפני 15 שנה יכול לעקור אדם ממקומו? וכי כך הדין והצדק? ההגיון הבריא להיכן נעלם?!

הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א

"בְּגֵדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אֲחִיךָ" (שמות כ"ח, ב')

העולם המדעי הקליני כולו סובב הולך סביב רעיונות לשיפור אורך ואיכות החיים. עולם הרפואה פועל ללא הרף סביב הבטחה לבני האדם, לשיפור באיכות ובאורך חייהם. אפילו מי שמבטיח הצלחה כלכלית או מעמדית, בעצם מבטא הוא הבטחה לשיפור איכות החיים - וממילא אורכם, ובעצם - כל פרסום שפונה אלינו, כל מחקר שמבוצע, כל מה שמעסיק את העולם - הוא לשפר את איכות ואורך החיים.

האם כל המאמץ הזה כדאי? - ספק גדול. במקרים רבים הנסיונות עולים בתוהו, מאמצים חובקי עולם והון תועפות שמושקע ללא הרף - יורדים לטמיון, מכל אלה יוצא מעט מאוד, אם בכלל. אז מה באמת הדרך? איך אדם כן יכול להבטיח לעצמו שיפור באיכות ובאורך חייו? האם יש נוסחה שמבטיחה את זה באמת?!

הסכיתו ושמעו גילוי שמיימי נדיר, שחז"ל חושפים אותו במסכת חגיגה. מסופר בגמרא על יהודי שנלקח מהעולם בטרם עת לאור גזירה שנגזרה עליו, והגמרא מגלה מי הוא זה שזכה בשנים 'המיוותרות' שנותרו. ובכן, בהעברה בנקאית שמיימית, הועברו השנים שנותרו לזכותו של יהודי אחר, וכל זאת למה? - כי הוא היה יהודי שהעביר על מידותיו, וותרן!

מסתבר שהאיש המוותר, שלא פעם נראה בעיני זולתו כחסר עמוד שדרה או נתון ללחצים, הוא דווקא איש עסקים ממולח. הוא מביין היטב שעדיף לו לוותר על איזו זכות המגיעה לו בדין וביזר, ולהמירה בכמה שנות חיים מאושרים. כדאי לו להקריב משהו שהוא זכאי לו בצדק, ולהחליפו בעוד כמה שנות נחת ושמחה בעולם הזה!

'בום' באמצע התפילה...

בית כנסת קהילתי פלוני, בטבורה של שכונת בורו פארק שבברוקלין ניו יורק. במזרח בית הכנסת, סמוך מאוד לכסאו של הרב, יושב יהודי שקבע כאן את המקום לתפילתו. כבר 15 שנה שהוא מתפלל בבית כנסת זה, יושב במקום הזה בקביעות, והוא מודה על הזכות שנפלה בחלקו, לשבת סמוך לכסאו של הרב. הוא מבחין כי ילדיו מביטים על הרב לאורך כל התפילה, ולומדים ממנו כיצד תפילה צריכה להיראות, מהי יראת שמים, כיצד ניגשים למלך מלכי המלכים...

ונוצר ביניהם ויכוח על סכום נכבד, למעלה ממאה אלף שקלים. ר' יוסל תובעו לדין תורה, וכצפוי - מנצח, שכן הצדק עמו. אבל הלה מוסיף להתלבו, לא מוכן לשלם, ולמרות שהפסיד בדין - הוא מנסה לטעון בכה ובענה...

הכסף אינו מוגיע, המהומה סביבו הולכת וגדילה, הוצאות נוספות מתווספות, כאב ראש שר' יוסל אינו רגיל בו. מצד שני, הלה מתברר כנוכל של ממש, שמהתלבו ובבית הדין גם יחד. ר' יוסל כבר מייחל ליום בו יזכה לקבל את סכום העתק שבתביעה, בינתיים הוא מעביר את ימיו בין פרנסה לדיונים משמימים, דבר לא היה רגיל בו...

ואז, ביום מן הימים, לפתע חש כאב חד ברגל. הוא מנסה להמשיך לדרכו ומקווה שהכאב איכשהו יעבור, אך כשהכאב הולך ומחמיר וכל משככי הכאבים לא מצליחים לנצחו - הוא פונה לרופא אורטופד, שמפנה אותו לסידרת בדיקות, בסיומה נקבע כי לקה בזיהום חמור בתוככי רגלו.

לראשונה בחייו, הסתגל ר' יוסל לבליעת כדורים ומריחת משחות ערב ובוקר וצהריים, בנסיון להציל את הרגל. אבל הזיהום העקשן הלך וגדל, לא אותת על סימני כניעה מתקרבים, והרופאים הפכו אובדי עצות. חולפים עוד כמה חודשים, הרגל מנופחת, פצועה, הזיהום אוכל בה כל חלקה טובה. ר' יוסל עזב את עבודתו, הרופאים ערכו התייעצות, ובסיומה הוחלט:

ניתוח כריתה! יכרתו לו מחצית מהרגל, ויחליפו אותה ברגל תותבת! ר' יוסל ההמום שמע את הבשורה ונחרד. טרם הספיק להתרגל למצב בו הוא סובל וחלוש, ולפתע מתברר שזה בלתי הפיך, ואין מנוס מלהיפרד מהרגל לנצח. לבו חישב להישבר, היטב הבין כי העתיד כולו משתנה עכשיו לנגד עיניו, מי יודע אם יוכל עוד ללכת בחופשיות, אם יזכה לרקוד בנישואי ילדיו כשרגלו רגל תותבת...

לא נותרה ברירה, הוא קבע תור לניתוח כריתה, וכבר מדדו את רגלו כדי להתאים לו רגל תותבת. בין לבין התקשר הטוען הרבני, ובישר לו כי הפסיקה הסופית תינתן בעוד מספר ימים, וסכום התביעה עומד כבר על קרוב ל-200,000 ש"ח. ר' יוסל ניסה להתנחם בכך, כי אם לא יזכה לשוב לעבודה - לפחות יזכה בסכום כסף נדיב שיסייע לו בעתיד...

ואז, ביום בהיר, בצהרי היום, מצלצל הטלפון בביתו, ומעבר לשפופרת - קול נעים ואצילי, אפוף הוד, קולו של רבו, כ"ק האדמו"ר מפינסק קארלין ז"ל, הדורש בשלומו ובשלום הרגל. ר' יוסל נאנח, סיפר לרבי על התור שקבע לניתוח כריתה הרגל, ושב ונאנח, כשהרבי נאנח יחד עמו. ואז אמר לו הרבי:

'אבל אני התקשרתי, כדי להציע לך עיסקה: אם תוותר ליריבך על מלוא הסכום ותמשוך את התביעה - אני מבטיחך נאמנה, באחריות, שלא תצטרך לכרות את הרגל, שהיא תשוב ותבריא לחלוטין. אני מציע בפניך את הרעיון, תחליט מהר ותודיע לי!' - סיים הרבי, בירכו בחום, וניתק את השיחה.

ר' יוסל קרס על מושבו, המום ומבולבל, ידי רועדות, ראשו מסוחרר, עיניו קרועות. רבונו של עולם, מה קורה כאן? האומנם? הוא חסיד של הרבי, חסיד גדול אפילו. הנתבע הלז - לא רק שאיננו חסיד פינסק

רגע לפני שפתח את פיו להגיב ולהשיב חורפו דבר, נזכר שקיבל על עצמו קבלה טובה, לוותר. הוא ראה בכל העניין נסיון משמים, הטעין עצמו בכוחות נפש אדירים, ועשה את הבלתי יאמן: הוא פשוט קם מהמקום, וצעד אחורה לירכתי בית הכנסת. בלי אומר ודברים, בלי מריבות ובלתי טענות. פשוט ויתר, באומץ ובעוצמה רבה. זה לא היה קל, הוא נדרש לכוחות נפש עצומים, אבל הוא עמד באתגר בגבורה! עד מהרה סודר לו מקום חילופי, אי שם, הרחק הרחק ממקומו הראשון. בעל הזרוע הופתע, הוא ציפה לקרב משמעותי בהרבה, והתיישב בחדווה במקום שפינה לעצמו שלא בדין ושלא בצדק. כל מתפללי בית הכנסת נדהמו מגדלות רוחו ועוצמות נפשו של המתפלל שוויתר על המקום, הרי כולם יודעים עד כמה הוא צודק, עד כמה נגרם לו עוול...

48 שעות חלפו, הגיעה שעת התפילה בשבת בבוקר. לפתע פתאום, דקות לאחר תחילת התפילה - נשמע קול נפץ עז, ו'בום' מהדהד החריש את אוזני המתפללים. מאוורר תעשייתי ענק צנח מהתקרה הגבוהה, היישר על המקום שנלקח ממיודעינו הוותרן, נוחת בדיוק על הכסא בו הוא אמור לשבת!

הרב היושב בסמוך ניתר ממקומו בבהלה, כל המתפללים עמדו המומים לנוכח ההתרחשות, ומרחוק, ממקומו החדש, ניצב לו הוותרן, שעתה גילה כי הויתור הציל את חייו!

למרבה הנס, המתפלל שנאבק עמו על המקום, טרם הגיע לבית הכנסת. אך כל המתפללים, בראשות הוותרן, המה ראו והפנימו: אילולא הויתור - אותו יהודי היה יושב על מקומו הקבוע, והמאוורר הכבד היה נופל ישירות עליו, והתוצאות מי ישורן. בחסד ה' וברחמי ה' הוא החליט לוותר, לפנות את המקום. עתה הוא מבין כי הויתור הזה - למעשה הציל את חייו, הביא לו אריכות ימים. ה' ישמור אם היה מתעקש לעמוד על צדקו...

וסיפור נפלא זה, אותו כתבו מתפללי בית הכנסת במכתב עדות אישי שהתפרסם בבטאון 'קול ברמה', מאיר לנגד עינינו עד היכן מגיע הויתור, עד כמה לפעמים - הבורא יתברך מציב בפנינו ניסיון של ויתור, כדי שנעמוד באתגר ונקנה לעצמנו ניסים פלאיים וישועות נכספות. ברגע ההתמודדות והמריבה קשה לקבל החלטה נבונה, אבל עכשיו אנחנו יכולים להחליט:

אנחנו ותרננים. יכול להיות שזה ידרוש מאיתנו כוחות נפש אדירים, יכול להיות שזה יעלה לנו במאמצים מרובים, אבל כאלה אנחנו, נקודה. אנו מבינים שזה הרבה יותר כדאי, משתלם פי כמה. לעתים נוכל לדעת למה זכינו בזכות הויתור, לפעמים לא. אבל תמיד נהיה בטוחים שהויתור הוא כלי חזק ועוצמתי, לעורר רחמי שמים. הבה נאמץ אותו בכל הכח, כן, נהיה ותרננים. המעביר על מידותיו זוכה לשכר רב וכדאי במיוחד, הבה נהיה כאלה!

רגל במקום תביעה...

ר' יוסל - מכוונה בחיבה גיבור סיפורנו, ולא בכדי. הוא נחשב איש חביב, שופע חיוכים, נחמד ואדיב. לפרנסתו הוא משמש כשיפוצניק, ושמו הולך לפניו - היושר, האמינות, מילה זו מילה. אלא שפעם אחת נקלע לתקרית עסקית מול סוחר חומרי בניה שהתגלה כרמאי,

למבחן הראשון ניגשתי אף שהרגשתי שעדיין אינני מוכן כראוי וכדומה. אך זאת ידעתי, אני חייב 'לקפוץ למים'. כעת, בחודש השני, אני בהחלט מרגיש שכל הלימוד כבר נעשה בצורה הרבה יותר ברורה וחזקה בדרך להצליח במבחן בסייעתא דשמיא

סדרת שיחות עם חברי מסגרת מבחני 'דרשו'

הרה"ח ר' אהרן כהן

קופצים למים ונבחנים

אלפי לומדי 'הדף היומי' הצטרפו בחודש האחרון למסגרת מבחני 'דרשו'. בלב רוטט ורוגש נכנסו והתקבלו בסבר פנים יפות. מול המבחן ובמתח קל ישבו ותמצתו את עמל לימודם החודשי. עם סיום המבחן המסכם את לימודם החזירו את המבחן לידי האחראי, ובסיפוק ובאוויר המשיכו בהתחדשות בהמשך ההשקעה לזכות לדעת את הלימוד, בדרך למבחן הבא...

לצד כל היש הגדול זה ישנם עדיין רבבות ואלפים המשקיעים ולומדים בעקביות את 'הדף היומי' או שאר הלימודים, אך לכדי מבחן עדיין לא הגיעו. רבים מהם אף ביקשו ומבקשים: המשיכו להעלות את הנושא על סדר היום, אל תניחו לנו לשכוח מזה. תקוותנו שגם נזכה ונגיע לזה...

על כן פנינו השבוע לשיחה עם המחנך הידוע הרב פנחס ברייער שליט"א - שזכה והוא אישית אחד מאלפי הנבחנים החדשים - לשמוע ולהשכיל, בתקווה שהדברים הנעימים היוצאים מהלב יביאו עזר וסיוע לכל אחד בהמשך התקדמותו האישית בלימוד וידיעת התורה.

"לכולנו יש רתיעה והסתייגות מהמבחנים", מקדים הרב ברייער בחיור, "מהחידור או מהישיבה. המושג מבחן מעביר לנו כמין צמרמורת לא מענגת. כך, שקודם כל אנחנו צריכים פשוט לנפץ ולנצח את הפחד הזה לגמרי. ברגע שנקלוט ונרגיש שזה בסך הכל 'טריגר' ועזר אישי שנצליח להתקדם, כל הגישה תהיה משוחררת ונעימה ביותר".

איך באמת מתגברים על הפחד? נוגעים אנו בליבת העניין.

"לדעתי, אחת הסיבות שאנו מפחדים מההצטרפות למסגרת המבחנים היא, שהרי ממיילא לא נצליח להיבחן גם בנזיקין, קדשים, אז מה, ניבחן וניכשל?!

"העצה הפשוטה לזה, היא השינוי בגישה: מעכשיו נחשוב כפי האמת לאמתה. כל מבחן הוא רווח של מיליון דולר. האם נעשה את כל המבחנים ונהיה מיליארדרים? לא בטוח. אבל כל מבחן מהווה רווח של עצמו. אתה יודע מה זה לדעת מסכת שלמה. כזה רע לדעת מסכת ברכות?! ומי מדבר לדעת גם מסכת שבת?!

"אני זוכה ומוסר שיעור בסדר 'הדף היומי' בשעות הבוקר", מוסיף

הרב פנחס ברייער

הרב ברייער, "חברי השיעור כבר רגילים למשפט אתו אני מסיים את השיעור. 'למדנו דף גמרא. היה שווה לקום'. כשאכן זה הרעיון, מותר וכדאי לשאוף ולחלום על דברים גדולים, אבל רצוי כל העת לזכור: כל התקדמות ותוספת קטנה, הכל רווח!".

מהי באמת המעלה להיבחן על הלימוד?

"קורה ובן אדם מדבר בטלפון ומישהו מקריא לו מספר טלפון הנחוצ לו, כשהוא מבקש מחבר: 'תזכור רגע את המספר...'. כמה שניות צריכות לעבור עד שהלה ישכח בכלל את המספר? לא הרבה. אך מה יקרה באם אביו יבקש ממנו תזכור את המספר..."

"מה ההבדל? למה שם אחר דקה הוא כבר לא זוכר בכלל את המספר, וכאן שביקשו ממנו לזכור הוא זוכר את זה אפילו אחר יום", הוא שואל רטורית כשהוא ממשך בנעימות, "אלא למוח שלנו מגיע הרבה הרבה חומר ואינפורמציה, כל החומר מגיע והולך. אך ברגע שהמוח מקבל את השדר, זה משהו חשוב, אז המוח מאכסן את זה באופן שעומד לנו לזיכרון.

"וזה בעצם הרעיון של המבחן - כשאנו מתיישרים ללמוד, אז ברגיל אנחנו מתאמצים להבין וכו', אך ברגע שהמוח שלנו יודע שאחר שבוע או חודש יש גם מבחן אז הכל מקבל יחס אחר לגמרי. וזה נכנס ונשמר בזיכרון".

יש הבדל בלימוד עצמו?

"מה השאלה?", מתלהב הרב ברייער. "מתיישרים ללמוד וכל הזמן בתתמודע זוכרים: אנחנו הולכים להיבחן על הלימוד, אין מצב

השולחנות היו מלאים בכל הסוגים והגוונים, אברכי כולל צעירים לצד זקני תלמידי חכמים, בעלי בתים ואנשי מעשה, כולם ישבו שקועים וממלאים את התשובות לשאלות בשיא החיוניות. זה היה פשוט מדהים. שווה רק לבוא ולראות".

מה תענה לחבר או מכר שיתעניין האם להצטרף למסגרת המבחנים? "מ'לא להיבחן' בטח לא תדע. באם תיבחן זה ספק", הוא נשמע מחויך. "כבעל ניסיון אשוב ואומר: צריך לקפוץ למים, לאחר מכן לומדים וקולטים יותר טוב איך וכיצד כדאי להתכונן. בכל מקרה", הוא מטעים, "לאחר המבחן הראשון, שכשכבר ניסו וראו מה זה מבחן, כל הלימוד מקבל גישה אחרת לגמרי. משהו ששווה וחייבים לטעום", הוא מסיים בסיפוק מאושר ומגרה.

לשליחת תגובות לכותב המאמר,
כתבו ל: a0533185209@gmail.com

לחפף חס ושלום, צריכים להבין ולדעת הכל על בוריו". למשל הוא מציין רעיון שאגב הולך ומתפשט מאוד אכן לאור ההתרבות הגדולה של הנבחנים, "בשיעור שלנו הוספנו, ובכל סיום שיעור אנו משקיעים כמה דקות לסכם בקצרה מה למדנו היום, כשכל הלימוד הוא אמנם ברמה של להבין, אך גם לדעת".

איך היה המבחן הראשון?

"כמו שהקדמתי, את הרתיעה והפחד מהמושג 'מבחן' עלינו לשוב. על כן למבחן הראשון ניגשתי, אף שהרגשתי שעדיין אינני מוכן כראוי וכדומה. אך זאת ידעתי, אני חייב לקפוץ למים'. כעת בחודש השני אני בהחלט מרגיש שכל הלימוד כבר נעשה בצורה הרבה יותר ברורה וחזקה בדרך להצליח במבחן בסייעתא דשמיא. "בכלל", מבקש הרב ברייער לציין, "נכנסתי כאן בעירנו אשדוד למוקד המבחן בבית המדרש של בעלזא ברובע ג' ופשוט התרגשתי.

המשך מעמוד 25 | הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א

מכניס את הכל לשק גדול ומניח בפח האשפה! ולמרבה הפלא, הנס הגדול אכן קם והתחולל: בתוך פחות משבוע - לפתע פתאום החל הזיהום לאבד נפח. ר' יוסל מביט בו, אינו יודע אם הוא חולם או הוזה, או שמא זו מציאות. הוא מזמין בדיקה, ולנוכח תוצאותיה - הרופא לוחץ עליו, מתחנן אליו, מתעקש: 'תגלה לי מה עשית, תגלה לי איזה טיפול עברת. זה לא יכול להיות!'

עוד שבוע, עוד בדיקה, עוד שבוע, ועוד בדיקה. הוא כבר יכול ללכת! - הוא נכנס אל הרופא שקבע לו את ניתוח הכריתה, והלה אומר לו 'התותבת מתאימה לך בדיוק, עשו לך את זה נהדר!', ור' יוסל, באושר בלתי מוסתר, מסיר את הגרב ומראה לרופא רגל בוחקת, בריאה, חזקה, מהלכת, כאחד האדם ממש!

והיום, צאו וראו בירושלים, אי שם על הפיגומים, מקפץ ר' יוסל בשתי רגליים בריאות. וכל מי ששואל אותו אם לריב או לוותר, אם להתעקש או לנהוג לפני משורת הדין - הוא לא עונה, הוא רק מניף רגל. בריאה, חזקה, הולכת, אמיתית, ואומר באושר: 'זה תוצאה מוותר. הויתור העניק לי רגל במתנה!'

סיפור נפלא זה, אותו כתב הרב יצחק ברבר שליט"א, מחדד לנגד עינינו את הכח של ויתור לחולל ישועה מעל לדרך הטבע, באופן פלאי ממש. הנה כי כן, יהודי שהתיק הרפואי שלו היה סגור וחתום, שכולם קבעו חד משמעית שעל רגלו להיכרת - אבל ויתור אחד פתח לו שער, העניק לו ישועה מעל לדרך הטבע.

יהודי יקר, אתה צודק, באמת צודק, אבל בחיים תהיה חכם. לוותר דורש כוחות נפש, לוותר דורש מאמץ, אבל הוא כדאי, כל כך כדאי. אל תוותר לעצמך על הזכות לוותר, על הזכות לפתוח לעצמך שערי ישועות למעלה מדרך הטבע. הענק לעצמך את הזכות הכבירה והפלאית, תפרגן לעצמך את העונג לוותר, ותראה בעיניך כיצד ויתור פותח שערי שמים, מפתיע בישועות נשגבות ויוצאות דופן!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון
של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

קארלין, הוא אף התנכל לא פעם לרבי ולמוסדותיו. לוותר לו על כל התביעה? אחרי כל הימים והלילות, הדחיות והדיונים, ההוצאות המרובות והטירחה האינסופית?!

לא! הוא לא מסוגל! איך הוא יכול לוותר? הלא הנתבע הלו, איש רע מעללים, שמתחמק פעם אחר פעם. לוותר לו? - לכל העולם הוא מוכן לוותר, רק לא לברנש הזה! וכל הכסף? - הלא מדובר בהון תועפות, איך הוא יכול לוותר עליו?! ומצד שני, זו עיסקה שקשה לסרב לה. הן הרבי מבטיח, מבטיח! - שהרגל תשוב לאיתנה, שניתוח הכריתה יהפוך למיותר, שהוא ישוב להלך כאחד האדם. זה שווה לו כל הון שבעולם!

מלחמה התחוללה בלבנו, מלחמה קשה ומייסרת, בסיזמה החליט באומץ: הוא ינהג לפני משורת הדין, הוא יוותר. זה דורש מאמץ על טבעי מצידו, אבל זה בדיוק מה שהוא מבקש מבורא עולם - לנהוג בו לפני משורת הדין, להציל את רגלו באופן על טבעי. זהו, זה סגור. הוא מבטל את התביעה!

וכדי לעמוד בדיבורו, על אתר הוא מתקשר לטוען הרבני, ששומע, המום, ור' יוסל מנצל את ההלם כדי להיפרד ממנו ולחייג אל הרבי. 'החלטתי. הודעתי למשורך את התביעה!' - 'נפלא!', מגיב הרבי בחדווה, 'אתה יכול לוותר את התור שקבעת לניתוח הכריתה, ותבטל גם את הזמנת הרגל התותבת. פשוט חבל על הכסף...'

'האמנם?' - שואל ר' יוסל, 'בטוח? לבטל הכל? אולי נמתין לראות?' - 'לא צריך לחכות!' - משיב הרבי באמונה ברורה, 'זה ברור לי. נהגת בו לפני משורת הדין, ויתרת. ברור לי שנושעת, ברור לי שבורא עולם יסדר את העניינים. תבטל, תבטל הכל, רפואה שלימה!'

ר' יוסל מניח את השפופרת על כנה, ומתקשר לבטל את הניתוח. כל מי שדיבר אתו בשעות ההן - היה בטוח שנשתבשה עליו דעתו. הטוען הרבני, הרופאים, המכון האורטופדי שמייצר רגליים תותבות - כל אלה קיבלו הודעות ביטול בזו אחר זו, ולא נחה דעתו של ר' יוסל עד שהוא לוקח את המשחות, הרטיות, התחבושות, התרופות

פרט חשוב: היא אף פעם לא נתנה לעצמה הנחות. הייתה קמה כל בוקר בשתיים או שלוש לפנות בוקר כדי להספיק את כל התהילים שלה ועוד דברים נוספים עד ל'נץ'. גם כשהייתה מאושפזת פעם בבית חולים (עם בעיה של לב כמדומני) קמה באותה שעה. לא רק קמה אלא קפצה מהמיטה! מבלי להתחשב במצבה ובשעות השינה המעטות. בכל התנאים ובכל המצבים לא ניסתה להקל על עצמה. הלב הטוב והרחב שלה היה עבור כולנו דוגמה אישית יותר מכל דרשות בחינוך". (הרב משה יעקובוביץ. כתיבה ועריכה: א. וויל. מתוך 'בית נאמן' כ"ט בתשרי תשע"ב)

שהפקירה את כל כולה לטובת כלל ישראל, ועם זאת המשיכו בעלה והילדים והנכדים להיות בראש הפירמידה ובמקום הראשון אצלה - קשה לתפוס איך הצליחה בכך. "טלפון - קו או מכשיר - לא היה בביתה. כשרצתה להתקשר אלינו הילדים או הנכדים או אחיותיה, הייתה נעזרת בטלפון נייד שאשה אחת מהשמשיות או המשב"קיות שלה ליוו אותה נתנו לה. כשדיברנו אתה השמענו לה את החדשות או החכמות של כל אחד מהנכדים, כמו לכל סבתא טובה, כאילו לא עומד עליה כל העולם. יש להדגיש

המשך מעמוד 11 | הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א

פחד ומורא נטל את התרנגול ובא לשאול את רבי צבי פסח פראנק, רבי צבי פסח ראה שיש כאן שאלה חמורה... אמר לו: "את העוף הזה טרחת בשביל ר' חייקל", אמר רבי צבי פסח לרבי שלמה זלמן: "אתה רואה את המשקפיים שלי? כאן קשה לי לראות היטב, אכנס למטבח ששם האור גדול יותר", נכנס רבי צבי פסח ושהה שם כמה דקות והחזיר לו את העוף מעוטף בנייר ואמר לו שזה כשר בתכלית הכשרות.

ר' שלמה זלמן יצא מביתו ופתח את העטיפה והנה שם לב שזה לא העוף שהביא. רבי צבי פסח ברוב צדקותו וחכמתו החליף ונתן לו את העוף שהיה מיועד בעבורו, וזה היה בזמן 'הצנע'.

(מתוך הספר 'מידות והנהגות טובות')

הצנע ולא השיגו עופות; ואפילו שבמושבם בפרוזדור ירושלים גידלו עופות, אבל הייתה שמירה מעולה בקסטל לבדוק כל מכונית ומכונית ואוטובוס, ואם מצאו תרנגול בידי אחד מהם החרימוהו.

אך יהודי כר' שלמה זלמן וייספיש לא יאמר נואש. הוא נסע למושב וקנה תרנגול והחביאו תחת מעילו ועלה לאוטובוס, כשהגיעו לקסטל הגיעו הפקחים, ועשה עצמו כאינו מרגיש טוב, ניגש אליו המפקח ואמר לו: "אינך מרגיש טוב?", אמר: "יהיה בסדר, אני כבר רגיל בזה", ועזבו.

הביא את התרנגול לביתו והשוחט שחטו, ואשתו הכשירתו, אך אשתו באה אליו במהומה: "נראה לי שיש שאלה על התרנגול. ברוב

המשך מעמוד 22 | הרב בנימין בירנצוויג

מבקש אני כי תתן לי את שכר המצוה שקיימת היום! הילד הנרגש הביט אל הרבי ושאל בתדהמה, הרבי רוצה את שכר המצוה תמורת המטבע? כן, השיב הרבי, היום קידשת שם שמים באופן בולט בכך שלא הרמת את המטבע בגלל קדושת השבת, כזו שלמות של מעשה מצוה מצד ילד קטן, הנה לפניך מטבע זהב אחרת שלך היא, אני מבקש רק את שכר המצוה, איצ'לה היה המום, האמנם היתה זו מצוה כ"כ גדולה?! האמנם היה ערכה כה גדול?! הוא הביט במטבע הזהב וחישב במהירות כל מה שאפשר לקנות באמצעותה עבור משפחתו, ואז הוא נשא עיניו אל הרבי ואמר, אם כה גדול ערכה של המצוה שעשיתי, הרי שהמצוה אינה עומדת למכירה! גחן הרבי לעבר הילד ונשק לו על מצחו.

במשך שנים רבות נהג ר' יצחק לספר לילדיו ונכדיו שהלקח הזה אותו למד בילדותו מהרבי מטשרנוביל המחיש לו מכל מה שלמד במשך שנותיו בעתיד את גודל המשמעות של קיום המצוות בטוהר הכוונה והשלמות, כמה גדול משעה מצוה כזה לפני הקב"ה.

בשעת אחר צהרים מאוחרת, עשה הילד המדוכדך את דרכו חזרה לעבר בית המדרש של הרבי מטשרנוביל הרב נחום טברסקי זצוק"ל שם נהג אביו להתפלל מנחה ולאכול סעודה שלישית.

בדרך כלל היה זה תפקידו של איצ'לה לסדר את הכסאות לערוך את השולחנות ולהגיש את המזון עבור כל הסועדים במחיצת הרבי, אך הפעם חרג ממנהגו והצטנף לו בפניו בחוסר מעש, הרבי מטשרנוביל שחיבב מאד את הילד הבחין שמהו אינו כשורה, הספסלים והכסאות נותרו באי סדר, והוא תר בעיניו אחרי איצ'לה, הרבי ראה את הילד העצוב היושב לו לבד בקרן זוית, ניגש הרבי אל הילד ושאל אותו מה קרה היום? אתה נראה כ"כ עצוב, כולנו זקוקים לך לעריכת השולחן, סיפר איצ'לה לרבי את קורותיו באותה שבת והביע את עיזבונו הגדול על הזדמנות הפז שהוחמצה, הרבי הקשיב בתשומת לב, ואז נטל את ידו של הילד ואמר לו, בוא איתי אל השולחן עכשיו, ואחרי צאת השבת בוא בבקשה אל ביתי.

במוצאי שבת יצא הילד יחד עם הרבי לעבר ביתו שהיה צמוד לבית המדרש, שם בבית פתח הרבי את מגירת שולחנו והוציא ממנה מטבע זהב דומה לזו שראה הילד בסימטה בעיר העתיקה, הנה המטבע הזו שלך, אמר הרבי, אבל אני נותן לך אותה בתנאי אחד,

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצוויג, כתבו לו: bdirshu@neto.net.il

המשא הכבד עד תחנת האוטובוס הסמוכה, כשאותה זקנה מרעיפה על ראשו ברכות לרוב, ושכמוהו ירבו בישראל וכו'.
לעת ערב, בסעודת ליל שבת קודש, סעד אצלו בנו על שולחנו את סעודת השבת, ואמר אז לבנו, שכאותה תפילה מנחה שהתפלל לאחור הכנה שכזו באותו ערב שבת לא התפלל מימיו! הוא היה מלא רגש וחיות קודש והתפלל בבכיות עצומות כפי שלא התפלל מעולם!
(מתוך ספר 'טיב המעשיות')

אשה מבוגרת, בקושי נשרכת בדרכה עם כל הכבודה הזו, ועליה עוד להיגרר עד תחנת האוטובוס ומשם להעלות הכל לביתה... כיצד תספיק אחר כך לבשל ולהכין את כל זה לכבוד שבת?
וממחשבה למעשה, הוא ניגש תיכף לאותה אשה וביקשה לזכותו במצווה - הוא רוצה לסחוב עבורה את חבילותיה הכבדות.
האשה הזקנה הודתה לו מאוד, היא כמובן לא הכירה אותו ולא ידעה כלל שזה אחד מגדולי הדור. הוא סחב כך ברחובה של עיר את כל

המשך מעמוד 15 | הרה"ח שמעון טיקוצקי

לא נתקררה דעתם עד שהחליטו לנתק כל קשר ושייכות עם הרבי ועדת חסידי באיאן בכלל.

האיש סיים את סיפורו. ר' צבי אלימלך כבר הבין היטב את פשר התגובה לה 'זכה' בבית הכנסת, אך זו כבר בטלה ומבוטלת הייתה לעומת הסיפור הנפלא וגדוש הלקח שזה עתה התגלה לו: עד היכן הגיעה עמידתו התקיפה של מורו ורבו הרבי מבאיאן ז"ע על שמירת גדרי הקדושה ללא שום פשרות.

(מתוך 'המבשר תורני' תרומה תש"פ. מקור: 'ליקוט בענייני תורה ותפילה ועבודת השי"ת' - יו"ל ע"י קהל עדת חסידי באיאן, מפי הרה"ח ר' פסח ליווי שליט"א, ששמע מפי הרה"ח ר' צבי אלימלך פריזנד ז"ל)

כשהם בטוחים שמול הצעה כזו כבר לא ניתן יהיה לסרב. אך הרבי ר' מרדכי שלמה זי"ע הורה להשיב להם באותו נוסח בדיוק בו השיב למן הרגע הראשון:
"כל עוד לא יתקנו את הטעון תיקון לא אוכל להשתתף במעמד בשום אופן שהוא".

בני הקהילה שכל שיחם ושיגם נסוב סביב ה'מאני', כסף כסף וכסף, פשוט לא מסוגלים היו לקבל את תשובתו של הרבי כמות שהיא, נשגב מבינתם לקלוט כיצד ייתכן שהרבי מבאיאן, החי את חייו בצמצום ובדוחק רב, יכול לסרב להצעה של סכום כסף אדיר כזה. במקום להבין את המסר הפשוט ולתקן את מה שעליהם לתקן - הם ראו זאת כפגיעה אישית.

המשך מעמוד 20 | הרב ישראל ליוש

לקיים את כל המצוות והחוקים על כל פרטיהם. מיד לאחר פורים נקרא את 'פרשת פרה', וטעם קריאת פרשה זו, לפי שבזמן שבית המקדש היה קים היו מקריבים קרבן פסח, ואין טמא מת יכול להקריבו אא"כ נטהר קודם ע"י אפר פרה אדומה, וקריאת הפרשה הרי היא אזהרה לכל אותם טמאים שיבואו להיטהר מבעוד מועד, כדי שיוכלו להקריב קרבן פסח.

אך אולי נעיז ונוסיף שקריאת פרשת פרה איננה רק הכנה לקרבן פסח הקרב ובא, אלא יש ענין בה גם אחרי פורים, כי אמנם מעלה חשובה היא לקבל את התורה מרצון ומאהבה, ולקיים את כל מצותיה בלא תחושת כפייה, אך עלולה להיגנב מחשבה מוטעית שאם הרצון הוא אשר מניע את המקיים, אם כן, מצוה שאיננו מבין או אינו רוצה בה עלול הוא להתרשל מלקיימה, כי חסר בה הרצון ונעדרת ממנה השמחה, לזאת קוראים אנו פרשת פרה העוסקת בחוק חוקי התורה, שאין בו טעם ואינו מובן, ללמדנו שכמוה כל מצוות התורה, על אף הקבלה מרצון, כפויים אנו לקיימם גם כשלא נבין את טעמם ומהותם, ואף כאשר משום מה לא נשמח בהם.

'קיצורים' הוא מרשה לעצמו לעשות...!'

ואכן לאחר זמן מה הובררו הדברים, ושמענו על הבחור עוד ספורים שהוכיחו שמעשיו של הבחור אכן מצדיקים את עונשו שנתן לו הסבא להסתלק מן הישיבה.

זהו ענין ההחמרה באיסור העליה אל ההר, הסביר הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א: הקב"ה רצה להחזיר לעם ישראל לפני קבלת התורה והחוקים, כי מעתה אינם בני חורין לעשות ככל העולה על רוחם, מעתה לפני כל מעשה שיעשו עליהם לבחון אם נאמרו בו גדרים וסייגים בתורה. הגדרות והגבולות הגשמיים סביב הר סיני והאזהרות החמורות שלא לעבור אותן ולא לעלות אל ההר, המחישו להם את המושגים 'גדרים וסייגים' ואת החומרה לפרוץ אותם, ומעתה מוכנים הם לקבלת התורה, כי אחר שהורגלו לא לפרוץ גדר זו, אפשר כבר לבקש מהם לא לפרוץ אף את גדרי התורה השונים.

ועל אף שאמרו 'נעשה ונשמע' ברצון, כיון שאמרו זאת בלא ידיעה על מה הם מתחייבים, כפה עליהם הקב"ה את ענין השמירה על המסגרת והחוקים. אם כן, ניתן לבאר שבפורים כאשר קבלוה שוב מרצון, הם הגיעו לדרגה שגם מה שהם עשו עד עתה כביכול עם תחושת כפייה, כי הרי הרצון הקודם היה בלא ידיעת פרטי התורה, מעתה הם בחרו לעשות הכל מרצון ומאהבה, ולא הרגישו כפויים

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

ברורה באיזה דברים למעט - כגון לא להתחתן ולא לבנות בית, כדי שלא יסתכנו בעצבות יתירה, אבל בעניין 'מרבנים בשמחה' אפילו אם יעברו יותר מהנצרך אין זה סכנה להיות מאוד בשמחה (ואפילו אם יגיע למצב של שמחה יתירה מן השיעור, שכבר 'עבר את הגבול' ואינו טוב) ואין צורך להלכה ברורה 'והוראה' מה לעשות ומה לא לעשות כדי למנוע זאת.

עוד ייאמר בה, כי כאן לגבי חודש אדר לא נכתב במה וכיצד מרבין, כי אין לומר למי שזכה בלאטערי (לוטו) במה לשמוח, אלא הוא עצמו ישמח בכל העולה לפי מצבו, ועל דרך זה צריך להיות 'מרבין בשמחה' - מתוך עומק הרגשת השמחה בישועת ה', וכל אחד יבטא את השמחה כפי עניינו.

בדרך צחות שמעתי לבאר מה שנקטו חז"ל בלשונם "כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה", שלכאורה תמוה מהו ה'כשם' ולמה תלו הא בהא? אלא, שהרואה את חברו אוכל בשר שמן בתשעת הימים שבין ר"ח אב לתשעה בו ומשמח ב'כלי זמר' וכדו', בוודאי יצעק עליו בקול רעש גדול שהוא פורץ גדר וישכנו נחש (ראה שו"ע או"ח תקנא סי"א), כי אפילו התינוקות יודעים שבימים אלו נהגו איסור באכילת בשר ושתיית יין; כיו"ב ממש "משנכנס אדר מרבין בשמחה", שאם יראה את חברו בפנים נפולות יוכיחו על כך בכל תוקף, וידרוש ממנו להסיר עצבות מלבו ולשמוח בשמחה של מצוה.

והרי השמחה צריכה להיות 'שמחה' באמת ולא רק תחת 'עול כבד' שהוא מחויב לשמוח בימים אלו, כי אז אין שמחתו שמחה. וכמו שמספרים בדרך הלצה, שפעם היה עני ואביון שהיה נאנח תמיד על מצבו הדחוק ועל החובות הרבים התלויים בצווארו. פעם הוכיחו צדיק אחד מדוע אינו בשמחה תמיד והלוא צריך האדם לעבוד את ה' בשמחה... ויהי כשמוע כן העני נאנח שוב כדרכו ואמר: **'אוי, נתחייבתי בעוד 'חוב' עכשיו...'** וכי לא די לי ב'חובות' שיש לי עד היום...". פשיטא שזו איננה שמחה מעומק הלב כראוי.

רמז נפלא נתן אחד ממגידי מישרים שליט"א, כי שתי תיבות 'אני מאמין' נקראות הן בישר הן בהפוך - אם תעביר את האל"ף שבראש תיבת 'אני' לסוף תיבת 'מאמין'. ובא לומר שעלינו להיות 'מקשה' אחת של אמונה, הן כשהכל הולך למישרין (ביושר) הן כשהמצב הפוך ח"ו, ובכל אשר הוא פונה הוא נופל ונכשל ל"ע, גם אז יזעק 'אני מאמין'... כי הקב"ה אינו עושה מאומה לרעתו, והכל לטובתו הגמורה. באחד ממסעותיו שכר הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע 'בעל עגלה' נכרי שייקח אותו עם כמה מתלמידיו למחוז חפצו. בעל העגלה קבע את דמי הנסיעה כשהוא מחשב שה'פמליה' תמנה שישה אנשים, ואמנם למעשה היו שבעה אנשים. בטרם יצא לדרכו מנה בעל העגלה את מספר הנוסעים והנה רואה הוא שבעה אנשים, תיכף ומיד הרים את קולו על ה'חוצפה' להעלות איש נוסף על מה שדיברו ביניהם מתחילה. מה עשה הרה"ק מראפשיץ שהיה כנודע 'חכימא דיהודאי'?

שנוכל להמשיך לעלות". ואכן הם תרמו לו מידיעותיהם והמשיכו לעלות עד לקומה השמונים ושבע... ושוב התחנן בפניהם: "הבו לי מעשה כי כבר כשל הכוח לעלות את שלוש הקומות האחרונות", עד שזכר בעצמו ואמר להם: "שמעו נא מעשה שהיה... מעשה בשלושה אחים שהוצרכו לעלות תשעים קומות ובהגיעם לקומה השמונים ושבע נזכרו ששכחו למטה את מפתח החדר...".

לדין ייאמר: הנה ימים באים, ימי השמחה בהם ניתן להתעלות ללא גבול, ואף הקב"ה פותח את אוצרותיו להשפיע עלינו עד שיבלו שפתותינו מלומר די. **אך דבר אחד אסור לשכוח... את ה'מפתח'...** כלומר, ה'מפתח' להתעלות נמצא בידינו, רק בנו תלוי ועומד אם "ממנו ניקח לעבוד..." או שנישאר אותו נחשל כ'אשתקד', וח"ו שנעלה קומות על גבי קומות ונשאר את המפתח 'למטה', כי מה הרווחנו בכל הזמנים הגבוהים אם סוף דבר נשוב למטה לקחת את המפתח ונישאר שמה מחמת חוסר אונים וכוח.

והואיל והזכרנו 'מדינת סין' נימא בה עוד מילתא: שהנה ידוע ומפורסם לכל באי עולם אודות מגיפת ה'קורונה' המשתוללת בימים אלו, כשמקורה היא במדינת סין, ובימים אלו סין 'סגורה ומסוגרת' ואין מי שיעז להיכנס אליה, ואף בעלי העסקים אשר בימים כתיקונם שוהים שם הרבה מרחיקים עצמם ממקום הסכנה כמו מאש... ובאמת, אם תתמה בפני כל אחד מהם כיצד תשב בשלווה בביתך והרי בוער בך 'צורך פרנסה'... **הרי השואל לטיפש ייחשב, כי מה ל'צורך פרנסה' במקום ספק נפשות.** מעתה תגדל התמיהה פי כמה וכמה על אלו האנשים המחזיקים את ה'כלים' שיש בהם לא פחות 'ספק נפשות' שהם כמגיפה המשתוללת אשר רבים חללים הפילה - מחמת 'צורך פרנסה'... מדוע כאן 'צורך הפרנסה' מעבירתו על דעתו ועל דעת קונו... שומר נפשו ונפש ב"ב ירחק מהם.

הנה, הא דאמרו חז"ל (שם) "משנכנס אב ממעטין בשמחה" הובא להלכה בשו"ע (או"ח סי' תקנא סעיף א), ואילו "משנכנס אדר מרבין בשמחה" לא נכתב בשו"ע (רק בדברי הגמרא). וכל כך למה? כדי שלא יוכלו לצאת ידי חובת השמחה בלימוד ההלכה בלבד על דרך שאמרו (מנחות קי). "כל העוסק בתורת... כאילו...", רק יקיימוה בפועל ממש.

אמנם בדברי חז"ל במשנה ובגמרא הובאו שני הדינים, אלא שגבי חודש אדר קיצרו "משנכנס אדר מרבין בשמחה" ולא האריכו במה וכיצד, ולאידך גבי חודש אב אמרו "משנכנס אב ממעטין בשמחה" וביארו בארוכה כיצד יש לקיים את ה'ממעטין' בחודש אב, ומדוע לא ביארו כיצד ובמה יש לקיים את ה'מרבין בשמחה'?

ושמעתי מאחד מצדיקי הדור שליט"א, דמי שבא להתלמד להיות 'רופא' ילמד בתוך הלימודים כדת מה לעשות באיש אשר בלע מדי הרבה תרופות בפעם אחת, כי הבולע הרבה מהן מסוכן הוא שיובילוהו 'משמגר ועד הר הזיתים'... אבל אם אחד יבלע כמות מרובה של ויטמינים, אנ"פ שהדבר גרוע אבל אינו מסוכן כ"כ, ואין 'הלכה' או 'הוראה' מה לעשות באיש כזה. כיו"ב, כשמורים לנו למעט בשמחה, אזי 'להגדיל' ולהרבות את הטיפול הוא מסוכן, לזה הורו לנו הלכה

וביד כל אחד מאתנו להעיד על חכמים מופלגים שכל 'חכמה' שהכניסו ב'עסקיהם' רק הביאה אותם לידי היוק והפסד, ולעומתם ידענו גם ידענו כמה שוטים גמורים שלא פסקו מעשות 'טעויות' ושטויות בעסקיהם - ואפילו טעות אחת לא החסירו בחייהם, וכל אלו רק העלום לגדולה ולעשירות. צא ותאמר: אין העשירות והעניות ממעשיהם של בני אדם, אלא ב'כרוז' שיצא מן השמים - איש פלוני ייעני, איש פלוני ייעשר...

סיפר אחד מ'סופרי סת"ם' מבני ארה"ב, כי באחת הקהילות בסמוך למאנסי שיפצו המתפללים את בית מדרשם ברוב פאר והדר בהוצאה של רבבות דולרים, גיעה עצומה השקיעו עד שהתנוסס בית המדרש לשם ולתהילה. לאחמ"כ החליט ראש הקהל להשקיע מעט אף בשיפוץ ותיקון ספר התורה שבהיכל. לצורך כך הזמין את ה'סופר' הנ"ל שיבוא לראות את הס"ת. הסופר בדק את הס"ת ונדדעזע למראה עיניו, כי ספר התורה היה פסול בתכלית, ונדרש גיעה רבה במשך ימים ושעות רבות בכדי תיקונו. הצייע הסופר לראש הקהל לתקן את ספר התורה תמורת 5,000 דולרים, אך ראש הקהל שלצורך פארה של בית הכנסת מוכן היה לשפוך מעות כמים לא הסכים לשלם לסופר עבור מלאכה דחופה וחשובה זו יותר מ-500 דולרים. משיצא הסופר מפניו התקשר אל חברו שגם הוא סופר סת"ם ואמר לו: "כי לפי חזותם של ראש הקהל וקהילתו נראה שאם נשאיר את הס"ת כמות שהוא הם יקראו בס"ת זה אף שהוא פסול בתכלית - עוד רבות בשנים. הבה נתנדב שנינו מזמנינו ויחדיו נתקן את הס"ת תמורת אותם 500 דולרים ותו לא מידי, ובוודאי ישולם לנו שכר מן השמים". ואכן ממחשבה למעשה, שני הסופרים ניגשו יחדיו למלאכת הקודש, ישבו שעות ע"ג שעות ותיקנו את ספר התורה שיהא ראוי לקרות בו כדת וכדין. משגמרו עבודתם באישון ליל יצאו שניהם (מאותה העיר שבה שוכנת הקהילה הנ"ל) לחזור לביתם. באמצע דרכם חיפשו אחר בית הכסא, ולא מצאו אלא בתוככי בית קברות נוצרי. בלית ברירה פנו להיכנס לשם. בשערי בית הקברות הלז עצר אותם 'שומר' ששאל לשמם והיכן מקום מגוריהם. ה'סופרים' לא הבינו לשם מה עוברים הם חקירה ודרישה זאת, מ"מ ברצונם להיכנס דרך השער מסרו לו הפרטים ונכנסו.

כעבור כמה שבועות קיבלו השניים מכתב מ'עורכי דין' במדינתם, בו כתוב שעליהם להתייצב לפנייהם ביום פלוני. המה ראו כן תמהו - מה פשענו ומה חטאתנו כי דולקים אחרינו. בהגיע יום המיועד באו השניים והודיעו להם, כי באותה שעה שהם נכנסו ל'בית הקברות' הנוצרי התקיימה הלוויה של גוי עשיר גדול. הלה ערירי היה ולא הותיר אחריו יורשים וציווה ב'צוואתו' שכל כספו יחולק שווה בשווה בין המשתתפים בהלוויה זאת. והרי לכם 'ירושת המת' - 62 אלף דולרים (כשנים עשר ידות מהסכום שהיו מקבלים מבני הקהילה אילו היו משלמים להם כפי המקובל), ונתקיים בהם "אין אדם שומע לי ומפסיד" (דב"ר ד, ה). וכבר אמר לי 'סופר' אחד כי לפליאת הדבר יש להוסיף, שמידת הס"ת היא באורך שישים ושתיים יריעות - חושבנא דדין כחושבנא דדין.

(לקט מתוך 'באר הפרשה' תרומה)

ירד מן העגלה והחל למנות את הנוסעים, כשהוא מראה לבעל עגלה שאין כאן אלא שישה (כי הרה"ק בעצמו אינו מן ה'מנויים', שהרי בעת ה'מנין' עמד מחוץ לעגלה) וכך נחה דעת הנכרי וחזר למקומו בראש העגלה - מחוצה לה, ואף הרה"ק עלה על העגלה, אך שוב סובב את ראשו והנה הוא רואה 'מעשה נסים' - שוב יושבים בעגלתו שבעה אנשים ולא שישה... חזר הרה"ק וירד לארץ והראה לו 'באצבע' שישי כאן שישה ולא שבעה, ולא פקפק יותר העגלון ונסע למחוז חפצם לשלום. באותה שעה אמר הרה"ק מראפשיץ ז"ע, כי לימוד גדול למד מומעשה זה, כי מה שנראה 'מלמטה' אינו כפי הנראה באמת 'מלמעלה'...

וכך הוא לכל חיי האדם והליכותיו, שכאן 'למטה' בהאי עלמא נראה כ'רעה', אך המתבונן 'מלמעלה' רואה את הטובה הגדולה והאמתית שיש בזה, ואין לו לאדם אלא להאמין בקב"ה ובהשגחתו מהשמים ממעל על הארץ מתחת.

וכך אמר הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א, כי דרכם של בני אדם לומר: "הנה, בהביטי על העולם נראה לי כי כאן בזה העולם אין כל סדר, כאן עומד בנין וכאן עץ - זה גבוה וזה נמוך וכו', במקום זה מסובב לו אדם חסר פרנסה ומלא בצרות ומשנהו מהלך כשצרה מסוימת מעיקה על לבו, ואילו בשמים הכל מתנהל 'מסודר' - החמה יוצאת בשעה פלונית והכוכבים בשעתם וכו'..." ובאמת, כל זה אינו נראה כן אלא למי שמביט על העולם מלמטה, אבל מהמטוס יראה כי הכל מסודר להפליא בחשבון נפלא...

באמת אמרו, אין הפרנסה נקנית לא בחכמה ולא בכשרון ומעש, אלא הכל בגזירת עליון, וכמו שנאמר (משלי כב, ב) "עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה'", וביאר ב'ליקוט הגרשוני' (משלי לא) בשם ספר 'משיבת נפש', כי העני יושב בביתו ומהרהר לעצמו 'מה רבה ה'רחמנות' עלי, שהרי מכיון שלא ניחנתי בחכמה ופקחות ע"כ עני אני. ראה זה פלוני העשיר שהינו מלא בדעת ובחכמה, וחכמתו עומדת לו לעלות במעלה העשירות יותר ויותר, כי בחכמתו הרבה הוא יודע כיצד לנהל מסחרו ומצליח בה להגדיל רווחיו עד אין קץ... אף העשיר יושב בביתו וחושב שחכמתו היא זו שהביאה לו את העשירות הרבה, ומוכיח לעצמו ממעשי העני שאין לו לחם לאכול מאחר שהוא פתי ואיש בער.

אך כאשר עשיר ורש נפגשו - והכל רואים את שניהם יחדיו, ורואים שגדולה חכמתו של העני פי כמה וכמה ואין עשיר זה אלא איש בער ולא ידע, אז יענו ויאמרו עושה כולם ה' - הקב"ה מוריש ומעשיר, לא החכמה תביא עושר לבעליה, אף לא הטפשות תחסיר לחמו, וראיה מהעני והעשיר הללו, שהעני עולה בחכמתו מעל העשיר ועשיר זה כטיפש יחשב לעומת העני. ובע"כ תאמר שהכל מאת הקב"ה - הוא מוריש ומעשיר, משפיל אף מרומם, בחשבונות של מעלה, עושה כולם ה'.

וכשיידע 'כלל' זה תישלו נפשו ותשקוט סערת רוחו בעסקו סביב פרנסתו (לא רק בענייני חכמה וטיפשות אלא בכל 'כשרון' המתבקש) כי ידע שהכל תלוי בידי שמים ולא במעשיו כלל.

◆ **האם ניתן לקיים את מצות אכילת מצה ב'מצות מכונה'?**
◆ **מדוע אופים 'מצות יד' עגולות?**
◆ **מהו העובי המקסימלי למצה כשרה?**

מהלכות אפיית מצות

- המצה הנאכלת בליל הסדר לשם מצות אכילת מצה, צריכה להיות שמורה מחמץ לאורך תהליך הכנתה, לשם המצוה. ובחובה זו, נכללות הלישה, רידוד הבצק, והאפייה. ולכתחילה חובה להקפיד על כך גם ב'ניקור' המצה בגלגלי השיניים. ונחלקו הפוסקים בנוגע לטחינת החיטים, אם היא נכללת בחובה זו של שמירת המצות. ורצוי להקפיד על כך בכל שלבי הכנת המצה, מהקצירה ועד האפייה.
- ראוי לכל אדם לעסוק בעצמו בלישת המצות המיועדות לקיום מצות אכילת מצה בליל הסדר, ובאפייתן; וכן נהגו גדולי ישראל, להשגיח בעצמם על תהליך הכנת המצות, ואף להשתתף בהכנתן.
- לדעת פוסקים רבים, לא ניתן לקיים ב'מצות מכונה' את מצות אכילת מצה בליל הסדר. ויש מתירים.
- האופה מצות בזמן איסור חמץ, כלומר מאחר חצות היום של ערב פסח, עד לסוף חג הפסח, 'יבטל' לפני תחילת הלישה את כל הפירורים שיפרדו מהבצק, בנוסח זה: "כל הפירורים שיפלו בשעת הלישה והעריכה, וכן בצק הנדבק בכלים, אני מבטל אותם", או: "אני מפקיר אותם". ויש שכתבו שצריך להתנות שהביטול יחול בזמן שהפירורים יפלו, או יִדְבְּקוּ לכלי.
- תנור חרס ששימש לאפיית חמץ - ניתן להכשירו לאפיית מצות על ידי הסקתו בחום גבוה, באופן שהגחלים 'ילכו' על פני כל קרקעית התנור, ויחממוהו את כדי כך שאם יתחכם בו ברזל ינתזו ממנו ניצוצות. ואין לאפות בו מצות בהסקה זו, לאחר שהגיע למידת החום הנדרשת, אלא יש להמתין

עד לאחר שיצטנן, ולהסיקו מחדש לצורך אפיית המצות. תנור חרס של חמץ שלא הוכשר כדין, ואפוא בו מצות לפסח - אם התנור אינו 'בן יומו' מבליעת החמץ, המצות שנאפו בו לפני הפסח, מותרות באכילה בפסח.

הלכות שונות בנוגע לצורת המצות ומרכיביהן

- מנהג ישראל לאפות לפסח מצות עגולות (- בלישה הידנית), על פי הכתוב בתורה על יוצאי מצרים: וַיֹּאפֹּוּ אֶת הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֲגֹת מִצּוֹת; ו'עוגה' - פירושה עיגול.
- אסור לאכול בפסח מצה שעוביה טפח ויותר, משום שבעובי כזה קיים חשש שמא חלקו הפנימי של הבצק אינו נאפה כראוי, ומחמיץ.
- אין לצור צורות בבצק של המצות, ובדיעבד, אם ידוע שלא שהו בזמן עשיית הצורה משך זמן של 'שיעור חימוץ' - המצה מותרת באכילה בפסח.
- מצה שנאפתה עם מילוי של בשר או גבינה, אסורה באכילה בפסח, משום שהאדים היוצאים מהמילוי מלחלחים את הבצק ומעכבים את אפייתו, ובכך הוא עלול להחמיץ.
- מצה שנאפתה עם ביצה שלימה בתוכה, אסורה באכילה בפסח, אם משום שהאדים היוצאים ממנה גורמים לחימוץ הבצק, ואם משום שבמקום המוגע בין המצה לביצה, לא נכנס חום התנור.
- לכתחילה אין לערב בבצק של המצות 'זרעונים', שהם גרעינים קטנים, כגון שומשום. אך בדיעבד, המצה מותרת באכילה בפסח.

גליין 403
שנה ט' תש"פ

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

סיפורי חז"ל

הקב"ה משרת אותנו בכל עת
ובכל רגע ובכל שעה

רבי אליעזר, רבי יהושע ורבי צדוק הוזמנו למשתה שעשה רבן גמליאל לבנו. ישבו הקרואים, ורבן גמליאל עמד עליהם לשמשם, הגיש רבן גמליאל את כוסו לרבי אליעזר, וסירב רבי אליעזר לקבלה – שכן, רבן גמליאל אדם גדול ונכבד היה, ולא ההין רבי אליעזר להשתמש בכוסו, וכשהגיש את הכוס לרבי יהושע – הסכים רבי יהושע לקבלה. שאל רבי אליעזר את רבי יהושע: "האם מן הראוי אנו עושים שאנו יושבים, ורבן גמליאל – גדול הדור – עומד עלינו כשמש ומשרתנו?" השיב רבי יהושע: "כבר מצאנו שאדם גדול שימש את אורחיו, אברהם אבינו, אף שהיה גדול עולם ואבי האומה, עמד על שלושת אורחיו לשמשם, אכן, האורחים היו מלאכים, אך לאברהם אבינו הם נראו כעוברי אורח ערביים, ולמרות זאת שרת אותם בעת שהיו תחת צל קורתו", ענה לעומתו רבי צדוק: "וכי צריך אתה להביא ראיה מאברהם אבינו, שעמד עליו לשמשם? והלאו הקב"ה מלך מלכי המלכים, שאנו אורחים בעולמו, משרת אותנו בכל עת ובכל שעה, מוריד לנו מטר, מביא טללים ומומן לכל אדם ואדם שולחן ערוך בכל ימי חייו.

(ע"פ קידושין ל"ב ב')

פרשת השבוע

שיסע אל הרה"ק רבי זאב מויטומיר זיע"א (יומא דהילולא ט"ו אדר) שהיה מחזיק בית מויגה בכפר אחד, הלך האיש לאתו כפר וכשבא לבית רבי זאב, כבר היה לילה ומצא את הבית סגור מבפנים, דפק האיש על הדלת ואיש לא פתח לו, המתין זמן מה ודפק שוב על הדלת, ושוב אין פותחים לו, היה אז זמן חורף וקור והתחיל להתחנן שיפתחו לו, ולא הועיל מאומה, התחיל לדבר בכעס וברוגז איך זה אינכם מרחמים על יהודי להכניסו לבית? אך שום דבר לא הואיל, ומהבית אין קול ואין עונה.

כשהאיר השחר פתחו את הדלת, והוא נכנס והתאכסן שם כמה ימים. רבי זאב לא שאל אותו שום דבר, תמה האיש בלבו על מה זה שלח אותי המגיד לכאן? והחליט לחזור לביתו. קודם הליכתו פנה לרבי זאב בשאלה: הנה רבנו המגיד שלח אותי לכבודו, ואיני יודע למה, השיב לו ר' זאב אני אגיד לך למה שלחך רבנו אלי, כדי שתלמד כי האדם הוא בעל הבית, ולמי שאינו רוצה אין הוא מניחו להיכנס.

ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת (כ"ח - ב') מסופר על אחד מגדולי הלמדנים שבליטא שהיה מתנגד מובהק לדרך החסידים, שטען לפני הנצי"ב מוולוז'ין על אדמו"רי החסידים שחיים ברחבות, בעוד שראשי הישיבות וגדולי התורה מתפרנסים בצער ובדוחק גדול. השיב לו הנצי"ב בחיך: מעולם כך היה, צא וראה, אהרן הכהן שעסק ב"עבודה" לבש בגדי זהב משובצים באבנים טובות, אולם משה רבינו זה שקיבל בשבילנו את התורה, למענו לא עשו מלבושים מיוחדים ורק מטהו נזכר: "הרם את מטך" "קח את מטך" יותר לא היה לו.

ועשית להם אבנטים (כ"ח - מ) אבנט מכפר על הרהור הלב (ערכין טז)

מסופר על הרה"ק המגיד הגדול ממעוריטש זיע"א, שפעם בא אליו אדם אחד והתאונן לפניו שאיננו יכול לטהר את מוחו ממחשבות לא טובות והרהורים רעים, שנכנסים אליו בעל כרחו ומבלבלים אותו. ציווה המגיד

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים 6:18 ת"א: 6:20 ר"ת: 6:56

פרשת תצוה – זכור

זמני כניסת השבת
ירושלים: 5:05 ת"א: 5:20

המלוכה בכל עיר וכפר בממלכתנו הגדולה. על המעטפות יכתב לאמר: לפתוח ביום זה וזה ולבצע מיד, באופן זה לא יודע דבר הגזירה לשליחיהם של היהודים, השורצים בכל מגנן המלוכה".

"וליתר ביטחון", הוסיף הצאר בקול מזרה אימים, "מצווים אתם, השרים, להישאר בכל העת בארמון המלוכה, סגורים ומסוגרים מפני כל העולם, ומשמרות צבא כבדים יוצבו סביב הארמון, כאן תשבו ותכינו את התכנית המפורטת של החוק, עד חצות חייבת התכנית להיות מוכנה לפרטיה ודקדוקיה!"

נדהמים הביטו השרים איש אל רעהו, לא אחת ולא שתיים השלימו עם רעיונותיו המטורפים של הצאר, אך כל אשר הטיל עליהם היום – לזה לא היה אח ורע. באין להם אפשרות להתנגד, נגשו השרים למלאכה לתכנן כיצד ואיך יעבור דבר החוק וביצועו אל כל רחבי רוסיה הענקית. כעבור שעות אחדות – זמן רב לפני המועד שנקב הצאר – היתה התכנית ערוכה לכל פרטיה ודקדוקיה, והונחה על שולחנו של שר הפנים.

והנה נפתחה דלת האולם בתנופה רבה, אל החדר נכנס הצאר בצעד נמרץ. בלי לשאול מילה ניגש הישר אל שולחנו של הפנים, נטל לידו את הגיליונות הגדולים, שעליהם נכתבה התכנית לגזירות, חיש מהר עיין בהם – ולאחר מכן הטילם אל תוך האש הבושרת באח, הפליט מילה של כעס ותרעומת, ופנה לצאת.

נבוכים הביטו השרים זה בזה, מה פשר התנהגותו של הצאר? שעות רבות עמלו קשה על התכנית, והנה בא הצאר והשליכה אל האש בלי מילה אחת של הסבר? במקום קמה מהומה גדולה, חלק מהשרים ביקשו לעזור את הארמון ולשוב לבתיהם, אחרים הציעו להישאר – אולי יבוא הצאר שנית ועמו הצעה משלו לתכנית הגזירות, לבסוף נזכר אחד השרים כי בחדר הסמוך הוכנה למענים – עוד בשעת הצהריים – ארוחה, והציע לשרים "הבא ונסעד לבנו", והשרים שמחו להצעה.

הסבו אפוא לשולחן והחלו מטיבים את לבם, והנה נשמעו צעדים כבדים, אל החדר נכנס הצאר ניקולאי ועמו שני שומרי ראשו. בקורת רוח הביט בשרים האוכלים ואמר: "לאחר עבודה כה מאומצת כפי שעשיתם – אכלו ושתו כאות נפשכם. רק ראש השרים יואיל לקרוא באזני את התכנית שהכינותם. נבהלו השרים, שמה ממתין הצאר לתכנית חדשה, משובחת מקודמתה. וראש השרים אור עוז ואמר: "בזמן קצר שכזה אי אפשר לאבד תכנית כה מסובכת".

משמים אין רוצים שנשמיד את היהודים

ניקולאי, הצאר הרוסי שונא ישראל גדול היה, ולכינוי "צורר היהודים" זכה. בימי ניקולאי החלו ברוסיה רדיפות וגזרות המכוונות נגד היהודים, אך בחסדי ה', נודעו ליהודים כל תכניות השטנה בעוד מועד, והם הצליחו לקדם את פני הרעות. הדבר הכעיס את הצאר הרשע, ועורר אותו לחפש ולבקש דרכים חדשות, וזדוניות ומלאות רשע, כדי להתנכל ליהודים, להשמידם, לכלותם ולאבדם – את זאת ביקש בכל לבו.

באחד הימים עלה במוחו רעיון, הוא מצא את הפתרון לבעיית היהודים, פתרון שיעזור לו להשמיד את כל היהודים אשר בתחום ממלכתו. חיש מהר זימן את שרי ממשלתו להתייעצות דחופה, השרים הבחינו כי הצאר נרגש ומתוח, הוא נעץ בהם מבטים נוקבים בטרם פצה את פיו.

אחרי דקות ארוכות של שתיקה, החל סוף סוף הצאר את דבורו: "הזמנתי אתכם לכאן, כדי להודיע לכם שמצאתי פתרון לבעיה חשובה, הדורשת פתרון מהיר וסופי, בוודאי מבינים אתם, כי זוהי בעיית היהודים, הללו הנם נטע זר בארצנו ועלינו להיפטר מהם או להעבירם לדת הנצרות. ברור לכולכם, כי תוכנית סודית היא לחלוטין, ואוי לכם אם תגיע לאזניים זרות. לאחר מחשבה רבה הגעתי למסקנה, כי על היהודים אי אפשר לכפות להתנצר, אלא יש לפגוע בציפור הנפש שלהם, בנקודה המחזיקה אותם כעם מיוחד.

ראשית לכל, נפגע בחינוך ילדיהם, כידוע לכם, לומדים ילדי היהודים את תורתם ב'חדרים' ובישיבות, נסגור אפוא את ה'חדרים' והישיבות, נסגור את בתי הכנסת, שבהם עורכים היהודים את תפילותיהם, ועוד משהו: נאסור על היהודים לקיים שתי מצוות חשובות: שבת ומילה".

"הוזמנתם לכאן, כדי לשמוע את הגזירות הללו, כי עליכם בתור שרי ממשלתי, יהיה מוטל להוציא אותן לפועל, אך עד אשר יצאו לפועל, מוטלת עליכם חובת הסודיות, אם, חלילה וחס, יודע ליהודים שמץ של דבר על התכנית, הם יהפכו עולם ומלואו כדי לסכלה!" השרים הנהנו בראשיהם ביראת כבוד, והצאר ניקולאי המשיך:

"מועד קבעתי לגזירות, או אם רצונכם תקראו להם חוקים, הם יכנסו לתוקף מהיום בעוד חמישה חדשים בדיוק. את פקודת הגזירה יהא עליכם לשלוח במעטפות חתומות אל כל משרדי

צ'ישל ונמשל

לבסוף כאשר מזדקן האדם, מביט הוא לאחוריו

ורואה כי הכל היה חלום

סוחר אחד נסע אל היריד בלייפציג ומצא לעצמו אכסניה בפונדק אחד בעיבורה של העיר. לילה אחד חלם הסוחר כי בחצר הפונדק טמון אוצר גדול של מטבעות זהב, ובחלומו הוא חופר בקרקע, לפתע נכנסה מחשבה ללבו שמא יראה את מעשיו בעל הפונדק ויגרש אותו מן המקום, על כך שהוא חופר בחצרו, ולא זו בלבד אלא שבעל הבית יקח לעצמו את האוצר היקר. לכן החליט האיש לרכוש לעצמו את כל הפונדק וכאשר יהיה הוא בעל הבית, יחפור ויקח את האוצר לעצמו. בבוקר התעורר והנה חלום.

כל ימי היריד עסק האיש במסחר במשא ובמתן, וכאשר הגיע היריד לסיומו, פנה האיש ושב אל ביתו. מרוב טרדות הדרך ומרוב עיסוקיו הרבים התבלבל האיש ונתערבו במחשבתו חלום ומציאות, על כן כאשר שב אל ביתו, סיפר לאשתו כי מצא אוצר גדול בחצר פונדק קטן בלייפציג והוא מתכוון לרכוש את הבית ולהפוך לעשיר גדול. שמחה האישה על החדשות הטובות, וכעבור זמן לא רב, נסעו כל בני המשפחה ללייפציג, שם ניהל הסוחר משא ומתן ארוך בדבר קניית הפונדק, ואף שילם עליו יותר מכפי מחירו, בחושבו כי אין הדבר נורא כל כך, שהרי עוד מעט קט, ממון זה יהיה נחשב לו למאומה.

ברדת הלילה יצאו הסוחר וכל בני ביתו ובידם אתים וקלשונות וחפרו בחצר עד שהפכוהו לגל של אפר ועפר וכמובן שלא מצאו דבר. או אז נזכר הסוחר שבעצם הכל היה רק חלום, וכאשר סיפר את הדבר לבני ביתו געו כולם בבכי גדול.

והנמשל: היצר הרע מטעה את האדם כדי שיימשך אחר עסקיו, והוא מדמה לו שמחר ירוויח ממון רב, ובשבוע הבא יהפך לעשיר גדול וכו', וכך עוברים ימיו של האדם ברדיפה תמידית אחר הממון, ומי שיש לו מנה רוצה מאתיים. לבסוף כאשר מזדקן האדם, מביט הוא לאחוריו, ורואה כי הכל היה חלום.

(בשם המגיד הק' מדובנא זיע"א)

קפץ הצאר אגרופיו בזעם וצעק: "הרי התחייבתם לסיים את המלאכה עד שעת חצות". השיבו השרים ברוח נכאה: "כשנוכחנו שהוד מעלתו השליך את תכניתנו לאש, חשבנו שנעשה רצונו אם נפסיק את העבודה". "אני שרפתי את עבודתם? השומעות אונכם את דברי השטות היוצאים מפיותיכם?" התקצף הצאר. "ראויים אתם בשל כך לעונש חמור" וכבר הורה לשלישיו לאסור את השרים. "זוהי בגידה! זהו קשר! איסרו אותם, את כולם!"

בעודו צועק, נכנסו החדרה ששה קוזקים בעלי זקנים ארוכים, משומרי הארמון. אחד השלישים לחש דבר מה באוזני הצאר, והצאר הסכים לדבריו, הוא ניגש אל השרים ובקול נמוך, לבל ישמעו ששת הקוזקים, אמר: "אומרים אתם, כי לפני כמה שעות באתי הלום, אך – שקר הדבר, שכן מלשכתי לא יצאתי עד עתה. שאלו אפוא את הקוזקים, אם הם ראו אותי".

סרבו השרים לשאול, כי נפל פחד הצאר עליהם. "אם כן אשאל אני" לחש שלישו של הצאר בקול מורה אימים. הוא פנה אל הקוזקים ושאר: "האם ביקש איש להיכנס אל החדר שבו אנחנו נמצאים בשעות שעומדים אתם על המשמר?" "לבד מהוד מלכותו – איש לא היה" השיבו הקוזקים. "את זאת אני יודע", הגיב השליש, "הרי באתי עמו". "אך הוד מלכותו היה פה לבדו פעם נוספת, לפני כשעתיים" אמרו הקוזקים. "אין ספק בכך, כולנו ראינו והכרנו אותו".

פני הצאר חוורו. "כל העת ישבתי בחדרי, משעת הצהריים ועד לרגע זה לא עזבתי את חדרי", הפטיר. וכעבור רגע הוסיף: "אין זאת, אלא שאלוקי היהודים שלח לעזרם את מלאכו, לשרוף את פקודת הגזירה שגורתי נגד עמו. רואה אני, שמשמים אין רוצים שנשמיד את היהודים."

צ'ין אדם לחברו

הכנסת אורחים במסירות נפש

בסוף ימיו של הגרי"י קנייבסקי זיע"א (הסטייפעלער), נתפרסם ממנו מעשה שהתפרסמה בכל הארץ, על דבר אברך שבא מירושלים לביתו בשעה מאוחרת בלילה, והוא כבר כמעט ונרדם על השולחן, ובשל השעה המאוחרת, נאלץ האברך להישאר ללון בבני ברק, האברך שאל את ב"ב של הרב היכן יש כאן בית כנסת סמוך, שיוכל לישון שם, בני הבית היפנו אותו לכמה בתי כנסיות סמוכים, כעבור כעשרה רגעים שהאברך הנ"ל עזב את הבית, נתעורר הרב משנתו, וכשנדע לו על הסיפור עם האברך, קם מיד ממקומו ונודרו לבית הכנסת הסמוך לביתו, על אף שהיה ספק אם האורח הלך לשם או למקום אחר, באותה תקופה היה הרב כבר חלש מאד, עד כדי כך שאפילו ללכת ד' אמות היה קשה לו, ואע"פ כן מסר נפשו לקיים מצות הכנסת אורחים, וב"ה שכשהגיע לבית הכנסת מצא את האברך הנ"ל, לפי הסימנים שקיבל מב"ב, והביא את האורח לביתו והציע לו את המיטה, ובבוקר דאג לו לארוחת בוקר, ואחרי שגמר לאכול שאל אותו על מטרת בואו, וענה לו על בקשתו, וברך אותו בחום.

לאחר זמן אמר הרב למקורביו מתי מודמנת לי לקיים מצות הכנסת אורחים? כי הרי לא באים אצלי לאכול ולישון, ועכשיו שנודמנה מצוה זו לידי רצתי לקיימא. וכשנדע לו על הפרסום הרב שנתפרסם סביב המעשה, לא הבין על מה כל הרעש, והתבטא הסטייפעלער ואמר: עוד מעט גם יספרו שהנחתי תפילין.

התחשבות בזולת

מסופר: אחד מבני הישיבה ראה את הגה"ק רבי איסר זלמן מלצר זיע"א מסתובב שקוע במחשבות סביב ביתו, הוא ניגש אליו ושאל אולי אפשר לעזור לראש הישיבה? ענה לו רבי איסר זלמן, לא תודה, אולם הלה רואה את רבנו שוב מסתובב אנה ואנה, ניגש אליו עוד פעם והתנצל, הוא מוכן לסייע אם רק יוכל בעזרת השם לעשות מה שראש הישיבה זקוק, ומדוע הוא מסרב, רבנו אמר לו שבאמת הוא לא צריך שום דבר, אך הוא עלה הביתה ושמע שהאשה השוטפת את הבית נמצאת ושוטפת עכשיו את הבית, והיא עניה וגלמודה, ובשעת עבודתה היא נוהגת לשיר שירים, והיא יודעת שכשאני נכנס לבית איני רוצה לשמוע קול זמר של אשה, או היא מפסקת מלשיר, אם כן למד לי לקחת ממנה מעגומת נפש זו את תענוג השירה, תסיים את עבודתה, ובינתיים אמתין כאן ואז אעלה הביתה.

רגישות לזולת

הגאון הקדוש רבי אברהם ישעיהו קרליץ ה"חזון איש" זיע"א, הוזמן פעם לירושלים עיר הקודש, להתכבד בסנדקאות, אחרי הברית עלה על הבמה דרשן בלתי קרוא, והשמיע את דרשתו, הקהל כולו היה עסוק בשמחה ולא האזין לדברי הדרשן, רק ה"חזון איש" עמד כל הזמן מול הבימה כשכולו אוזן לדרשה, ואחרי הדרשה ניגש לדרשן ואמר לו ישר כח במאור פנים.

תילולא דצדקיא

שבת קודש י"א אדר

הרה"ק רבי חיים יוסף דוד אוולאי ב"ר יצחק ורחיה (חיד"א - תקס"ו)

הרה"ק רבי אברהם מסאכטשוב ב"ר זאב נחום (אבני נור - תקפ"ג)

יום ראשון י"ב אדר

הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר יצחק אייזיק מוידויטשוב (תרע"ט)

הרה"ק רבי שלמה מסאסוב ב"ר חנוך העניך מאלעסק (תרפ"ט)

הרה"ק רבי אהרן הורוויץ אב"ד בייטש ב"ר מאיר מדוויקוב (תרפ"ו)

יום שני י"ג אדר

רבינו יהודה ב"ר שמואל החסיד (ספר חסידים - ד"א תתקע"ה)

הרה"ק רבי בצלאל מרגליות אב"ד אוסטראה ב"ר מאיר (בעל מאיר נתיבים - תקפ"א)

הגאון רבי משה פיינשטיין ב"ר דוד (תשמ"ו)

יום שלישי י"ד אדר

הרה"ק רבי שלום יוסף משפיקוב ב"ר דוד (תר"פ)

הרה"ק רבי משה מרדכי ב"ר חיים ישראל מפילוב (תרפ"ט)

יום רביעי ט"ו אדר

הרה"ק רבי אברהם אבלי אב"ד קאליש ב"ר חיים הלוי (מג"א - תמ"ג)

הרה"ק רבי זאב וואלף מויוטמייר (אור המאיר - תק"ס)

הרה"ק רבי יוסף מפיטסבורג ב"ר ישכר בער (תשכ"ו)

יום חמישי ט"ז אדר

הרה"ק רבי אלעזר מנחם מענדל ב"ר משה מלעלוב (תרמ"ג)

הרה"ק רבי שמעון סופר אב"ד קראקא ב"ר משה (בעל החת"ס - תרמ"ג)

הרה"ק רבי פינחס מנחם ב"ר אברהם מרדכי ("פני מנחם" מגור - תשנ"ו)

יום שישי י"ז אדר

הרה"ק רבי אברהם מפראהביטש ב"ר שלום שכנא (אחיו של הרה"ק מרווין - תקע"ו)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמילאל הכהן רבטיבין שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" לפרסם יוסף הדר"ם על המעשים.

דין מי שהיה ניעור כל הלילה (ד')

א) היה ער כל הלילה, ואין לו ממי לשמוע הברכות של אלוקי נשמה והמעביר שינה, יכול לברך את אלוקי נשמה, והמעביר שינה, בעצמו. (ספר קיצור הלכות מועדים, שבועות, להגר"ש דבליצקי זצ"ל, עמוד כ"ד, אות ב')

ב) הניעור כל הלילה, וישן שינת קבע לאחר עלות השחר, מברך אחר קימתו, אלוקי נשמה, והמעביר שינה, בעצמו. (פסקי תשובות, סימן תצ"ד, אות ז')

ג) הברכות, הנותן לשכניו בינה, וכו', יכול לברך גם בהיה ניעור כל הלילה. (עיין רמ"א או"ח סימן מ"ו סעיף ח')

ד) מי שניעור כל הלילה, יוהר שלא יאמר שום פסוק אחרי עלות השחר, עד שיברך ברכת התורה. (כף החיים סימן תצ"ד ס"ק י"ב), ויש אומרים שרשאי להמשיך בלימודו, עד שגומר הענין, [ומיירי כשבעתו בגמר לימודו לשכב לישון, דעדיף טפי שימתין בברכת התורה עד אחר שינתו. (ש"ת מהרש"ג ח"א סימן ס"ב)].

לע"נ

הר"ר קלונימוס קלמן טייכמן ז"ל
ב"ר חיים צבי ז"ל
נלב"ע י"ג אדר תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרֻשֶׁת תְּצוּהָה - הוֹפְעָה חִיצוֹנִית

"וְעֵשִׂיתָ בְּגֵדֵי וָכֹס לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת" (שמות כח, ב)

החכמים המקומיים לשאול אותנו שאלות כדי לעמוד על טיבו, אני אכניס לו את השאלות ואני גם אחזיר את תשובותיו, אני אשמש אותו". ואכן כך היה, הביא לשם את הבחור, הכניס אותו לחדר, ואמר לו: "אינך צריך לעשות דבר, רק לשתוק!"

באו חכמי המקום וביקשו לבחון את ידיעותיו. כתבו שאלות, הרב נטל אותן, כתב את התשובות והחזיר לשואלים. הללו יצאו מגדרם מרוב התפעלות על החוכמה המופלאה והבקיאות הבלתי מצויה, "ותהום כל העיר". בשמחה גדולה נחגגו האירוסין של הבחור העילוי הגאון עם בתו של מיודענו העשיר.

אחרי האירוסין, הפסיק רבינו להיות שמש של העילוי, ואז התבררה האמת המרה: אין עם מי לדבר, הבחור לא יודע מאומה! קרא העשיר לרב ואמר בטרוניה: "מדוע עשית לי זאת?". "פשוט מאוד", הסביר הרב, "ראיתי שאתה מכבד מאוד את הבגדים, ולכן הבאתי לך בחור עם בגדים נאים ותו לא". "ומה עושים עכשיו?", שאל העשיר בצער. "אל דאגה. עכשיו שלמדת את הלקח, אני כבר אלמד אותנו והכל יהיה בסדר". ישב רבינו ולמד איתו מספר חודשים, עד שהבחור נעשה תלמיד חכם.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

יש אנשים שנושא הביגוד חשוב מאוד להם. בעיניהם ערכו של האדם נמדד בהתאם ללבשו. בעצם כולנו לוקים מעט בהשקפה מוטעית זו, ובמבט ראשון שופטים אדם לפי הלבוש החיצוני שלו, אלא שבמחשבה שניה חושבים אחרת. אך ישנם המודדים בני אדם רק לפי הלבוש!

בעניין זה, נזכיר מעשה שהיה עם ה'אבן עזרא' זצ"ל. כידוע, היה הרב עני ואביון, עד כדי כך שאמר על עצמו בדרך הלצה, שאם ימכור נרות- השמש לא תשקע, ואם ימכור תכריכים- אנשים יפסיקו למות. כמובן, שמטבע הדברים היה לבוש תמיד כעני, וגדולתו הרוחנית לא ניכרה בחיצוניותו.

יום שישי אחד, סמוך לשבת, הזדמן הרב לעיירה כלשהי, וביקש מיהודי אחד מעשירי המקום שיארח אותו בביתו לשבת. הביט הלה בבגדיו ובכל הופעתו, והתחיל לכחכח בגרונו... בסוף הסכים והכניס את רבינו. אולם ביקש ממנו לשבת בקרן זווית, שלא יפריע יותר מדי בנוכחותו, ושם נתנו לו את ארוחתו בצנעה.

במוצאי שבת ניגש רבינו ה'אבן עזרא' אל העשיר ואמר: "באתי להודות על האירוח, ובהזדמנות זו ברצוני להציע לך שידוך עבור בתך שהגיעה לפרקה. יש לי בחור מיוחד בשבילה". ואז הציע לו בחור לבוש היטב, מרשים בחיצוניותו- אך בפנימיותו, עם הארץ מדאורייתא ומדרבנן.

אמר הרב: "הבחור הזה הינו מתמיד ופרוש, לא מדבר כלל עם נפש חיה. יש להעמיד לרשותו חדר, ואם תרצה שיבואו תלמידי

הצלחה בגור"ב

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רונית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו נזרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת טסה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימית בת סוליקה שלו בן מזל פחימה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה שאול בן סילביה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רונית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל נעמה בת שרה בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן ארייס וליילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

הצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

זמני לילה			עיר
18:59	18:19	17:06	י-ם
18:56	18:16	17:23	ת"א
18:57	18:17	17:24	חיפה
18:58	18:18	17:25	ב"ל

שואל ומשיב בהלכה - פורים

מה הם המצוות בהן אנו חייבים בפורים?

שאלה: **?**

תשובה: **!**

להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון מספרו 'הכשרות למעשה':
בליל י"ד - בין הגברים ובין הנשים כולם חייבים במקרא מגילה. אישה המטפלת בילדים או חולה ל"ע, בעלה חייב לדאוג לכך, שתשמע את המגילה ממנו, אם הוא בקי בקריאת המגילה. בכל מקרה, ראוי ונכון לרב המקום לדאוג לכך, שלאחר קריאת המגילה לגברים תהיה קריאה נפרדת לנשים.

ביום י"ד - בין הגברים ובין הנשים חייבים שוב במקרא מגילה. לאחר מכן יתן הבעל לחברו או לשכנו **משלוח מנות** - וכן האישה חייבת במשלוח מנות לחברתה. מעיקר הדין, די במשלוח אחד, שיש בו שני מיני מאכל. אולם, כל המרבה, הרי זה משובה. מעיקר הדין, יכול לצאת ידי חובת משלוח מנות בשני בקבוקי שתייה, אולם המחמיר - תבוא עליו ברכה. אדם ששלח בגדים, ספרים, טבק או כסף - דברים אלו אינם נחשבים כמנות. ואף אם הוא או אשתו אבלים תוך שנה או שלושים או שבעה, חייבים במשלוח מנות.

יש אומרים, כי טעם המצווה הוא הגברת הירעות בין איש לאחיו (ר' שלמה אלקבץ בפירושו על מגילת אסתר), ויש הדורשים את המילים: "משלוח מנות איש לרעהו" - רעהו ולא חברו, דהיינו מי שהוא רע עימך, ולו צריך לתת את משלוח המנות ויש האומרים כי הטעם הוא כדי לסייע לעניים, המתביישים לבקש צדקה, כך שיוכלו לקיים את סעודת פורים בלי להתבייש - וכן ירגישו חלק מן הכלל ביום החג (תרומת הדשן סימן קי"א).

לאחר מכן צריך לתת **מתנות לאביונים** לשני אביונים. שיעור מתנה, שנותן לאביון הוא כדי סעודה, שיכול לקנות לעצמו (כגון: פיתה פלאפל ושתייה, כ-20 ₪ לכל אביון). אחד עבורו ואחד עבור אשתו ועבור כל אחד מבניו, שהם מעל גיל י"ג. צריך לתת ביום הפורים את הכסף לעני, או לתת לגבאי צדקה, שאוסף עבורם ויזכה להם באותו היום.

וכן יש לערוך **סעודת פורים**. לכתחילה, יעשה את הסעודה עם לחם ובברכת המזון יזכיר 'על הניסים', ואם שכח - אינו חוזר. ובסעודה זו אף האישה צריכה להשתתף. הגם שיש מצווה לשתות יין ולהתבסם (כיוון שכל הנס היה על ידי יין- ושתי נטרדה במשתה היין ובאה אסתר ונבחרה למלכה במקומה וכן עניין מפלתו של המן היה על ידי היין), מכל מקום, אם מחמת שכרותו עלול לבוא לידי קלות ראש, או זלזול ולו במצווה אחת, מוטב שלא ישתכר.

מקומות, אשר מוקפים חומה מימות יהושע בן-נון: אותן הלכות רק שמקיימן ב-ט"ו אדר!

בין אדם לחברו

להלן סיפורים המעובדים מתוך 'מחנה אפרים' על מרן הגאון הרב חיים קניבסקי שליט"א וניתן ללמוד מתוכם כיצד נראה ה'בין אדם לחברו' של הצדיק ובאילו כפפות של משי הוא משתמש, כשהוא מתעסק עם רגשות של אנשים. סיפר יהודי אחד, שכאשר היה ילד קטן ביקש לשאול שאלה את הצדיק לפני תפילת ערבית. אך היה שם אדם מבוגר שדחף אותו מעט כדי שיוכל לשאול שאלה לפניו. לאחר התפילה הוא עמד בחצר עם מספר ילדים. לפתע הוא הרגיש טפיחה על הגב, וכשהסתובב, הוא נדהם לראות את מרן הרב קניבסקי עומד שם ושואל אותו: "מה רצית לשאול ילד צדיק, אני לא שכחתי אותך".

כידוע אלפים עוברים בחדרו של הרב בכל שבוע כדי לקבל ברכה. הרב בעת קבלת הקהל ממחר לסיים כדי לשוב ולהספיק את חוק לימודו. אך כשרואה הרב יהודי מבוגר, הוא כבר לא כואב על הזמן, אלא מתעניין בשלומו ושומע בסבלנות את כל מכאוביו של היהודי ומברכו שוב ושוב. באחת הפעמים התארחו אצלו בסעודה מספר בחורים, וכאשר הגיעו לברכת המזון, התרומם הרב ממקומו ונתן לאחד הבחורים ברכון. לאחר תום הברכה שאל אחד מהנוכחים: "האם רבינו מקפיד כל כך שיברכו מברכונך?", השיב הצדיק: "בשעה שחילקו את הברכונים, הבחנתי שחילקו ברכונים לכל הנוכחים, אך בטעות דילגו על אותו בחור וחששתי, שמא ייפגע מכך, לכן קמתי ממקומי כדי לתת לו ברכון, רק שח"ו לא ישב על השולחן שלי מישהו פגוע".

כל מצוות ומנהגי פורים רמוזים במילה 'מגילה'

מגילה - קריאת מגילה
גלימה - רמז לתחפושת
מילגה - רמז למשלוח לאביונים
לגימה - רמז לסעודה ומשתה פורים
גמילה - המלה מורכבת משתי מילים - גמל -ה רמז לנס פורים שהקב"ה גמל עלינו

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו'
נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084
כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - האדמו"ר הרב אברהם בורנשטיין מסוכטשוב זצ"ל

האדמו"ר הרב אברהם בורנשטיין מסוכטשוב זצ"ל - נולד ב-כ"ה בתשרי ה'תקצ"ט (1838) בבנדין שבפולין. מצאצאי הרמ"א והש"ך. בילדותו עברה משפחתו לגור באולקוש, שם מונה אביו לרב ולאחר מכן אף כיהן ברבנות ביאלה פודולסק. כישירוניתו התגלו בגיל מוקדם מאוד. כבר בגיל שנתיים התפלל בסידור כראוי. כשמלאו לו שלוש שנים היו לוקחו אביו אל שיעורו עם בחורי הישיבה. **בגיל של חמש-שש כבר היה מלמד שיעור בבקיות ובחריפות לבחורי ישיבה. בהיותו בן עשר סיים את הש"ס כולו וחדש חידושים.** שמו יצא לתהילה בכל הסביבה וקראו לו **'העילוי מאולקוש'**.

לאחר נישואיו התגורר בבית חותנו במשך שבע שנים עד פטירתו בשנת ה'תרי"ט (1859). כעבור ארבע שנים מפטירת חותנו, בשנת ה'תרכ"ג בהיותו כבן 24 שנים בלבד התמנה לרבה של פרצ'ב, שם שהה מספר שנים, עד שפוטר עקב רצונם של פרנסי העיר למנות לרב את גיסו, בן חותנו, ר' דוד והוא עבר לכהן כרב בקרושנוביץ.

בשנת ה'תר"ל (1870) אחר פטירת רבי חנוך העניך החל לכהן כאדמו"ר. בשנת ה'תרל"ו (1876) עבר לכהן ברבנות נשלסק אולם לאחר שפסל שניים מהשוחטים בעיר, הללו דאגו שתהיה גזירת גירוש על רבינו וכן נשפט על כך. בשנת ה'תרמ"ג (1883) עבר לכהן כרב העיר סוכטשוב, בה הקים ישיבה במקביל לחצר החסידית בראשותו וחסידים רבים נהרו אליו. **בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו.** נפטר בי"א אדר א' ה'תר"ע (1910). חי כ-72 שנים. ציונו בסוכטשוב. בנו, ר' שמואל מילא את מקומו באדמו"רות.

סבא (מצד אביו): ר' אהרון משצ'קוץ'ין. **אביו:** ר' זאב נחום (רבה של ביאלה פודולסק ובנדין. מח"ס 'אגודת איזוב'). **אימו:** מרת דובריש (בת ר' מרדכי הירש ארליך). **אשתו:** מרת שרה צינה (בת האדמו"ר ר' מנחם מנדל ה'שרף מקוצק). **בנו:** האדמו"ר ר' שמואל (ה'שם משמואל). **בתו:** מרת אסתר בריינדל (נישאה לר' מאיר בורנשטיין). **מרבתי:** אביו, ר' זאב נחום. חותנו, האדמו"ר ר' מנחם מנדל מקוצק, האדמו"ר ר' יצחק מאיר אלטר מגור והאדמו"ר ר' חנוך העניך מאלכסנדר.

מתלמידיו: ר' מאיר דן פלאצקי (מח"ס 'כלי חמדה'), ר' יואב יהושע וינגרטן (מח"ס 'חלקת יואב'), ר' אריה צבי פרומר (הרב מקוז'יקלוב מח"ס 'ארץ צבי'), ר' אברהם מנדלזון (דיין בוורשא ומח"ס 'דברי אברהם'), ר' שאול משה זילברמן מווירשוב (מח"ס 'פרדס שאול'), ר' יהודה ליב קובלסקי מוולוצ'ווק, ר' צבי יהודה מאמלוק (מח"ס 'אביר הרועים' ו'מלחמות יהודה'), ר' מיכאל פורשלגר (ר"מ בישיבת בולטימור ומח"ס 'תורת מיכאל'), ר' אברהם ויינברג הי"ד (מח"ס 'ראשית ביכורים'), ר' יעקב בוימאן (רבה של קהילת שערי תורה בלוס אנג'לס, מח"ס 'חמדת יעקב'). **מספריו:** **יאגלי טל** - על ל"ט מלאכות שבת **יאבני נזר** - שו"ת **ינאות הדשא** - על התורה והמועדים.

○ **יפר הרב החסיד ר' מנדיל גדליצר:** פעם אחת בא לסוכטשוב מעיר וְלוֹצְלָאוּק אדם עם בנו נער אילם, וסיפר לרבינו כי הילד בעברו היה מדבר כראוי, אך זה כשנתיים שחלה בטיפוס ר"ל ומאז פסק מלדבר, וכבר דרש אצל רופאים גדולים בורשה ועשו כל אשר היה בידם ולא הועילו מאומה והוא נשאר אילם.

רבינו אחז ביד הנער והלך עימו עד קצה החדר בו היה מונח ארגז ועמד שם עם הנער זמן מה ואחר כך כיסה את ראש הנער עם קצה מלבושו והלך עימו מכוסה כך חזרה עד שהגיע שוב עימו אצל אביו, ושם גילה את ראשו ואמר לנער: "עכשיו אמור לאביך מה שאתה רוצה". וצעק הנער ואמר: "מים, מים". ואמר רבינו הקדוש לאביו: "לך מהר ותן לו מים", ומאז והלאה **שב הדיבור לבן כבראשונה והיה מדבר כאחד האדם.** (אביר הרועים)

פ **עם אחת בא לסוכטשוב איש שבכה מאוד לפני רבינו וסיפר כי היה לו משפט קשה בערכאות ויצא חייב בדינו ודנו אותו למאסר למשך מספר שנים וכן עליו לשלם קנס עצום באופן שיצא נקי מנכסיו וישארו הוא ובניו ביתו מחוסרים לחם. וערער על פסק הדין בוורשה והסנגור שלו אמר שאין שום סיכוי לזכות במשפט, ואפילו להקל ממה שנפסק בדינו אין סיכוי מאחר ושמדובר במשפט קשה מאוד.**

ניגש רבינו לשולחנו וכתב על חתיכת נייר קטן מספר מילים ונתן לו, ואמר לו **שבעת המשפט יקפל את הנייר הזה ויחזיק אותו בפיו תחת לשונו, ויעמיד עצמו מול פני השופטים ויביט היטב בפניהם כל זמן המשפט, וכמדומה לי שאמר לו גם כן שיצייר לעצמו את דמות צורתו, ועשה האיש כן, ויצא זכאי לגמרי בדינו בלי שום עונש, ואמר לו סניגורו שהוא דבר למעלה מן הטבע לצאת נקי במשפט כזה.**

כשחזר האיש מורשה לביתו אחרי שזכה בדינו הודיע בשמחה לכל הנוסעים ברכבת את גודל הנס שנעשה לו ע"י הקמיע שכתב לו רבינו, ולא רצה להראות את הכתב לאף אחד מכיוון שכך אמר לו רבינו שלא להראותו לשום אדם.

אך כשביקש ממנו הגאון ר' אליעזר שלום מו"צ בדינסקאוואלע לראות את הכתב, חשב אותו אדם מאחר שמדובר במו"צ שהוא גם כן צדיק כמותו ועל זה בוודאי לא הקפיד הצדיק מסוכטשוב, והראה לו את הכתב

במקום הצנע, וסיפר ר' אליעזר שלום שהתפעל מאוד כי היו כתובים בו רק שש תיבות: **"פניו פני אריה ופניהם פני כלב"** על נייר פשוט שכולם משתמשים בו ומי יעמוד בסוד קדושים. (אביר הרועים)

חנוך ותוצאותיו

הייתי בטוח לפי כישרונותיך והתמדתך, שתהיה אחד מגדולי ראשי הישיבות של הדור הבא!"

הבחור השפיל את עיניו, ואמר: "זוהי הפעם הראשונה, שאני שומע מראש הישיבה, שהייתי יכול להגיע כל כך רחוק". אני הבטתי בו ואמרתי: "מה אתה מדבר, במחברת שלי על מסכת פסחים רשמתי לעצמי שתי קושיות בשמך, שאתה שאלת אותי".

הבחור פרץ בבכי מר: "מדוע כבוד הרב לא אמר לי על כך מאומה?!", הקשה. התנצלתי: "היית כל כך שקוע בלימוד וראיתי, שאתה כל כך מתענג בלימודך, שחשבת, שכל הדיבורים על כך מיותרים בשבילך".

הבחור שאל אותי: "כבוד הרב, האם זה מאוחר כבר בשבילי, או שאני יכול לחזור למה שהייתי?". פניתי אליו בזעקה הבוקעת מתוך הלב:

"מה זה מאוחר? לעולם לא שמענו ביהדות את המילה 'מאוחר', זוהי עצת היצר. הרי ראינו, כי רבי עקיבא התחיל ללמוד א' ב' רק בגיל ארבעים! ולבסוף העמיד 24,000 תלמידים!".

שאל הבחור: "אם אני מגיע לישיבה, האם ראש הישיבה יקדיש בשבילי את השבועיים הראשונים כדי להחזיר אותי למסלול של הלימוד?" - "בוודאי", השבתי.

לאחר כשבועיים נקש אותו בחור על דלתי כאן בארץ. ניגשתי לארון הספרים, והוצאתי את המחברת על פסחים, שם דפדפתי וכשהגעתי לעמוד, הראיתי לו שתי קושיות, שנכתבו במחברת בשמו, וכך התחלתי ללמוד עימו.

היום אני יכול לספר בשמחה, כי הוא מתגורר באשדוד והוא אחד מגדולי תלמידי החכמים שם ומתמיד עצום, שהוגה בתורה יומם ולילה.

סיים ראש הישיבה ואמר: "הרגשתי אז, שכל המצב הכלכלי הרעוע של הישיבה, וכל הצמא הבלתי נשלט של הנהג ושלי, היה בשביל להגיע לאותו מלצר, ולהחזירו לספסל הלימודים".

"אני מבקש מכם, אין בחור שאינו צריך עידוד. אל תחכו שהישיבה תקרוס כלכלית, כדי להגיע לבחורים לומר להם מילה טובה, אתה רואה בחור שלומד טוב, או סתם כך בחור, שעושה מעשה טוב, מיד תאמר לו מילה טובה, זה בונה עולמות, פשוטו כמשמעו".

ועל דברים אלו דרשו רבותינו: "מחיה מתים במאמרו". דהיינו, על ידי מספר מילים יתכן, שאנו נעניק חיים לזולת שמייחל ומצפה ומשתוקק לשמוע מילים טובות. ואין אנו מבנינים, מהו הכוח העצום של מספר משפטים העשויים לחולל מהפך של ממש באדם!

סיפר הגאון רבי אהרון טרסיג שליט"א סיפור מדהים, שיש בו כדי ללמדנו, עד כמה עלינו לומר מילים טובות לזולתנו, שכן אין אנו מודעים לכוחן של אותן מילים, ומה מילים אלו עשויות לחולל בנפש האדם.

לפני כמה שנים התקיימה אסיפת מחנכים מטעם ארגון 'לב שומע', אחד מגדולי ראשי הישיבות קם וביקש לספר סיפור אישי, שקרה עימו לפני כמה שנים. וכך סיפר:

כשביקשו ממני להגיע לישיבה כדי לעמוד בראשה, התנית, שאני עוסק רק בצד הרוחני של הישיבה, אבל אני עוסק בצד הגשמי לאסוף כספים עבור הישיבה, הם הסכימו, וכך הדבר התנהל במשך כל השנים, שאני לא מתעסק באיסוף כספים עבור הישיבה.

לפני מספר שנים, היה מצב כלכלי מאוד קשה בישיבה, הקופה הייתה ריקה, והגיעו למצב קשה מאוד, שלא היה כסף אפילו לקנות אוכל לבחורים.

בצר להם פנו אלי אנשי ההנהלה באופן חריג וביקשו ממני: "אומנם ראש הישיבה אינו אמור לעסוק בעניין הכספי וכך סיכמנו עימו, אבל המצב בישיבה לפני קריסה".

"באופן חריג חד פעמי אנו מבקשים שראש הישיבה יסע לחו"ל, שם ב"ה יש לו שם מאוד טוב, ובעזרת השם יצליח להשיג כסף להחזקת הישיבה, שלא תתמוטט חלילה".

הבנתי שאכן הפעם זה משהו חריג, ולכן הסכמתי לנוסע לתקופה מסוימת לחו"ל. שם סידרו לי מטעם הישיבה נהג צמוד שהסיע אותי ממקום למקום לאנשים אמידים ועשירים וב"ה הצלחנו להשיג סכום מכובד מאוד, שיעזור לישיבה לשלם את החובות, וכן יעמיד אותה על תילה לתקופה מסוימת.

באחת הנסיעות פנה אלי הנהג וביקש את רשותי לסטות מהדרך. הוא הסביר, כי הוא מאוד צמא ומרגיש ממש בצמא בלתי נשלט, והוא חייב לשתות מעט מים. אמרתי לו, כי גם אני מרגיש כך, ולכן כדאי שיעשה כן.

הנהג פנה למסעדה באזור, שם עצר ונכנסנו לשולחן צדדי, כדי לקבל קצת מים לשתות. מלצר הגיע לשולחן, והוא הסתכל עלי, ובמקום לשאול, מה אנחנו רוצים, הוא לא הוריד את עיניו ממני.

המלצר הסתכל עלי, ולאחר מכן הסתכל על הנהג, ולבסוף לאחר כדקה הוא פנה לנהג בלחש ושאל אותו: "אמור נא לי, האם זה שלצידך הוא ראש ישיבה פלוני?".

כשהנהג השיב לו בחיוב, פנה אלי המלצר, ואמר לי: "האם ראש הישיבה אינו מכיר אותי? אני בחור פלוני". לא האמנתי למראה עיניי וזעקתי בתדהמה: "איך הגעת לכאן?"

לע"נ		תוצאה	
הרב עובדיה יוסף בן גורג'ה זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שבתאי בן אסתר יא אטון זצ"ל
הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל	הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	שמואל בן רבקה ז"ל	אביבה בת איירין ע"ה	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה
ר' עוליאל ישועה בן סטח מקנין זצ"ל	משה בן רוזה ז"ל	אברהם בן יונה ז"ל	עמירם בן דבורה ז"ל
דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל	אביחי בן אסתר ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	נעמי בת כותון ע"ה
צדיק חכם בן חזלה ז"ל	נעימה בת גורג'ה ע"ה	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	מרים בת בלה ע"ה
שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל	חי זידי בן קלרה ז"ל	דב בן יצחק ז"ל
מסודי בת חביבה ע"ה	חוה בת יעקב צבי ע"ה	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה
אסתר בת גולה גאולה ע"ה	רפאל בן אסתר ז"ל	סלים בן נעמי ע"ה	יעקב בן פרוחה ז"ל
יוסף בר סעדה ז"ל	ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל	לטיף בן פרוחה ז"ל
יעקב בן נעמה ז"ל	אורה בת נעימה ע"ה	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	דניאל רפאל בן חגית ז"ל
שרה בת מורברי רחל ע"ה	דוד יצחק בן פרוחה ז"ל	מישא אסתר בת זרהה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל
אלון בן סעדה ז"ל	גורג'ה בת נעימה ע"ה	אברהם בן טובה ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה

גליזון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

תצוה - פורים

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת תצוה

- א מזונותיו של אדם קצובין - שמות היא להתייגע לריק.
- ה כתית למאור - ה'כתית' אינו אלא לצורך ה'מאור'.
- ז צעקת הדל תקשיב ותזשיע - הקב"ה שומע תפילת הנבנעים לפניו.
- ח להעלות נר תמיד - דרכי התשובה פתוחים אף לרחוקים ביותר.
- ט וישמחו כי ישתוקו - לעולם יעשה עצמו כאילם.

פרשת זכור - פורים

- יב פרשת זכור - סגולת שבת זו ובפרט לזש"ק.
- יב ויזנב כך כל הנחשלים - בוחזו של עמלק לייאש את בני ישראל.
- יד כל הנחשלים - מחיית עמלק ע"י שנחשיב כל פעולה קמנה.
- טו אין יאוש בעולם - כמה לימודים ממעשה המגילה שאין ליהודי להתייאש.
- יז אשר קרך - הכל בהשגחה ואין 'מקרה' בעולם.
- יט בדבר המלך - נפלאות השגחה פרטית במעשה המגילה.
- כ מגילת אסתר - לגלות הנהגת ה' מתחת הסתר.
- כד ונהפוך הוא - מתוך הצרה המציא פדות ורווחה.
- כה כי הוא אמר ויהי - כל הנעשה בעולם בציווי ה' הוא.
- כו דבר ממוכן - כפי הכנתו יקבל השפע ויגש לימים בהשגות גבוהות.
- כט נפשי בשאלתי - ממעשה דפורים תראה שהתפילה מתקבלת תמיד.
- לב תענית אסתר - סגולת היום לקבלת התפילות.
- לג ונתנה תוקף - רוממות יום הפורים.
- לח בקשתך עוד ותעש - ביום הזה ימלא הקב"ה 'כל' משאלותינו.
- מ מקרא מגילה - חסדים מגולים ורחמים ע"י קריאת המגילה.
- מג הדר קבלוה - קבלות טובות בעת קריאת המגילה.
- מג איש לרעהו - יום שימת אהבה ורעות.
- מד אורה זו תורה - חשיבות לימוד התורה בפורים וביותר בין מגילה של לילה לשל יום.
- מה במשתה היין מה שאלתך ונתן לך - כי אז נפתחים כל שערי שמים.
- מח לא יבושו ולא יכלמו - אף בשהוא 'לא ידע' לא יבייש את חברו.

סדר ועימוד:

א.י.ש. אשדוד

טל: 052-7627127

פרשת תצוה

יגעתי ומצאתי תאמן, הני מילי בדברי תורה אבל במשא ומתן סייעתא הוא מן שמיא^א, והיינו שמציאת והשגת התורה והיראה תלויה ביגיעתו ועבודתו של האדם, משא"כ בעסק הפרנסה אין ה'מציאה' תלויה ועומדת ביגיעתו כלל וכלל^ב, אלא הכל יבוא לידו לפי קצבתו מן השמים - המרבה לא העריך והממעיט לא החסיר. והנה, רבים מהפכים הדברים, כי עבור השגת פרנסתם

מזונותיו של אדם קצובין - שטות היא להתייגע לריק בפרשתן (כו ב), 'ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור, וברש"י, 'כתית למאור ולא כתית למנחות' (מנחות פו.). וביאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ ד"ה כתית) דהנה אמרו בגמ' (מגילה ו:): 'ואמר ר' יצחק אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי אל תאמן, לא יגעתי ומצאתי אל תאמן,

א. בפרשתן (כח טו-כא), 'ועשית חושן משפט וגו', ומלאת בו מלאַת אבן וגו', והטור השני נופך ספיר ויהלום וכו', והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שתים עשרה, ובמדרש (שמו"ד לח ט) אמרו שהאבן הנקראת 'יהלום' היתה כנגד שבט זבולון. וכתב הרה"ק מאיזביצא זי"ע (מי השילוח בפרשתן) לבאר שייכות אבן זו דייקא לזבולון, וז"ל, יהלום הם אותיות י"ה יהלום, כי הוא בטח שהשי"ת אתו בכל הענינים שהוא, ואף שנראים שהם עניני עוה"ז כדאיתא בגמ' (מגילה ו:): זבולון עסק בפרקמטיא, גם אז הוא דבוק בהשם יתברך, עכ"ל, וכלומר ש'יהלום' מורה על האמונה והידיעה כי השי"ת נמצא עמו בכל דבר שעושה, שהרי 'יהלום' הוא אותיות י-ה יהלום, ו'יהלום' משמעו כאן (בראשית טז יג באונקלוס ובאבן עזרא), ומידה זו היתה מצויה אצל 'זבולון' אשר היה יוצא למסחרו ועוסק בפרקמטיא, בכל ענין וענין ובכל אתר ואתר שעסק בעסקיו ידע ידיעה אחת - הקב"ה נמצא עמי כאן.

וכבר נתבאר הענין בעומק נפלא ע"י חכם וצדיק אחד, בהקדמת דברי הרבינו בחיי, וז"ל, זבולון על יהלום והוא הנקרא פירל"א, והיא לבנה כולה על שם שהכסף לבן והוא סימן לעשרו של זבולון, ופירל"א זו היא הנקראת פנינה (פערל). מעתה יש להתבונן בדרך יצירתה של הפנינה, וכך הטביע הקב"ה בבריאת תבל ויושבי בה, ישנו בעל חי הנמצא במעמקי הים ושמו 'צדפה' הגדל בתוך מין בית (בנוי משני אבני 'צדפות' המוכרות מחופי הים) וכאשר נכנס לתוכו גרגר חול וכדומה והוא מאד מפריע לאותו בעל חי, מיד הוא מפריש 'נוזל' מגופו ובו הוא מכסה את גרגיר החול, ושוב הוא מוסיף לייצר נוזל כיו"ב, וחוזר ומכסה אותו בשכבה על גבי שכבה, אותו חומר מתקשה ונעשה כאבן וזהו הפנינה. ולכשנתבונן בדבר נמצא, כי אותו גרגיר חול ה'מפריע' הוא הוא הסיבה ליצירת הפנינה שהיא אבן טובה ויקרה, וכך הוא דרכה של אותו צדפה להפוך את ה'מניעות' ל'נעימות'... לעשות מאותו מפריע אבן חן נדירה בערכה. וכעניין הזה היתה עבודתו של זבולון, וכיו"ב ייאמר לנו איש איש בנסינותיו המוטלים עליו לסובב בעולם הזה ביגיעת הפרנסה או שאר ענינים, אשר לכאורה זימן לו הקב"ה 'מפריעים' ומניעות מעבוד את השי"ת, שאינו יכול לשבת באהלי תורה כמו יששכר אחיו, אלא 'לחוף ימים ישכון' ומפליג באניות למסחר, אך זבולון באמונתו הזכה והטהורה שה' עמו בכל מצב, ושהקב"ה הוא ששלח אותו לעסוק באותם עניינים, היפך והעלה אותם לעבודת השי"ת, עד שעשה מהם 'יהלום', כי אכן י-ה יהלום, וגם בתוככי המסחר ה' נמצא כאן.

וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלוקים את זבולון 'שמח זבולון בצאתך וגו' עמים הר יקראו שם יזבחו וזבחי צדק כי שפע ימים יינקו ושפוני טמוני חול', ופירש רש"י, 'כסויי טמוני חול, טרית וחלזון וזכוכית לבנה היוצאים מן הים ומן החול', והיינו, שלכאורה מה ברכה היא זו לצאת למסחר, אך לגבי זבולון שראה בכל דבר וענין שבא עליו כי י-ה יהלום, אין לך ברכה גדולה מזו, כי הוא מוציא מן החול אוצרות מלכים, הן כפשוטו, והן שבכוחו להעלות את כל ענייני החול והחולין אל הקודש, מתוך עיסוקו במשא ובמתן באמונה.

ב. איתא בגמ' (כתובות דק.) 'בשעת פטירתו של רבי זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה, אמר, רבש"ע גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה ולא נהייתי (מהעולם הזה) אפילו באצבע קטנה'. וכבר הקשו שהרי מצינו שרבי היה עשיר גדול עד מאוד, וכמו דאיתא (סנהדרין לו.) 'מימות משה ועד רבי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד', וכיצד העיד על עצמו שלא נהנה אפילו באצבע קטנה. ופירשו בזה, שרבי אמר על עצמו שכל 'הנאות' שהיו לו וכל רוב עשרו לא הגיעו אליו מיגיעתו ואפילו באצבע קטנה, אלא הכל היה מאשר נפסק עליו בשמים, ואין שום שייכות בין ה'השתדלות' להשגת הממון.

יכתתו עצמם (מלשון כתיבה וכתשה), וישברו גופם ונפשם להביא טרף לביתם, גם יכתתו רגליהם מעיר לעיר וממקום למקום ביגיעה יתירה (יתר על גרי ההשתדלות...). ואילו בנוגע להשגת תורה ויראת שמים יסמכו על ה' העושה לי כל צרכי... ולזה כיוונו חז"ל בדרשתם, כתיב - היגיעה שהאדם מייגע ומכתת עצמו תהא רק למאור, כלומר לדברי תורה ויראת ה' (שהרי המנורה רומזת לתורה), ולא כתיב למנחות - בענייני פרנסה (הנשפעים מכת השולחן והמנחות) שבזה לא יתייגע ולא יכתת עצמו כ"כ, שהרי לא תועיל לו יגיעתו ולא כלום להוסיף

ג. הרה"ק 'קדושת לוי' זי"ע עיכב פעם יהודי אחד בלכתו ברחובה של עיר, והחל לעוררו בענייני מוסר ויראת שמים, הלה שמיהר לעסקיו אמר לרבי אבקשכם רבי קדוש, עזבוני כעת לנפשי כי ממחר אנכי לעסקי הרבים, אמר לו הרבי לא מחכמה שאלת על זאת, כי כל העסקים ורווחיהם הלא כתובים הם בספר מראש השנה, ולא תפסיד מאומה מהנקצב לך אף אם תתמהמה עמי, ואילו מה שמדבר אנכי עמך בענייני 'יראת שמים' הרי השגתם תלוי בידך, כי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים' (ברכות לג:), ואם לא תעבוד להשיגם לא יהיה לך 'יראת שמים'.

כדברים האלה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (שש"ק ח"א אות תפ"א, הובא בליקוטי הרי"ם ערך פרנסה) כי יש שני דברים שהעולם טועה בהם ומהפך אותם, הא'. הוא עניין הפרנסה ש'מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה עד ראש השנה', והב'. הוא ענין היראה שהרי 'מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה' (דברים י יב) וכן אמרו 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים'. והנה בענייני הפרנסה - אשר בידי שמים הוא, כל אחד רודף אחר פרנסתו, ומחשב עצות יומם ולילה - לעשות כך או כך וכו'. ואינו משליך על ה' יהבו. וטעות גמור הוא, כי הכל כבר מוכן ומזומן מראש מקדם, ואילו בענייני יראת שמים משליך הכל על ה', וסומך שה' יהא בעזרו, להטות לבבינו ליראה אותו, ואינם אלא טועים - יהפכו נא הדברים ויטיבו לעצמם.

על 'היפוך יוצרות' זה כבר רמז הרה"ק רבי הענין מאלכסנדר זי"ע (חשבה לטובה ליקוטים אבות) בדברי המשנה (אבות ה י) 'שלי שלך שלי עם הארץ', פירוש שהעם הארץ אומר על 'שלי' דהיינו יראת שמים שהיא שלו - שהרי עליו מוטל להשיגה (שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים) 'בוא ויאמר לבורא עולם - 'שליך' היא, הנני סומך עליך אבי שבשמים שבוודאי תעזרני ותסייעני להיות בכלל ה'יראים', ואילו ב'שליך' היינו בענייני גשמיית שהכל תלוי בידי שמים וכבר מזונותיו קצובין לו, אומר 'שלי' הוא, בידי הדבר, ולכן יעבוד מבוקר ועד ערב, יהפוך עולם ומלואו להשיג פרנסתו, ומדוע ייגע לריק ואינו סומך על ה' שהוא הממציא לו הפרנסה.

ד. ועל אחת כמה וכמה שאין מקום ל'השתדלות' על 'חשבון' התורה והתפילה, כגון לבטל קביעות העיתים שלו לתורה, או להתבטל מתפילה בציבור או 'לברוח' באמצע התפילה... שהרי לעולם אין ההשתדלות מועילה מאומה אלא רק גזירת מלך, ופשיטא שאין הקב"ה 'תובע' מהאדם שיעשה השתדלות כזו...

שמעתי מאחד מתושבי ניו יארק, אשר עסקיו נקלעו להפסדים וקשיים, ובכדי שיוכל להעלותם שוב על דרך המלך היה זקוק מאוד להלוואה גדולה מה'בנק', קבע האיש תור זמן להיפגש עם מנהל הבנק היושב במדינת 'דעטריוט' שבארז"ב, ונקבע הזמן לשעה ארבע וחצי אחרי הצהריים, הלה ידע שעליו להגיע בזמן, ו'אוי לו' אם יאחר אפילו במקצת, כי ה'מאחר' אינו נחשב בעיניהם אלא כ'בטלן', ומה גם שאף 'נחשד' כמאחר גם בתשלומי הלוואות הבנק, על כן השים עצמו להיות מן הזרזין המקדימין, והגיע לשם כבר בשעה ארבע, אלא שעדיין לא התפלל מנחה, לכן נכנס לביהמ"ד הסמוך, שם אמורים להתפלל מנחה בשעה 4:00, אלא שבהגיעו ראה שעדיין לא עת האסף' ויש שם בקושי 'מזומן', אט אט התקבצו עוד ועוד אנשים עד שב"ה הגיע מניינם לעשרה, כל דמו כבר 'בער' בו מרוב לחץ שלא יאחר את הפגישה החשובה, וכבר חשב 'לברוח' לאחר שמו"ע, אולם ה'חזן' ביקש ממנו בתחנונים שישאר עד סוף התפילה, מכיוון שהוא 'חיוב' ועליו לומר קדיש אחרי 'עלינו', בליט ברירה החליט האיש להמתין עד סיום התפילה, מיד בגמר התפילה רץ 'כחץ מקשת' לבניין הבנק, אך כשהגיע ראה ש'המנהל' עדיין לא הגיע, ב"ה... המתין כמה רגעים והנה נכנס אל החדר מנהל הבנק לפני האיש מוכרות לו, כי הוא היה אותו 'בעל התפילה' שביקש ממנו להישאר בביהמ"ד עד אחר גמר התפילה. אמר לו המנהל, ראיתי על פניך עד כמה הנך ממחר ולחוך, אך לעומת זאת היה ניכר על פניך מידת נאמנותך ויושרך, ועל כן הנני סומך עליו, ובתוך רגעים ספורים נסתיימה הפגישה בהצלחה גדולה. אין צריך לומר, מה היו תוצאות הפגישה אילו היה בורח קודם חזרת הש"ץ... כשהמנהל נכנס ומוצא אותו 'ברנש' שברח לו ו'קלקל' לו את המנין.

מישראל אכן בוטח בהשי"ת שיזמין לו פרנסתו, אלא שבמחשבתו סומך שפרנסתו זו תבוא על ידי סיבה. כגון, החייט יחשוב שיזמין לו השי"ת להרוויח ע"י שארון גדול יזמן אצלו תפירת בגדים נאים, החנווני יסמוך שהקב"ה יזמין לידו קונים טובים שירוויח הרבה בסחורתו וכן כיו"ב. נמצא שיהודי זה בטחוננו על השי"ת אבל המזבטח שלו הוא על דבר אחר (כלומר שסמיכתו ומשענתו על הסיבה דלעיל). לפיכך אמר הכתוב 'ברוך הגבר אשר

לעצמו מאומה יותר ממה שנקצב לו, ומה בצע שיטרח לחינם וללא תועלת".

הנה כתיב (ירמיה יז ו) 'ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו', ולכאורה צ"ב, שנראה ככפל לשון - שהרי הבוטח בה' מבטחו בה', וביאר הרה"ק מקאריין זי"ע בשם הרה"ק רבי מענדיל המגיד מבאר זי"ע (אמרי פינחס שער אמת ואמונה אות נא) כי כל איש

ומעניין לעניין באותו עניין, איתא בספר חסידים (סי' תקמו) וז"ל, 'אם תסיר דברי תורה מלבך בעוד שאתה מתפלל הקב"ה ישלם לך, תחת אשר שכחת תזכור כמה וכמה, דכתיב (תהילים קיט קכו) 'עת לעשות לה' הפרו תורתך', עת תפלה. עכ"ל. ועל יסוד הדברים נעני ונאמר, שהוא הדין למי שמסיר מלבו ענייני עסקיו ופרנסתו בעוד שהוא מתפלל שהקב"ה ישלם שכרו כהנה וכהנה.

ה. ואם תאמר 'הורני את הדרך לעשירות', תשובתך ע"י התפילה, וה'חכם' המשכיל להבין כי כל השפע בידי ה' והוא טמון בתפילה יגיע לידי כך. הנה איתא בגמרא (סנהדרין צב.) 'כל מי שיש בו דעה לסוף מתעשר', ומקשה המהרש"א דבפסוק מצינו להיפך - 'לא לחכמים לחם' (קהלת ט יא), ומבאר המהרש"א בהקדם דברי הגמרא במסכת נדה (ע): 'מה יעשה אדם ויתעשר אמר להן ירבה בסחורה, וישא ויתן באמונה. אמרו לו, הרבה עשו כן ולא הועילו, אלא, יבקש רחמים ממי שהעושר שלו', ובזה תבין את כל דברי הגמרא ב'כפתור ופרח', מי שיש בו דעה הכוונה שאחרי שהוא מתעסק במשא ומתן הוא בא לידי הכרה כי לא בחיל ולא בכח יגבר - לא המשא והמתן יביא לידו את שפע פרנסתו, ופותח פיו בתפילה אל ה' - דעה כזו תעשירנו... ומה שאמרו לא לחכמים לחם - היינו לחכמים הסומכים על חכמתם (ע"ש בדבריו).

חזיתי לאימרה יאה משמיה דר' גד'ל איזנר זצ"ל שאמר מהו החילוק בין העובד כשכיר אצל בעה"ב לבין ה'עצמאי' (מי שאינו עובד תחת הבוס אלא הוא בעליו של הביזנעס) כי השכיר מצפה ל'ראשון' והעצמאי מצפה ל'אחד'... (דער ווארט אויס אופן 'ערשטען' אינ'ם חודש, און דער קוקט אויס צו דעם 'איינציגען' גאט). שהשכיר מקבל את משכורתו הקבועה ביום הראשון בחודש - למניינם או בר"ח, ואילו העצמאי מרגיש את האמת כי אין לו אלא לבטוח בכל כוחו באחד יחיד ומיוחד. 1. בהקדמת הספר 'ויגד יעקב' מביא בנו הרה"ק ה'יוחי יוסף' מעשה שהיה עם אביו המחבר הרה"ק הויגד יעקב זי"ע, וז"ל, פעם אחת בהיותו במרחץ טאצמאסדארף והלך בליל שב"ק אחר הסעודה לחוץ לשאוב אויר צח עם סיעת מרחמוהי, ובאו להמעין של מי הרפואה, ותחת אחד השיחים ענה א' (או הוא ז"ל) כי טוב היה כעת לשתות ממי המעיין, אבל שבת הוא ואי אפשר להביא כוס, ולא יכלו לשתות, וע"ז סיפר כ"ק אאמו"ר העובדא הידועה מהבעש"ט הק זי"ע שהובא בספה"ק נתיב מצותיך (נתיב היחוד שביל ג אות א), שפעם אחת נסע מרן הקדוש אור ישראל הבעש"ט עם תלמיד אחד במקום שמם שאין שם מים, ובכמה פרסאות לא נמצא שם מים, והתלמיד צמא למים, ואמר לרבינו, רבינו הקדוש נצמאתי מאד, ולא השיבו, ואח"כ כשראה התלמיד צרתו שבא לסכנת מות חזר ואמר - רבינו צמא אני מאד והנני בסכנה, והשיבו, מאמין אתה שברגע שברא הקב"ה העולם ראה כל זה הצרה שיש לך והכין לך מים לשתות, ולא השיבו תיכף, עד שנתיישרה דעתו ואמר, רבינו הקדוש אני מאמין באמת, והשיבו, המתן מעט, ונסעו משם דרך מועט וראו שגוי אחד נושא שני כלים מים על כתיפו, וכשבא אצלם נתנו לו איזה פרוטה ונתן לו לשתות, ושאל מרן לגוי, מה זה שאתה נושא כהן מים במדבר שמם, ואמר, השר שלי נשתגע, ושלחני אחר מים אל מעיין אחד, ואני נושא את המים ג' פרסאות ואיני יודע למה, ואמר מרן להתלמיד, ראה השגחתו יתברך, ברא בשבילך שר להשתגע, והמציא לך מים, וכל זה צפה השגחתו יתברך ברגע של בריאת העולם... ככלותו לספר זה המעשה בא פתאום גוי וכוסו בידו לשתות ממי המעיין, וע"י זה שתו גם הם. ושאלו אותו מה לו כי בא עכשיו בחצות הלילה להמעין לשתות מים, והשיב כי כבר שכב לישון, ופתאום נצמא מאד למים עד שהוכרח לקום ולבוא לשתות, ויהי לפלא. כי גדול כח הבטחון שהשי"ת מזמין למלא משאלות האדם קודם שיהיה לו הבטחון כדי שמיד בבטחו בו תבוא הישועה לידו.

באר הפרשה - פרשת הצוה

יבטח בה", אך לא די בזה, אלא אף 'והיה ה' מבטחו' - שמבטחו על ה' ולא בסיבה פלונית... ואף אם הוא אכן 'משתדל' לפרנסתו, אך אין מחשבתו נסובה שממש תבוא פרנסתו (בספר אור המאיר בהעלותך ד"ה ע"ד ששמעתי הביא זאת בשם הבעש"ט).

אנשים הם, יש מי שנושא עינו אל האמצעים שדרכם תבוא ישועתו ועזרתו, ולהם הוא 'מצרף' את תפילתו, זה האיש אינו נושא השמימה אלא את לבו, אבל דוד המלך אמר, 'אליך נשאתי את עיני, לא רק את ליבי הרימותי אליך, כי גם עיני נשאתי אליך, לא שמתו מבטחי בשום 'חשבון' כי ממקום פלוני ופלוני יבוא עזרי, רק גם עיני נשאות אליך... (וכדמרגלא בפומיה דאינשי - הקב"ה א"צ עצות מאיתנו היאך להביא הישועה) א'.

וכך כתב ה'מלבי"ם' על הפסוק (תהילים קכג א) 'אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים', כי שני מיני

ז. כתב הגה"ק ה'חזון איש' ז"ע (ארחות איש פ"א כ') מכתב בקשה מאחד שיפעל בעבורו איזה טובה, וכתב בסופו 'ולא מצאתי להרבות עליו בבקשות, כי סמכתי על מה שהיה מרגלא בפומיה ד'החפץ חיים' זה"ה דמבן אדם אין מרבין לבקש - רק מה'. כי מה כח יש באדם, הלא 'לך ה' הגדולה והגבורה... ובידך לגדל ולחזק לכל' ורק בידו להיות לנו לעזר ואחיסמך.

בלשון חסידים מסופר על מי שהיה עני ונצרך ועמד לפני נישואי בנו ולא היה בידו אפילו פרוטה לפרוטה, דברה לו האשה, שהיות ואחיו הגביר הגר במרחקים נתן לו לפני כמה שנים נדבה הגונה על כן מן הראוי שיצא לדרך ויבקש מאחיו שיעניק לו בשנית לצורך הכנסת כלה, קיבל האיש את עצתה והכין עצמו לנסיעה הארוכה. כאשר עמד לצאת הניח ידו על המזוזה לנשקה ונעמד שם כשהוא מכונס בהרהוריו ובמחשבותיו [וכלשונו של הרמב"ם בהלכות מזוזה (פ"ו ה"ג)], 'וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד השם שמו של הקב"ה ויזכור אהבתו ויעור משנתו ושגיותו בהבלי הזמן, וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם, ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים]', והודיע לב"ב 'חוזרני בי', הנני נשאר בבית וישועתי תבוא הביתה, והסביר את דבריו, עמדתי לצאת לדרך רחוקה ולסבול טלטולי הדרך וכל הקשיים וכל זה במטרה אחת - להגיע למקום מגורי אחי ולחלות פניו לעזר וסיוע, והרי 'מי ערב' בעדי שהוא עדיין בין החיים, וגם אם תמצי לומר שהוא חי שמא ירד מנכסיו, ולא אקבל ממנו מאומה, ואף את"ל שעשיר הוא, מאן יימר שליבו פתוח כבראשונה, אולי נאטם ליבו ולא יתן לי כלום, ונמצא שיש כאן ספק ספיקא, גמרותי בלבי, להניח כל הספיקות ולתפוס את הוודאי, שהקב"ה הוא חי וקיים, ולו הכסף והזהב, והוא טוב ומיטיב לרעים ולטובים, מוטב לי להעתיר בתפילה בצפייה לישועת ה' מאשר לנדוד בדרכים ולסמוך על אחי שאין כאן אלא צד רחוק שיתן לי. לא עברו ימים רבים, והנה נכנס אל ביתו שר הצבא ואמר לו כי מתעתד הוא לצאת למלחמה על שונאי המלך, ואינו רוצה לטלטל עמו את צרור כספו הרב, איש נאמן אתה וברצוני להפקידנו אצלך, אם אשוב בשלום תחזירנו לי, ואם אמות במלחמה הרי הפקדון שלך. ואכן הקול נשמע שנהרג אותו מפקד והתעשר החסיד מאוד. נסע לרבו לספר לו כל המאורע, ומיד כשנכנס אמר לו הרבי, אכן הקב"ה הוא חי וקיים, ולו הכסף והזהב, והוא טוב ומיטיב לרעים ולטובים...

ובוודאי לא באנו לומר, שמי שזימנה לו ההשגחה להשיא צאצאיו ע"י הרחקתו נדוד מעתה ימנע מכך ויפסיק ממנהגו, כי אם כך גלגלו מן השמים הרי עליו לקבל הנהגת ה' באהבה, באמונה ולקיימה בשמחה ככל מצוות ה' אשר הוא מקיים בשמחה וגילה, אבל יש לך לדעת כי גם מדרגה כזאת מצינו לפעול הישועה בריבוי האמונה - ממקומו...

בספר דבר אברהם (לר' אברהם הורביץ תלמיד החזו"א בהקדמה) כתב 'מרגלא בפומיה (דהחזון איש) תשועת השי"ת באה ברגע שהאדם כבר לא רואה בדרך הטבע מקום להוושע'.

איתא בגמ' (מגילה טו:) 'מה ראתה אסתר שזימנה את המן', ונאמרו טעמים הרבה בדבר, וחדא מינייהו הוא, 'רבי שמעון בן מנסיא אומר אולי ירגיש המקום ויעשה לנו נס', ופירש רש"י, 'ירגיש הקב"ה שאף אני מקרבת שונאיהן של ישראל' (ועיי"ש מה שפירש עוד בזה), והדברים צריכים ביאור, כי מה בכך שאף אסתר מקרבת את המן, ומה סיבה יש בדבר לעורר רחמים, וביאר המהרש"א שהוא על דרך האמור (דברים לב לו) 'כי ידין ה' עמו ועל עבדיו יתנחם כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב', והיינו שבשעה שבני ישראל מכירים שאין להם שום עוזר ומושיע אז הקב"ה מתנחם להיטיב לעמו, וזהו שאמרה אסתר אולי ירגיש המקום שאף אני אסתר המלכה אין בידי לעשות מאומה

הזה בכדי שיקבל כל שכרו בעולם הבא, והקב"ה מצפין ומצרף להם את הטוב הראוי להם בעוה"ז עבור הקרן שיהיה קיים להם לעוה"ב. וראיה לדבר, ממשה רבינו ע"ה אדון כל הנביאים, כי מי לנו גדול ממנו, ועם כל זאת היה מעונה ומדוכא ביסורין שונים כל ימיו, דמיום היוולדו עד בואו אל פרעה (לאחר שמונים שנה) נתנסה ביסורים שונים ומשונים, לא עברו ג' חדשים מלידתו וכבר הושלך היאורה, משם נלקח אחר כבוד (ל"ע) להתגדל על ברכי פרעה הרשע, לאח"כ הוצרך לברוח ולעזוב את בית אביו ואחיו בני ישראל למדיין, וגם שם לא ישב בכבודו של עולם, כמו שנאמר 'כי גר הייתי בארץ נכריה', וגם כשכבר נתמנה להיות מנהיגן של ישראל אמר 'עוד מעט וסקלונני' (לעיל י"ד)... 'מחני נא מספרך' (להלן לב לב, ונתקיים בו שאכן לא נזכר שמו בפרשתן) וכדומה תלאות רבות, אבל כל זה לא היה לטובתו, כי מכל אלו נבנה להיות 'משה רבינו' אב לנביאים, וזכה מה שלא זכה ילוד אשה מעולם להיות כמה פעמים מ' יום בשמים ולקבל התורה מפי הנבורה... וזה מוסר השכל לשאר בני אדם שלא יבעטו ביסורין וידעו כי זה הוא צורך השלימות, לטוב להם בעתיד.

וזוהו המכוון בפסוק - 'ואתה' תצוה, קאי על תולדותיך ומאורעות חייך המה מצווים ומלמדים לבני ישראל, ואומרים להם 'ויקחו אליך' ממך יקחו מוסר, 'שמן זית' - שהאדם הרי הוא כשמן זית, וכדאיתא במדרש (שמו"ר לו א) שאין שמן זית יוצא אלא על ידי כתישה כך אדם כשמדוכא ביסורין נעשה 'זך' קדוש וטהור, 'כתית' כשכותשין אותו עוד יותר היינו 'למאור', שבכדי שיתעלה ויגדל עוד להיות מאור לעולם צריך עוד כתית הדק היטב, ואז זוכה להיות ממזכי הרבים 'להעלות נר תמיד' לזכות רבים לדורי דורות (הובא ע"י המענה שמחה ז"ע בקונטרס 'שלום אסתר' עמוד התורה)¹.

ולא רק בפרנסה הדברים אמורים, אלא אף לגבי כוחו ונבורתו של אדם, ידוע שהרה"ק רבי מנחם מנדל ה'שרף' מקאצק זי"ע היה חוזר בכל עת שני דיבורים מדברי ה'מצודות' על נ"ך (והיה אומר שב' דבריו אלו בוודאי ברוח הקודש נאמרו). הראשון, בפסוק (תהלים ע"א ט) 'אל תשליכני לעת זקנה ככלות כוחי אל תעזבני', ופי' המצודות, כי אם תעזבני בימי הזקנה - יאמרו הכל שכל החוזק שהיה לי בימי חורפי היה בכוחי ובעוצם ידי, ולא ה' פעל כל זאת, ולכן משבאתי לכלל זקנה וכלו כוחותי הטבעיים פסקה גם כן גבורתי, לכן אבקשך ה' אלוקי - אל תשליכני לעת זקנה, ובוזה יתברר שגם בימי עלומי אתה היית כל כוחי ומבטחי, ומשום כך אין הבדל וחילוק בין ימי הנעורים לשנות הזקנה.

וה'מצודות' הב', בפסוק (משלי יב כה) 'דאגה בלב איש ישחנה, ודבר טוב ישמחנה', והנה, 'ישחנה' מלשון השפלה והמעטה, ור"ל, דאגה בלב איש - באם באה דאגה לאדם, ישחנה וימעט אותה ככל האפשר - להפחית הדאגה בלב, ודבר טוב הדבר הטוב ביותר הוא שישמחנה, שישמח באותה דאגה, על ידי שיביט ויתבונן מתוך אמונה, ש'דאגה' זה אינה אלא לטובתו, כי מפי עליון לא תצא הרעות, והכל הוא טובה גמורה.

כתית למאור - ה'כתית' אינו אלא לצורך ה'מאור'

בפרשתן (כו ב), 'ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך'. איתא מהגה"ק ה'חתן סופר' זי"ע (בן בתו של החתם סופר) לפרש ע"ד המוסר, דרבו המתקשים ומתנסים במסכת יסורים, קושי והסתרה, כל חד וחד בדיליה, ובמר ליבם שואלים 'מה נשתנה', מדוע באתה אלי הרעה הגדולה הזאת, אמנם באמת, כל אותם ייסורים לא נעדרו אלא לזכך את האדם בעולם

להצלתן של ישראל, ואף אני נאלצת לקרב את המן הרשע, והא גופא, שאין שום עזר לבני ישראל בדרך הטבע, הוא המקרב את הישועה ומעורר רחמים אצל הקב"ה על בניו חביביו.

ח. ואדרבה, אם רואה אדם שיש מסביבו מניעות ומפריעים לעבודתו יתב"ש ידע שאין זה מראה על 'ריחוקו' מהשי"ת, אלא דייקא על קירבה עצומה לבורא עולם. כמשלו הידוע שהמשיל מרן הבעש"ט הק' זי"ע לאב ששלח את בנו לדרך רחוקה לארמון המלך לחזות בנועם זיו פניו. יצא הבן לדרכו והלך ימים ארוכים ועדיין לא ראה כל פתחון של אור, כי לא מצא שום סימנים מארמון המלוכה, והתחיל לחשוב לתת ראש ולשוב לביתו, אך אז התחזק שאם כבר הלך כל כך הרבה, וודאי שהוא כבר קרוב מאד אל מחוז חפצו, והמשיך ללכת עוד ועוד, לפתע ראה המולה גדולה ואלפי חיילים עומדים שם וחרבותיהם שלופים בידם, מיד נפל עליו אימתה ופחד, ובבהלה גדולה חזר במרוצה אל בית אביו כשכולו רועד, ובקול בוכים סיפר לפניו על כל התלאות שעברו עליו, וכל יגיעותיו

באר הפרשה - פרשת הצוה

והזמן גרמא, שהרי מצויים אנו ועומדים בימי חודש אדר, שבו נצטוונו (תענית כט.) 'משנכנס אדר מרבין בשמחה'^ט, ואל תשיבני 'כיצד אעשה כן אף אני, כי כשאדם מכיר שאין עוד מלברו, ומבלעדיו יתברך לא יארע עמו מאומה - לטב או למוטב,

לא יתעצב אל לבו מכל אשר יעבור עליו, אף לא יכעס ויצטער על מעשיהם של אנשים. כי יכיר בכל המתרחש שהכל הוא מאת אדון הכל, והוא לברו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ואין דבר הנעשה בעולם אם לא לטובתו הגמורה בלבד, אם כן מה

היו לריק כי לא היה שם שום אות מן המלך, נענה האב ואמר לו בצער 'אם כבר עברת את כל הקשיים, הרי כבר הגעת למקום אשר שם יושב המלך ממש, מדוע חזרת', ומה שראית שומרים רבים, אין זה אלא סימן ששם נמצא המלך... כי הם שומרים עליו. והנמשל מובן, דדייקא כשהוא נתקל בנסיונות, והוא מתקשה להמשיך בעבודתו, יתחזק ויתגבר על עצמו כי שם נמצא המלך.

אחרים המשיילו ענין זה, לגוי ערל שהשתוקק להשתתף בליל הסדר בבתי בני ישראל, בשמעו שהם יושבים מסובים כבני מלכים ואוכלים ברבורים ושליו ודגים ושותים יין אשר נשפך כמים, מה עשה, התחפש ולבש בגדי יהודים ובליל פסח נכנס לבית המדרש וקיווה שבסיום התפילה יזמין אותו אחד הבעה"ב לביתו, וכך הוה, אחד המתפללים הזמינו לביתו, בהתרגשות גדולה הלך אחרי מיטיבו ונכנס עמו לביתו, ויהי בכניסתו אורו עיניו מאור הנרות שהאירו בכל הבית, והתענג מריח המאכלים הערבים שעלו בנחיריו, כשהוא בטוח שבעוד זמן קצר יגישו לפניו סעודת שלמה בשעתו, אך הבעה"ב לא התחיל כלל את הסעודה רק ניגש ברחימו ודחילו לעשות קידוש על הכוס, ושתה את הכוס הראשון של הארבע כוסות, באותה שעה היה האורח בטוח שבודאי זה היין שלפני המזון ותיכף יתחילו את הסעודה, אך מה רבה היתה אכזבתו כאשר נטלו ידים ונתנו לכל אחד כרפס פחות מכזית טבול במים מלוחים, ואז במשך שעה האריכו באמירת הגדה מהא לחמא עניא עד גאל ישראל, כאשר בכל אותו זמן חשב הגוי שנפשו יצאה בדברים (בפרט שלא הבין מאומה מדבריהם), אך בכל זאת התאפק והמתין עד שיסיימו את אמירת ההגדה, בסוף הכריז בעה"ב שהולכים ליטול ידים לסעודה, אולם במקום לחלק לכל אחד חלה גדולה קיבלו לחם עוני ושברי מצה, בלית ברירה התאזר בגוי בסבלנות והמתין עד שיגישו את הבשר והדגים, אולם במקום כל אותם מטעמים נתנו לו מרור וכורך, ויהי כראותו כי כן קם בחמתו ממקומו וברח מן הבית, כשהוא כועס על היהודים המרמים את העולם ומשקרים שהם אוכלים סעודה דשנה בליל הסדר. והנה דבר פשוט שאם היה הגוי מתחזק לעוד רגע כמימרא היו מגישים לפניו כל המעדנים והמטעמים על שלחן מלכים, כי רק אחרי המרור והזמנים הקשים זוכים לקבל אור עליון.

והנמשל פשוט לכל מבין, עמוד עמוד והתחזק בעת החשיכה, כי אדרבה גודל החשיכה מורה כי עוד מעט קט ותפרוץ לרוב, טובותיך מוכנים לך מבעד למסך, ובקרוב ירווח לך, מדוע תהיה כאותו גוי שמילא כריסו ב'מרור' ודייקא אז ברח כשהמרור בקרבו... אל תהיה שוטה המאבד מה שנותנים לו, המרור הוא ההכנה לשולחן עורך שבקרוב יבוא ויגל לך.

ט. כבר הבאנו לבאר הא דאיתא בגמ' (שם) 'כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה', וצריך לבאר מהו 'כשם' ואיזה עניין 'למד' חודש אדר מחודש אב. ויש שביארו על פי מה שכתבו התוס' (מגילה ה: ד"ה ממעטין) לפרש מה דאיתא התם (לגבי תעניות) 'ממעטין' שהכוונה 'שלא יהו ששים כלל', וכתבו ש'אין לפרש ממעטין אבל ששים קצת, דאם כן היה לו לפרש השיעור מה הוא קורא ממעט', ומכך שהגמ' סתמה ולא פירשה את השיעור מוכח שהכוונה היא שממעטים לגמרי, והביא המג"א (או"ח סי' תקנ"א סק"א) דברי התוס' הללו כלפי מה שאמרו משנכנס אב מעטים בשמחה (וכן נפסק במ"ב שם סק"א), ומעתה יש לבאר דברי הגמ' שכשם שמשנכנס אב ממעטים בשמחה לגמרי, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה לגמרי, שלא ישייר בקרבו מעט עצבות, אלא כל כולו יהא שרוי בשמחה.

י. מספרים על הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע שנסע יחד עם הרה"ק רבי נחמן מהורודנקא זי"ע לשבות במעז'בוז' אצל מרן הבעש"ט הק' זי"ע, ויצאו לדרכם מיד אחר תפילת וותיקין, אך ביום השישי עם חצות הבחינו כי עדין ארוכה הדרך להגיע עדי מעז'בוז', ובאם ימשיכו בדרכם לא יספיקו לשמור 'תוספת שבת' כמנהגם מידי שבת בשבתו, על כן דחקו בעגלון שיאיץ את הסוסים. ואכן הלה החל להזדרז בדרכו, בדרך הקיף את כל העגלות שעמדו לו בדרכו בזה אחר זה, עד שהגיעו לראש השיירה שם הבחינו כי העגלה הראשונה היא מרכבת השר המושל על כל

מאד מכל אדם אשר על פני האדמה'. מכל מקום, לא נמנע משה רבינו מלהתפלל אל ה' מחמת הרגשת שפלותו, אלא כל אימת שהוצרכו לתפילתו היה מתחזק לעמוד בתפילה אל בוראו, עד שביקש אחר חטא העגל 'ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת' (לב לב). ולא רק בתפילה שהיא לצרכי רבים, אלא אף לצורך היחיד, אצל מרים אחותו, נעמד משה רבינו והתפלל 'קל נא רפא נא לה'.

וזוהו אומרו, ואתה תצוה את בני ישראל, כל איש מבני ישראל, ידע שאף מתוך שפלות מצבו, אביו שבשמים חפץ לשמוע בקול תפילתו², ולא יאמר, דל

לו להתעצב ומה לו להצטער, הרי אין כאן אלא טובה מרובה³.

צעקת הדל תקשיב ותושיע - הקב"ה שומע תפילת הנכנעים לפניו

בפרשתן (כו כ), 'ואתה תצוה את בני ישראל', פירש הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע בדרך רמז, כי הנה תיבת תצוה נוטריקון צעקת הדל תקשיב ותושיע. ומרמז על מה שאמרו חז"ל (כתובות עז: אבות דר"נ פ"ט מ"ב) 'כ"ד מיני מוכי שחין הן, ונפשו של משה נמוכה מכולן, כלומר, אף לגודל מדרגתו של משה הרגיש עצמו נמוך מכל אלו מוכי השחין, כי 'האיש משה עניו

המחוז, ועל פי חוקי המדינה היה זה עוון פלילי להקדים מרכבת השר, ובעל כרחם נזקקו ליסע לאיטם מאחורי מרכבת השר. נענה ה'תולדות' שהנה אפסה תקוותם לשבות בצל אור שבעת הימים, נענה רבי נחמן ואמר לו, הנה כל ימי חלדי עבדתי בעצמי להאמין בכל לבבי כי כל מאן דעביד רחמנא אפילו מה שנראה לאדם שהיא רעה מזה גופא תצמח הטובה, אמר לו ה'תולדות' לו יהי כדברך, כאומר 'נזכה ונחיה ונראה' איזה טובה תצמח לנו מעכבה זו. והנה עד מהרה נוכחו לדעת ששיירות רבות של עגלות משרכים דרכם לאיטם מחמת יום השוק המתקיים עתה, עד שנוצר טרעפיק (פקק) גדול ולא יכלו לנוע ימין או שמאל, אך משהבחינו בעלי העגלות במרכבת השר נתרחקו כולם לצדי הדרך ופינו מקום עבורו, ואף הני תרי רבוותא המשיכו בדרכם תיכף אחר מרכבת השר. ויהי כאשר כילו לעבור בין כל העגלות, הגיעו לפרשת דרכים, ופנה השר לשביל השמאלי ואילו דרכם היתה לצד ימין, ובמהרה הגיעו למעז'בוז' זמן רב קודם שקיעת החמה של שבת קודש. או אז הבינו כי משמיא סבבו שמרכבת השר תעמוד לפנייהם בכדי שיוכלו לצאת מן המיצר - מבין כל השיירות, ואלמלא כן היו נשארים על אם הדרך עדי כניסת השבת ועד בכלל.

ידוע שהרה"ק רבי שלום משאץ זי"ע סבל מרורות בפטירת כל בניו על פניו ל"ע, כאשר שב מקבורת בנו הרה"ק יעקב זי"ע אמר הרה"ק רבי שלום, 'מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה' (ברכת אתה גיבור שבשמו"ע), הקב"ה הוא מלך, שבין כאשר ממית ובין כאשר מחיה תמיד הוא מצמיח ישועה, שגם כשחשך עליו עולמו בפטירת בנו אהובו אין תכלית צרה זו אלא להצמיח ישועה.

יא. מספרים על אחד מגדולי הצדיקים בדורות הקודמים שסבל רבות מהרבניות (מחמת כמה הרפתקאי דעזו עלה), פעם אחת מצאו אותו מהלך ברחוב העיר - לאחר שלא נתנה לו להיכנס אל הבית, כשהוא משורר ומזמר, לאחר זמן הסביר למקורביו, הנה כתיב במגילת אסתר (א כב) 'להיות כל איש שׁוֹרֵר בביתו', ויש שנוהגים לחזור ולקרוא 'להיות כל איש שׁוֹרֵר בביתו', ומאחר שלא נתקיים בי שׁוֹרֵר בביתו (מלשון שררה), אזי לכל הפחות 'אקיים' שׁוֹרֵר... (מלשון שירה), ה' ישמרנו מנסינות כאלו וכיוצא בהם... אך הוראה לדורות למדנו בדבריו של אותו צדיק, שגם אם נמצא בתחתית שפל המצב עדיין צריך להיות בשמחה מתוך האמונה הטהורה בה' שהכל בהשגחתו ית' ולטב עביד. כעין זה אמרו במליצה שהלא כל עניינו ומהותו של חודש אדר הוא 'ונהפוך הוא', כי זהו חובת החודש להרבות בשמחה כשהכל הפוך... כי אם בעיני בשר נדמה כ'הפוך' אך האמת היא ש'ישרים דרכי ה'.

וכך ביארו בספרים בלשון המשנה (ברכות ט ה) 'דבר אחד בכל מאורך, בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאד מאד', ש'מודד' היינו כבגד אשר החייט 'מודד' את מידות אורך ורוחב האדם ולפי"ז תופר עבורו את הבגד, ואחר גמר מלאכתו הבגד 'יושב' על הלובשו בדיוק נמרץ לא פחות ולא יותר, כן היא כביכול הנהגת הבורא ית"ש בעולמו, שהכל מודד ומדויק עבור זה האדם...

יב. ומעניין לעניין באותו עניין, ידוע מה שכתב הרמב"ם (ריש הלכות תפילה) וז"ל, מצות עשה להתפלל בכל יום שנאמר (כג כה) 'ועבדתם את ה' אלוקיכם', מפי השמועה למדו שעבודה זו היא תפילה שנאמר (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל

באר הפרשה - פרשת הצוה

ותמיד יש לאל ידו לשוב בתשובה מעליא. ואף אם הוא בתית שהוא מוכה ומדוכה בעוונות ובנפילות, מכל מקום יתחזק שברגע אחד קט בידו לשוב ויחזור להיות למאור להאיר לארץ ולדרים עליה.

הבי הוה מרגלא בפומיה דהרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, שעל בן כתובה פרשת הביכורים בסוף התורה - בפרשת כי תבוא, ללמדנו שאף מי שמרגיש שכבר עומד בסוף התורה, ועוד מעט קט יתנתק לגמרי מן התורה, עדיין דרך התשובה פתוחה בפניו. ויקבל על עצמו להתחדש, וזוהי מצות ביכורים להתחיל מחדש בפירות המבכרים, ולהסיח דעת מכל מה שאירע עמו בעבר"י.

אנכי מן המצוות, כי זאתה תצו"ה - צעקת הדל תקשיב ותושיע"י.

להעלות נר תמיד - דרכי התשובה פתוחים אף לרחוקים ביותר בפרשתן (כו ב) ויקחו אליך שמן זית זך בתית למאור, להעלות נר תמיד, ואיתא במדרש (רבה לו סא) כי טבע השמן שלעולם אינו מתערב במשקה אלא הוא צף למעלה, כך בני ישראל אינם מתערבים באומות העולם. יש שרמזו בזה דרך לתשובה - לכל בר ישראל באשר הוא, אף אם נתרחק עד מאד ומרגיש שירד מטה מטה, הרי מיד בששם על לב אפשר לו לצוף למעלה, כי נשמת ישראל אינה מתערבת בטומאה,

לבבכם, אמרו חכמים (תענית ב.) 'אי זו היא עבודה שבלב זו תפילה'. עכ"ל. וכבר עמדו מפרשי הרמב"ם ונושאי כליו לבאר מניין לו להרמב"ם שיש מצות עשה להתפלל בכל יום, שאף שנלמד מהכתוב שצריך להתפלל אך לא נזכר פעם בכמה זמן צריך להיות 'עבודה' זו. וביאר המבי"ט בספרו 'קרית ספר', שהרמב"ם למד זאת מהאמור בסוף הפסוק שם 'וברך את לחמך', וכמו שאכילה היא צורך דבר יום ביומו, כך גם תפילה צריכה להיות מדאורייתא אחת ליום. ועל פי דבריו יתפרש בדרך צחות מה דאיתא בגמ' (ברכות כא.) 'ורבי יוחנן אמר ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו', שמאחר שאוכל כל היום אם כן בדין שגם יתפלל כל היום...

יג. בימים עברו כשהמציאו את הרכבת הנוסעת על מסילות הברזל מבלי סוסים המובילים אותה, אמרו גדולי ישראל שמן השמים שלחו ללמדנו לימוד בעבודת השם, שנדע להחשיב כל רגע ורגע, כי המאחר לשעה היעודה ברכבת, אף ב'רגע אחד' איחר את הכל, וממנה נלמד חשיבות של כל רגע ורגע.

משהמציאו את כלי הטעלעגראם (שליחת מברקים), והחלו לשלוח הודעות חשובות ממקום למקום במחיר רב, ועל כל אות ואות שנכתב בו היו משלמים סכום הגון - אמרו, שנמצינו למדים בחשיבות כל אות ואות בדיבור פיו. לאחמ"כ המציאו את כלי הטלפון שעמו החלו לדבר למרחק מרחקים, אף מעבר לים, אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, שבזה למדנו, שאפשר לאדם לדבר כאן וישמעוהו למרחוק, אף אתה אל תתמה על כוחה של תפילה שמדבר בעולם הזה ודבריו נשמעים בכל העולמות..

והנה בדורנו אנו הגדילו עשות והמציאו את הפלאפון (סעל), ומעתה כבר אין כל צורך ב'חוט המקשר', ללמדנו שאף מי שמרגיש עצמו כ'מנותק' ו'קרוע' ח"ו מה' ומתורתו - עדיין כוח התפילה בידו, שהרי הכל מדברים איש עם רעהו בלא כל חוט המחברם... ואף חיזוק יש בזה לאדם העומד בבית הכנסת ובית המדרש, והוא מרגיש שאיננו 'מחובר' כלל למקום זה, כי מוחו וליבו משוטטים בכל רחבי תבל בפעם אחת. מכל מקום ירים כשופר קולו, יבקש רחמים, וה' יהא בעזרו.

יד. עוד היה הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע אומר ברוח דברים אלו, שמלחמת עמלק צריכה להיות בתדירות בלא הפסקה, ואף אם נכשל ונפל במלחמה יתחזק מיד ויחזור לעמוד על משמרתו כבתחילה, וזה מרומז בשם 'עמלק' שהוא נוטריקון 'אמאל לייגט ער מיר אראפ, און אמאל איך עהם אראפ' (לפעמים היצה"ר מנצח ומפיל את האדם, ולפעמים האדם מנצח), אך העיקר הוא שלא יפול ברוחו מנפילותיו, וימשיך בכח וגבורה למלחמה הבאה.

והעיקר שיהיה מלא 'חיות' דקדושה בשמחה גדולה על כל מצווה שהוא זוכה לקיים. מסופר על אחד שאתא ובא אצל הרה"ק רבי אברהם מטשעכנוב זי"ע ואמר לו, הנה אני בן גילו של מע"כ ועמו למדתי בשנות הנעורים, אף אני כמוהו עובד את ה' בכל יכולתי ואף אני יודע בלימוד כמוהו, א"כ מדוע מע"כ נתעלה להיות רבי ומנהיג עדת הקודש, ואילו אני איני אלא אדם מן השורה. החזיר לו הרה"ק בשאלה, מה היא השמחה הגדולה שאתה זוכר מימי חייך שמחה שאין למעלה הימנה. סיפר לו היהודי שלפני עידן ועידנים זכה בגורל בסכום עצום של עשרת אלפים רובל ואז רבתה שמחתו שאינו זוכר כמוה עוד בחייו. שקע הרה"ק בשרעפיו ואמר וכפל 'אה... לא

רבינו שמע מאת הקב"ה שאינו רוצה למחול לבניו על חטא העגל, וברצונו לכלותם ח"ו, ולעשות את משה לגוי גדול. מששמע משה רבינו כן העיז פניו כלפי שמיא ותפסו כביכול כאדם שתופס את חברו בבגדו ואמר לפניו ריבונו של עולם אין אני מניחך עד שתמחול להם, ותקבלם לשוב לחסות תחת כנפי השכינה... באותה שעה אמר לו הקב"ה, סלחתי בדבריך, כי אכן זה היה כל רצוני שתתלה עצמך לפני בתחנוני התשובה ועתה מחל אני לבני על זה החטא.

וישמחו כי ישתקו - לעולם יעשה עצמו כאילם

בפרשתן (כה לג) 'ועשית על שוליו רימוני... ופעמוני זהב בתוכם', וכן נאמר בפר' פקודי (לט כה) 'ויתנו את הפעמונים בתוך הרימונים על שולי המעיל סביב'טו, ולכאורה צריך ביאור, הרי היו הרימונים והפעמונים זה לצדו של זה, ומדוע אמר ויתנו את הפעמונים בתוך הרימונים, הלא כמו"כ היו ג"כ הרימונים בתוך הפעמונים.

ומבאר האלשיך הק' (בפרשתן) וז"ל (בשינוי) אך הוא מוסר אבינו שבשמים ללמדנו דעת כי אין טוב משתיקה. כי הפעמון הוא כעין זוג בענבל המקשקש בתוכו (רש"י כאן) וכצורת הלשון המקשקשת תוך הפה,

ולא עוד, אלא אף אם הקב"ה בכבודו ובעצמו אומר לאדם שלא יוכל לשוב עוד, עדיין יש לו תקווה לשוב. וכדאיתא בשו"ת מהרימ"ט (או"ח סי' ח), שאף ש'יצאה בת קול ואמרה שובו בנים שובכים חוץ מאחר' (הגיגה טו.) מכל מקום אם היה 'אחר' בא לשוב היו מקבלים אותו (מהרש"א ח"א ד"ה יצתה, וכן ביאר השל"ה הק'; והובא באגרא הפרקא אות א') ד'אין לך דבר העומד בפני התשובה'. וכן נרמזו בגמרא (פסחים פו:) 'כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה חוץ מצא', רומז על הקב"ה שהוא 'בעל הבית' על העולם כולו, ועלינו לשמוע בקולו, חוץ מבשעה שדוחה את האדם מלשוב בתשובה ואומר צא ממחיצתי, כי זה חשקן של בעה"ב, אלא שמטעה אותך [ל' ראשית חכמה' שער הקדושה אות כ"א].

אדרבה ואדרבה, זה כל רצונו של מקום שהאיש היהודי יזעק אליו ויאמר, אבי אבי, אף שאמרת שאין אני יכול לשוב אליך, אעפ"כ שוב אשוב בעל כרחי כביכול, איני מרפה עצמי ממך... ובוה יש שביארו את דברי הגמ' (ברכות לב.) על הפסוק (לב י) 'ועתה הניחה לי' וכו' אמר רב אבהו אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו, מלמד שתפסו משה להקב"ה כאדם שתופס את חברו בבגדו, ואמר לפניו ריבונו של עולם אין אני מניחך עד שתמחול להם. והיינו, כי משה

היה לך עוד שמחה כזאת מימך... לא היה לך עוד שמחה כזאת מימך... דע לך, כי בכל יום ויום בשעה שפושט אני את זרועי בכדי להניח את התפילין הקדושים, לבי מתרונן משמחה כל כך, אלף פעמים ככה מאותה השמחה שהרגשת כששמך עלה בפיס... מששמע אותו יהודי כך נענה ואמר 'אכן, אתה הוא רבי, אתה רבי...!'

אגב אורחא, ידוע שהרה"ק רבי שלומיקה מזוויעהיל היה אומר שהכיר יהודי בעיירה זוויעהיל ששמחתו והנאתו בעת הנחת התפילין הייתה יותר מהנאתם של הרשעים בעת מילוי תאוותם השפילות (ידוע שכשהיה הרה"ק אומר שהכיר יהודי בזוויעהיל... הייתה כוונתו על עצמו).

טו. הנה נחלקו רש"י ורמב"ן באופן עשיית הפעמונים והרימונים במעיל תכלת של הכהן הגדול, רש"י סבירא ליה, שנתנו פעמון לצד רימון ולצדו שוב פעמון ואח"כ רימון, ואילו לדעת הרמב"ן היו הפעמונים בתוך הרימונים ממש, והדברים עתיקים, ומחדש ה'חתם סופר' (פרשת פקודי) דיש לומר ששניהם אמת ואלו דברי אלוקים חיים, שחיברו פעמון בשולי המעיל ולצדו עוד רימון שבתוכו פעמון, ודבר זה רומז על האיסור לשבח את עצמו, שהרי המעיל מכפר על עוון לשון הרע, כי הפעמונים המקשקשים היו מכפרים על בעלי הלשון והולכי רכיל המפספטים ומטילים דופי בכשרים, וכמו כן יש עוד חטא הלשון 'שזה כמו לשון הרע ממש', והוא כשאדם משבח את עצמו ומתגאה, ועל עוון זה כיפרו הפעמונים שבתוך הרימונים, כי הפעמון מורה על הדיבור כאמור, והרימונים אלו המצוות, כמאמרם (ברכות נז.) 'אפילו ריקנין שבך מלאים מצות כרמון', והפעמונים שבתוך הרימונים כיפרו על המסתובבים ברחובות ובשווקים ומדברים בשבח עצמם ומפרסמים מצוותיהם ומעשייהם הטובים.

ומוסיף דמצות צדקה יצאה מכלל זה, ועל זה אמר הכתוב (תהלים קיב ט) 'פזר נתן לאביונים וצדקתו עומדת לעד', פזר ר"ת פעמון זהב ורימון, שבענין זה אין איסור אם הפעמון בתוך הרימון, כלומר פרסומו, כי מצוה לפרסם עושי צדקה כדי שמהם יראו וכן יעשו.

אדר לדגים, אלא, כי כל שאר בעלי חיים אעפ"י שאינם במדרגת מדבר, מכל מקום יש להם איזה 'קול הברה', כדאשכחן (ברכות ג.) 'חמור נוער' וכן (מגילה יא.) 'אריה נוהם' וכיוצא בזה טובא, זולת הדגים שאינם משמיעים שום קול, ובוהה השווה חודש אדר לדגים, לרמוז, ששמחה גדולה לאיש בחסימת פיו שלא לדבר דיבורים אסורים, ולכן 'משנכנס אדר מרבין בשמחה'."

ורמזו כן במה שכתוב (תהלים קו ל) 'וישמחו כי ישתקו', (בפשטות קאי על היושב בספינה, והוא שמח על שתיקת רוח סערה שתקפתם), אך למדרשו קאי על העומד באמצע ויבוח גדול, ויש בידו להשיב כהוגן ולהשתיק את רעהו

והזוג ההוא המקשקש משמיע קולו בבואו אל הקודש, ולכן הוא משל ורמוז הרמוז על דיבור הפה, והרימונים... הם כעין כפיות חלולות סתומות אשר לא ישמע קולם - הם רמוז על השתיקות והעדר הדיבור. ובאה התורה לומר לן שעל הפעמון - הדיבור, להיות 'בתוך הרימונים' - בין שני שתיקות, ולא שיהיו הרימונים בתוך הפעמונים כלומר שתיקה אחת בין שני דיבורים, ולכן נברא האדם עם 'פה אחד' ושתי עיניים (ושתי אוזניים) לרמוז לו שמחצה ממה שהוא רואה (ושומע) יגיד בפיו^{טז}.

ביסוד זה ביאר הרה"ק רבי יקותיאל יהודה מצאנו קלויזנבורג זי"ע מדוע מזל אדר דגים - מה ענין

טז. וכמו שהעמיס הרה"ק מרוז'ין זי"ע בדברי הגמ' (מגילה יח.) 'מילה בסלע משתוקא בתרין', שהמדבר מילה אחת מתוך שתיים שהוא שותק אזי שווה מילה אחת שלו סלע ויש לה ערך רב, שהרי אינו מדבר אלא כפי הנצרך. הוא היה אומר, הנה לחתן נותנים 'דורון דרשה', אבל הרבה יותר מכך ראוי הוא לקבל על השתיקה.

הרה"ק רבי זאב וולף מסטריקוב שלח אגרת לרעהו בפורים, ובתוך הדברים כתב לו שרצה לשלוח לו דבר תורה כ'משלוח מנות' (וכידוע שהרמ"א כתב את ספרו מחיר יין כמשלוח מנות לאביו), אבל לא היה מועיל לו כי קיי"ל שצריך לשלוח 'שני מינים', ואם יכתוב דברי תורה אין זה אלא מין אחד.. על כן גמר בדעתו לשתוק, וכבר אמרו 'מילה בסלע משתוקא בתרין', ונמצא ששלח לו שני מינים... (שם ושארית, שער אגרות הרי"מ, יז)

רמז נאה רמז היהודי הקדוש מפרשיסחא זי"ע בדברי המשנה במסכת תמיד (א א) 'מצאו נעול יודע שיש שם אדם פתוח יודע שאין שם אדם', הנועל פתחי פיו, ואינו מדבר כל מה שליבו חפץ, הרי 'בידוע שיש שם אדם', אך אם פיו פתוח - כלומר, שאינו שם על לב מה שמוציא מפיו בידוע שאין שם אדם - אינו נחשב כאדם, אלא כ... בפולין היו אומרים שכמו שיש 'זולל וסובא' המרבה באכילה גסה ושתייה שלא כדת, כן יש זולל וסובא באדם המדבר ומדבר ומדבר בלא מחשבה יתירה, ומרבה בדברים של לשון הרע, רכילות ושאר דיבורים אסורים שסופם מי ישורם (אמרי נועם, הרה"ק מוואלברג).

ידועה מדתו של הרה"ק רבי מנחם מנדל מווארקא זי"ע שהיה ממעט מאד לדבר, מסופר שפעם שאלו הרה"ק מקאצק מנין לקח לעצמו 'חכמה' זו של שתיקה... לאחר זמן אמר ה'ווארקער', היה ברצוני לענות לו, אך תיכף נזכרתי שחז"ל לימדונו 'סייג לחכמה שתיקה' (אבות ג יג), לכן שתקתי.

פעם שאלוהו מנין לו כח רב כל כך לשתוק יומם ולילה, ענה להם ה'ווארקער', מתחילה כשעדיין כחי במתני - שותק אני, וכשהנני מרגיש עייפות מלשתוק, הריני נח ושותק מעט, ומזה אאגור כח לשתוק עוד. יז. דורשי רשומות אמרו, שבסוף פרשת שמיני ישנם מ"ז פסוקים שנאמר בהם איסור אכילת שרצים, ואילו בפרשיות תזריע מצורע העוסקות בדיני נגעים וצרעת הבאים על האדם בעוון לשון הרע יש קנ"ז פסוקים, שהוא יותר מפי שלשה ממנין הפסוקים שנאמר בהם איסור וטומאת שרצים, והיינו טעמא, כי יותר חייב האדם להיזהר בדיבורים שהוא מוציא מפיו ממה שנזהר להכניס לתוך פיו.

וכמעשה שהיה באחד מתלמידי מרן הבעש"ט הק' זי"ע, ששלח את תלמידיו לנסוע לאיזה כפר ולא גילה להם סיבת הדבר, כמובן שהחסידיים הלכו בתמימות לקיים דברי חכמים, ויהי כאשר הגיעו לשם נכנסו לאכסניא אחת כדי להחיות את נפשם, ונתקבלו שם בסבר פנים יפות, ואף הובא להם לאכול ולשתות, החסידיים שאלו וביירו אצל בעה"ב על כשרות המאכלים למהדרין מן המהדרין, והוא השיב על הכל בחיוב, אך הם המשיכו לברר על עוד פרטים שונים אם זהירים הם בהם כראוי, כשמוע אחד היהודים שישב שם עוד קודם בואם הוכיחם ושאלם 'וכי על מה שהנכם מוציאים מפיהם הנכם גם כן מדקדקים כל כך שלא יהיה בו שום איסור', אז הבינו התלמידים מה הייתה כוונת רבם הבעש"ט במה ששלחם לשם, כי זה יסוד גדול בעבודת ה', כי ביותר חייבים להיזהר ולדקדק שלא יהיו בדיבוריו שום דופי וחטא ח"ו לא פחות מהזהירות בדבר שמכניס לתוך פיו.

באר הפרשה - פרשת תצוה

בחיצו לשונו, והוא מתחזק בכוחות נפש עצומים ומתאפק מלענות לו, בשכר זה יזכה למדת השמחה, כנרמז בספא דההוא קרא 'וישמחו כי ישתוקו'. וכן פירש הר"ק רבי אלימלך מליזענסק זי"ע ב'ליקוטי שושנה' (ד"ה במשלי שמחה לאיש) את הפסוק (משלי טו כג) 'שמחה לאיש במענה פיו', שכאשר האדם מענה ומייסר את פיו על ידי ההתאפקות מלדבר דברים אסורים זוכה לשמחה.

פרשת זכור - פורים

פרשת זכור - סגולת שבת זו ובפרט לזש"ק

ב) 'אמלאה החרבה - אם מליאה זו חרבה זו אם מליאה זו חרבה זו', פירוש שלא יתכן שיעקב ועשו יהיו שניהם ברום המעלה, רק זה תלוי בזה, כשזה קם זה נופל, ולכן כאשר מזכירים מחיית עמלק בשבת זו ומבקשים מהקב"ה להמעיט ולכלות זכרם, עי"ז מוכרחים בני ישראל להתרבות במנין ובמספר, וכולם יזכו לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות².

מצוות היום בשבת זו למחות שמו וזכרו של עמלק על ידי קבלת עול תורה ומצוות וקיומן, וכתב ב'בית אהרן' (לפורים סז.) כל איש ישראל, כל מה שהוא עושה, צריך להיות (כוונתו) שבזו העשייה יתמחה הזכר של עמלק³, וכאשר יהיה נזהר בזה כל בר ישראל אזי בטוח אני אשר חיש מהר יהיו פטורים מכל הצרות.

ויזנב בך כל הנחשלים - כוחו של עמלק לייאש את בני ישראל

הנה כל מהותו של עמלק - לייאש את בני ישראל⁴, ובפרט למי שכבר נכשל ונפל, כי דייקא באלו בא עמלק להילחם, וכדכתיב (דברים כה יח) 'אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחרך', וברש"י, 'כל

כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע ב'דברי סופרים' (אות כט ד"ה וידוע) וז"ל, 'אז הזמן לפעול בקדושה לזרע יעקב הולדת בנים חיים וקיימים לעד, וכך קבלתי, כי בפרשת זכור שקורין לעמלק 'תמחה', מסתמא בקדושה נגדו ריבוי והוספה ושפע כְּנִי⁵, וביאור הדבר, דהא חז"ל דרשו (מגילה ו.) על הפסוק (יהוקאל כו

יח. על פי דברי 'בית אהרן' הללו, היה נוהג הגה"ח רבי זלמן בריזל זצ"ל בכל עת מצוא בקיום אחת ממצוות ה' לומר 'ימח שמו' כשכוונתו על עמלק, פעם אחת ביציאתו מן המקוה לעת זקנותו קשר את מנעליו וזעק בינו ובין עצמו 'ימח שמו... ימח שמו...' באותה העת עמד שם יהודי בקרבת מקום אשר נחרד למשמע אזניו, בחששו שמא גרם לו מאן דהוא רעה וע"כ הוא מקללו קללה כזו, או שמא אירע לו איזה... על כן ניגש אליו ושאלו אם בידו לעזור לו, נענה החסיד והשיב לו בניחותא שלא קרה לו מאומה רק שב'בית אהרן' מבואר, שבכל מצוה צריך האדם לכוון שברצונו למחות זרעו של עמלק, ועל כן כעת שהוא קושר מנעליו ומקפיד לעשותו כפי הנפסק בשו"ע (או"ח ב ד) הרי הוא מכוון למחות שמו וזכרו מתחת השמים, ולכן קללו שבזו המצווה ימח הקב"ה שמו מעל פני האדמה במהרה.

יט. בספר 'תורת אבות' מובא מהרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע בזה הלשון, שבת פר' זכור הוא זמן המסוגל לעקרונות שיפקדו בזרעא חייא וקיימא. כי אצל רחל כתיב (בראשית ל כב) 'ויזכור אלוקים את רחל', ובשרה כתיב לשון פקידה - 'וה' פקד את שרה' (שם כא א), ובפר' זכור קורין לשון זכירה ומפטירין 'פקדתי את עשה לך עמלק'. כ. עוד יש לומר בדרך צחות, דהנה העולם אומרים הטעם שנקראת שבת זו 'שבת זכור', על פי מאמרם (מגילה יג:) שמשא רבינו ע"ה נולד בז' אדר, נמצא שבשבת זו - שאחר ז' אדר היתה שמחת ה'שלוש זכר' שלו, כמנהג ישראל לעשות 'שלוש זכר' כליל שב"ק הסמוך ללידת הבן (עי' יש"ש ב"ק דף פ. סימן לז), על כן נקרא שמה 'שבת זכור'. באופן אחר כיוצא בו אמרו, דהנה ידוע (שבת פט:) שאחר מתן תורה בז' סיון נתעברו כל נשות ישראל וילדו זכרים, ולפי החשבון היה לידתן אחר ט' חדשים - ביום ז' אדר, וא"כ חגגו כל ישראל שמחת 'שלוש זכר' באותה שבת, ועל כן היא נקראת כך. בין כך ובין כך הרי הזמן מסוגל להוליד בנים.

כא. וכך פירשו חז"ל (מגילה יב.) את הפסוק (אסתר א ח) 'לעשות כרצון איש ואיש - אמר רבא, לעשות כרצון מרדכי והמן, מרדכי דכתיב (ב ה) איש יהודי, המן - איש צר ואויב (ז ו)', ואינו מובן מנא להו ד'איש' היינו מרדכי, ואילו 'ואיש' היינו המן, אולי נאמר איפכא, ואמרו לרמז, כי אותיות 'ואיש' הן כאותיות 'יאוש', והיאוש שייך לרשעי אומות העולם ע"כ אמרו שהמן נרמז בתיבה זו. כי כל רצונו ושאיפתו של המן מזרע עמלק להפיל יהודי לעצבות ויאוש. ומאידך 'איש' ר"ת א'ין כ'אן י'אוש, ומשום כך 'איש' זה מרדכי, שלא התייאש מן הרחמים אפילו כשנכתב ונחתם בטבעת המלך.

ואכן זה החילוק וההבדל בין ישראל לעמים, כי זרש אמרה (אסתר ו יג) 'אשר החילות לנפול, לא תוכל לו כי נפול תפול לפניו', וזוהי 'שפת הגויים כזרש וסייעתה'... להתייאש לאלתר, כאשר דבר מה לא מתנהל כרוחם, וזה גופא

הנחשלים אחריו - חסרי כח מחמת חטאם, שהיה הענין פולטין, וכלומר, שלאילו נטפל עמלק לאמר, אין תקווה לאחריהן, ודייקא על זה אמרה תורה 'זכור את אשר עשה לך עמלק... מחה תמחה את זכר עמלק', ימחו אלו האומרים כי אין תקווה אפילו לאחד מבני ישראל, וז"ל הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע (פרשת זכור אות ג)

גורם למפלתם בשאול תחתית, אבל 'איש יהודי' מתחזק בכל מצב, ואף אם מחמת איזו סיבה או אונס נפל אין זה אלא תקלה לשעה בלבד, והוא מתחזק מעתה לעלות בדרך המלך, זה גופא יגרום לו לעלות מעלה מעלה.

ובפירוש איתא ב'באר מים חיים' (פר' נח ח א) וז"ל. 'שע"י השפלות שהקב"ה משפיל עמו ישראל הוא זכור אותם להעלותם למעלה למעלה, וכמאמר חז"ל (שמו"ר א) כל זמן שישראל בירידה תחתונה הם עולין... וכמו שאמר דוד, כי שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטננו - באותה שעה דייקא קומה עזרתה לנו (תהלים מד כו-כו). וכמאמר הכתוב 'שבע יפול צדיק וקם' - כלומר כל שבע הנפילות ייחשבו לקימה. והוא כדמיון אדם הרוצה לזרוק דבר למעלה שמתחילה ישפיל עצמו למטה, ועי"ז תהא הזריקה ביותר כח, ותעלה יותר למעלה או יותר למרחוק, ובזה מפרש ה'באר מים חיים' את מאמר חז"ל המובא ברש"י (אסתר ו ג) על הפסוק 'אם מזרע היהודים מרדכי אשר החלות לנפול' - אמרה, אומה זו נמשלו לכוכבים ולעפר, כשהם יורדים יורדים עד לעפר וכשהם עולים עולים עד לרקיע ועד הכוכבים - כי דווקא מתוך נפילתן עד לעפר, משם יעלו עד לרקיע ולכוכבים.

כן פירש הרה"ק ה'תפארת שלמה' (רמזי פורים ד"ה אם מזרע) בפסוק 'אם מזרע היהודים מרדכי', ותיבת מזרע נראית כשפת יתר, דהיתה יכולה לומר בקוצר אמרים 'אם מהיהודים מרדכי', אלא ביאורו בדרך רמז, שבני ישראל דומים לזרעים בשדה, ואף כאשר הם נרקבים וכלים כזרע הזה אינם מתייאשים לעולם, ואדרבה, רקבון ושפלות זו גורמים להם לצמוח ולגדול כאילנות הללו שתחילת בריאתם מדבר שזרעו כלה. וזהו מחיית עמלק להתחזק מהמצב השפל ביותר.

כב. עוד נימא מילתא בדרכיו של 'עמלק' בן בנו של עשו הרשע, הוא היצר הרע, כיצד הוא רוצה 'להשמיד' כל יהודי ח"ו... שהנה כתיב במגילה (ז ג-ה) שאסתר בקשה מהמלך 'תנתן לי נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי, כי נמכרנו אני ועמי להשמיד להרוג ולאבד וגו', ויאמר המלך אחשוורוש ויאמר לאסתר המלכה מי הוא זה ואי זה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן, והתמיהה ידועה ועולה עד לב השמים, וכי אחשוורוש לא ידע מיהו אשר מלאו לבו לעשות כן, והלא הוא עצמו נתן להמן צורר היהודים את טבעת המלך, ואמר לו 'והעם לעשות בו כטוב בעיניך', ואף אם נאמר שאכן היה שקרן גדול, אך כיצד נכתב דברי שקר אלו בתוך המגילה שהיא קדש קדשים.

ומבאר הגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל (בהקדמה לשו"ת שדה אלחנן ח"א) על פי מה שביאר הגאון מליסא זי"ע (בעל החוות דעת ונתיבות המשפט) בספרו 'מגילת סתרים', מה שייסד המלך אחשוורוש בסעודה שעשה לכל תושבי שושן הבירה שתהא השתייה כדת אין אונס, כי אחשוורוש רצה בסעודתו להחטיא את ישראל, ועל כן לא רצה שישתו באונס, שהרי 'אונס רחמנא פטריה' ולא ייחשב להם כעוון, אלא שכל שתייתם תהא מתוך דעת ורצון, והיינו שבין אחשוורוש ובין המן היתה 'כוונתם להזיק', אלא ש'שיטתו' של אחשוורוש הייתה להעבירם על דתם ע"י שיקרב אותם עד שיתבוללו בין האומות, כי באופן כזה לא ירגישו בני ישראל במזימתו הרעה עד שכבר יפלו ברשתו... אכן המן הרשע היה איש רע מטבעו, רוצח ושופך דמים, ועל כן יצא בגלוי להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים. ובאמת היה זה מחסדי ה', למען ידעו בני ישראל את העתיד להיות, ויחזרו בתשובה וינצלו מידו. וכאשר שמע אחשוורוש מאסתר שיש אחד שהודיע ברבים להתכונן לכלות זרע ישראל ח"ו מיד בערה חמתו בו כי בזה סיכל המן את עצמו להשפיע עליהם על ידי התחברות אליהם ו'קירובים' שונים, וזהו ששאל מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו ליבו לעשות כן.

וכל זאת ללמדנו על כוחו של היצר הרע הבא בדוגמת רע וקרוב, אוהב וידיד, באמרו, בא ואיטיבך בממון או בשאר טובות, בא קח ממני כלי בו תראה 'רק' צדיקים וכו', וכיו"ב משאר פיתויים, וזהירות יתירה עלינו להזהר מ'חברים' ו'ידידים' כגון אלו, לבל ניפול בחלקלקות לשונם...

כג. להמחיש הענין, מתאמרא משמיה דהרה"ק בעל ה'סולם' זי"ע, מעשה באיש שהיטיב עם המלך טובה גדולה, הדבר גרם קורת רוח מרובה למלך הגדול והנורא, וכאות הכרת הטוב נתן לו המלך את ה'מפתח' של שערי אוצרותיו, ואמר לו למשך ב' שעות הקרובות האוצר ברשותך, צא ולקוט לעצמך כאוות נפשך, משכיות זהב וכסף, אבנים טובות ומרגליות... מיהר האיש והביא עמו כמה וכמה שקים חזקים וגדולים והחל ממלא שקיו, כעבור זמן מה סיים למלא השקים, ואך בקושי שירך את רגליו לצאת החוצה עם השלל הכבד שבידו, ויהי בבואו לשערי

באר הפרשה - פרשת זכור - פורים

זהו עבודת איש הישראלי במחייית עמלק - להשריש בקרבו כי לעולם לא ימוט, והקב"ה פושט ידו לקבל כל יחיד ויחיד מבני ישראל, יהיה מי שיהיה לקבלו בשתי ידיים, לקרבו אליו בלא היהידי.

כל הנחשלים - מחייית עמלק ע"י שנחשיב כל פעולה קטנה כתב הרמ"א בספרו 'מחיר יין' (אסתר ה יד) לבאר הטעם מדוע אמרה זרש להמן לעשות עין גבוה חמישים אמה, שהנה חמישים שערי בינה נבראו בעולם, ואפילו משה רבינו לא השיג את שער הנ' (ר"ה כא:), ו'עין גבוה

...היינו שאמר להם שעל שפגמו... אין להם תקנה ח"ו, וז"ש ויזנב בך כל הנחשלים אחריו... וכמבואר בפרקי דר"א (פמ"ח) שכל מי שהי' טעון טבילה הי' הענן פולטו, ולאנשים נכאי רוח באלה נקל הדבר להביאם לידי עצבות ולהשפילם עד לארץ עד שיאמרו לנפשם נואש חלילה... כי דימו בנפשם שכבר אין להם תקנה - שגם חלק האלוקי היא חיות האלוקית אשר בנפשם כבר אין להם... ואז היו צריכים ישראל התחזקות - להשיב לעמלק, כי ניצוץ אחד הוא חלק אלוקי יחיד ומיוחד חי וקיים השוכן בקרבם לעולם לא יכבה... ומבאר שם

הארמון נתקל בשומרי הסף, וגערו בו השומרים, רבי יהודי, חצוף שכמותך, מה עשית... ומה נטלת מאוצר המלך, ובתקיפות נטלו השקים ו'הפכו הקערה על פיה' שפכו את כל הזהב והכסף שנתייגע ללקטם אחת לאחת, האיש שידע בבירור שאת המפתח קיבל מידי המלך בכבודו ובעצמו נטל בשנית ופנה למלאותם שוב, מש'גמר מלאכתו' החליט להיזהר היטב בשעה שהוא עובר את שערי הארמון, אבל שומרי הסף שחזקים היו ממנו שפכו שוב את כל מה שלקט בעמל וביזע, הביט השעון בשעונו וראה שעדיין לא נגמרו ב' שעותיו מיהר בשלישית... וכמעשהו בראשונה ובשניה כך מעשיו בשלישית ברביעית ובחמישית, ויהי בגמר המילוי השישי נגמרו ב' השעות, אז פנה לצאת מהארמון ללכת הביתה, והנה הוא רואה כי השומרים הכינו עבורו בתיבות חתומות ושמורות את כל מה שאסף בחמש פעמים הראשונות, ויבוא האיש הביתה שמח וטוב ולב כשכל ההון האדיר נכנס לרשותו, משם מיהר לארמון המלוכה להודות למלך על כל חסדיו עמו, ולא היה יכול לעצור בעצמו, ושאל, אדוני המלך ירום הודו, מתחילה מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר, מדוע הורה לשומרי הסף ליטול שקי מידי ולשפוך כל תכולתו חוצה, ולבסוף הורה לתיתם לי, ענה המלך, ידידי יקירי, מדוע לא תבין, כהכרת הטוב עלה בליבי לשלחך הביתה עם אוצרות, אבל ידעתי גם ידעתי כי ברגע שתמלא אסמך שבע, ותרגיש כי כבר נקרא שמך בישראל 'עשיר העיירה' אז תעצור מלקט עוד ועוד - על אף שעדיין לא נגמרו ב' שעותיך ללקט, מה עשיתי ציוויתי על השומרים לשפוך את תכולת השקים, ובזה תרגיש כי עדיין ביתך ריקם לגמרי ותמהר למלא שקיך, ולכן, כל עוד שלא נגמר זמנך שפכו השומרים את כל יגיע כפך, ובבוא העת שלחנו אותך מלא בכל טוב, ועתה הון ועושר בביתך ברווח גדול עד מאד...

כיו"ב, היא דרכו של עמלק, לזנב את כל הנחשלים, לייאשו בעת הנפילה, אבל עפ"י אמת, כל מטרת הנפילה אינה אלא למען לא ירגיש האדם כי כבר קנה די סיפוקו בתורה ומצוות, והאיש שאינו מבין את הענין, מתייאש ומתחיל לבכות וליילל, אוי וויי, כל יגיע כפי נאבד והלך לטמיון, מדוע לא יבין כי אין זה אלא כדי שירגיש 'חסר' וישוב למלא אוצרותיו בתורה ועבודה, וסוף דבר יגלה שהכל דמיונות, לא היה כאן לא נפילה ולא הפסד, וכל הקנין שנראה לו שאבד ממנו, הכל שלו וברשותו לעולם שכולו נצח.

כד. הגה"צ רבי נתן מאיר וואכטפויגל זצ"ל משגיח דישיבת ליקוואד ביאר במאמר חז"ל (מגילה ז:) 'חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע', בדרך משל למחותנים שעמדו להכניס את צאצאיהם תחת החופה, וקיימו בהידור גדול מאמר חז"ל (שבת קל.) 'ליכא כתובה דלא רמו ביה תיגרא'.. ופרצה מריבה גדולה ביניהם ואש המחלוקת הגיעה עד לב השמים עד שכמעט ולא נתבטל כל השידוך, והשדכן אשר הרגיש שמעשה ידיו טובעים בים נחלץ חושים להציל את הבניין, ובחסדי ה' הצליח לגשר ביניהם ולהשכין שלום ושלווה. וכאשר הגיע הזמן לצאת לחופה רצו המחותרנים לשוב ולשמוח ביום שמחתם, ובקשו לשכוח מכל מה שהיה ביניהם, על כן שלחו לבקש מהשדכן שלא יבוא לחתונה... בכדי שלא ייזכרו מכל העבר בראותם אותו. ועל דרך זה ייאמר, בהגיע יום הפורים, ברצוננו להתקרב אל הקב"ה ולשמוח עימו, ולשכוח מכל מה שחטאנו כנגדו, על כן אין ברירה אלא לשלח את ה'דעת' ולהתבסם 'עד דלא ידע', כי ה'דעת' היא המזכירה לנו את כל העבר שלא לטובה.

ואם כי דבריו נאמרו לגבי יום הפורים, בו תקנו חז"ל 'לבסומי עד דלא ידע', אך על כל פנים עלינו ללמוד גם למשך כל השנה 'לשלח את הדעת' ולהתעלם מהעבר, אלא להתחדש מעתה כבריה חדשה.

הם נשברים לגמרי, שאינם מסתפקים במה שיש להם, ואינם שמחים בחלקם הרוחני, אלא אם אין להם כל שאיפותיהם שוב 'איננו שוה ל', והאמת שמחשבות אלו עצת היצר הם, הזומם להפיל לבאר שחת, וזהו שאמרו 'מאד זה יצר הרע'. אכן, בודאי צריך לשאוף להשנות ולהתעלות בלא גבול, אך לאיך גיסא יש לשמוח בכל התעלות קמנה כגדולה, ולדעת כי יקר בעיני ה' אפילו פעולה קמנה שעושה לכבודו ית'^כ.

אין יאוש בעולם - כמה לימודים ממעשה המגילה שאין ליהודי להתייאש

איתא בגמרא (מגילה ז:) 'שלחה להם אסתר לחכמים, כתבוני לדורות'. ולכאורה צריך ביאור, וכי חיפשה אותה צדקת להוסיף לעצמה כבוד ויקר - שישאר ממנה שם ושארית לדורות, ובדרך אפשר יש לומר, כי אסתר היתה בשפל המצב בהיותה יתומה מאב ומאם, ובדרך הטבע היה נראה שתמיד תישאר בשפלות, ולבסוף הצליח ה' דרכה, שנעשית מלכת מדי זפרס, והצילה את כלל ישראל ממות לחיים, וזאת רצתה להודיע לבני ישראל לדורותיהם לבל יתייאשו לעולם, ויתחזקו בכל מצב שהוא. כי אדרבה ע"י הקושי תעלה ויגיע לראש ההר.

חמישים אמה' מרמו שימשכהו בדמיון להשיג את כולם, ועל ידי שלא יוכל מרדכי להשיג את כל אותם חמישים השערים 'ישתבש במושכלות' ושוב יוכל להחשיאו, וממילא יהא בידו לנצחו.

ולדין ייאמר, כי כך היא דרכו של יצר ושל עמלק, להכניס בלב דמיון שעליו לקבל על עצמו קבלות טובות למעלה מהשגתו והרי לא יעמוד בזה, וממילא סופו שיפול לגמרי, ומה היא דרך הצדק והיושר, לקבל על עצמו מעט מעט כפי יכולתו, דרגה אחר דרגה, ובזה יהיה קיום לעלייתו.

ידוע פירושו של הרד"ק המהר"י מבעלזא ז"ע על דברי המדרש (ב"ר ט ז) 'והנה טוב מאד - טוב זה יצר טוב, מאד זה יצר הרע', והתמיהה עולה מאיליה מהו ה'טוב מאוד' בבריאת היצר הרע... וביאר כי אכן, זה שאינו חפץ אלא ב'טוב מאד', באמרו רק אם אניע לפסגת ההר הנני מתחיל בעבודה, וזהו ה'יצר הרע', כי במחשבות אלו הוא מייאש את כל בני העולם, באמרו אליהם יום ויום, ממילא לא תשיג את רום המדרגה - בלך לך מלהתחיל אפילו מעט בדרכי העבודה... אכן עיננו הרואות כאלו החפצים להעפיל ולהתעלות עד מאד, לעלות גבוה מאד, וכשאין הדבר עולה בידם הרי

כה. מעשה נורא מביא רבי ניסים גאון, ומשם נשכיל כמה ימין ה' פשוטה לקבל שבים, ועד כמה חשוב לפני המקום כל התגברות של אדם (הובא בשינוי קצת במס' שבת נו: וברש"י שם, אך רבינו ניסים גאון מביאו באריכות, הובא בסדר הדורות, חלק תנאים ואמוראים אות נ'), מעשה באיש יהודי ושמו נתן, הלה משפל אנשים היה והרבה לחטוא ולפשוט רח"ל בגרועות שבעברות. אמנם, פעם אחת עצר בעצמו על פתחה של עבירה, ולא עבר על דעת קונו, כעבור כמה ימים פגש בו רבי עקיבא בנתן זה הרוכב על גבי החמור, וראשו מאיר כחמה בצהרי היום, בהילו נרו עלי ראשו. זימן את תלמידיו ושאלם מי הוא אדם זה, ענהו התלמידים הלא זהו נתן בעל עבירה השפל. אמר ר"ע לתלמידיו, האם ראיתם על ראשו דבר מה, ענו התלמידים לאמר, לא ראינו מאומה. ויאמר להם, מהרו והביאוהו אלי. ויבוא נתן לפני ר"ע שאמר לו, בני אור גדול מאיר ביקר על ראשך, ובידוע אצלי שאתה הוא מיורשי העולם הבא, הודיעני מה דבר גדול עשית. סיפר לפניו נתן שעצר בעד תאוות לבו מלעשות דבר עברה אחת, ועשה כן על אף שהוא בעל עוון גדול, וכבר עבר כזאת וכזאת, אך הפעם עצר עצמו. השתומם ר"ע על הכוח הרב שהיה בו להתאפק, ויאמר לו, אכן, דבר גדול עשית ולכן משחך הבורא באור גדול על ראשך. והנה כל זאת בהאי עלמא, ובעלמא דאתא עאכו"כ תתגדל ותתקדש בזכות מעשה זה. עתה בני שמעני, שב לפני ואלמדך תורה הרבה. ויעש כן, וישב לפני רבי עקיבא, ויפתח הפותח ואין סוגר את דלתות לבבו בתורה, ויהי לימים מועטים גדל האיש נתן עד כי גדול במאד מאד בתורה, ונעשה הוא עצמו תנא קדוש. והוא הוא רבי נתן צוציתא הידוע לנו משמעתתא דבי רבנן.

מכאן תצא הקריאה להחשיב כל פעולה טובה אפי' אם אינו נוהג כן תמיד רק עתה - פעם אחת, וכרבי נתן שאף אחרי שכבר חטא רבות רח"ל עצר בעד תאוותו פעם אחת ויחידה, ומזאת הפעם עלה ונתעלה להיות אחד מהתנאים הקדושים, מעתה יתחדש ויתגבר כל אדם, מבלי לחשב באיזה מצב הוא נמצא, וכל התגברות והתגברות כוחה רב עד מאד בשמי שמים.

באר הפרשה - פרשת זכור - פורים

איתא במדרש (אסתר'ר ו ז) אמר להם הקב"ה לישראל אתם בכיתם ואמרתם (איכה ה ג) יתומים היינו ואין אב, חייכם אף הגואל שאני עתיד להעמיד לכם במדי לא יהיה לו אב ואם, הרי הוא דכתיב (אסתר ב ז) כי אין לך אב ואם. וביאר המהר"ל (אור חדש) וז"ל (בשינוי). ולבטל כוחו של עמלק צריך להתעלות אל המעלה העליונה מאוד, ולא יגיע אל המדרגה הזאת רק יתום ומי שנמצא בשפל המצב, כדכתיב (ישעי' נו טו) אני מרום וקדוש אשכון את דכא ושפל רוח. והשי"ת מגביה שפלים, ומפני כך הגביה את אסתר שהיתה

יתומה מבלי אב ואם למעלה ממדרגת המן, ולפיכך כאשר אמרו (בנ"י) יתומים היינו ואין אב, אמר להם הקב"ה, אדרבה, אין הקב"ה עוזב השפלים המדוכאים², ולכך חייכם - הגואל אשר אעמיד לכם במדי יהיה יתום, מפני שהשי"ת מגביה אותו מעלה מעלה, להיות גובר על המן³.

בן ידוע שמרומז שם הוי"ה כסדרו במגילה בלשון הכתוב (אסתר ה ד) 'יבוא המלך והמן היום אל המשתה אשר עשיתי', והטעם שנרמז דייקא בפסוק זה

כו. ידוע דבר המעשה ביהודי עני מרוד, שלפרנסתו עסק בכריית חול לצרכי טיט ואך בקושי הצליח להביא מעט לחם לאכול ומים במשורה לבני ביתו. ביום מן הימים מצא תוך כדי הכרייה בין החולות 'אבן טובה', ומיהר היהודי אל ה'צורף' ושאלוהו על האבן שאינה ה' לידו. הצורף הביע את התפעלותו מהאבן, וגילה את אוזנו של היהודי שיהלום זה שווה הון תועפות, אלא שכאן במחוזותינו אינו בנמצא איש עשיר שיוכל לשלם לך כשוויות האבן. סע נא למדינת ענגלאנד (אנגליה), שם תמצא 'קונים' הקופצים על האבן בסכום הגון.

אך דא עקא שלא היה ליהודי העני - עשיר הלז אפילו כמה פרוטות כדי ליסע מביתו לנמל האניות על חוף הים... מכר כל חפציו (המועטים), אסף ולווה מפלוני ואלמוני עד שהעלה בידו סכום הראוי ליסע לחוף הים. אך עדיין לא היו בידו מעות לתשלומי הנסיעה באנייה בלב ים, מה עשה, ניגש אל רב החובל, הציג עצמו כעשיר וסוחר גדול ומפורסם, ואף הראה לו את האבן אשר בידו... מיהר רב החובל להכניס את ה'סוחר העשיר' לחדר מפואר שבו ישכון משך כל ימי הנסיעה הארוכה. והפקיד עליו משרתים שיכבדוהו כראוי לו, וימלאו כל משאלות לבו מיד כשיתבקשו על ידו, ואף רב החובל בעצמו היה נכנס מידי פעם ל'התייעץ' עם ה'סוחר' הפיקח.

בכל יום ויום בעת סעודתו, היה היהודי מעמיד את האבן על שולחן הסעודה להתבונן בה וליהנות בראייתה. באחד הימים נפלו חבלי שינה על היהודי בסוף סעודתו... וה'משרת' שנכנס אחר זמן לנקות שיירי הסעודה (מנהגם היה לזרוק את שיירי הסעודה למצולות ים), הגביה מעל השולחן את המפה והשליך את כל אשר עליה למצולות ים. משפקח היהודי את עיניו נחרד לראות את ה'אסון' הנורא, שכל 'עשירותו' טבעה בים. לרגע כמעט שלט בו הייאוש, אלא שהתחזק לחשוב - אם יתגלה הדבר, הרי יבין רב החובל (שהוא גוי אכזר) שאינני אלא 'עני מסכן' וימהר להשליכני למצולות ים, לשכון אחר כבוד יחד עם 'האבן זכרונה לברכה'. לכן, העמיד פניו כתמול שלשום בשמחה רבה, המשיך להתהלך בספינה כלא היה, ונהנה מהמשרתים כעד השתא...

באותו היום נכנס אליו רב החובל (והוא התאמץ להעמיד פנים שלות ושמחות), אמר לו רב החובל, ברצוני לעסוק עמך בדברים שבסתר. הנה קונה אני חיטים ותבואה באחד האיים על הדרך, אלא שמפחד אנוכי להכניס את הסחורה לענגלאנד מחשש המוכסים, ע"כ אבקשך שתתן לי רשותך לכתוב את כל הסחורה על שמך - כי הכרתי בך שאדם ישר אתה. היהודי הסכים בלב שמח, כי ידע שבין כך אין לו מאומה.

ברדתם מהאניה נפח רב החובל את נשמתו מבלי להשאיר אחריו יורשים, וכל התבואה נשארה ברשותו של היהודי ונתעשר ממנה עשירות גדולה.

ומכאן נלמד בדרכי האמונה וההתחזקות, כי האבן הטובה לא הייתה של היהודי, וראיה שהרי איבד אותה ולא נשאר בידו זכר ממנה. ה'תבואה' של היהודי הייתה, וראיה שלבסוף אכן זימנם הקב"ה לידו. והעיקר, שכל זה עלה בידו רק בזכות התחזקותו בכל כוחו שלא להתייאש בזמן ומצב קשה. שהרי אם היה נעצב אל לבו היה מסוכן סכנת מוות, שרב החובל היה ממחר להשליכו לחוף הים. אשרי איש שלא ישכחך ובן אדם יתאמץ בך.

כז. ולכן אמרו בגמ' (שבת פח.) אמר רבא הדור קבלוה בימי אחשוורוש דכתיב 'קיימו וקבלו היהודים' קיימו מה שקיבלו כבר, ודקדקו חז"ל בלשונם ולא אמרו בימי מרדכי (אף שהנס נעשה על ידו) אלא בימי אחשוורוש, להורות על חשיבות ההתחזקות בזמן הצרה והקושי.

מבולבל ואין אור האמונה מתיישב בקרבנו - שעניניהם 'נשואות' מלשון נישאות ומתרוטמות בקריאת המגילה, שעל ידי קריאת המגילה נשפע עליו בהירות האמונה.

זכמה וכמה הילכתא גיברתא מיסודות האמונה יש ללמוד מתוך מגילת אסתר וכל אותה הפרשה.

האמונה בהשגחה פרטית ובשעת ההסתר, וכן חיווק האמונה שאין רע יורד מן השמים אלא הצרה עצמה היא המפתח והדרך להביא את הישועה, גם למדנו על תוקף ההשגחה הפרטית בשעה שצרה מתרגשת ובאה על האדם שאז הקב"ה קרוב אליו ביותר, עוד יבואר שאין אדם יכול להרע לשני בלתי אם נגזר עליו מלעילא וכי ה' אמר לו קלל, ואף גם זאת ראינו מתוך הכתובים שכל העובר על האדם בחשבון קצוב הוא ולא יתווסף לו אפילו קורטוב של צער אם אינו בחשבון, וכדלהלן.

ובמדרש איתא (אסתר"ה ה) על הפסוק (ד ז) 'ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו, אמר להתך, לך אמור לה, בן בנו של קרהו בא עליכם, הדא הוא דכתיב (דברים כה יח) 'אשר קרך'. וביאור הדברים הוא שכל כוחו של עמלק לקרר את בני ישראל, שיחשבו על כל דבר כי אך במקרה קרהו^כ ולא בהשגחה מיוחדת בחשבון נפלא מאת אבינו רועינו^ל. לכן כינס מרדכי את כל היהודים כדי לחזק אמונתם בבורא כל

שם הוי"ה כסידרו המורה על רחמים פשוטים ונגלים. כי כשאמרה אסתר 'יבוא המלך והמן היום' נבהלו בני ישראל מה ראתה אסתר לעשות כן, והרי המן הוא צורר היהודים אשר גזר להשמיד להרוג ולאבד ומדוע היא מקרבת אותו. אולם סוף דבר נתברר שאדרבה ישועתם של ישראל התנגלה דרך אותו המשתתף. וללמדנו שאם נראה לאדם כי יש לו מפריעים ומשטינים אזי עליו להאמין כי בזה גנזו שם הוי"ה - שם הרחמים בסדרו, שהקב"ה עושה עלילות לבני אדם שמצמיח לו את הישועה על ידי המפריעים עצמן כאחשוורוש והמן.

אשר קרך - הכל בהשגחה ואין 'מקרה' בעולם

בתב רבינו שמשון משאנץ (בפירושו לתורת כהנים בחוקותי א) 'זכור את עשה לך עמלק - שתהא שונה בפוך הלבנות מגילה'. וביאור הדבר כי כל המגילה כולה מקשה אחת של אמונה בהשגחת הבורא יתב"ש על עולמו שברא במידת הרחמים, וכמו שאמרו משמיה דהגר"א שהרוצה חיווק באמונה בכל השנה יעיין במגילת אסתר^{כח}.

זכבר פירשו בלישנא הנמ' (מגילה ד: עניניהם של עניים נשואות במקרא מגילה, שהכוונה על ה'עני' הידוע בדברי חז"ל - אין עני אלא בדעת (נדרים מא.), והוא

כת. וכבר אמר הרה"ק מסאכטשוב זי"ע שחסידי ווארקע נהגו ללמוד כל השנה במסכת מגילה בכדי למחות את עמלק. שכן כל כולה של המגילה חטיבה אחת של השגחה פרטית (שיח שרפי קודש ח"ג אות ל).

ואגב אורחא, הרה"ק מקאצק זי"ע אמר לחתנו האבני נזר שלימוד נדרים עם ר"ן מיישר את השכל, עפי"ז אמרו שגם זה נחשב כמחיית עמלק המבלבל את המח בריבוי ה'ספקות', וכידוע ש'עמלק' בגימטריא 'ספק' (240), כי זה כל מהותו לטשטש ולבלבל בספקות להחשיך בהירות האמונה, וכמו שמצינו שמיד לאחר שאמרו ברפידים 'היש ה' בקרבנו אם אין' (שמות יז ז) מיד 'ויבוא עמלק', ומחיית עמלק היא כמשריש בעצמו את האמונה התמימה והברורה. כט. ברם, אנו מאמינים בני מאמינים שהכל מאתו יתברך, וכבר אמרו קמאי, דתיבת מקרה שווה לאותיות רק מה'. ל. כתב המהר"ל (אור חדש ד"ה ומאמר אסתר קיים), כי כל ישועתו של אדם באה בשעה שמכיר שמצד עצמו אין לו כלום ואין לו על מי להישען אלא על אביו שבשמים, ורק הוא יכול להושיעו ולסמכו. ולכן 'מיחייב איניש לבסומי עד דלא ידע', כי במצב שכרות מאבד האדם את כל יכולתו ומרגיש עצמו כ'חסר ישע', שא"א לו בשום אופן להושיע את עצמו, אז תהא ישועתו שלימה.

וזה לעומת זה עשה האלוקים - ככל שהאדם מכיר ומרגיש כי הוא 'חסר ישע' באותה מידה תגדל עליו השגחת הבורא וישועתו, כעיי"ז רמז הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל (נפש שמשון, תהלים) בפסוק (תהלים קלא ב) 'אם לא שיויתי ודוממתי נפשי כגמול עלי אמו, כגמול עלי נפשי', כי מטבע העולם, שבעוד התינוק קטן תמהר אמו לקראתו על כל בכי שיבכה לראות מה אירע עמו ומה צרכיו בזה הרגע, משגדל התינוק מעט, אין אמו בהולה לקראתו אלא כשהוא נחבט ומקבל 'מכה' על בשרו. כעבור שנה ושנתיים אין אמו ניגשת אליו אלא כשהוא נופל ונחבט קשה יותר... והטעם, כי ככל שהתינוק קטן יותר, יותר הוא תלוי ברחמי וחסדי אמו כי אין בידו לעזור ולהועיל לעצמו מבלי עזרת האם, וככל שיגדל התינוק ויתרבה כוחו לסייע לעצמו כך גם תרגיש האם פחות 'אחריות' עליו... כיו"ב

באר הפרשה - פרשת זכור - פורים

עולמים, להורות להם שקליפת עמלק האומרת שכל הנעשה בעולם אך ב'מקרה' הוא בשקר יסודה^{לא}. אלא

בדרך משל, הסומך על ה' מתוך הכרה כי 'חסר ישע' הוא בכוחות עצמו, ואינו תולה את תקוותו אלא בבורא העולם לבדו, יחיש הקב"ה לישועתו בעגלא ובזמן קריב על צד היותר טוב.

ביסוד הנ"ל יש שביארו מדוע חייבו חז"ל לבסומי בפוריא, כי כלל ידוע שה'שיכור' אסור לנהוג ברכב (רק היושב לצד המנהיג מותר לשתות אפילו עד שכרות), לכן אנו שותים בפורים להראות שאיננו 'נוהגים' אלא 'מונהגים' בידי שמים, כל הווייתנו ומהותנו בידי ה' נמצאים, ולא לנו הנהגת העולם אפילו בכהוא זה.

בימי בחרותנו של הרה"ק הריי"צ מליובאוויטש זי"ע ישב פעם ב'התועדות' שערכו החסידים גם יחד, כעבור כמה שעות נגמר 'משקה', והרי ידוע ש'התועדות' ללא משקה לא שמה התועדות, אלא שמחמת השעה המאוחרת היתה סכנה להלך ברחוב העיר מאימת הגויים, ואף אחד מהמשתתפים לא אבה צאת חוצה, רק הריי"צ שהוא ופחד היו 'תרתי דסתרי' יצא חוצה והחל תר אחר 'משקה'. והנה מרחוק הוא רואה גוי שיכור שרוע על הארץ ולידו בקבוק 'וואדקא' (וודקה), החיש הריי"צ פעמיו, והציע לגוי שימכור לו את הבקבוק, והגוי לא אבה בשופו"א, והגם כשהריי"צ הציע לו עבור הבקבוק סכום 'פי שנים' משויו, ולאחמ"כ גם הציע לו 'ארבעה וחמישה' והרבה יותר מזה, אבל הגוי בשלו - וואדקא קנה ואל תמכור, אפילו בעד סכום של עשרת מונים. סוף דבר שאלו הריי"צ לטעם הדבר, אמר לו השיכור, אפילו אם תתן לי מאה רובל, מה ארוויח מזה, מה יהא בידי- 100 רובל ותו לא מידי, אבל כשבקבוק זה ברשותי והנני מריק אותו לתוך גופי, הרי כל 'מוסקבה' (עיר הבירה) שלי היא... חזר הריי"צ והכריז, משקה לא הבאתי אבל את ה'רעיון' שבמשקה הבאתי גם הבאתי. והיה הריי"צ חוזר ומספר מעשה זה, והלימוד מזה לעניינו, שמי שיש לו אמונה בהקב"ה הרי 'כל מוסקבה' בידו, ולא דווקא 'מוסקבה'... אלא כל העולם ברשותו, כי שרוי הוא בשמחה וסמוך לבו בטוח בה' שידאג לו לכל צרכיו.

ולא בשמים היא, אלא הדברים שווים לכל נפש, וכמו שאמרו (מכות כד.) 'בא חבקוק והעמידן על אחת צדיק באמונתו יחיה', והכוונה בזה, שאם ידע האדם שהאמונה היא נשמת אפו, וזה כל החיים הרי יתאמץ להשיגנה. עוד לימוד נפלא למד מכאן הגה"צ בעמ"ח 'משקה ישראל' שליט"א כי כל בר ישראל רואה לנגד עיניו במשך כל השנה, את ארור המן או ברוך מרדכי, כלומר שאינו מעמיד את דרך הנהגתו כפי הטוב והנצרך לו, רק לפי 'מה יאמרו הבריות', פלוני יצחק ממני, ואלמוני יגער בי וכו', אבל ביום הפורים 'חייב אינש לבסומי' - ובזה כל מוסקבה שלו ובידו, אינו שם על לב, מה יאמר ראובן ומה יענה שמעון, ומה תהא תגובתו של לוי וכו', וכל העולם כולו בידו הוא, את אשר נכון עשות יעשה, ואת שאינו נכון וראוי לא יעשה, ותפקידנו בימים אלו, לא להתפעל משום דבר, רק להתנהג ולעשות ככל אשר הננו יודעים בלבנו ומבינים בשכלנו שכך ראוי וכך יאה עשות, ולא ידך לא לעשות מה שאינו ראוי לעשות, ולא דווקא בפורים, אלא להישאר גם אחר החג והמועד כשכל 'מוסקבה' בידנו...

לא. כל כוחו של עמלק לדמות לאדם כאילו יש איזו 'מציאות' מלבד הנהגת הבורא (וכן ייאמר בכל העניינים שהיצר מעמיד את האדם בפני נסיון, בירא"ש ובכל ענין) והוא עומד ומדמה לעצמו כי פלוני הזיקו, פלוני משיג גבולו, פלוני לקח מעמו והפסידו, אין לנו אלא עצה אחת - לעמוד בכוח 'נקודת אמת' של אמונה אמיתית ובזה ינתץ וישבר כל בניני דמיונותיו, וכך אמרו לרמז, דכתיב במגילה כראות המן שמרדכי איננו כורע ומשתחוה לו - נענה ואמר (ה יג) 'וכל זה איננו שווה לי', והפליאה ידועה, אכן, המן זה שוטה רשע וגס רוח היה, אך מהי פשר הכרזה זו, וכי באמת 'כל זה' - שגידלו המלך ורוב עושרו עם רוב בניו, איננו שווה בעיניו מחמת שמרדכי אינו משתחוה לכבודו, וביותר יקשה לפי מה שדרשו חז"ל (מגילה טו:) 'מלמד שכל גזיו של אותו רשע חקוקין על לבו ובשעה שרואה את מרדכי יושב בשער המלך אמר כל זה איננו שווה לי', והיינו שבאותה שעה שראה את מרדכי - הצביע על אוצרותיו שהיו חקוקים על ליבו ואמר ש'כל זה' אינו שווה בעיניו... אלא ביאורו במשל ל'לץ' (ליצן) המשחק לעיני כל הקהל ב'בלון' הנפוח, ומראה לכל העומדים סביבותיו כל מיני שחוק ומשחק בצורות נפלאות שהוא בונה מהבלון, היודעים אתם ממי מפחד הלה חרדה עזה ועצומה - מאדם אחד שיבוא עם מחט קטנה וידקור את ה'בלון', אז יתפוצץ הבלון ויתגלה קלונו ברבים שלא שיחק אלא ב'אור' ריק שאין בו ממש.

כך המן - זה היצר לדידן, אינו 'מוכר' אלא דמיונות 'נאדות נפוחים' - משאות שווא ומדוחים, ולכן אמר 'וכל זה איננו שווה לי' - כי בעמידת מרדכי לא יכרע ולא ישתחוה הוא כמחט בלבו של ה'בלון' המגלה שאינו אלא אוויר ודמיון שווא. זוהי עבודתנו בימים הללו מחיית עמלק - לתחוב המחט ולנפץ ה'בלון' של היצר.

כל אשר יארע בעולם יש בו סיבה ומעם עליון^{לב}, ובאמונה זו ימחה זכרו של עמלק, הבירה, ותכלית כל זה, כי 'איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי', ומכיוון שרצו להגדילו בבית המלך - לישב בשער המלך, על כן עברה כל המלוכה לעירו של מרדכי.

דבר המלך - נפלאות השגחה פרטית במעשה המגילה

המתבונן במעשה זה ישתומם כשעה חדא, וכי מה כל הרעש, ואי משום הכי היה מרדכי יכול לעבור ולהעתיק משכנו אל בירת המדינה, ושם היה 'יושב בשער המלך', אלא ביאורו, שאף את השירחה הזאת רצה הקב"ה למנוע ממרדכי, לכן סיבב שיתאוה אחשוורוש לבנות לעצמו כסא מלכות כשל שלמה המלך, ולא ימצאו מומחים לכך אלא בעיר שושן, ויוכרח לבנות שם את הכסא, באופן שלבסוף יתגלה שא"א להעביר כסא גדול כזה ממקום למקום, וממילא תיהפך 'שושן' להיות 'שושן הבירה'. וכל זה כדי שלא יצטרך יהודי אחד לנדוד מעיר לעיר ולהיטלטל בדרכים, ומכאן נלמד שכל העולם הזה נברא עבור כלל ישראל, וכל הנהגת העולם היא בחשבון מפורט ומדוקדק להפליא^{לג}, והכל כדי להיטיב לבני ישראל באחריתם, מכאן ילמד כל איש שהזכיר לנדוד ממקום למקום, לא יזעף לבו כי בוודאי 'חשבון' גדול יש בזה בשמים, בוא וראה כמה סיבב הקב"ה למנוע מנדידת הדרך של מרדכי...^{לד}

עוד מצינו ענין 'השגחה פרטית', כדכתיב (בפרק ו) 'בלילה ההוא נדרה שנת המלך, ויאמר להביא

הנה כתיב בראשית המגילה (א ב-ג) 'כשבת המלך אחשוורוש על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה, בשנת שלוש למלכו עשה משתה', ומביא הגר"א מווילנא זי"ע (בפירושו על המגילה פ"א ב) את דברי ה'תרגום שני', ששלמה המלך ע"ה היה לו כסא מלכות מעין כסא של מעלה, וכאשר ישבו עליו פרעה ונבוכדנצר ניוקן ונענשו [ומשום הכי נקרא 'פרעה נכה', כי בעלותו על הכסא הכישו צורת האריה שהיה חרוט על הכסא, ומזה נעשה צולע ברגלו], ובעלות אחשוורוש על כס הממלכה התאוה לישב על כסא כזה, אלא שפחד אחזו לישב על אותו הכסא שהזקן בו קודמיו, מה עשה, חיפש 'אומנים' שיבנו לו כסא אחר כמוהו ורק בעיר שושן נמצאו אומנים ראויים למלאכה קשה כזו, ואכן הללו בנו את הכסא הנכסף במשך שלש שנים, בגמר עבודתם כשבאו להעבירו להיכל המלך נתברר שא"א להעבירו ממקומו, והוכרחו להשאירו בשושן, וקבע שם המלך את מקום מושבו, ומאז נהפכה שושן להיות הבירה (שהרי המלך יושב בעיר הבירה), והיינו דכתיב 'כשבת המלך אחשוורוש על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה בשנת שלוש למלכו', שאז נעשתה שושן לעיר

לב. יש שאמרו שלכן נפסק לגבי פורים ש'פרוז בן יומו קרוי פרוז' (מגילה יט.), ואילו בשאר יו"ט של גלויות נוהג ה'אורח' הבא מארץ ישראל לחו"ל ולהיפך כמקומו (או"ח תצו ג, ועיי' שועה"ר שם ז-יא), כי בפורים הוא הזמן הראוי להשריש שהכל בחשבון, וגם שהותו של אדם במקום ה'פרזים' אף ליום אחד אינו במקרה ועראי - וכלשון בני אדם 'פלוני נפל בטעות הנה', אלא ליום זה נשלח מן השמים להיות כאן, וכאן מקומו בזו העת לכל דבר וענין. וכמו שאמר הרה"ק האדמוה"ז מסאדיגורא זי"ע שצריך כל אחד להאמין בכל מקום שהוא נמצא ששם היא חיותו, ואילו היה בזה הזמן במקום אחר בטלה חיותו (באורות ישראל הובא כן בשם הרה"ק מרוזין זי"ע).

לג. וידוע מה שכתב הרמב"ם (בהקדמה לפירוש המשניות) שיתכן שיכניס הקב"ה בלב אחד לבנות ארמון כליל היופי ואפשר שיהיה הארמון ההוא מזומן לאיש חסיד, יבוא באחרית הימים ויחסה יום אחד בצל קיר מן הקירות ההם, ויהיה לו סבה להינצל ממות, והרי שכבר כמה וכמה שנים מקודם הגין לו הקב"ה את דרך הישועה והסיבה להצילו לחיים.

לד. איתא בגמ' (מגילה טו:) 'מה ראתה אסתר שזימנה את המן וכו', רבי שמעון בן מנסיא אומר אולי ירגיש המקום ויעשה לנו נס', ופירש רש"י, 'ירגיש שאני צריכה להחניף רשע זה ולזלזל בכבודי'. ולכאורה תימה רבתי היא, שלא מצאה זכות לעורר רחמים לביטול הגזירה ולעשות נס אלא ב'טענה' זו שהיא צריכה להחניף לרשע ולזלזל בכבודה, ואם אכן אין שום זכות ח"ו מה יתן ומה יוסיף הדבר הקטן הלזה. אלא, כי הקב"ה א-ל-אמונה הוא ואין עול כי כל דרכיו משפט, ואין נותנים לאדם צער אלא לפי חשבון מדוקדק כחוט השערה, וכפי מה שנקצב עליו, על כן אמרה אסתר, שמא צער זה שאני זקוקה להחניף להמן ולזלזל בכבודי אינו בחשבון הגזירה, וממילא לא

באר הפרשה - פרשת זכור - פורים

שדה במתנה וכיוצא בו, ואף את"ל שהיה משיב כעצת המן, מכל מקום לא היה בזה כלל השפלה להמן, אבל, מסבב כל הסיבות סיבב שהמן יגיע לחצר המלך 'בעתו ובזמנו' ממש, ומשם יפול מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, ומאז התחילה קרן ישראל להתרומם.

מוסיף בה ה'מלבי"ם' (ב כג ע"ש) שהרי מדרך המלכות לשלם מיד שכר טוב 'כיד המלך' למי שיציל את המלך ממיתה לחיים, ואילו כאן 'לא נעשה עמו דבר' (ורק נכתב בספר הזכרונות), ואיך יתכן כדבר הזה, וכאן ב'השגחה פרטית' נשתמר שכרו לעת צרה להציל אותו ואת כל בני ישראל - ריווח והצלחה ליהודים, ואילו היה משלם לו כגמולו בשעת מעשה, לא היה עוזר לו בעת צרה'ו.

מגילת אסתר - לגלות הנהגת ה' מתחת ההסתר

בימי הפורים האלה הזמן גרמא להתחזק באמונה בה' כי הוא הבורא והוא המנהיג את כל אשר נעשה,

את ספר הזכרונות... ויאמר המלך מה נעשה יקר וגדולה למרדכי על זה... ויאמר המלך מי בחצר, ובאותו רגע - והמן בא לחצר בית המלך, ויאמר המלך יבוא - ויבוא המן, ויאמר לו המלך 'מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו', והשיב מה שהשיב, ומכאן תוקפו של נס ואתחלתא הגאולה. ועתה נחווה - שאם היה המן מקדים לבוא אפילו בכמה רגעים קודם לכן, היה שומע מבעד לחלון את שאלת המלך 'מה נעשה יקר וגדולה למרדכי על זה', ופשיטא שלא היה עונה למלך - 'יבואו לבוש מלכות וכו'', שהרי היה מבין שכוונת אחשוורוש היא לייקר ולכבד את מרדכי שונאו. לאידך, אם היה המן מאחר לבוא אפי' בכמה רגעים [ובפרט שממירת דרך ארץ אין לבוא אל המלך באישון לילה, אלא ששנאתו את מרדכי קלקלה את השורה], לא היה עומד בחצר בשעה ששאל אחשוורוש 'מי בחצר', אזי מסתברא שהיו קוראים לאחד העבדים שהיו שם באותה השעה, והיה המלך שואלו 'מה לעשות באיש וכו'', והיה עבר זה עונה לפי השגותיו - להעניק לו

תוכל הגזירה להתקיים, ואף אם שורת הדין ח"ו להשמיד להרוג ולאבד, אך כן הוא הנהגת המקום ב"ה שלא להוסיף אפילו קורטוב של צער יותר מכפי הנגזר מלעילא.

ואילו הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל ראש ישיבת מיר למד מכאן עד היכן מגיע כוח הבזיונות לכפר ולהציל מכל צרה וצוקה, שאף שבני ישראל צמו שלושת ימים לילה ויום ואף עמדו בתפילה לפני הקב"ה שיחוס וירחם עליהם, אך עדיין לא הסתפקה אסתר בכך, אלא הזמינה את המן הרשע למשתה היין וזלזלה בכבודה, כי בזכות בזיונות אלו תיבטל גזירת כליה על כל כלל ישראל.

לה. והיינו שהקב"ה הכין את הישועה בחשבון מדוקדק ולא הקדים את המאוחר ולא איחר את המוקדם אפילו ברגע כמימרא. ומכאן לימוד נפלא לכל בר ישראל, בל יתאונן לאמר, כבר שפכתי כ"כ הרבה תפילות על ענין פלוני, כ"כ הרבה מעשים טובים הרבתי, ועדיין לא נראית קצה ישועתי לבוא, מדוע אינני רואה כל תוצאה טובה מהתפילות והסגולות וכו"ב, כי אדרבה הקב"ה סופרן ומצניען לעת וזמן הנכון, יבוא יום ותראה כמה נתרבית הטובה הבאה עליך בעד המתנה זו...

לו. מעשה באחד מגדולי תלמידי מרן הבעש"ט הק' זי"ע שעקצו פרעוש באמצע שנתו, וכאשר הרגיש בצער העקיצה קפץ בבהלה ממיטתו והקערה שהכין סמוך למיטתו לנטילת ידים נהפכה על פיה, ורוב המים נשפכו על הארץ, מיד נטל ידיו עם שארית המים שנשארו בתוך הכד, ויצא ממיטתו לבדוק מה קרה, והבחין שהיו גחלים לוחשות סמוך לבגדיו, ואלמלא היו המים נשפכים ומכבים את הגחלים היתה האש אוחזת בהם ומכלה את כל הבית, ובלבו הודה להקב"ה על הנס שעשה עמו, ויהי כאשר חזר למיטתו הבחין שקורות הבית שעל גבי מיטתו נפלו ונס גדול הוא שהייתה המיטה ריקה. עתה הודה להקב"ה על שני הניסים שגמל עמו הקב"ה בזה אחר זה. למחר סיפר לרבו הבעש"ט על שני הניסים שאירעו עמו, נענה הבעש"ט ואמר 'זכית לכך בגלל האמונה, כי מי שחי באמונה בהקב"ה, ויודע שאין שום דבר המתרחש מאליו, ואף כל הטבע בהשגחה פרטית הוא, אזי זוכה שמראים לו שכל המעשים המתרחשים עמו הם ניסים מן השמים', ולדידן ייאמר, אף מתוך השינה - כשאין מצבו שפיר עליו, ואינו רואה כי אם פרעוש (או 'אדם' הדומה לו) שעוקצו, מים שנשפכו וקורות ביתו שנפלו, יתחזק להאמין בהשגחת הבורא שהכל בחשבון מדוקדק, ויבטח בהשי"ת שרק הוא יתברך מסבב כל הסיבות, ויש טעם מיוחד וחשבון מפורט לכל דבר ומקרה המתרחשים בעולם.

דמגילת אסתר איך שניהל הקב"ה את עולמו בחדש וברחמים, והכין מבעוד מועד את הרפואה למכה, וצירף מקרים ממקרים שונים בדרך הטבע להחיש פדות והצלה, וכעין חיבור וצירוף חלקי ה'פאזל' שאחר צירופם נראית תמונת הוד ברוב פאר והדר ל'. וכך הוא לדורות עולם, שכל אשר יארע עמו בימי חלדו בחשבון נפלא, ומה שסבל לפני כחודש ימים שייד וקשור למה שעבר עליו לפני שבוע, וכולם מקשה אחת מוזקק שבעתים, וממילא יקבל את הכל באהבה ובשמחה ל', ובזכות האמונה יוכה לגלות האור שבתוך ההסתר בטבע העולם, ואדרבה בזה הזמן הוא עת מוכשר להתחזק באמונה זו (יותר מניסן שאז היו ניסים מגולים). כי עיקר קנין האמונה

בכל פרט ופרט ממקרי וטבע העולם, ובוה נשתנה הנם של פורים משאר הניסים שנעשו לישראל, כגון יציאת מצרים, ונס דחנוכה וכיו"ב, שהם היו מחוץ לדרך הטבע, אך ההצלה בימי הפורים היתה על ידי סיבות שונות וצירופי מקרים בתוך הנהגת הטבע, שלא ראו מתחילה במאורעות הללו כל טובה וחסד, ורק לאחר זמן נגלה לעיני כל שישועתן של ישראל נטמנה בהם, ולכל אחד מהמקרים יש חלק בהצלה הנפלאה.

זוה לימוד לדורות כשארם 'מצפה לישועתו', לא ישאל 'מה נשתנה' - מדוע גרוע מצבי בפרנסה, כבריאות, בנחת, בויווגים בזש"ק וכיו"ב, אלא יתחזק ויזכור מעשה

לז. הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע היה אומר (ליקוטי הרי"ם מגילת אסתר), וז"ל. כאשר הרגו את ושתי נכנס אחד לבית המדרש וסיפר לפני הלומדים שהרג המלך את ושתי, היו מי שגערו בו 'האק מיר נישט אין קאפ אריין מיט דינע שטותים' (אל תבלבל את ראשי עם שטויותיך) וכן כאשר נלקחה אסתר לבית המלך בוודאי היו מיושבי ביהמ"ד שלא הסכימו לשמוע מדברים אלו, כמו כן לא מצאו שום ענין במעשה דבגתן ותרש באומרם מה לנו ולשטותים (שטויות) הללו, אולם 'בלילה ההוא כאשר נדדה שנת המלך' החל להתברר להם כל צירופי המקרים, שהקב"ה ברוב רחמיו הקדים רפואה למכה בנס המלובש בדרך הטבע, וכבר בשנת שלש למלכו הרעישו המלאכים בשמי מרום שושתי תהרג (כמבואר במגילה יב:), כדי שתבוא אסתר במקומה להציל את בני ישראל מכליה, וגם נסתב שמרדכי יציל את חיי המלך בלא שיקבל תשלום שכר, ורק בספר הזכרונות כתבוהו וממילא לא הספיק המן 'לאמר למלך' לתלות את מרדכי על העץ, כי מיד שאלו המלך 'מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו' ומשם 'תקפו של נס'.

ולא עוד אלא שכל המאורעות שאירעו כל חד וחד בזמנו היה נראה כמי ששורת הדין נותנת שכך יהא, דמה שהרגו את ושתי על אשר הטיחה דברים קשים כגידין ב'מלך' אחשוורוש הרי כן הוא משפט המלכים - שהמורד במלכות אחת דתו להמית, וכן מה שהציל מרדכי את אחשוורוש מבגתן ותרש אין בו כלל חידוש, וכן מה שגידל אחשוורוש את מרדכי - הרי עשה זאת עבור שהציל את חיי מבגתן ותרש סריסי המלך. כללא דמילתא, שכל הנס היה מלובש בטבע, ורק לבסוף ראו איך שהכל היה בחשבון נפלא משמים ממעל.

ומוסיף (שם) החידושי הרי"ם וז"ל. כמו שאז בימי מרדכי ואסתר הייתה תמיהה גדולה שנלקחה אסתר צדקת כזו לבין ערלים, וכל התמיהות, ולמה נתגדל המן כל כך שהכל ישתחוו לו, ולמה לא הלך מרדכי ברחוב אחר שלא יזדמן נגדו (נגד המן), ואחר כך נתיישב הכל - שהיה בהשגחה רבה מן השמים. כן יתיישבו כל התמיהות מעתה. עכ"ל.

לח. סיפר הרב זיכערמאן שליט"א רב דקרית ספר שבשנים קודמות שימש כרב בביה"ח מעייני הישועה בב"ב, באחד הימים ביקר הגאון בעל ה'שבט הלוי' זצ"ל בביה"ח - לכבודו נאספו כל עובדי בית החולים יחד עם החולים ומשפחותיהם... בהיותו שם אמר לו הרב זיכערמאן היום נשאלתי שאלה מחולה נואש כבן חמשים שאין בכוחו להזיז אפילו אבר אחד מבלי עזרה מצוות הרופאים - האם יש לו לברך ברכת 'שעשה לי כל צרכי' כי לפי הנראה אין בידו כל צרכו כלל. הרב וואזנער הבין את אשר לפניו ועלה מיד לבקרו בקומה העליונה, בהיכנסו ניסה החולה לעשות תנועה כמי שקם מלפני הדרת כבוד פוסק הדור והיה גונח ושוחק, שוב גנח ושחק... א"ל הרב בהנהגתך הזכרתני מעשה שהייתי עד לה לפני כשמונים שנה כשלקחני מו"ר רבי מאיר שפירא זצ"ל לבקר עמו את החולה שהיה מצבו קשה עד מאד, משנכנס ר"מ החל החולה מאיר פנים ומעמיד פנים שוחקות בכל כוחו שעמד לרשותו, שאלו ר"מ 'לשמחה מה זו עושה', נענה החולה ואמר - מן הדין היה עלי לקום לכבודו של הרב ולכבדו בכל מיני כבוד ויקר, להגיש 'משקה' על השולחן וכיו"ב, אבל הקב"ה מנע בעדי מחמת חוליי שאין בידי להזיז אפילו אבר קל, על כן אעשה ככל שיש בידי עשות והוא השמייכעל (חיוך) - זאת אעשה באופן הכי נעלה שאוכל, כי אם רק זאת יש בידי עשות הרי זה שליחותי ותפקידי בזו העת - לכבד בזה לבדו את הרב... ואם עשיתי כן השלמתי כראוי

באר הפרשה - פרשת זכור - פורים

(מכאן לשון החת"ס) ומכל מקום אינו מפורסם השגחת ה' בתמידות על כל פסיעה ופסיעה. אבל בניסי אדר, לא נשתנה דבר מטבעו ולא היה שום פעולת אדם ביניהם, והמתבונן בדברים מתחילת סעודת אחשוורוש עד סוף מעשה המגילה יראה בהשגחה נפלאה ובהנהגת סדרי העולם.

וממשיך החת"ס, שינה הקב"ה מערכת השמים כאשר בן הוא פעולתו עמנו בכל יום ויום, אלא שאין בעל הנס מכיר בניסו... על בן מרבים בו בשמחה,

והבטחון אינו אלא מתוך ההסתרה^{לט}, כי האמונה הבאה מתוך 'ראיית האור' - כאשר האדם רואה בעיניו את השגחת ה' וניסיו אינה נחשבת כ'אמונה'^מ.

ובדרך זה איתא ב'דרשות חתם סופר' (ח"א קסב): לבאר מה שאמרו חז"ל (תענית כט.) משנכנס אדר מרבין בשמחה, ופירש"י 'ימי ניסים לישראל - פורים ופסח'. ומבאר החת"ס כי הפרש גדול יש בין ניסן לאדר, כי בניסן היה הנס שלא כדרך הטבע - ביציאת מצרים, וקריעת ים סוף. ונס כזה פרסומו גדול יותר לפי שעה,

את שליחותי שנשלחתי מן השמים לתקופה זאת. אף אתה אמר לו הרב וואזנער, שמועה שמעתי כי מע"כ שאל אודות ברכת 'שעשה לי כל צרכי', דע לך, אם תעשה ככל שיש בידך עשות בזו התקופה נחשבים מעשיך יותר מהבריא שכוחו במתניו ועשה פי כמה וכמה, כי בוודאי קיימת שליחותך... וזהו 'כל צרכי' שלך... הלה שמע את דברי הרב, ונכנסה בו רוח חדשה עד שבתוך כמה ימים החל מהלך על רגליו...

ולדין ייאמר, כי לאו דווקא לחולה אנוש, אלא בכל ענין וענין רוחני או גשמי, שרצה לעשות כך וכך בתורה או בתפילה ו'נתקע' באיזה מקום, או רצה להצטרף לעושי מצווה ולא עלתה בידו, הרי ב'שמיעכל' שלו במקום זה קיים בשלימות את שליחותו בזמן זה.

וכבר איתא ב'מאירי' (שבת ל:) וז"ל, 'אע"פ שראוי לאדם לעמוד נכנע ושפל רוח, ראוי לו להעמיד עצמו בשמחה לקיים מצוותיו ולמה שיגיעהו מן השלימות, שאין השכינה שורה מתוך עצבות שהעיצבון מטמטם את הלב וסותם שבילי ההכנה, ולא מתוך עצלות - שקידה והתבוננות, אלא מתוך שמחת הלב ליושר המזגים, ואף דרך החכמים היה בישיבתם לפתוח במילי דבדיחותא'.

לט. הנה מפורסם בשם הג"ר ברוך שמעון שניאורסאן זצ"ל (ראש ישיבת טשעבין) לפרש הזמר 'ואשרי כל חוכה לתשלומי כפל מאת כל סוכה שוכן בערפל' דהנה אמרה תורה שה'גנב' משלם כפל, וה'גזולן' פטור מכפל, וטעם הדבר, כי הגזולן עושה את מעשיו לעין כל לכן משלם רק קרן, ואילו הגנב מסתיר מעשיו מעין הרואים - אף שהקב"ה רואה את הכל - הריהו עושה עין של מעלה כאילו אינו רואה לכן ישלם תשלומי כפל (מכילתא דר"י משפטים פרשה ט"ו), ומכיוון שמידה טובה מרובה ממידת פורענות, אם כן ק"ו שהמכריז ומאמין שעין של מעלה רואה בכל עת ושעה, אף בעת שנראה לו כי הסתיר ה' פניו מהביט עליו - הוא עומד איתן באמונתו שהשגחת הבורא על ברואיו לא פסקה מעולם, אדם זה ישולם שכרו בכפלי כפליים מן השמים.

וזה ביאורו ואשרי כל חוכה אשרי החוכה - מצפה לה' בכל זמן ועידן, כי יזכה לתשלומי כפל, מאת כל סוכה - מאת הקב"ה הצופה ומביט ומשגיח על העולם. ומדוע יקבל כפל, כי מאמין הוא שהקב"ה כל סוכה - רואה את הכל, ואפילו כשנראה לו כערפל - בחשכות, יודע הוא שהקב"ה שוכן בערפל הלזה הוא מקבל שכר כפול ממנו יתברך.

עפ"י ביאר הגה"צ ר' אלחנן היילפרין זצ"ל שלכן יש בחג הפורים ב' ימים, שהרי כאמור באותה שעה היתה הסתרה לבני ישראל, והיו יכולים לבוא לידי מחשבה כאילו עין של מעלה אינה רואה, וח"ו 'שכח' ה' את עמו ישראל ומסרם לידי אחשוורוש והמן, ואפ"ה התחזקו באמונה ובתפילה להשי"ת שהוא דואג להם וישיעם, על כן זכו לשכר כפול וקיבלו ב' ימים של יו"ט.

מ. ובזה ביאר בספר 'ברית כהונת עולם' (מאמר הסתר אסתיר פ"ז) את דברי הגמרא (מגילה יד.) ויסר המלך את טבעתו אמר רבי אבא בר כהנא גדולה הסרת טבעת יותר ממ"ח נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל שכולן לא החזירום למוטב ואילו הסרת טבעת החזירתן למוטב, וז"ל. גדולה הסרת הטבעת בהיות הנס מתלבש בעולם הטבע, ואפילו הכי יוסר כיסוי הטבע ויתראה מה שלפנים ממנו, וזה 'מחזיר למוטב' ודאי יותר מבחינת מ"ח נביאים ושבע נביאות שהיתה בחינות הנבואה (שלהם) ממה שלמעלה מן הטבע לגמרי, ע"כ. כי עיקר ה'גדולה' במי שמוצא את הקב"ה בתוככי הטבע ומגלהו בתוך ההעלם שבעולם זה נחשב כמי ש'חזר למוטב'.

כי הלומד את המגילה מסופה לתחילתה, כלומר, אחר שבבר ראה את גודל הנס, והרי הוא מתפעל מן המאורעות שהיו בעבר, 'לא יצא' - כי תכלית האמונה שידע גם בזמן ההסתר שהכל לטובה⁶². וזה נרמז בקריאת המגילה על הסדר דייקא, שעוד בטרם שנראים לעינינו ניסי השי"ת יאמין שהכל לטובה⁶³.

ובך ביאר הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע ב'קדושת לוי' (קדושה ראשונה) שמטעם זה לא נזכר שם שמים במגילה, כי כל הנהגת הבורא היתה מוסתרת ומכוסה, אמנם כאשר יתבונן בכל צירופי (התיבות - והיינו צירופי) המקרים יראה מפי'ן השיטין שיש מנהיג לבירה, והוא לברו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים בהשגחה פרטית⁶⁴.

ובך פירש הרה"ק הבית אהרן (סו: ד"ה בסעודה של פורים) מה שאמרו (הגיגה ה.) 'כל שאינו בהסתר פנים אינו מהם', שכל שאינו מוצא בשעת ההסתר את הפנים של הקב"ה, שאינו מאמין ש'הסתר' זה אינו הסתר אלא

- שניכר בו יותר השגחת הבורא הפרטית עלינו. והיינו 'יומי הפורים לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם' (אסתר ט כח) בב' בחינות - א. שיתעורר כל אדם בפורים ויכיר עי"ז נפלאות תמים דעים והשגחתו. והשני בפועל ממש, לא יעברו מתוך היהודים שבכל דור ודור עדיין כן הוא, כי נס זה אינו מעשה שהיה כבר היה, אלא - 'לא יעברו מתוך היהודים' - שעד היום כל הנעשה בעולם ונראה כטבע גרידא, באמת יש בו חשבון נפלא לטובתן של ישראל, וזהו עיקר אמונתנו, כמו"ש הרמב"ן (סוף פר' בא) מי שאינו מאמין בזה אין לו חלק בתורת ה'י"י. ולכן 'מרבין בשמחה' בזה החודש, כי כשאדם מאמין שהקב"ה עמו (במרוצת ימי חייו) ככל עת זרנע להיטיב עמו, ובכל צעד ושעל אביו רחמו משניה עליו להיטיב לו, ימלא לבו שמחה וצהלה בגיל זרנן לה'.

וכמה צדיקים התנבאו בסגנון אחד לפרש לשון המשנה (מגילה יז.) 'הקורא את המגילה למפרע לא יצא',

מא. איתא בריש מסכת מגילה (דף ב.) 'מגילה נקראת ביי"א ביי"ב ביי"ג ביי"ד בט"ו, לא פחות ולא יותר', והקשה ה'טורי אבן' (שם) למה הוצרך להוסיף 'לא פחות ולא יותר', הלא כבר מנה את כל הימים שבהם קורין את המגילה, ומכלל הן אתה שומע לאו, שבשאר הימים אין קורין. ובדרך רמז מבאר ב'ברית כהונת עולם' (מאמר הסתר אסתיר פ"א) דהנה ידוע ששם הוי"ה ב"ה העולה בגמטריא כ"ו (26) מורה על רחמים וחסדים מגולים, ואילו השם א-ד-נ-י מורה על הנהגת דין, והוא עולה למניין ס"ה (65). ובאמת אף 'דינים' אלו הינם חסדים ולטובה הם באים, אלא שהם בהסתר.

והנה הגימטריא של י"א י"ב י"ג י"ד ט"ו יחדי עולים כמנין שם א-ד-נ-י (-65), ואילו שני הימים (יום שלפניהם - י' לחודש, וט"ז לחודש שלאחריהם) עולים יחדיו למנין כ"ו כמספרו של שם הוי"ה. ובא ללמדנו, שסוד קריאת המגילה היא הנהגת העולם בדרך הטבע הנרמזת בשם א-ד-נ-י, ולכן 'לא פחות ולא יותר' - זה השם הוי"ה (וכמו שנתבאר, שי' וט"ז עולים כ"ו), כלומר כי בכל המגילה לא נמצא שם זה המורה על ניסים גלויים - אלא הכל מלוכש במעשים שבטבע, ללמדנו, כי אף בשעה שהנהגה מוסתרת מעין רואים יאמין שהקב"ה מציץ מן החרכים ומשגיח על כל יהודי בחיבה יתירה, ואף אם בשעת מעשה אינו ניכר שהקב"ה בורא ומקדים את הרפואה למכה, מ"מ כן הוא האמת. מב. הגה"צ רבי נטע ציינווירט זצ"ל היה אומר, שלומר על כל דבר 'גם זו לטובה' הוא קיום מחיית עמלק, שהרי זוהי דרכו של 'המן' לעמוד ולהכריז 'כל זה איננו שווה לי'.

מג. הוסיף ע"ז הרה"ק מאוסטרובצא זי"ע (בית מאיר פורים ה) ביתר שאת, דאמונה לאחר הנס מצויה גם אצל הנכרים בני אומות העולם, וכמו שכתוב (ח יז) 'ורבים מעמי הארץ מתיהדים', ומעלתם של בני ישראל שהם מתחזקים באמונה בחי החיים גם בשעה שהחושך מכסה ארץ וההשגחה נסתרת, ומאמינים שיש אור גדול תחת ההסתר, בשכר האמונה יזכו לישועת ה' כהרף עין.

מד. ותתיישב בזה הקושיא הידועה, מדוע נקרא שם היום טוב 'פורים' על שם הפור זה הגורל שהפיל המן בעת צרה ולא על נס ההצלה, והלא כל המועדות נקראים על שם הנס, כגון חג הפסח שנאמר (שמות יב כז) 'ואמרתם זבח פסח הוא לה', אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים, וכן חג הסוכות - 'כי בסוכות הושבתי את בני ישראל' (ויקרא כג א), וכיוצא בו בחנוכה על שחנו מן המלחמה בכ"ה בכסלו, ומה נשתנה בפורים שנקרא על שם הפור, והרבה תירוצים נאמרו בזה. ועל פי האמור יש לומר, שתכלית ומטרת יום הפורים הוא להשריש את האמונה בהשגחה

ונהפוך הוא - מתוך הצרה המציא פדות ורווחה

כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות, ח"א דף לב, ד"ה כתיב) דהנה אמרו חז"ל (נדה לא), 'אין בעל הנס מכיר בניסו', והיינו כי פעמים רבות יקרה איזה מקרה לכלל או לפרט ואינו מכיר שתחת אלו הדברים נשמך איזה ישועה והצלה, וכן נראה בדברי האגרת הזאת - מגילת אסתר, כי בראשית המגילה אנו מוצאים שממוכן זה המן הרשע ייעץ למלך להרוג את ושתי ומלכותה יתן המלך לרעותה הטובה ממנה' (א יט), כשהתכוון שבתו תבוא למלך תחת ושתי (תרגום אסתר ה א), אך בפועל הפך הקב"ה את עצתו ולא די שלא נהנה מהריגת ושתי, אלא דייקא עי"ז עלתה אסתר לגדולה והיא היא שגרמה לו להתלות על העץ. והמבין יבין כי הריגת ושתי היה (נס) בעין 'קריעת ים סוף' אלא שאין בעל הנס מכיר בניסו^מ. וכן בגתנא ותרש ביקשו

מדרכי ההשגחה עליו הרי אינו מכלל ישראל. כי כל עניינו של יהודי לזכור תמיד הן בשעת הטובה והן להיפך ח"ו שהכל הוא מיד ה'.

וזכר אמרו (עיי' ספר קדמון 'יוסף לקח' א א) שהנה שם הוי"ה מרומז ב' פעמים במגילה בראשי תיבות - 'יבוא ה'מלך ו'המן ה'יום (ה ד) ר"ת הוי"ה, וכן יוצא צירוף השם מסופי התיבות - 'כי בלת'ה אליו הרעה' (ו ז), לרמוז שהן כשנמצא ברום המעלה שרק הוא מוזמן לבוא אל המלך והן כשנמצא בבירא עמיקתא כי בלתה אליו הרעה, תמיד אין זה מכוחו ומחמתו אלא הכל הוא מיד ה' המשגיח עליו בכל עת ובכל שעה, ורמוז יש בדבר, למען תדע כי הקב"ה נמצא בכל דבר וענין מראשית דבר ועד סופו, וכל העובר עלינו באמצעו של דבר מיד ה' הוא.

עליונה גם בעת הסתרה כשעדיין חשיכה אופפת אותו ויקבל הכל באהבה, ועל זה מורה ענין ה'גורל' - שמבטל דעתו ומוציא לגמרי את מחשבתו וחשבוניתו, ומשליך יהו רק על השי"ת, ולכן נקרא היום 'פורים' - לפרסם ולגלות כי זהו עיצומו של יום ותכליתו - כי ממנו נקח לעבוד להבין שאין אנו נחשבים אפילו כ'בורג' קטן בכל מערכת הנהגת העולם, רק הכל תלוי ונמצא אך ורק בידי ה', והכל מתנהל ממעל בחשבון טוב ומדוקדק.

מה. עוד מצינו במשנתו של הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ בתחילת דבריו על מגילת אסתר), ועיקר הנס הוא שהקדים הקב"ה וברא את הרפואה באותה שעה שחטאו ישראל, כי לא היה עיקר הנס מה ששמע ה' בקול שוועת עמו בני ישראל בשעה שקראו אליו, שהרי 'אפילו תשובת נינוה קיבל, ולמה לא יקבל צעקת ישראל', וגם הנס של 'ונהפוך הוא' לא היה כל כך חוץ לדרך הטבע שהרי המלך אוהב את המלכה, וגם (מגילה טו:) אחשוורוש הפכפך היה, ועל כן אפשר שיאהב היום את המן ולמחר יצווה לתלותו על העץ.

ועיקר הנס הוא שהרג את ושתי כנגד דרך הטבע, שהרי קפ"ו יום עשה משתה כרצון איש ואיש ולא נשתגע, וביום האחרון נשתגע בשיגעון. וגם ושתי המלכה היתה משוגעת שהפריזה בדברים כנגדו... ולא עוד אלא שעל אותה שעה נגזרה הגזירה - על שנהנו מסעודתו של אותו רשע (מגילה יב.), ואעפ"כ ריחם עליהם הקב"ה והקדים וברא את הרפואה באמצע הסעודה והרגו את ושתי, ועי"ז לבשה אסתר מלכות והיה בידה להציל את ישראל מגזירת המן, נמצא שתחילת הישועה היתה כאשר היו ישראל בדיוטא התחתונה ועסוקים בחטא רח"ל, ללמד ש'בנים משחיתים' - אפילו בשעה שמשחיתים בנים חביבים הם לה'.

וללמדנו, שניתן 'להתהפך' ברגעא חדא ולהתקרב אל השי"ת מתוך המצב השפל ששקוע בו, ואז יראה כיצד היתה מוכנה ישועתו גם כשהיה בדיוטא התחתונה. ובכך יש לפרש בלשון הכתוב (ד טז) 'ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת', שאם 'אבוא אל המלך' יתברר תוקף הנס אשר היה מוכן ומזומן בשעה שהיתה ההנהגה 'אשר לא כדת'. איידי דאיירינן מענין הגזירה על 'שנהנו מסעודתו של אותו רשע', מקשים העולם, מה היה חטאם של ישראל באותה סעודה הרי דרשו חז"ל (מגילה יב.) 'לעשות כרצון איש ואיש' (אסתר א ח) - אמר רבא, לעשות כרצון מרדכי והמן, ואם כן הרי היו כל המאכלים ושאר עניני הסעודה ב'הכשר' של מרדכי הצדיק ומה עוון יש בזה, וביארו על פי מה מעשה ש(לא) היה, פעם נסעו ישראל וגוי יחדיו בדרך, אחר שהילכו כברת דרך הוציא היהודי מצקלונו מאכלו אשר הביא עמו מביתו, בירך על המזון ופטר את הפרפרת אכל ושתה, ואילו הגוי הוציא 'בשר שמן' וניגש לאכלו, וב'נדיבות לב' הציע ליהודי להצטרף עמו בסעודתו, אך היהודי התנצל ואמר שאסור לו לאכול מבשר גוים, בגמר סעודתו שתה הגוי מיינו, גם בזה סירב היהודי לשתות מכוסו ואמר לו ש'סתם יינם' אסור על איש ישראל. הגוי שלא נתברך ב'בינה ודעת' לא הבין את דברי היהודי והוכרח היהודי להסביר לו ב'רחל בתך הקטנה', שהתורה אוסרת

כי הוא אמר ויהי - כל הנעשה בעולם בציווי ה' הוא לעולם ידע אדם שאין דבר הנעשה בידי בשר ודם - אף אם נראה כי פלוני עשאו ופלוני הרע לו, באמת מיד ה' הוא כי הוא עשה עושה ויעשה לכל המעשים^מ. וכך כתב המהר"ל (אור חדש אסתר) על דרשת חז"ל (מגילה יא.) 'הוא אחשוורוש - הוא ברשעותו מתחילתו ועד סופו'. ולכאורה צריך ביאור, הרי מצינו שהרבה טובות עשה אחשוורוש לאסתר ומרדכי ולישראל, ונראה כאילו רק מתחילה היה רע אבל לבסוף נעשה טוב, ומדוע אמרו 'ברשעותו' מתחילה ועד סוף. אלא ביאורו, כי אכן, מצד עצמו היה רשע מתחילה ועד סוף, וכל מעשיו - הן הרעים מתחילה והן הטובים שלבסוף, מאת ה' היו - הקב"ה גזר את הגזירה והוא עצמו ביטלה, ולא מצד אחשוורוש כלל, (ומסיים בזה"ל) ודבר זה בא להזכיר בתחילת המגילה^מ

לשלוח יד במלך אחשוורוש אך הקב"ה הפך את רצונם ותלו אותם על העץ, וכל זה כדי שיכתב בספר הזכרונות שמרדכי הציל את המלך ובבוא העת יבוא על שכרו יחד עם השפלת המן, כמו כן 'בלילה ההוא' בהגיע המן הרשע לדבר עם המלך בענין העץ אשר הכין למרדכי הצדיק, ורצה להבוות את מרדכי בעיני המלך ולשלוח יד בו, דייקא בעת ההיא פעל א-ל להרים קרנות צדיק ולגדוע קרני רשעים - שהוכרח המן להרכיב את מרדכי ברחוב העיר, ולא עוד אלא דייקא בשעה שגאוותו של המן עלתה לשחקים והתפאר לאמר 'וגם למחר אני קרוי עם המלך' (ו יב) לישב עמו בסעודתו, אז נהפך הכל, ומשם הלך אל מיתתו. כך גם גזירתו הרעה שבכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר תינתן דת להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים נתבטלה ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם (אסתר ט א).

לאכול בשר ויין של גוי זולתי במצב של סכנה ופיקוח נפש, ואף הוסיף והסביר לו 'פיקוח נפש' מהו, ויהי כשמעו כי כן - הוציא הגוי סכין גדול וכמעט שהניפה על ראש היהודי והזהירו שאם לא יאכל וישתה מבשרו ויינו יהרגו על אתר, בלית ברירה עשה כפי שהצטווה אכל ושתה והתענג מסעודתו של הגוי, לפתע חזר בו הגוי, והחל לפייס את היהודי בבקשת סליחה מחילה וכפרה על מעשיו, נענה היהודי ואמר לו בתוקף - אינני סולח ומוחל לך, ולשאלת הגוי מדוע לא יסלח לו השיב 'אינני מוחל לך על שלא נתת לי לסיים את הסעודה...' והיינו שאותו איש שמח עם הסיבה של פיקוח נפש שאקלע לידו כדי שיוכל לאכול וליהנות מן הסעודה.

וזוהו אומרם 'לפי שנהנו מסעודתו של אותו רשע', כי הגם שהיה מקום לומר שאולי היו מוכרחים להשתתף בסעודה מפני השלום ולתת כבוד למלכות, וכמו כן לא היה איסור באכילתם שהרי סידרו את הכשרות על צד היותר טוב, מכל מקום לא היה להם ללכת לשם מרצון ולהתענג מחבורתם של גוים טמאים פוחזים וריקים, והיו צריכים ללכת כמי שכפאם שד ומחמת ההכרח ולא ליהנות מן ההליכה וההשתתפות.

ובזה ביארו דברי הגמרא בכפתור ופרח, שכך אמרו שם, 'שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי, מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה, אמר להם, אמרו אתם, אמרו לו מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, (אך רשב"י דחה טעם זה, כי) א"כ שבשושן יהרגו שבכל העולם כולו אל יהרגו, אמרו לו אמור אתה, אמר להם, מפני שהשתחוו לצלם, אמרו לו וכי משוא פנים יש בדבר, אמר להם הם לא עשו אלא לפנים אף הקב"ה לא עשה עמהן אלא לפנים', והלא ידוע שגם ההוה אמינא שבש"ס אמת היא, ואכן תרי עבירות אלו חדא נינהו, ובאה זו ומגלה על זו, דאף שנאנסו להשתחוות לצלם לפנים, מיהו לשמחה זו מה היא עושה, והיה להם להצטער על שנקלעו למצב של אונס כזה.

וכך כתב ה'חתם סופר' (תו"מ מגילת אסתר ד"ה איתא במגילה) דאע"פ שהיו אנוסים ומוכרחים להשתתף בסעודה, היה עליהם להשביע את נפשם עם מאכלים כשרים בטרם בואם לסעודה בבית אחשוורוש, וממילא היו אוכלים שם 'אכילה גסה' ולא לתיאבון.

מו. ורמזו זאת בלשון הכתוב (אסתר א טז) 'לא על המלך לבדו עותה ושתי המלכה', שהנה סופי תיבות של 'לבדו עותה ושתי המלכה' הם שם הוי"ה (שלא כסדרו), וללמדנו כי אם נראה בעיני בשר שושתי המלכה היא שעוותה לפני המלך, אך האמת שמאת ה' היתה זאת, וזו היתה גזירת עליון שלא תבוא ושתי, למען תקבל את העונש המגיע לה ומלכותה תינתן לאסתר, וללמד יצא לכל אדם וה'רודף' שלו, שלא הוא עשה זאת, והכל בשליחות מן השמים נעשה, ולטובתך, מה לך כי תלון עליו שקיים רצון הבורא בהידור ובשלמות.

מז. וזהו שאמרו (א"י"ח תרצ"א ס"א) 'מגילה צריכה שרטוט', כלומר, לשרטט ולהעמיק בלב את ה'נקודה' העיקרית שהכל בידי שמים, וכבר דרשו דורשי רשומות כי 'נקודה' ר"ת 'ווייל נאר דו קענסט העלפן' (כי רק אתה יכול לעזור)...

- להודיע, כי כל הנעשה במגילה מכאן ואילך היה מן השי"ת^{מח}.

כדבר ממוכן - כפי הכנתו יקבל השפע ויגש לימים בהשגות גבוהות

בתיב במגילה (א כא) 'ויעש המלך כדבר ממוכן', איתא מהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (ב"א ספ. ד"ה ויעש המלך) ע"פ מה שידוע דכל מקום שנזכר במגילה המלך הכוונה הפנימית היא למלך מלכי המלכים הקב"ה, וזהו פירוש 'ויעש המלך' שהקב"ה נותן לאדם ליהנות ולקבל מן היו"ט (וכן מכל מצווה) 'כדבר ממוכן', היינו כפי מה שהוא מכין את עצמו בטרם יבוא היום טוב^{מט}.

ובזה ביאר המהר"ל (אור חדש בהקדמה), מה שאמרו חז"ל (מגילה טו:) ש'המלך' האמור במגילה הכוונה ל'מלכו של עולם' (ותמוה מדוע רמזו שם 'מלכו של עולם' ברשע כמותו ולא במרדכי. אלא, כי אדרבה בא לומר) שלא תטעה לומר שלפי פשוטו מדבר 'המלך' באחשוורוש, ורק ב'רמז' קאי על 'מלכו של עולם'. אלא אדרבה, פשוטו של 'המלך' היינו מלכו של עולם, הוא עשה את כל הנכתב במגילה - שאחשוורוש פעל מה שנגזר עליו ממלכו של עולם - שהיה נראה כמי שעושה איזה דבר ובאמת אף 'מעשיו' של אחשוורוש בדבר ה' נעשו.

צא ולמד מדברי הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע (בית יצחק לפורים), על דברי המשנה (מגילה ב.) 'מגילה נקראת ב"א ב"ב ב"ג' והם שלשה ימים שקודם

מח. ובזה מבארים את ענין שינוי המלבושים בפורים - שנראה לו זה האיש כראובן ובאמת אינו אלא שמעון, להורות כי כל הנעשה בעולם נראה לו שנעשה על ידי פלוני, ובסיבה פלונית, אך באמת הכל מאת נורא עלילות, שהקב"ה מסבב הכל כרצונו להביא לידי התכלית הנרצית לפניו.

וזהו ענין 'לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', שבכל השנה נדמה לאדם שיש לו שונא המציק לו, והוא 'ארור המן' הפרטי, לאידך גיסא פלוני המיטיב לו הוא 'ברוך מרדכי' שלו. ובפורים צריך להגיע למצב שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי - שלו, כי אין כאן לא שונא ולא אוהב, אלא בין הטובות ובין הרעות כולם מאת הבורא ית"ש המסתתר תחת זה ה'המן' וה'מרדכי' להרע או להיטיב לו.

מכאן תבין את דבר המעשה, להרה"ק השרף רבי יחיאל מאיר מגאסטינין זי"ע היה מאן דהו שהיה רודפו עד חרמה, ומיצר ומציק לו במאד מאד, לימים חלה היהודי ונפל למשכב, מיד החל השרף לשפוך תפילות בעושר לרפואת ההוא גברא, ואף התענה תעניות לזכותו, ויראו כל העם ויתמהו מאד, בשלמא מה שהרבי שומע חרפתו ואינו משיב ניחא, אבל מדוע יקרע שערי שמים בעדו, ענה להם, לא זה האיש 'רודף' אותי - אלא הוא שליח מן השמים העושה שליחותו, אם ימות זה יעמוד אחר במקומו, ומי יודע מי יהא הרודף החדש ומה יהיו מעשיו, ניחא לי שיישאר זה רודפי אחר שכבר מכירו אני ואת תחבולותיו...

מט. וכבר אמר הגר"א זי"ע לפרש הפסוק (ישעיה ו ב) 'יחיינו מיומיים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו', דהנה פירשו חז"ל (בר"ר נו ג) מדוע נקראת סכין של העקידה 'מאכלת' - על שם שישראל אוכלים מתן שכרה, וקשה, הרי 'שכר מצוה בהאי עלמא ליכא' (קידושין לט:), אלא ודאי אין בני ישראל אוכלים מפירותיה של עקידת יצחק עצמה, רק מכל יגיעתו ועבודתו שטרח אברהם אבינו סביב המצווה - בהילוכו שלושת ימים עד ראותו את הר המוריה ובעצם העלאת בנו יחידו ע"ג המזבח, כי על ההכנה והטירחה אודות המצווה יש שכר גם בהאי עלמא, ולכן סיפרה לנו התורה את כל ההכנות והזריזות שעשה לקיים מצות עקידה, השכים בבוקר וחבש בעצמו את חמורו, ובקע עצי עולה, להודיענו כי מכל זאת אנחנו אוכלים בעולם הזה. וזהו אומרו 'יחיינו מיומיים' כי בשכר אותם שני ימים שהלכו עד לעקידה יאכלו בני ישראל אף בעולם הזה, ואילו 'ביום השלישי' - זה מעשה העקידה גופא, 'יקימנו ונחיה (רק לפניו' דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קול אליהו וירא אות טז).

הרה"ק רבי חנוך העניך הכהן מאלכסנדר זי"ע היה אומר בשם המגיד מזלאטשוב זי"ע, דהנה דרשו חז"ל (מגילה טז.) מאי דכתיב (אסתר ו ד) 'והמן בא לחצר בית המלך החיצונה לאמר למלך לתלות את מרדכי על העץ אשר הכין לו - תנא, לו הכין, שהכין את העץ לתלות את עצמו עליו, ושאל הרה"ק מדוע הוציאה הגמ' את המקרא מידי פשוטו שהכין את העץ למרדכי, אלא, כי הכנה לא שייך אלא לדבר מצוה, והרי לתלות את מרדכי עוון גדול הוא, אלא על כרחך לדרוש ש'לו הכין' - לתלות את המן, וזה אכן מצוה גדולה (הובא בחשבה לטובה לפורים).

את ההכנה יערוך מתוך השגה כי הימים הבאים גבוהים ורמים וביד האדם לצאת מהם כש'רווח נקי' בידו, הן ברוח הן בגשם, מסופר שפעם יצאו הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב והבעל התניא זי"ע לקבץ מעות לצורך פדיון

הפורים, והיינו כי בפורים היה 'מתן תורה' שהרי קבלו בני ישראל את התורה מאהבה, (כמו שדרשו חז"ל בשבת פח). וכשם שבמתן תורה ניתנו להם שלשת ימי הגבלה להכין עצמם לקראת קבלת התורה, כך קבעו שלשה ימים לפני פורים כג' ימי הגבלה - שבהם יוכל האדם להתכונן בראוי כדי שיהא מוכן ומזומן ליום הנשגב והגדול הזה יא.

שבוים, ולא פסחו על שום אחד מבני העיר, ואפילו על הדל שבדלים. והגיעו לפני מרוד אשר התגורר בבית קטן המט ליפול, ובקשו ממנו שירים אף הוא נדבתו, אמר להם וכי אינכם רואים את מצבי השפל עד שאתם מבקשים ממני תרומתי. שאלו רבי לוי יצחק 'מהיכן ירק זה חי', כלומר מהיכן פרנסתך, השיב העני כי הולך הוא ללקוט את בגדי העשירים אשר משליכים אותם לאשפה ונוטלים וגוזרם ומתקן מהם 'שמאטעס' וסמרטוטים להטליא בהם בגדים וכדומה, ואח"כ מוכר אותם בעד כמה פרוטות המספיקות בקושי כדי קניית לחם לקיום הגוף, ומאין לו ליתן להם כאשר לרש אין כל חוץ מהלחם אשר הוא אוכל. נענה לו רבי לוי יצחק אם כן איפוא תן לי שמאטע אחד ונתן לו, מיד אמר הבעל התניא תן גם לי אחד, תמה עליו העני על בקשתו, אך הבעל התניא הכביר עליו דברים בגודל מצות פדיון שבוים וכמובא ברמב"ם שאין מצוה כדוגמתה, ונתן לו. שוב ביקש הקדושת לוי עוד אחד וחוזר חלילה עד שנטלו ממנו את כל 'רכושו'.

אחר הדברים האלה אמרו לו, דע לך כי מן השמים גזרו עליך 'עשירות' - זהב וכסף ואבנים טובות לרוב, אלא שעד עתה נמנע ממך השפע הואיל וכל עסקך היה ב'שמאטעס' וממילא חששו שתמשיך לנהוג כיוצא בזה גם בכל האוצרות הגנוזים ומיועדים עבורך, אך עתה משנטלנו ממך כל אותם בגדים מטולאים כבר יוכל כל השפע להגיע אליך, אך ראה לנהוג בהם כראוי להם.

ולעניינו יאמר, כי חג ה' לנו, ימי הפורים, ומצפה עבורנו אוצרות יהלומים ומרגליות טובות ללא גבול, וכדכתיב (ט כח) 'והימים האלה נזכרים ונעשים' בפועל ממש, והנס מתעורר בזמן הזה מחדש כפי שהיה בימים ההם ממש, ואף בימינו אנו יש 'ונהפוך הוא' כפשוטו - לבטל כל גזירות קשות ואכזריות ולהמתיק הדינים ולרחמים ולרצון, אם נתעסק ב'שמאטעס' אין לך 'שוטה' גדול מזה - המאבד מה שנותנים לו בעד פחות מ'נזיד עדשים', הקב"ה מצפה ומייחל שנחדל להתעסק בדברי הבל בכדי שיוכל להריק עלינו ברכה עד בלי די - ונהפוך הוא בלבוש מלכות תכלת וחור, לא שמאטעס ובלויי סחבות ח"ו.

עוד בה יאמר, בענין ההכנה, שעל האדם להכין את 'ראשו' לקראת המועד ולקראת מה שהמועד מרמז ואומר לנו, וכבר הובא משל ב'חשבה לטובה' מהרה"ק רבי העניך זי"ע (מערכת סיפורים) לאדם אחד שהיה בטבעו מפוזר ומפורד, בכל לילה בעלותו על יצועו לשינת הלילה היה מפוזר את בגדיו לכאן ולכאן עד שהיה טובע בתוהו ובוהו. והיה הדבר מפריע לו ביותר בעת קומו משנתו, כי כל עוד שלא היה מסובב את הבית מאה פעמים לא היה מוצא את בגדיו, והיה מאחר בבואו לעבודתו. פעם שפך לבו בפני ידיו, ייעצו הלה עצה טובה שבכל לילה יקח לידו דף וקולמוס ויכתוב בפרטות היכן הניח כל דבר ודבר, וכך עשה, כלילה הראשון כתב 'את כתונתי הנחתי על השולחן, את הפוזמקאות על הספסל', וכך כתב את כל בגדיו, וסיים את מכתבו 'את ראשי הנחתי במיטתי' ושכב לישון. בבקרו של יום לקח את הפיתקא בידו ואכן בתוך כמה דקות מצא את כל בגדיו, לאחמ"כ מצא כתוב בפתק 'את ראשי הנחתי במיטה', פנה האיש למיטתו ולא מצא לא את ראשו ולא את עצמו, החל זועק ומייל וואו בין איך... וואו איז מיין קאפ... וואו בין איך... (היכן אני... היכן ראשי...) משל זה מוכיח לדרכם של הבריות, שאף שמרבים הם בכל מיני הכנות ועניינים מכל מקום 'את הראש' את עיקר הנקודה הפנימית הרי הם מפסידים. ולאחר מעשה הנו זועק היכן אני והיכן ראשי.

אמנם, אם כבר אתא ובא היום הגדול ולא הכין עצמו, יתחזק בדברי הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע (פורים, ד"ה חייב אדם לבסומי) בדיוק לשון הכתוב (אסתר ט כח) 'והימים האלה נזכרים ונעשים', שלא כתיב 'להזכיר ולעשות' בלשון עתיד, אלא 'נזכרים ונעשים' - שמשמע שנזכרים ונעשים מאיליהם ואפילו בלא הכנה.

נ. בגישתנו לערוך סדר פורים כיצד, עלינו לזכור כי ימים קדושים אלו הינם אוצרות גדולים מוכנים לפנינו, ומן השמים ניתן בידינו הכח להוציא ולמשוך מהם השפעות גדולות ורבות בגשמיות וברוחניות, יזהר כל אחד שלא להיות 'שוטה המאבד מה שנותנים לו'.

מעשה שהיה ושמעתיו מבעל המעשה - אברך מן השורה מבני ירושלים היקרים (הדר בבי"ש) ור' מרדכי שמו, וממנו ניקח לקח טוב עד כמה צריך האדם לעבוד בעצמו ולא לסמוך על קדושת הזמן שתרום אותו אם לא

באר הפרשה - פרשת זכור - פורים

יעשה כלום מעצמו. כי הנה ר' מרדכי בעל המעשה מסדר לרבים נסיעות (טיסות) בשמי מעל לקברי צדיקים שבגולה, מטבע הדברים גם הוא נוסע רבות במטוסים ברחבי תבל.

בכל נסיעה מתוספות לו עוד 'נקודות' אצל חברות הנסיעות, עד שהודיעוהו באחד הימים כי בנסיעה הבאה הוא זכאי לטוס ב'מחלקה ראשונה' תמורת 100 שקלים בלבד [לאלו שאינם בקיאים, בכל מטוס יש כמה 'כיתות', פעמים שתיים ופעמים שלוש, מחלקה פשוטה בה נוסעים המון העם כשהם 'יושבים צפופים ומשתחוים צפופים', ויש עוד מחלקה הנקראת 'ביזנעס קלאס', ולמעלה ממנה 'מחלקה ראשונה' בה יושבים הנוסעים בהרחבה גדולה, הכסא נהפך למיטה מוצעת בכרים וכסתות, משרתים עומדים הכן לשמשם בכל מיני שימוש במאכל ומשתה וכל צרכיהם, גם בבואם לשדה התעופה יקבלו אותם משרתים בסבר פנים יפות, לשאת את משאם ולהכניסם מדלת מיוחדת ללא כל המתנה בתור]. ר' מרדכי שאבתה נפשו לחוש פעם אחת בחייו על בשרו את ה'טעם' של העשיר, להרגיש 'מוישה דער גביר' מהסיפורים, הסכים להשקיע ב'ביזנעס' זה 100 שקלים, ובהתרגשות רבה קנה כרטיס למחלקה הראשונה.

בבוא העת, הופיע ר' מרדכי בשדה התעופה נרגש כולו, ברוב חשיבותו אפילו לא הביט על ה'תור' של ה'מסכנים' הממתינים שעות בתור לעבור את מעבר הגבולות, רק הלך אחר כבוד עם ה'משרת' שהוליכו עד למקומו המכובד ב'מזרח' של המטוס, שם שקע לתוך הכסא - מיטה, כשכל כולו אומר כבוד, איי געוואלדיג, מתמוגג הוא מנחת לארכו ולרחבו, תוך כדי שהוא מנסה את כל הכפתורים להגביה המושב ולהנמיך ההדום אשר לרגליו וכן להיפך וכו' וכו', והרגיש עצמו ב'עננים' - כפשוטו וכמדרשו, ובהיותו בין שמים לארץ הרגיש כמי שנהנה מב' העולמות, עליון ותחתון, ובכל רגע ורגע שהמטוס הגביה את עצמו חש ברוח הדמיון הטוב עליו שהוא מקפץ לשיא העושר והאושר, עוד רגע והוא כבר מתנגש בשמים וממלל להם.

באותה שעה החליט אחד מהנוסעים ה'פשוטים' לערוך סיור במחלקה הראשונה - לראות במו עיניו את ה'עשירים' היושבים שם ולדבר עמם [מחמת מידת הסקרנות שתפסה אותו, או מאחר שכל מטרת נסיעתו היתה לזכות את אחינו שבגולה במצוות 'הכנסת כלה', והחליט בנפשו להתחיל בעבוה"ק תיכף ומיד בעודו במטוס], משקרב הלה למדור העשירים, הסיט את הוילון המפריד ביניהם [כשמשרתי המטוס אינם מבחינים בכך] ולעיניו נגלה דמותו של ר' מרדכי אשר לבושו מעיד עליו כי הוא אחד מאנ"ש, אדם פשוט משלנו, מכיוון שכן נענה הלה ודיבר אל עצמו בקול, 'אה, אה, סתם א שלעפער' -] לא עשיר זה אלא איש פשוט ביותר מעניי העיר], ברגע זה הרגיש ר' מרדכי שכל האוויר יצא לו מהבלון בפיצוץ אדיר, בין רגע הפך מעשיר ליורד רח"ל, כל עשרו ירד לטמיון בפחות מרגע, אילו היה ביכולתו היה פותח את חלון המטוס וקופץ משם מטה מטה עדי ארץ לגודל הבושה והבזיון, ומעולם לא נפגע כ"כ כפגיעה זו שפגע בו ה'משולח' בקריאתו 'אה, אה, סתם א שלעפער'.

באותה שעה הבין ר' מרדכי היטב היטב, כי לא תועיל לו לאדם הישיבה בביזנעס-קלאס (או במחלקה ראשונה), גם המשרתים העומדים סביבו לא יעזרו לו במאומה כל עוד שלא יקרה שינוי בעצם מהותו ומצבו, כל זמן שהמצב ב'חשבון הבנק' אינו עולה מעלה מעלה, אזי כל 'ההופעה' מסביב לא תועיל כלום, ובת קול מכרזת ואומרת 'אה, אה, סתם א שלעפער'.

אף אנו נכריז בדידן, אפשר לו לאדם לשהות במרכזו של 'ביזנעס קלאס' - אלו השבתות והימים הטובים, שהם המקום והזמן לקנות את כל הטוב שבעולם, בתורה ויראת שמים, אפשר לו לאדם להימצא בין 'חבורה' טובה, עובדי ה', מאמינים וצדיקים, אבל כל זמן שלא יעשה שינוי אצל עצמו, כל עוד שלא יראה בחשבון הנפש שלו שעולה מעלה מעלה, עדיין בת קול מכרזת ואומרת 'סתם א שלעפער'.

הגאון רבי יעקב גאלינסקי צוק"ל היה מספר את המעשה המובא במדרש (שה"ש רבה ו כז, והוא הוסיף מדיליה הרבה נופך וחיות לאותו המעשה) בימי שלטון הרומאים היה דר ב'ציפורי' איש ושמו 'יוסטא', ומה'מקצוע' אשר בידו היה מרוויח בקושי את מטה לחמו בצמצום. באחד הימים נכנסה בו 'רוח שטות' והחל מדבר עם כל מכיריו שברצונו להקביל את פני המלך היושב ברומי, והיו הכל נדים בראשם ברוב רחמים על יוסטא שנשתבשה דעתו, וחולם 'חלומות' בהקיץ... כי מה 'עסק' לחייט פשוט עם המלך הגדול... אך הוא בשלו, ראשו ורובו שקוע סביב המלך, ולא פסיק פומיה מדיבורים אודותיו, מאבותיו ורבותיו, מארמונו ואוצרותיו, מגדולתו וחכמתו וכו' וכו', גם אצר באוצרו תמונות וציורים מדמות דיוקנו, כשאת חלקם היה תולה על כותלי ביתו ובית חייטותו, עד שלא היה איש מבני ציפורי שלא ידע כי הלה מתאווה ומשתוקק לראות את פני המלך הגר ברומי, ורובם ככולם החשיבו אותו לשוטה בדבר אחד.

ויש שלמדו מהגמרא (מגילה ל.) 'כי היכי דלא תיקרום עשיה לזכירה', עשיה זה פורים וזכירה זו קריאת פרשת זכור, ולא מצינו בשאר מצוות שמקדימים 'זכירה' לעשיית המצוות, ולרמזו לן שרק ע"י הזכירה' וההכנה מתחילה יוכל לקיים 'עשיה' הפורים.

נפשי בשאלתי - ממעשה דפורים תראה שהתפילה מתקבלת תמיד

עיקר גדול יש ב'קריאת המגילה' - ללמד לבני ישראל שהם קרובים אל ה' והוא שומע תפילתם באהבה, וכמו שכתב הרמב"ם בהקדמה לספרו יד החזקה (בסוף

ויהי היום, נשלח אחד משרי המלך לבקר בארץ הקודש, ובין הערים אשר דרכו רגליו הייתה העיר ציפורי, בהגיעו לשם שמע מבני העיר על ה'שוטה' יוסטא שאינו פוסק מלדבר אודות המלך... ובשובו לבית המלכות סיפר בשחוק על האיש הפשוט שמשתוקק לחזות בנועם זיו פני המלך... כשמוע המלך את דבריו נתן שמחה בלבו וציוה להזמין מיד את החייט לביתו נאווה... בהתרגשות עצומה עשה יוסטא את דרכו עד רומי וניצב לפני המלך יר"ה... וימצא יוסטא חן בעיני המלך... ויאמר לו 'מה שאלתך וינתן לך', בתחילה לא השיב יוסטא כלום, אך משדחק בו המלך נענה ואמר שברצונו להיות מלך על העיר ציפורי, המלך הסכים לבקשתו, ומיד 'הרצים יצאו דחופים' להודיע לבני העיר ציפורי כי יצא דבר המלך להמליך מלך חדש עליהם איש אשר נקרא בשם יוסטא. ביום פלוני יתקיים מעמד ההכתרה ברוב פאר והדר, והכל חייבים לקבל על עצמם את מלכותו, ובלעדיו לא ירים איש את ידו לאורך ימים ושנים.

בקרב בני העיר פשט וויכוח האם מלכם החדש הוא אותו יוסטא החייט, או שיוסטא אחר הוא כי תמוה לומר שאותו איש פשוט ונחות יהפוך ל'מלך'. והוכרע ביניהם לבדוק במעשי המלך החדש, שהרי ה'שיירה' תעבור גם ברחוב החייטים, ושם יבדקו את הנהגת המלך, אם יעמוד מלכת בעברו בסמוך לחנותו של אותו יוסטא הרי זה 'סימן מובהק' כי הוא החייט והוא המלך, אבל אם יעברו באותו מקום ולא יראו כל שינוי בהילוכו של המלך הרי זה מורה כי אין בינו וליוסטא החייט כל קשר וענין.

ככל שהתקרב יומה הגדול של ציפורי נשלחו מבית המלכות עשרות עבדים ומשרתים להכין את העיר ולצחצח את רחובותיה לקראת ההכתרה הגדולה, אחר הדברים האלה, בהגיע הרגע המיוחל הופיע המלך בשערי העיר ואתו המלך החדש שכולו אומר כבוד פאר והדר... כל בעלי שיר מנגנים בתוף ומחול ושאר כלי זמר לכבוד המלך החדש, ולתדהמת כל בני העיר בהגיע ה'מלך' בסמוך לחנותו של החייט לשעבר עמד מלכת, ועמו נעמד לבם של בני העיר אשר מעתה הם כפופים תחת 'יוסטא' מידועם שמכבר הימים... והנה הם רואים כי המלך מתעמק במחשבותיו ופורץ בבכי, והיה נראה בעיניהם שהוא בוכה מרוב התרגשות כיצד עלה ונתעלה מבירא עמיקתא לאיגרא רמא, אבל הוא הרים את עיניו ואמר לבני העיר 'אתון תמהין עלי, ואנא תמה עלי יותר מנכון' (אתם תמהים עלי - כיצד נהפכתי מחייט פשוט למלך גדול, ואני תמה על עצמי יותר ממכם). וכלומר, שהיה תמה על עצמו, **אם יש בי כוחות ליהפך ל'מלך' מדוע ביליתי כל ימי בעסקי חייטות**, לשבת בפירת הבית לתפור בגדים לפשוטי עם, הרי באותה שעה הייתי יכול למלוך ולהנהיג עולם ומלואו...

אף אנו נאמר לדידן, בשעה שאנו עומדים בימים קדושים כאלו, בהם ניתן לנו כוחות עצומים לקנות הון רב ברוחניות- לקנות תורה ועבודה יראה וקדושה, וכיו"ב שפע רב בכל צרכי עם בני ישראל שהרי התורה 'אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד' הבה ניזהר שלא להיות כ'יוסטא' המבלה ימיו ושנותיו בעסקי חייטות, בזוטות וקטנות ח"ו. והמשכיל בעת ההיא יזכה לעצמו ולדורותיו קנין נצח בטוב ובנעימים (אגב נלמד מכאן בגודל מעלת ההשתוקקות והכמיהה להתעלות, כאותו יוסטא שלפי גדול השתוקקותו לחזות בנועם זיו המלך אכן זכה והגיע לזה, ומשם נתעלה להיות הוא בעצמו מלך... אף אנו - הפשוט והנחות ביותר, אם ממקומו ישתוקק ויעסוק יומם ולילה בחיפוש אחרי המלך - סוף דבר יגיע לתכלית הטוב להתקרב למלך ממ"ה הקב"ה). נא. ולא יתייאש מתוך מחשבה כי רחוק ממנו הדבר, כי סיוע גדול יש בימים גבוהים הללו, אין לו אלא להיכנס בכלל המקבלים עול מלכות וה' יגמור בעדו. משל נאה המשיל לזה הרה"ק מסאטמאר זי"ע, למדרגות הגדולות הנוסעות מאליהם בכח העלעקטריק (מדרגות נעות) ופעמים ששני אנשים יעשו כברת דרך עד המדרגות הללו זה יעלה ויבוא עד למעלה למעלה, ורעהו ישאר עמוד למטה. והנפקא מינה ביניהם, שזה הראשון פסע עוד 'פסיעה קטנה' אחת והעמיד עצמו על המדרגה הראשונה, וממילא הובילוהו המדרגות מאליו למעלה, אך זה השני החסיר פסיעה זו ונשאר למטה... אף לדידן העושה פסיעה זו יעלה ויגיע לתכלית טוב, ואם לאו...

תפלתנו נשמעת, ואם בדם נחתמה מה שהיה הוא שיהיה, אמר לו בטיט היא חתומה, אמר לו משה רבינו לך והודיע למרדכי, מיד הלך והודיע למרדכי, הדא הוא דכתיב (ד א) 'ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, ויקרע מרדכי את בגדיו'. והאריך ה'קדושת לוי' (פורים, קדושה שלישית) ללמוד מכאן בגודל כח תפילתם של ישראל שאף גזירה שנכתבה ונחתמה בטבעת המלך אפשר לקורעה ולבטלה ע"י צעקה וזעקה אמיתית מעומק הלב.

אנב אורחא למדנו, שרק על ידי תפלה בעולם הזה בטלו הגזרות, דהא כל השבעה רועים לא הצליחו להמתיקה כי אם בכוחו של מרדכי שהתפלל עליהם בעולם הזה, וכן לא הועיל מה שהתורה חגרה שק [כאמור בתחילת המדרש שם] והאבות הרבו והפצירו בתפלה בעולם העליון, כי רק על ידי תפילת כלל ישראל בעולם הזה אפשר לפעול ישועות ולבטל גזירות רעות²¹.

ולא יסמוך עצמו על שום מקור עזרה וישועה בלתי על ה' לבדו, כדברי המהרש"א על דברי הגמרא (מנילה טו): שכאשר הגיעה אסתר לחצר בית המלך הפנימית נסתלקה ממנה שכניה, 'אמרה א-לי א-לי למה עזבתני' (תהלים כב ב), שמא אתה הן על שונג כמזיד ועל אונס כרצון או שמא על שקראתיו 'כלב', שנאמר (שם פסוק כא) 'הצילה מחרב נפשי מיד כלב

מנין המצוות) 'וצונו לקרות המגילה בעונתה, כדי להזכיר שבחיו של הקב"ה ותשועות שעשה לנו והיה קרוב לשועתנו, כדי לברכו ולהללו, וכדי להודיע לדורות הבאים, שאמת מה שהבטיחנו בתורה (דברים ד ז) וזי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו²².

זכר איתא במדרש (אסת"ר ז יג) וז"ל. באותה שעה (שנגזרה הגזירה בימי המן הרשע להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים), רץ אליהו זכור לטוב בבהלה אצל אבות העולם, ואצל משה בן עמרם, ואמר להם, עד מתי אבות העולם רדומים בשינה, ואי אתם משגיחים על הצרה שבניכם שרויין בה, כי מלאכי השרת וחמה ולבנה וכוכבים ומזלות ושמים וארץ וכל צבא המרום בוכים במרר, ואתם עומדים מנגד ואינכם משגיחים, אמרו לו, מפני מה, אמר להם מפני שנהנו ישראל מסעודתו של אחשוורוש, ובעבור זאת נגזרה עליהם גזירה לכלותם מן העולם ולאבד את זכרם, אמרו לו אברהם יצחק ויעקב, אם הם עברו על דת הקב"ה ונחתמה גזירתם, מה אנו יכולים לעשות, חזר אליהו ואמר לו למשה, אי רועה נאמן, כמה פעמים עמדת על הפרץ לישראל ובטלת גזירתם לבלתי השחית וכו', אמר לו משה, כלום יש אדם כשר באותו הדור, אמר לו יש ושמו מרדכי, אמר לו לך והודיעו, כדי שיעמוד הוא משם בתפלה ואני מכאן ונבקש רחמים עליהם לפני הקב"ה, אמר לו רועה נאמן, כבר נכתבה אגרת כלייה על ישראל, אמר לו משה אם בטיט היא חתומה

נב. לפי דברי הרמב"ם ביאר הגר"י מבריסק זצ"ל (פניני הגר"י עמו' פג) מה שאומרים בפיוט 'שושנת יעקב' אחר קריאת המגילה 'להודיע שכל קוויך לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך' [ובפשטות אינו מובן עניינו להכא, אמנם להאמור יובן], שזו תכלית מצות קריאתה, לדעת שהקב"ה עונה לעמו ישראל בעת שוועם אליו, וכל הקווים והחוסים בהשי"ת לא יבושו ולא יכלמו, וכפירוש רש"י בתהלים (לד כג) 'ולא יאשמו כל החוסים בך - לא יתחרטו לאמר אשמנו שחסינו בך', פירוש שאף אחד לא יתחרט על מה שבטח והשליך את יהבו על הקב"ה.

איתא מהרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תהלים) על הפסוק (לא כה) 'חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לה', וז"ל: כדאיתא להודיע שכל קוויך לא יבושו, אפילו אותן שאינם ראויים מ"מ החוסים בהקדוש ברוך הוא לעולם לא יבושו, וכמו כן חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לה' אפילו מי שאינו ראוי, ע"כ.

נג. איתא מהרה"ק משינאווא זי"ע (דברי פורים ד"ה ואתם כתבו) וז"ל. ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם בשם המלך וחתמו בטבעת המלך כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב (אסת"ר ח ח), דהנה לסמוך על הנס אסור כמאמרם (פסחים נ): לאו בכל יומא מתרחיש ניסא, וגם לומר שהעולם מתנהג אך בדרך הטבע יכולין לבא מזה לאפיקורסות ח"ו אלא צריך לידע שהעולם מתנהג בדרך הטבע והנס יכול לבא ע"י תפילות. וז"ש 'כתבו על היהודים כטוב בעיניכם בשם המלך' - זו תפלה כמ"ש (בראשית כא ג) 'ויקרא שם בשם ה' א-ל-עולם', וחתמו בטבעת המלך - היינו שילכו בדרך הטבע, ודעו, כי 'כתב אשר נכתב בשם המלך' - היינו ע"י תפלה, ונחתום בטבעת המלך' - עם הטבע ג"כ 'אין להשיב', על זה (התפילה) אין יכול להיות קטרוג ח"ו ויכול להוושע.

על שערי רחמים ונפתחו לו, ולכאורה עיקר מעלתו של מרדכי ש'נפתחו' לו שערי רחמים, ואם כן היה צריך לומר 'בן יפתח', ומדוע נקטו 'בן קיש', אלא ללמדנו על גדולתו של מרדכי שלא התיימש לנוכח הגזירה, ואף שידע כל אשר נעשה מכל מקום עמד והקיש שערי רחמים, מתוך האמונה בכוחה של תפילה, והיא שעמדה לבטל את הגזירה, והיא היא גדולתו.

והתפילה מתקבלת ביותר כשהיא בוקעת ועולה ממעמקי הלב, וכמו שמבאר המלבי"ם (ו) מה שאמרה זרש 'אם מזרע היהודים מרדכי אשר החלות לנפול לפניו לא תוכל לו כי נפול תפול לפניו', ולכאורה מן התימה שכך תאמר זרש לבעלה המן דברי ייאוש המשברים רוחו במקום לעודד אותו, לחזקו ולייעץ לו עצה טובה. אלא מבאר המלבי"ם, כי זרש אמרה להמן הנה עיניך הרואות כי החלות לנפול לפניו, והיינו משום שמרדכי עסוק בשקו ובתעניתו ומתפלל וזועק לאלוקיו שיושיעו, אם כן אין לך עצה אלא לגרום לו להפסיק להתפלל, רק באופן הזה תוכל בו אם תפול ותבניע עצמך לפניו עד שתתנאה דעתו ויפסיק מתפילתו ותשוכתו אז תגבר ידך לעשות חיל, אבל כל עוד שתלחם בו כן ירים ידו בתפילה, והיינו שעל ידי שהמן יבנע ויפול בפניו שוב לא תהא תפילתו של מרדכי שלימה, שהרי יראה שמתחיל לזרוח שוב השמש וכבר אינו שרוי בחשיכה גדולה כ"כ, ותפילה כזו לא תועיל כ"כ וממילא יוכל המן לגבור עליו.

נוראות מצינו בתנא דבי אליהו (פרק ב) וז"ל, ולא גלגל הקב"ה והביא את המן לעולם אלא בשכרו של אנג שהיה בוכה ומתאנח בשעה שהיה חבוש בבית האסורין (כשאסרו שאול המלך) ואמר אוי לי שמא יאבד זרעי לעולם מן העולם, עכ"ל, וללמדנו שאף כבי ותפילה של רשע כזה - מזרע עמלק שהתורה רוצה שנכרינתו, גם פועלת, ק"ו לתפילת איש מבני ישראל.

יחידתי, חזרה וקראתו 'אריה', שנאמר (שם כב) 'הושיעני מפי אריה', והדברים סתומים ואומרים דרשני, מה לי איך כינתה את אחשוורוש בתפילתה, וכי משום שקראה את אחשוורוש כלב נסתלקה ממנה שכינה, מה ענין זה לזה [ובפשטות הכוונה, מפני שהיתה צריכה לחלוק כבוד למלכות], ומבאר המהרש"א (ד"ה ואמרה) עומקה של אנדה זו, דאינו דומה הבורח מן הכלב לבורח מן האריה, כי בראות האדם כלב לפניו יבדוק תחילה במהותו של כלב - מה גודלו ומה חזקו ולפי"ז יחליט על דרכי פעולה והצלה, אבל בפגיעתו באריה מיד יזעק ל'הצלה' מבלי כל נפק"מ מה גודלו וחזקו... כיו"ב, המתפלל על ההצלה מהכלב אינו מתפלל כל כך מקירות הלב - מתוך מחשבה שיש בידו להנצל לברו, ואילו בתפילתו על ההצלה מן האריה יזעק בחזקה אל ה', וירעיש עולמות שיוכה להינצל מלהיות טרף לשיניו רח"ל, וזה עומק כוונת דברי חז"ל, שבתחילה קראה אסתר את אחשוורוש 'כלב', היינו שהיה נדמה בעיניה שהצרה היא בבחינת 'כלב', ויש כמה עצות ותחבולות להינצל ממנה, וזה גרם לה שהרגישה בעת התפילה שבידה להינצל מן הצרה בכוחות עצמה, ולכן נסתלקה ממנה שכינה, ומשום הכי 'חזרה וקראתו אריה' - שהשכיחה לדעת שאין לה על מי להישען אלא על אבינו שבשמים, והשליכה כל יתבה על ה', ועל כן נענתה מיד, וזכתה באותה סעודה לבטל את הגזירה, 'ונהפוך הוא אשר ישלמו היהודים המה בשונאיהם', להודיעך שמבלעדיו אין אלוקים ואין בלתו מלהושיע"ה.

וגם כאשר 'רואה' שננעלו בפניו כל השערים, ולא מיבעיא ש'שערי ההצלחה' סגורים וחתומים אלא אפילו שערי התפילה, שעומד ומתחנן פעמים רבות ולא נענה, אל יפול רוחו בקרבו אלא יחזור ויתפלל, ובודאי ישמע א-ל ויענהו. וכך יש ללמוד ממה שדרשו חז"ל (מגילה יב:) את הפסוק (אסתר ב ה) 'איש יהודי היה בשושן הבריה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש' - שהקיש

נד. פעם אמר הרה"ק משינאווא זי"ע לתלמידיו, הנה מדרך העולם, כשזקוק אדם לסכום כסף קטן אינו טרוד כלל, ובשלוות נפשו הוא סמוך ובטוח שהמעות יבואו לידי, ואילו בשעה שנצרך לסכום גדול הריהו כולו עסוק ב'כסף מנלן', ודואג מניין ישיג את הממון הרב. אך האמת דאיפכא מסתברא, כי הזקוק לממון רב ויודע היטב שאי אפשר לו להשיגם בכוחות עצמו, ובעל כרחו משים הוא את שברו על ה' אלוקיו, איש הלזה בוודאי ישיג המעות בבטחונו הגדול בה'. אך לעומתו, הנצרך לסכום קטן, ונראה בעיניו שאפשר לו להשיגם בכוחות עצמו, ואינו נשען לגמרי על בורא כל העולמים, זה האיש עליו לדאוג ביותר, כי מתרחק הוא מהבטחון בה' אם כן 'מאין יבוא עזרו'.

זב'משנה ברורה' (תרפ"ו סק"ב) הביא לבאר [ומקורו ב'לבוש' עי"ש] 'כי בימי מרדכי ואסתר נקהלו ביום י"ג באדר להלחם ולעמוד על נפשם, והיו צריכין לבקש רחמים ותחנונים שיעזרום ה' להנקם מאויביהם, ומצינו כשהיו ביום מלחמה שהיו מתענין, שכן אמרו רז"ל (מכילתא פר' בשלח סו"פ א) שמושה רבינו ע"ה ביום שנלחם עם עמלק היה מתענה, וא"כ בודאי גם בימי מרדכי היו מתענים באותו יום, ולכן נהגו כל ישראל להתענות בי"ג באדר. ונקרא 'תענית אסתר' כדי לזכור שהש"ת רואה ושומע כל איש בעת צרתו כאשר יתענה וישוב אל ה' בכל לבבו כמו שעשה בימים ההם, נמצינו למדין, שטעם קביעת התענית הוא להשריש את כח התפילה והתשובה בלבות בני ישראל, שיזכרו וידעו שבכל דור ודור שומע הקב"ה לתפילת כל פה עמו ישראל ברחמים בכל עת ובכל שעה אם שבים אליו ית'.

ויש עוד טעם לתענית אסתר אשר גילה ה'מגיד' למרן ה'בית יוסף', וכפי שהביא ה'קב הישר' (פצ"ו) וז"ל. 'שהשגחת הקב"ה הוא תמיד על ישראל שהן נחלתו ועדת סגולה, והוא חפץ להצדיקם כדי להנחילן שבר טוב לעוה"ב, וביום שמגיע י"ד [באדר] להיות ישראל שמחים וששים בו על תוקף הנס שעשה הקב"ה בהמן הרשע ובבניו ובשאר שונאי ישראל אז היא נקראת שמחה של מצווה, וע"כ אמרו רבותינו ז"ל 'חייב אינש לבסומי בפוריא'. והנה יש לחוש פן על ידי רבוי האכילה ושתיה ושמחה באין ישראל לידי חטא, לכן הקדים הקב"ה התענית, לפי שהתענית היא סגולה להנצל על ידי התענית מן החטא, ולא יהיה כח להשמן ולילית לקטרנג עליהם, ולהביאם לידי חטא מחמת ריבוי האכילה ושתיה, וטוב לכונן כשיאמר (בסליחות לתענית אסתר) פזמון

המהרי"צ דושינסקי מבאר בדרך רמז את דברי הגמרא (חולין קלט:) 'מרדכי מן התורה מניין, דכתיב (שמות ל כג) מר דרור ומתרגמינן מירא דכיא' י"י. כי הנה מצינו שלאחר שהדת ניתנה בשושן הבירה מיד יצא מרדכי בשק ואפר, וזהו שנתקשו 'מרדכי מן התורה מניין', כלומר מניין לו למרדכי שהדרך לביטול גזירות קשות ומרות הוא על ידי שמבטל ומכניע את עצמו כמי שאינו, ותירצו דכתיב מר דרור, והרי מבואר ברמב"ם (פ"א מהל' כל המקדש ה"ג) ש'המור הוא הדם הצרור בחיה שבהודו הידוע לכל שמתבשמין בו בני האדם בכל מקום, וכלומר, שהוא בא מחיה טמאה, ולכאורה תגדל הפליאה, מה לחיה טמאה ולבית המקדש, היתכן כזאת, שיעשו מדם חיה את שמן המשחה (ובאמת הראב"ד חולק על הרמב"ם מטעם זה), ובע"כ צריך לומר, שמכיוון שכתשו ורסקו אותו בטל שם דם מעליו ונהפך לעפר בעלמא (רדב"ז שם), ואם דם שמתבטל יכול להיות בשמן המשחה, קל וחומר שאדם המבטל עצמו נהפך לאדם אחר שלא חלה עליו הגזירה מעיקרא".

תענית אסתר - סגולת היום לקבלת התפילות

חכמינו ז"ל קבעו יום י"ג אדר לתענית אסתר, וצריך ביאור מהו ענין תענית זו, דבשלמא 'ארבעת הצומות' שבמשך ימי השנה נקבעו על הצרות והתלאות שעברו על בני ישראל בימים ההם - בחורבן הבית, ועדיין לא נושענו שעדיין לא נבנה המקדש, אבל תענית זו שהתענו בימי מרדכי ואסתר ביציאתם למלחמה, וכבר נגמרה המלחמה - ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם, א"כ תענית זו למה היא באה.

נה. רמז נפלא רמז הגה"צ רבי מיכאל בער ווייסמאנדעל זצ"ל (הובא בזמירות 'שירין ורחשין') דליכא מידי דלא רמיזי באורייתא, והנה מניין האותיות במגילת אסתר הוא י"ב אלף ומאה ותשעים ושש (12,196), ואם נמנה מספר זה מהאות א' שבתביבת 'בראשית' שבתחילת התורה נמצא אות ס', שוב נחזור ונמנה אותיות כאותיות המגילה נמצא את האות ת', ומשם נמנה כיו"ב נמצא אות ר', הרי לך אסתר מן התורה. ועל דרך זה הוא גם לגבי 'מרדכי', שהרי אמרו בגמ' (חולין קלט:) מרדכי מן התורה מניין שנאמר 'ואתה קח לך בשמים ראש' מר דרור ומתרגמינן 'מירא דכיא', ועתה נתחיל למנות מהאות מ' שבתביבת מר דרור סכום אותיות הנ"ל ונמצא אות ר', וכן הלאה עד לאות ד', ושוב נחזור ונמנה אותו מספר עד לאות כ', ועוד נשוב לספור ויגיע המניין לאות י', והרי גם 'מרדכי' מרומז בתורה. והדבר מפליא כיצד קורא הדורות מראש רמז כל הקורות וכל העתידות בתורתו הקדושה.

נו. ו'ביטול' זה הוא בין כשמכניע ושובר עצמו בדברים שבין אדם למקום, ובין כשמכניע עצמו לחברו ומקבל על עצמו באהבה סאת הבזיונות וכדומה, שממתיק בזה הרבה דינים קשים מעליו.

הרור אלא כבימים ההם בן ממש הוא בזמן הזה נ"ח. וכה ענה למי ששאלו על דברי המדרש - 'אפילו אם כל המועדים בטלים ימי הפורים לא יהיו נבטלים, שנאמר (אסתר ט כח) וימי הפורים לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם', ושאל השואל, מי הוא זה שיאמר שיבטל דבר אחד מן התורה, אפילו אות אחת ואפילו קוצו של יו"ד. ורבו המפרשים הגדה זו באזני ולא נכנס בה אחד מהם הודיעני פירושה. והשיב הרשב"א, וז"ל. דברים נוספים עוד בהגדה זו, והוא שאמרו שם אמר רבי אף יום הכפורים אינו בטל לעולם, שנאמר (ויקרא טו לד) 'והייתה זאת לכם לחקת עולם', ואם בן זה קשה יותר, שהרי גם בפסחים כתב חקת עולם... על בן נראה לי פירושו, שכל המועדים לא הבטיח עליהם הבו"ת שלא יגרום החטא ביטולם באחד מן הזמנים, וכמו שכתב (איכה ב ו) 'שכח ה' בציון מועד ושבט', אבל בימי הפורים הבטיח דכתב לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם, לא יעברו ולא יסוף - עשאוהו הבטחה לא אוהרה. וכן יום הכפורים 'והייתה זאת לכם' - הבטחה שתהיה לחוקת עולם, שהיום יכפר ואפילו לא ישמרוהו. ודעת רבי כאן כדעתו בגמרא דאמר יום הכפורים מכפר בין על השבים בין על שאינן שבים, אבל חקת עולם האמור בפסח 'אוהרה' - לא הבטחה' דכתיב (שמות יב יד) חוקת עולם תחגוהו ושמרתם לדורותיכם נ"ט.

הנה, ידועים דברי התיקו"ז (דף נו:): שקדושת יום הכיפורים היא מעין קדושת פורים, ולכן נקרא 'יום כפורים'

'במתי... כשאזמרים (שם) שומע תפילה והעבר תיפלה, צריך לבזון שלא יבוא לידי הטא ועזון ח"ו ע"י ריבוי אכילה ושתייה ושמתחת פורים. וע"י סליחות ותחנונים שאנו אומרים בכנופיא בזה אנו מעוררים זכות מרדכי ואסתר'.

וזוסיף שם בהמשך דבריו, 'לכן יושבי כפרים צריכין ג"כ להיות בחבורה קדישא בבית הכנסת ביום תענית אסתר, כי יום זה הוא מסוגל מאד שיקובל תפלתנו בזכות מרדכי ואסתר, וכל מי שצריך רחמים על איזה דבר שהוא צריך להתפלל יקה פנאי לעצמו ביום התענית אסתר ויאמר תחלה מזמור כ"ב בספר תהלים 'אילת השחר', ודרשו חז"ל (יומא כט.) דאסתר הייתה נקראת 'אילת השחר', ואח"כ ישפוך שיחו לפני ה', ויבקש בקשתו ויזכיר זכות מרדכי ואסתר אשר בזכותם יעתר לו הקב"ה, ויפתח לו שערי רחמים ותקובל תפלתו ברצון... על בן אוהבי ה' עדת עם קודש הנועדים לדבר ה' לשמוע קול מגילה ביום המועד הזה, שהוא פורים, אשר לעתיד כל הימים טובים יהיו בטילים וימי פורים לא נבטלים, צריכין אנו להזכיר זכותן של מרדכי ואסתר, כי יום תענית אסתר ויום פורים הם ימים של רצון ואהבה, לכן טוב להתפלל ביום תענית אסתר, ושומע תפלה יקבל ברחמים וברצון את תפלתנו אמין, עכ"ל"ט.

ונתנה תוקף - רוממות יום הפורים

איתא בתשובת הרשב"א (ח"א תשו' צג) שענין הפורים אינו נמדד לפי מעשיהם של ישראל באותו

נז. הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע היה יושב ספון בחדרו במשך כל יום תענית אסתר, ואף לשאלות שהיה נשאל היה משיב במהירות. וכן נהג הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע להתייחד ביום הזה עם קונו, ולא יכלו לדבר עמו מענינא דעלמא, והעידו צדיקים, שעל ידי עבודתו ביום זה הכניע את הקליפות של כל השבעים שרי מעלה [שהם שריהם של אומות העולם].

נח. שני קושיות הק' הרה"ק הישמח משה' זי"ע (עסיס רימוני על מגילת אסתר ד"ה כימים אשר נחו, נדפס בישמח משה על נ"ר), מדוע נכתב במגילה שמרדכי רצה לעשותם יו"ט בשעה שלבסוף נתבטלה כל קבלתם ליו"ט, ועוד תימה, למה רצו מרדכי ואסתר דבר שלא היה לו קיום לבסוף. ומבאר דחדא מתורצת בחברתה, דהנה איתא (ביצה טז.) 'כל מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה ועד יוה"כ, חוץ מהוצאת שבתות והוצאת יו"ט', ולכן מתחילה קבע מרדכי את יום הפורים ביו"ט ואיסור מלאכה כדי שלא ינכו את הוצאות הפורים ממה שנקצב לאדם בראש השנה, ואף שלבסוף לא נתקבל היו"ט לדורות מ"מ כיוון דכתיב (איוב כב כח) 'ותגזור אומר ויקם לך' קיבלו בשמים את דברי מרדכי שיהא בכלל יו"ט, לענין שלא ינכו את ההוצאות בכלל מה שקצוב לאדם בתחילת השנה, ולכן נכתב במגילה, כי בשמים נתקבל היום ליו"ט. נט. בזה"ל כתוב ב'בית אברהם', סיפר בשם אביו הק' ז"ל, מהרה"ק ר' ייב"א מאוסטראה ז"ל, שהי' בעניות גדולה כפורים, ובא איש אחד לשמחו והוא היה מרדכי בעצמו. ואמר כי מרדכי הוא הבעל שמחה של פורים, והוא בכבודו ובעצמו בא לשמח לכל איש יהודי שרוצה להיות שמח.

עם כ"ף הדמיון, דהיינו 'פְּפֹרִים'^פ. ואמרו צדיקים (הרה"ק מרוזין זי"ע, ועוד) עפ"י הכלל הידוע (תענית ז.) מי נתלה

ודע, כי שמחתן של ישראל בימי הפורים הוא לצנינים בעיניהם של המן וגונדא דיליה, סיפר הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק זי"ע בשם חותנו זצוק"ל שהיה רגיל לספר שהרה"ק ר' יוסף מטאמשוב זצוק"ל (אביו של הרה"ק ר' יהושע'לע מטאמשוב זצ"ל) מתלמידי הרה"ק ה'החווה מלובלין' זי"ע והרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע, וחותנו שהיה דר בכפר היה שוכר קרעטשמע (בית מזיגה) מהפריץ (כנהוג באותם השנים). פ"א בליל פורים ישב ר' יוסף בביתו ולא היה אפי' מנין עמו אז, וזמר ר' יוסף 'שושנת יעקב', ובאמצע שירתו הגיע הפריץ לחותנו, ופקד עליו לאמר לחתנו שיפסיק מלזמר כי השירה טורדת את מנוחתו, והלך תיכף לחתנו ואמר לו שלא יזמר עוד. בבוקר מיהר חותנו לבית הפריץ לבקש ממנו מחילה על מה שהפריע לו אתמול בלילה, אך הפריץ ענהו שאינו יודע על מה הוא סח... אז הבינו שהפריץ שבא אתמול - לא היה הפריץ באמת, ולא היה זה האיש אלא המן הרשע בעצמו שהלביש את עצמו בלבוש הפריץ, כדי שיפסיק ר' יוסף מלזמר, מכאן תראה כמה ה'שושנת יעקב' של ר' יוסף הפריע מאד להמן והוצרך לעשות פעולות כדי שיפסיק מלזמר.

ס. הגר"א מוילנא היה מרבה במשתה בכל יום הפורים, וטעמו ונימוקו עמו, שהנה בכל יו"ט קיי"ל שחציו לה' וחציו לכם, ופורים ויום הכיפורים יום אחד הם, וחציו לה' מתקיים ביו"כ שאסור באכילה ושתייה, ואילו ה'חציו לכם' מתקיים בכל יום הפורים.

וכבר אמר הגה"צ רבי אליהו דסלר זצוק"ל (מכתב מאליהו אלול תשרי) כי העשיר נוסע ל'מעיינות מרפא' להתרפא, ואילו העני שאין לו די מעות ליסע לשם יכנס לבית הרוקח (בית מרקחת), יקנה בקבוק קטן ובו מים ממי המעיינות, ימשח עצמו בהם זעיר פה וזעיר שם, וידמה בנפשו כאילו נסע לשם. כן 'העשיר ברוח' בבוא ימים זמנים נעלים ייכנס כולו לתוככי המעיינות וירפא עצמו היטב, מה יעשה העני ברוח, יסתפק באיזה התעוררות קטנה - ב'משיחה' קטנה פה ושם, ותו לא מידי...

וצריך להתבונן כי הזמן גרמא להלך בגדולות ובנפלאות, ובדרך רמז יבואר מה שאמרו (מגילה ז): 'קם רבה שחטיה לרב זירא', כי שני דרכים ישנם בעבודת ה', יש המהלך בגדולות בלימוד שעות רבות רצופות ובעבודת ה' מופלגת, וזו בחי' 'רבה', ויש המהלך דרגא בדרגא, שמקבל עליו ללמוד כפי יכולתו ומשם עולה ומתעלה, וזו הנקראת בחי' 'זעירא' מלשון קטנות, ובפורים אין להסתפק במועט אלא 'קם רבה' - העבודה בגדולות 'ושחטיה לרבי זירא' - דהיינו הדרך בקטנות, כי קדוש היום לאדונינו לפעול בו בעצמו גדולות ונצורות ולהתחנן על נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי.

בפולין היו רגילים לומר, כי מדרך הגנבים להסתובב ברחבי הנמל, מקום אשר עשירי עם מהלכים כשבאמתחותיהם כסף וזהב לרוב, הללו היו משליכים מטבע על הארץ, ובשעה שהיה העשיר מתכופף להגביהו והיה מסיח דעתו לרגע מאוצרותיו היו הגנבים בורחים עם האוצר הגדול בידיהם. ואמרו על כך ש'קונץ' זה מועיל רק למי שאינו יודע מערמימות הגנבים, כי המכיר בנכליהם נזהר ביותר שלא ללכת אחרי מחזות שוא ואינו מסיח דעת כלל ונשארים שאוצרותיו בידו. כך היצר הרע בהגיע זמנים גבוהים הריהו משליך 'מטבע' לבלבל דעת (להיות עסוקים בזוטות, בלבושי התחפושות ושאר עניינים צדדיים) להסיחנו מן העיקר שלא ננצל כראוי את הזמנים ושלא נעמוד בתפילה לפניו, אין לנו אלא להכיר בנכלותיו ולהזהר ממנו עד מאד.

שנה אחת במשתה היין ניגש חסיד אחד בגילופין אל הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, ובכה לפניו שברצונו לעשות תשובה, נענה הרה"ק ואמר לו 'ברצוני לראותך מחר...' ולהמבואר בפנים יש בדבריו משנה תוקף וכוונה עמוקה, דלא סגי במה שהאדם מתעורר לתשובה ביום הפורים עצמו, אלא ינתן גם מחר להתחזק בתורה ועבודה. כעיי"ז היה אצל הרה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים זי"ע, שיהודי בכה לפניו במשתה היין שילמדו דרך תשובה, הקשיב הרה"ק לדבריו ואמר לו 'שמע בקולי, פנה נא למנוחתך, התפכח מיינך, אז תבוא אלי ואלמדך דרך תשובה, ויהא רעוא שיזכר לך באותה שעה מה שדברת אלי היום...'

וכך מספרים על יהודי עני ואביון ש'נדבק' לגביר העיירה אשר בשם ר' בערל נקרא, וכידוע שביום השב"ק יש להם לעשירים 'פנאי' זמן הרבה לשמוע את אשר בפי העניים, הואיל ואינם עוסקים בעסקיהם באותו היום, העני ביכה את מצבו הקשה בפני העשיר וביקש ממנו 'נדבה הגונה', אמר לו ר' בערל (העשיר) נו נו, יש על מה לדבר, הכנס אלי מחר ונדבר, לאחר זמן הוסיף העני לבקשו, ר' בערל, אולי תוכלו גם לתת לי 'הלוואה' הגונה בתשלומים

באר הפרשה - פרשת זכור - פורים

לה

במי, הוה אומר קטן נתלה בגדול, והרברים נוראים, גביה (יואל ב יא) 'כי גדול יום ה' ונורא מאד ומי שקדושת הפורים גדולה יותר מיום הקדוש^{סא} דכתיב יכילנו^{סב}.

נוחים, אמר ר' בערל, נו נו, נדבר למחרת היום, לאמ"כ, הציע לו העני, אולי תצרף אותי כ'שותף' בעסקיכם... אמר לו ר' בערל, נו נו, אין הדבר מופרך כלל וכלל, נראה למחר כדת מה לעשות, העני יצא מביהמ"ד כשהוא רואה את עצמו כ'חצי' גביר... והמתין בכלות הנפש למחרת היום, ואכן, ויהי ערב ויהי בוקר יום ראשון ניצב העני הכן במשרד (אפיס) של העשיר, ובידידות פנה אליו, רבי בערל, נו, יזכר לך עתה אתמול אשר דברת, הבה לי ממתת ירך, תן לי הלואה כפי שדברנו, ונא הזדרז להביא 'שטרי שותפות' לחלוק יחד עמי את עסקיכם, ענה לו העשיר, היום כבר לא 'שבת', היום יום ראשון, כלומר, כל ה'הסכמות' שהסכמתי היו רק ב'דמיון' ובדיבורים, עברה השבת, הגיע יום ראשון והכל כ'עורבא פרח'.

כיו"ב, ייאמר לנו לענין רוחניות, ביום השבת וק"ו ביום הפורים, יושב לו האדם, ומזמר ניגונים יפים - זמירות שבת, הוא מחשב בלבו ומוחו קבלות טובות, ומדמה דמיונות כך וכך אעשה, בענין פלוני אוסיף להיטיב מעשי וכו', ויהי בוקר של יום ראשון, תמה עליו כביכול הבורא, היכן ומה אירע עם כל הבטחותיך וניגוניך היפים והנפלאים, מדוע אין רואים כל שינוי בסדר יומך, והאדם עונה כביכול, היום כבר לא 'שבת', היום יום ראשון, לא הייתה הכונה 'למעשה' ובפועל, אבל לא זו הדרך ישכון בה אור, אלא 'ינתן גם מחר ליהודים', גם למחרת הפורים עלינו להחזיק את ההתעוררות, לאחר זמן לאורך ימים ושנים טובות.

סיפר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע משל לאיש שהתאוה תאוה - לשנות יין יקר ומשובח אלא שלא היו די מעות בידו כפי מחירו הגבוה של אותו בקבוק, לאידך, גברה עליו תאוותו, על כן טרח ונתייגע רבות להשיג את הסכום הנדרש, מכר כמה מכלי ביתו והוסיף ללוות ממון הרבה מחבריו, שכיניו וידידיו, עד שבס"ד 'השיגה ידו כדי גאולתו' - וקנה את היין המשובח, משם פנה למלאכת השתיה עד שנתבסס והשתכר, והנה מדרך השיכורים לקיים מה שנאמר 'חיל בלע ויקיאנו'... ואף הוא הרגיש בנפשו צורך נורא להקיא את כל תכולת מעיו, אך לפתע 'תפס את עצמו' וחשב, הן כה הרבה טרחתי עד שהגעתי 'אל המנוחה ואל הנחלה' ואף השקעתי בו דמים מרובים תרתי משמע, וכי ברגע אחד אקיא את הכל חוצה בלא שיבלע בדמיי... והתאפק בכוחות למעלה מטבע אנושי שלא להקיא. סיים הרה"ק ואמר, כמה יש להתעורר לענין הזמנים הגבוהים בהם האדם קונה קניינים רוחניים, והוא משקיע מדמו וחלבו לקנותם - כמה עליו להזהר ולהשמר שלא 'יקיא' אותם חוצה, אלא יחזיק בהם בגבורה כדי שישארו אצלו. ועתה, כשעוברים עלינו ימים גבוהים ונעלים, הבה נזהר שלא להקיא אותם בלא שיותירו בנו רושם טוב לכל השנה כולה.

סא. וכך כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (פרי צדיק שמות, פורים א ד"ה ואיתא בתיקוני), וז"ל, וכן אומרים בשם הרבנים הקדושים זללה"ה דפורים בחינת יום הכפורים, ונקרא יום כפורים היינו כמו פורים, ובאמת נרמז בתיקוני זוהר כנ"ל. וכמו ביום הכפורים עיצומו של יום מכפר כן ימי הפורים עיצומו של יום עושה מחיית עמלק. רק האדם צריך שיזכור שהיום יום הכפורים וכן שהיום פורים.

באופן אחר דרש הרה"ק מפיאסצנע זי"ע בעיצומו של ימי המלחמה הנוראה את דמיון יוה"כ לפורים לענין חיוב השמחה בפורים (ואח"כ העלה אותם ע"ג הכתב ונדפסו בספר אש קודש), וזל"ק, 'איתא בתיקוני זוהר הק' (נו): שפורים כיום הכיפורים, אפשר מרמז גם לזה שכמו יוה"כ, התענית והתשובה ביום זה לא אם רוצה אותם האדם לעשות עושה, רק בין אם רוצה ובין לא, מקיימם מפני גזירת הקב"ה, כן גם שמחת פורים לא רק אם האדם מעצמו בשמחה או על כל פנים במצב שיכול לשמח את עצמו צריך הוא לשמוח, רק גם אם הוא בשפלות ובשבירת הלב, המח וכל רוחו נרמס, חוק הוא שצריך עכ"פ איזה ניצוץ של שמחה להכניס אל ליבו'.

סב. ובזה ביארו הטעם שבאמצע הסוגיא המדברת במעשה דאחשוורוש והמן במס' מגילה (דף י:): נאמרה המימרא של רבי לוי 'דבר זה מסורת בידינו מאבותינו, מקום ארון אינו מן המדה', היינו שארון העדות בקודש הקדשים לא תפס מקום כלל ולא מיעט חללו של קודש הקדשים, ומה עניינו לשם (לפי פשוטו נאמר בדרך אגב, איידי דהביאו שם עוד מימרות דרבי לוי), ולהאמור נרמז כאן דבר גדול, דכשם שאין לנו השגה בארון הברית, וכל עצם הענין ש'מקום ארון אינו מן המידה' אינו נתפס בשכל אנושי, כך על האדם לדעת שאין לו השגה בקדושת יום הפורים שהוא גבוה מעל גבוה.

ולא עוד אלא שכל מהותו של יום הכיפורים ישתנה לעתיד לבוא להיות יום עונג כיום הפורים, וכלשון הזוה"ק (שם) 'יום כפורים - דעתידין לאתענגא ביה ולשנויי ליה מעינוי לעונג'ס.

זכר לדבר מביא הרה"ק ה'אמרי נועם' מדו'יקוב זי"ע מדכתיב (שמות ל י) 'וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה מדם חטאת הכיפורים אחת בשנה יכפר עליו לדורותיכם', ובפל' לומר ב' פעמים 'אחת בשנה', כי יש שני ימים מיוחדים בשנה, אחד הוא יום הכיפורים שיש בו 'מדם החטאת', והשני הוא פורים, ונקרא 'אחת בשנה' גם בלא זריקת הדם, ובשניהם 'יכפר עליו לדורותיכם' (הובא בספרו חלק המועדים, פרשת זכור ד"ה בפסוק וכפר אהרן).

לשבים (כרבנן יומא פה: וע"ע רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"ג), ומבאר הרה"ק מטשורטקוב כי בפורים אמרו חז"ל (מגילה זו) 'קיימו למעלה מה שקיבלו למטה', ומכיוון ש'למטה' קבלו על עצמם להעניק ולתת לכל דורש - אף למי שאינו ראוי, שהרי 'אין מדקדקים במעות פורים, אלא כל מי שפושט ידו ליטול נותנים לו' (תרצ"ד ג), ומשום הכי אף למעלה 'קבלו' לקיים הלכה זו, והקב"ה מוחל וסולח לעוונות כל חד וחד מבני ישראל באיזה מצב שיהיה, (ובלבד שיהא פושט יד לקבל המחילה), ובלשונו, למטה קבלו לתת מתנות לכל דורש בלי הברדל, וכן קיימו למעלה לכפר לכל בין ראוי כי שאינו ראוי^{סד}.

זרמזו לה צדיקים בפיוט (שושנת יעקב) 'וגם חרבונה זכור לטוב' מלשון חרבן, דאף מי שחלילה נחרב ונהרס מצבו הרוחני זכור לטוב ביום הזה (עיי' דברי שמואל פורים)^{סה}. וכן פירשו 'כל הפושט יד - אפילו א פשוט האנט', היינו אפילו יהודי פשוט שבפשוטים ופחות שבפחותים הפושט ידו ורוצה להתקרב אל ה',

הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זי"ע (ישמח ישראל מטשורטקוב, פורים שנת תרפ"ד) מביא משם זקנו הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע, דבזה גדולה מעלת יום הפורים מיום הכיפורים דיום הכיפורים מכפר רק

סג. וכתב השפת אמת (תרל"ט) בזה הלשון. מול זאת אמרו 'הדר קבלוה בימי אחשורוש' נראה שניתקן עתה בימי הפורים קלקול הנעשה. לכן הימים נזכרים ונעשים. ולכן המצוה לענג הגוף ואיתא בזוה"ק כי בפורים מתקנים ע"י עונג כמו ביוה"כ ע"י עינוי ע"ש. וכמו ביוה"כ נגמר הכפרה ואמר סלחתי והוא ע"י תשובה במ' יום שע"ז נתקן ימי אלול לתשובה מיראה. וכמו כן בחדש אדר מאהבה ושמחה זוכין לתשובה וע"י שנתקן העשיה, לכן המצוה במשתה ושמחה.

ועד היכן הדברים מגיעים יש ללמוד ממה שכתב המשנה ברורה (סי' צ ס"ק כח) וז"ל. כתב בתשובת רדב"ז תפוס שהשר נתן לו רשות יום אחד להתפלל עם הצבור במנין איזה יום שירצה יתפלל אותו היום תיכף ולא יחמיץ המצוה להמתין על יום כיפור או פורים. עכ"ל. ולא קאמר ליו"כ או לר"ה וכדומה, אלא רק יום כיפור ופורים...

סד. ויש שאמרו עוד, דבימים אלו נותן הקב"ה לבניו עם ישראל גם 'כלי קיבול' שיוכלו לקבל בו את השפע הנשפע בפורים, ונרמזו כן בדבריהם כל הפושט ורוצה להיות טוב, אזי אפילו יד זה הבית קיבול נותנין לו, ואף שבכל ימות השנה אי אפשר לאדם ליהנות מן האור אלא אם יפתח בעצמו פתח כחודו של מחט תחילה, מכל מקום סגולת יום הפורים היא שאף בלא אתערותא דלתתא משפיע הקב"ה שפע רב אם יש לאדם הרצון להתקרב, ולא עוד אלא שאין מדקדקין אחרי רצון זה שיהיה בשלימות וללא פגם, וזה חסד גדול מאת אבינו אב הרחמים.

ובדרך צחות יש להוסיף, דהא נתבאר שהקב"ה מקיים מצוות היום של משלוח מנות, ומדרך העולם לתת משלוח מנות בכלים נאים ומשאירים גם את הכלי אצל המקבל [דלא כבשאר ימות השנה, שבדרך כלל יטול המקבל את המאכל, ואת הכלי יחזיר לבעליו], והכי נמי בתת הקב"ה שפע לישראל ביום הפורים - למשלוח מנות, נותן להם גם יחד את הכלים שיוכלו לקלוט ולהשריש את האורות בקרבם.

סה. סיפר לי אחד ממרביצי התורה, שבישיבתו היה בחור שהחל לרדת מטה מטה רח"ל, וכבר היו לו סימנים באותו בחור שאינו מניח תפילין, בהגיע יום הפורים נכנס הנ"ל לבית הכנסת, פתח את ארון הקודש וגעה בבכי לפני אביו שבשמים שירחם על בחור פלוני בן פלונית. ועד מהרה נתהפך לבו של הבחור מן הקצה אל הקצה והחל ללמוד בהתמדה וכבר נבחן על מסכתות שלמים, וכל צוות הישיבה מהללים אותו שהוא אחד המיוחדים בישיבה, ואין הסבר לדבר כי אם שתפילותיו ביום הפורים עשו שורש למעלה ופרי למטה.

'נותנים לו' ס, כי אין מדקדקין במהות המבקש, אלא כל הרוצה יבוא וישול' ס. כ

'ברצון' (עי' שבת פח.), והן לענין גאולה ממיתה לחיים הוא טפי מגאולת מצרים מעבדות לחירות, ומסיק ומסיים 'על כל פנים בהא סלקינן, דפורים עדיף וקדוש מפסח ושבועות' סח.

והנהגה הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זי"ע (דברי יחזקאל פורים ד"ה חייב איניש), שביזום הזה יש ביד כל יהודי את הכוח שיש לבתן גדול לפני ולפנים בקודש הקדשים. וכיוצא בזה כתב ה'שפת אמת' (פורים תרנ"ז) ויליף בן מקרא (ויקרא טו ב) 'ואל יבא בכל עת אל הקודש' כי אם ביוהכ"פ, ואילו גבי פורים כתיב (אסתר ד טו) 'ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת', שאפשר 'להיכנס' בקודש הקדשים (כלומר, להשיג אותה הקדושה) אף שאינו יוהכ"פ.

וכך איתא ב'חתם סופר' (דרשות, חלק א דף קנו עמוד ב ד"ה אלא) שכתב 'ובאמת פורים יום טוב גדול הוא, הן לענין קבלת התורה ברצון הוא חשוב מיו"ט של שבועות, דהא בהג' השבועות קבלו באונס 'שכפה' עליהם הר כגיגית, ואילו בפורים - הדר קבלוהו בימי אחשוורוש

הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (פורים תרנ"ב) מדייק בלשון הכתוב (אסתר ט יח) 'ועשה אותו יום משתה ושמחה' סט, שלכאורה היה לו לומר 'ועשו' בלשון רבים, ומדוע נאמר בלשון יחיד, אלא מבאר וז"ל. דקאי על הקב"ה שעשה אותו יום משתה ושמחה. שהיה שמחה לפניו במרום שניצולו בני ישראל מאותה הגזירה שהיה נגזר גם בשמים, כדאיתא כמדרש, ואח"כ כשנתבטלה ע"י תשובתם ונהפך לטובה עשה אותו יום משתה ושמחה, כמו שאמרו חז"ל (פסחים ק"ט.) 'למנצח - למי שנוצחין אותו ושמח'. ואלה הימים כמו שמתפרסם בו הנם למטה, כך למעלה בשמים נזכרים הנפלאות. וכהנים בעבודתן גם למעלה כולם באין לשמוע מקרא מגילה, עכ"ל.

סו. איתא בספר 'חשבה לטובה' (פורים בתחילתו), שהרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע היה אומר שפורים הוא זמן תשובה כדכתיב (אסתר ח ה) 'להשיב... מחשבת', ועוד, מפני שאמרו חז"ל (שבת קנב.) 'עד ארבעין שנין מיכלא מעלי מכאן ואילך משתי מעלי', ו'בן ארבעים לבינה', והרי שפורים שצריך לשתות בו הוא בבחי' בינה, וכבר נאמר (ישעיה ו י) 'ולבבו יבין ושב'.

סז. חידוש להלכה חידש ה'שפת אמת' (מגילה ז: ד"ה בגמרא רבה שדר) דאינו ראוי שישלח אדם משלוח מנות לרבו או למי שגדול ממנו בחכמה, שהרי כתיב (אסתר ט, ט) 'ומשלוח מנות איש לרעהו' וחציף הוא לקטן לכנות 'רעהו' למי שגדול ממנו, אך אם שלח הגדול לקטן תחילה מותר הקטן להחזיר ולשלוח לו מנות, שהרי גילה הגדול את דעתו שהוא מחשיב את הקטן בכלל 'רעהו', וממילא מותר לנו לתת לו משלוח מנות.

לפי זה שמעתי דבר נחמד מצדיק אחד, דבפורים 'חייב' הקב"ה כביכול לתת לנו משלוח מנות עם השפעות טובות תחילה, ורק אז נחזיר לו מצוות ומעשים טובים, שהרי אסור לנו לפתוח ולכנות את הקב"ה בכינוי 'רעהו', ומשום הכי מוכרח הקב"ה כביכול להשפיע כל טוב סלה, כדי שיוכלו בני ישראל לקיים מצות היום ולהחזיר לו מנות של מצוות ומעשים טובים.

סח. שנה אחת הסתגר הרה"ק רבי שמעון נתן נטע מלעלוב זי"ע [בן הרה"ק רבי דוד צבי שלמה מלעלוב זי"ע] במשך שעות רבות ביום הפורים, והיה קהל גדול שהמתין בחוץ להיכנס ולהביא לפניו משלוח מנות, אך אף שנתאחרה השעה לא יצא מן החדר ולא פתח להם את הדלת, בין הממתנים היה החסיד רבי מתתיהו דייטש ז"ל ובראותו את הציבור הגדול המחכה, אזר אומץ ופתח את הדלת ונכנס אל הקודש פנימה, וכשהוא מתנצל על ההפרעה גילה לו שיש קהל גדול הממתין עליו בחוץ, נענה הרה"ק מלעלוב והשיב לו בגערה הרי העבודה של כל ימות השנה באה מיום הפורים, האם גם זה ברצונם לבטל ממני... ובזאת הורה לו לצאת מן החדר ולסגור את הדלת אחריו. וכן נהג אחריו הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, שהרבה באמירת תהלים ביום הזה, ועלינו ללמוד ממעשיהם להרבות בתפלה ותחנונים כי הזמן גורם לעורר רחמי השי"ת על בניו אהוביו.

סט. איתא ב'אמרי נועם' הקדמון (במדבר ז יז) לרמוז בהא דכתיב (אסתר ח יג) 'להיות היהודים עתודים', בוא"ו [כך הוא ה'כתיב', ואילו ה'קרי' הוא עתידים], שהיהודים יש להם להיות כעתודים בפורים לשמוח ולקפוץ [עתודים מרמז על 'עתודים' שהם מיני צאן ובקר גדולים].

באר הפרשה - פרשת זכור - פורים

השרים אשר אתו, ואכן היה בידו להורות למלך לתלות את מרדכי, כי הוא היה שליט אף עליו.

ומשום הכי, כאשר 'ונהפוך הוא אשר ישלמו היהודים בשונאיהם', ולא עוד אלא ש'בית המן ניתן לאסתר', ניתן בידינו כח זה - וכשם שרשע זה לא היה צריך לבקש מאת המלך רק היה בידו לצוות עליו לקיים רצונו, כך ביום זה יש ביד האדם לומר להקב"ה בביבול מה תעשה ומה תפעל^ג, דרך אמירה וציווי, בענין הצדיקים גוזרים על הקב"ה והוא עושה - 'לתלות את המן' ולמחות את שמו מתוך לבו של עצמו על כל פנים' (והכל בכלל זה, בין לבטל כח היצר הרע המעכבו מלעבוד את השי"ת, ובין הצרות והיסורים המפריעים את האדם מעבודה), אמנם בתנאי קודם למעשה, שהאמירה צריכה להיות לא מהשפה ולחזין, אלא בכל אות נפשו, ובאותו חשק ורצון נמרץ שהיה אז להמן לתלות את מרדכי, ואז בודאי אמירתו תעשה פירות, וזהו שאמרו חסידי קדמאי, שבפורים יכול כל איש להיוושע ולהתברך^ד.

בקשתך עוד ותעש - ביום הזה ימלא הקב"ה 'כל' משאלותינו ביום הפורים ניתן ביד כל איש פשוט מישראל כח כ'צדיק הדור', ולמד בן הרה"ק השם משמואל^ה זי"ע (פורים תרע"ז, אור ל"ד אדר, ד"ה ובבוקר אמור) מהפסוק (אסתר ה יד) 'ובבוקר אמור למלך ויתלו את מרדכי עליו', ותמוה, כיצד אמרה לו 'ובבוקר אמור למלך' בדרך ציווי, הרי הוצפה היא לצוות על המלך כדת מה לעשות, והיה לה לומר 'ובבוקר תבקש מהמלך' או תשאל מהמלך, וביותר תגבר התמיהה שאכן כך נהג המן בפועל - כדכתיב (ו ה) 'והמן בא אל בית המלך החיצונה לאמור למלך לתלות את מרדכי על העץ'.

אך האמת, שבאותו זמן היה המן גדול מאחשוורוש, וכמפורש בגמרא (מגילה טו). 'גבה המן מאחשוורוש', וכן במדרש (ילקוט"ש אסתר תתנ"ג) 'וישם את כסאו מעל כל השרים אשר אתו (אסתר ג א) - עשה לו בימה למעלה מבימתו (של אחשוורוש), ושמו ראש מעל כל

ע. ביסוד דברים אלו, שבכוחו של כל יהודי להיות 'צדיק גוזר' ביום הפורים, כתב רבי יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע בספרו 'נדבת פי' (מאמר מותר שקלים, דף ח.) 'וקבלנו, שבימי הפורים יוכל לעלות נשמה קטנה להיכל של צדיק מופלא בלי שום מעכב, וכן עולין כל התפילות ל'כתר' בלי שום מעכב... כל זה קבלתי בלחישה, ונעשיתי הולך רכיל [ולגלות סוד זה] מאהבת ישראל, פתחתי לך כנקב סידקת כי יש בזה רזי דרזין'.
ואולי דייק לומר 'ימי הפורים' כי י"ד וט"ו בכלל, ולא עוד, אלא שהרה"ק ה'עטרת צבי' מזידיטשוב זי"ע אמר, שבשושן פורים אפשר לפעול יותר מבפורים עצמו.

עא. ובזה יבואר נמי הכתוב (ט יב) 'מה שאלתך וינתן לך, ומה בקשתך עוד ותעש', דלכאורה צ"ב מהו עוד הרי עדיין לא ביקשה מאומה, ומבאר הרה"ק ה'מראה יחזקאל' מדעעש זי"ע (הגדש"פ ד"ה כהא לחמא אופן ג), כי התפילה על דברים הכרחיים מוכרחת להיענות (עי' תי"ט ברכות ז ג, סוד"ה נברך), לכן כשאדם מבקש לחם לאכול ובגד ללבוש בודאי יענהו השי"ת וימלא משאלותיו, אמנם המתפלל על עושר וגדולה שהם יותר מן ההכרח, אז דנים בשמים אם הוא ראוי לכך אם לאו, והיינו דכתיב (ישעיה סה כד) 'והיה טרם יקראו ואני אענה, עוד הם מדברים ואני אשמע', שאם יקרא המתפלל ויבקש על עסקי 'טרם' אלו העניינים ההכרחיים שזקוק לחיי היום יום, אזי 'ואני אענה', אבל אם 'עוד' - הם מדברים' שהם מבקשים 'עוד' שאין חיי הנפש תלויים בהם, אזי 'ואני אשמע' ואשקול אם ראוי הוא להיענות בכך אם לאו.

עפ"ז יש לפרש כאן במגילה 'ומה בקשתך עוד ותעש', כי ביום הפורים פתוחים כל השערים, ולכן גם המתפלל ומבקש 'עוד' יזכה ל'ותעש', כי אפשר לפעול גם (מותרות) ודברים הנוספים יותר מן ההכרח עד אין סוף. ולפי"ז יש לבאר בכפתור ופרח מה שאמרו (מגילה ד.) 'חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שנאמר (תהלים כב ג) 'אלוקי אקרא יומם ולא תענה, ולילה ולא דומיה לי', ולכאורה יש להעיר, מדוע למדו כן מהפסוק שנאמר בו לשון שלילה, 'ולא תענה'... והרי בפורים עת רצון היא שכל אחד נענה במשאלותיו, אך ביאור הענין נראה, כי בפורים יש ביד האדם לפעול כל כך הרבה עד שכל מה שיפעול יחשב כמקצת ומעט, ושפיר הסמיכו לכך את הכתוב של 'לא תענה', כי כמה שיבקש ויקבל הרי הוא כאילו לא נענה, מפני שהיה יכול להשיג עוד כהנה וכהנה בתוספת מרובה מן העיקר.

(פורים י"ג) בימי פורים יש התגברות הרחמים והרצון עד למעלה ראש.

זב'פלא יועץ' (הקדמון, דף קיח. ד"ה בעה"ת) מביא, שביום זה חביבה אף תפילת היחיד לפני הקב"ה והיא מתקבלת, והכי חזינן מדכתיב (אסתר ט כה) 'ובבואה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה', דאף בכהאי גוונא התקבלו דבריה".

זכמו שהובא בספר 'סגולת ישראל' (מערכת פ' אות ד', הובא בהקדמה לספר 'שפתי חכמים' עמ"ס מגילה פתיחה

איתא ב'טור' (תרצג) בזה"ל, כתב רב עמרם ז"ל מנהג בשתי ישיבות ליפול על פניהם ביון שהוא יום גם ונגאלו בו צריכין אנו לבקש רחמים שיגאלנו באחרונה כבראשונה, עכ"ל. ואם כי איננו נוהגים כן (וכמו שמסיים שם הטור), אך עכ"פ עלינו לידע שהוא יום גם ונגאלו בו וניתן לעורר בו רחמים שיגאלנו באחרונה כבראשונה.

על כן, הזמן גרמא לעמוד ולהתחנן לפני ממ"ה הקב"ה, שימלא כל משאלות לבנו לטובה ולברכה, כי אכן, שערי שמים פתוחים בו ביום לקבל תפילותינו ברחמים וברצון", ובלשון הרה"ק ה'אמרי נועם' מדו'יקוב ז"ע

הא למה זה דומה, למהלך בשוק ורואה הר גדול של יהלומים, והבעלים אמר לו שהוא נותן לו למלאות כיסו עם היהלומים כפי שיוכל שאת, והנה הגם שמילא הלה כל כיסיו עד אפס מקום ונטל עמו הון רב, אכתי הוא מצטער על שלא היו לו עוד כיסים, שהרי נשאר שם הרבה יותר ממה שליקט, והרי זה דומה בעיניו כאילו לא נטל כלום, וכן נמי כאשר האדם מתפלל וממלא אסמיו בשפע רב, הרי הוא תמיד 'כאילו' לא תענה, כי כמה שיטול לא השיג כי אם אפס קצהו מן השפע המוכן והמיועד לכך באמת.

דבר צחות שמעתי לאמור, כי הנה מרגלא בפומיה דאינשי לכנות את ה'שלומיאל' (הנקרא גם 'שלאמזל') בשם ויזתא עם וא"ו ארוך... ואם תאמר, מה לו ולויזתא דייקא, ואם רצו לכנותו על שם אחד מבניו אם כן מדוע לא נקרא שמו 'פרמשתא' וכו', אך רמז גדול יש בזה, שהנה ויזתא הוא ה'בן - זקונים' של המן, והוא נתלה אחרון, ואחר שראה שתולים את כל אחיו הגדולים זה אחר זה אם כן היה לו לשאת את הרגליים ולברוח משם... ועד"ו באים אנו בטענה על השלומיאל, אתה הראית לדעת מכל מעשיך הקודמים וכל ההלוך ילך שלך לאן זה מביא אותך... ואם כן מדוע לא למדת לקח, ועל כן בדין הוא שתיקרא ויזתא... שמך נאה לך ואתה נאה לשמך...

ומכאן תצא הקריאה לכל אחד ואחד, הנה בא יום ה' הגדול והנורא, יום הפורים אשר הוא עת רצון נפלא, ועל ידו ניתן 'לברוח' מכל הצרות המקיפות ברוחניות ובגשמיות, אל תישאר לעמוד על מקומו כמו ויזתא מיט א לאנגע וא"ו (פתגם הוא על משקל דברי הגמ' (מגילה טז): שצריך להאריך בוי"ו דויזתא, והכוונה לאחד שאינו 'סתם' ויזתא... אלא ויזתא המיוחד שביניהם...), קום ברח, הצל עצמך, בתפילה וזעקה לפני בורא כל עולמים, ותנצל נפשך.

עב. הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא ז"ע הזהיר את יו"ח שכל בית המדרש שאין מסיימים בו תהלים ביום פורים לא ייקרא 'נדבורנא בית המדרש', כי בפורים הוא זמן של רחמים ועל ידי אמירת תהלים אפשר לפתוח כל השערים בשמים ממעל, ואם בכל ימות השנה כתב ה'בית אהרן' (בית אהרן מח. ד"ה עוד אמר) שעל ידי אמירת תהלים 'אפשר לצאת מכל השטותים ומכל המצרים, ומכל השינויים שיש לו לאדם', ק"ו בן בנו של ק"ו שבעת רצון ונשגב זה בודאי יכול כל אחד לצאת מאפילה לאור גדול ולשנות את מזלו מרעה לטובה, ולבקוע אפילו מחיצה של ברזל המפסיקה בינו לבין אביו שבשמים.

ומעשה שראיתי בימים מקדם, בביהמ"ד דחסדי בעלזא בבני-ברק, בליל פורים היה בית המדרש מלא בזקנים עם נערים עד אפס מקום, וכל אחד היה עסוק בדברים קדושים, זה באמירת תהלים בהשתפכות הנפש וזה בלימוד התורה ביגיעה והתמדה, ב'קרן זוית' ישיבה חבורת בחורים צעירים שעסקו בשיחה בטילה ובדברים של מה בכך, לפתע התעורר ראש הקבוצה (שהיה בחור מבוגר ממשפחה חשובה מאד שלא מצא זיווג, לעומת אחיו שכבר נישאו למזל"ט בגילו), והציע לחבריו הבה נאמר יחדיו 'תהלים', ונתפלל אל השי"ת ביום נשגב זה, וכן עשו. אף בחור זה האריך בתהלים עד אחר עלות השחר, וראה זה פלא, מיד אחר פורים נשתנה הבחור ומזלו לטוב, ובא בברית האירוסין עם משפחה מיוחסת בישראל - שידוך שלא 'חלמו' עליו כלל, והקים בית בישראל לשם ולתפארת, ודורות ישירים מבורכים בליעה"ר.

עג. כתב שם (כפלא יועץ הקדמון המובא למעלה) שג' סגולות יש ביום הפורים, א. שאפילו תפילת היחיד מתקבלת. ב. שיוכל לכוון בתפילה ויהא פיו וליבו שווים. ג. להיטהר ולהזדכך ממחשבות רעות, וכולם רמוזים במה שנאמר

באר הפרשה - פרשת זכור - פורים

מקרא מגילה - חסדים מגולים ורחמים ע"י קריאת המגילה ידוע ומפורסם כי שעת קריאת המגילה עידן רעוא דרעוין היא, והקריאה מעוררת רחמים וחסדים גדולים בשמים, וכל השפע הנשפע בכל יום פורים מתגלה בעת קריאת המגילה. הנה הרמב"ם (הל' מגילה פ"ב הי"ח) דימה מגילת אסתר לחמישה חומשי תורה (עיי"ש), ויש ללמוד מן הדברים על קדושת המגילה. יותר מכך הפליג ה'חתם סופר' (דרשות קסד.) וז"ל. 'דכיון דקבלת תורה בימי משה רבינו ע"ה היה באונס, והדר קבלוהו בימי אחשוורוש (ע"י שבת פח.) באופן שאור קדוש הכלול במגילה הוא ממש יותר גדול ונכבד מתורתנו הקדושה בעצמה, עכ"ל.

וזכר עורר על כך ב'יערות דבש' (ח"א דרוש ג) וז"ל. 'שמעו נא נבוני עם וחכמים, אשר בחר ה' בנו מכל עם, אל נא תהיה קריאת המגילה בעיניכם כדורש ספר זכרונות וספר קורות אבותינו בכל התלאות אשר

פרק ט אות יד) 'קבלתי מגדול אחד ז"ל, דסגולה בפורים להשכים בבוקר ולהרבות בתפלה ובבקשה לפני השי"ת על כל דבר - בני חיי ומוזני, והן על שאר דברים, ועל כל קרוביו, כי באותו יום עת רצון מאוד, וכל העולמות המה בשמחה וברצון, וע"ז אמרו ז"ל 'כל הפושט יד נותנין לו', וכן הוא מקובל מפי גדולי הצדיקים תלמידי הבעש"ט זי"ע' ע"ד.

ואכן, מן הראוי להתחזק ביתר שאת וביתר עוז לנצל את הזמן בתפילות ותחנונים מעומק הלב בפני המלך, וכדברים הנלהבים שהגיד הרה"ק בעל ה'בית אברהם' זי"ע בקול חוצב להבות ב'שולחנו' שערך בפורים, דלכן כתיב (ה ג) 'ותבך ותתחנן לו' (ולא נאמר ותבך ותחנן לו), כי הפכה את כל מהותה לחטיבה אחת של תפלה, זי האט 'זיך' - גיבעטען להיות 'לו', (עשתה עצמה 'חטיבה אחת' עם התפילה) להיות קרובה אליו יתב"ש, וביום הזה הזמן גרמא לכך (עבודת פנים עמו' קפו עיי"ש).

(אסתר ט כה) 'ובבואה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה, ו'בבואה' לשון יחיד, שאפילו יחיד הבא לפני המלך בתפילה ובתחנונים נענה ברחמים וברצון. אמר עם הספר - שהאמירה תהא בכוונה. ישוב מחשבתו הרעה, ללמד שניתן לשוב ולהיטהר מכל המחשבות הרעות.

עד. וכן רמזו גם במאמרם (מגילה ה.) 'רבי נטע נטיעה של שמחה בפורים', והנה בדרך כלל אין הנטיעה עת שמחה, שהרי יתכן ולא יצמחו הזרעים, ורק בעת הקצירה והאסיפה אז שמח האדם, וכמו"ש (תהלים קכו ה) 'הזורעים בדמעה ברנה יקצורו', אבל בפורים יש שמחה אף בעת נטיעה, כי מובטח לו שיראה פירות ופירי פירות מעמלו, מפני שכל שערי רחמים פתוחים לרווחה לפני כל אחד ואחד, והחכם יבוא ויפעל רפואות וישועות בתפילתו. וכמו שאמרו קמאי בצחות 'יעדער שמוגער - ווערט א צדיק גוזר', פירוש שאף קל שבקלים זוכה להיות בבחינת צדיק גוזר שהקב"ה מקיים דבריו, וכל אחד ואחד מקבל כח גדול מאד - שיהא בידו להפוך ולבטל כל גזירות רעות ולפעול נשגבות בתפילתו.

וכך תראה בנוסח הפיוט (שושנת יעקב) 'ברוך מרדכי היהודי', שנשתבח מרדכי במה שהוא יהודי ולא בצדקותו ובגדולתו, ללמדנו שיום הפורים מיועד לכל אשר בשם ישראל יכונה, ולא לצדיקים בלבד. ולכן נמי מצינו (תענית כט): שאם יש ליהודי דין ומשפט עם גוי, ישתדל לעשותו בחודש אדר, כי בחודש זה יש מזל טוב לישראל, ואין חילוק בין צדיק לרשע, אלא המזל טוב לכל אשר בשם ישראל יכונה, ובכל מצב שהוא בריא מזליה בימים אלו.

וכך איתא מהרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (פורים תרל"ה), וז"ל, 'תשועתם היית לנצח ותקוהם בכל דור ודור' - כי התשועה בפורים הייתה לדורות עולם, כמו שהגזירה הייתה להשמיד כל היהודים (כלומר לבטל ולהשמיד את כל הדורות הבאים עד עולם), ממילא גם הנס היה לכל הדורות, והרי קיום כל זרע ישראל הכל ע"י נס הזה. ואיתא כי הגזירה היה גם בשמים כן על בני". והקב"ה עשה זה הנס בלי זכות ישראל, רק מצד שאנחנו עמו וחוסים בו תמיד, לכן עליו להושיע לנו בעת צרה. ולכן זה היו"ט נותן כח ועוז ותקוה לבני"י בגלות, לבטוח בו מצד שמיוחדים אנחנו אליו (ולאו דווקא בזכות כשרון מעשינו הטובים). ונראה שלכך תקנו לבסוס עד דלא ידע כו'. להראות שאין היום טוב מצד זכות ישראל - שהרי הם במצב של 'לא ידע' ואין בהם שום מעלה, זולתי שהם 'יהודיים'... ואיתא, כי פורים כמו יום הכפורים, וביזה"כ באין למעלה מהטבע ע"י ביטול הגוף אכילה ושתייה וענייתם ע"י באים לעלמא דחירות. ויש בו סליחת עונות. כמו כן בפורים ע"י משתה ושמחה יכולין לבוא ג"כ לזה בעזר עליון שלא מצד מעשינו.

מתגלה לחוץ מחמת רוב קדושתו כי אם פעם אחד בשנה, ומתחיל להתגלות בהתחלת קריאת מגילה, ומזה העולם היה שורש נשמתו של מרדכי הצדיק, וצריכין אנו לעורר רחמים שיתגלה העולם הנ"ל לחוץ, וישפיע ויאיר על רישיה דעמיה המתאספים לשמוע מקרא מגילה בלב טהור בלב של בוננה'ע"ה, ומבאר ה'קב הישר' שזו כוונת הברכות 'אשר קדשנו במצותיו וצונו על מקרא מגילה', מלשון הזמנה, כמו (במדבר י ב) 'למקרא העדה ולמסע את המחנות', פירוש 'שציונו השי"ת לעורר כוונה ולהוציא אותה הארה גדולה לחוץ, וזהו על מקרא מגילה, ועל זה יענה הקהל אמן בכוונה גדולה' [וכיוון הישמה ישראל' (פורים סוף אות ג) לדעתיה, שאף הוא מפרש מדיליה 'מקרא מגילה' מלשון הזמנה והתאספות, שכל האורות מתאספים ומתגלים בעת קריאת המגילה].

ב'בית אהרן' (לשבת זכור סו:) הפליג וכתב 'צדיקים אומרים, שהם מסתכלים בהמגילה כל מה שיהיה בכל השנה'. ואילו הרה"ק ה'אמרי יוסף' מספינקא זי"ע אמר, שבעת קריאת המגילה נפתחים שערי גן עדן.

בספר 'שארית ישראל' (שער הזמנים שער ב, פורים ד"ה אף) להרה"ק מווילעדניק זי"ע כתב, 'בקריאת המגילה יש תיקון לכל הגילויים - גילוי עריות ח"ו, והיינו כי בעת הקריאה מכפר הקב"ה על עוונות בני ישראל, ואף על עבירות החמורות ביותר, וכנרמז באותיות 'מגילה'. ולא רק ברוחניות הדברים אמורים כי גם בענייני גשמיות נשפע שפע רב בבני חיי ומזוני ע"י קריאת המגילה ע"י.

ולמדנו כן נמי ממה שכתבו הפוסקים (עי' סי' תרצ"ג ס"א ובמשנ"ב) לומר אחר הקריאה קדיש תקבל - שהוא בקשה שיתקבלו התפילות, ומכאן שכל 'קריאת

מצאם, אשר אין בו אלא הגדת המעשה וסיפור דברים. וכי בשביל זה היתה אזהרה לקרותה פעמיים - (הייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, מגילה ד.), אמנם רוב מהתועלת אשר נמשך ממנו, מלבד סודות רבות שיש בו והפליגו בעלי חן וסוד לדבר בזה המגילה, ולהכי נקראת 'מגילת אסתר' - שיש בו סתרים וסתרי מעשה בראשית למאוד... ואזניכם שמעו מה גדלו ומה עמקו דברי המגילה ההיא, אף גם יש ללמוד ממנה דברים רבים למוסר והנהגת אדם אשר יעשה וחי בהם'.

כתב ה'דרכי משה' הארוך (תרצ"ג ד) 'אם חל מילה בפורים מלין התינוק ואח"כ קורין המגילה, כדי שיחיה גם כן בכלל יהודי, ולומר ליהודים היתה אורה'. היינו שכל מה שנאמר במגילה על היהודים יחולו אף על הרך הנולד, ומכאן, שבעת קריאת פסוקי המגילה כביום הזה שבים ונעשים כל מה שאירע בימים ההם, דאל"כ למה צריך למול את התינוק קודם הקריאה, הלא הפסוק 'ליהודים היתה אורה' קאי על היהודים שהיו בימי מרדכי ואסתר, אלא ודאי שהקריאה מעוררת את הזמן בפועל ממש, ו'ליהודים היתה אורה ושמחה קאי על 'היהודים' שבדור הזה, וכיד כל אחד מהם לזכות כהיום לאורה ושמחה בפשוטו ממש, ולכן מלין את התינוק קודם המגילה שאף עליו יחולו כל הישועות והאורות, ואם כן יבין וישכיל כל חד וחד שלא להישאר מחוץ לכלל היהודים, אלא להכניס עצמו גם כן בכלל היהודים...

נלהבים המה דברי ה'קב הישר' (פרק צט) 'ראה בעיניך קדושת מועדים אלו, בכל מועד ומועד יש בהן קדושות וסודות נפלאים, וצריך אתה לדעת כי יש עולם חדש למעלה שהוא קדוש ונורא מאד, ואין אותו העולם

עה. וכך ביאר הרה"ק ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש זי"ע (ד"ת מהדו"ב אות עו) את לשון המשנה (מגילה יז.) 'הקורא את המגילה למפרע לא יצא', למפרע מלשון פרעון, כי הקורא את המגילה רק בכדי לפרוע את חובתו ולהסיר עול 'חובת הקריאה' מעל צווארו, ואינו קורא אותה בהתעוררות הלב להתבונן בחסדי ה' עם בניו בני ישראל, לא יצא' - והפסיד את עיקר המטרה שבקריאת המגילה להתבונן בכתוב בה, בחסד ה' שגמל עם בני ישראל עם קרובו על ידי השגחה פרטית ומדוקדקת, ורק בכך יקיים חובתו.

עו. סיפר הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע, שפעם חבשו את הרה"ק הרמ"מ מרימנוב זי"ע בבית האסורים, ושומרי בית הסוהר נתנו רשות להכניס רק חפץ אחד, ושאלו אותו מה ברצונו לקבל, ועל אף שהימים היו ימי תקופת תמוז ביקש הרה"ק מרימנוב להביא מגילת אסתר כשרה כתובה בדיו על קלף, כשמוע תלמידו הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע את תשובתו הזהיר את התלמידים לבל ימלאו בקשתו בשום פנים ואופן, כי אם יקבל לידו את המגילה יחריב את העולם לתוהו ובוהו.

באר הפרשה - פרשת זכור - פורים

הרה"ק ממונקאטש זי"ע סיפר האי עובדא, ומסיק מזה - כמה גדולה סגולת קריאת המגילה, דהא קיימא לן (מנחות עב.) 'חביבה מצוה בשעתה', ואם היה ביד הרה"ק מרימנוב לפעול נשגבות על ידי קריאתה באמצע ימות השנה, ק"ו שעל ידי הקריאה בזמנה אפשר לבנות ולשכלל עולמות ודברים נעלים.

וכבר איתא במדרש (אסת"ר ט ב) דמשום הכי יעצו זרש וכל אוהביו להמן לעשות עץ גבוה לתלות עליו את מרדכי, כי ידעו שהקב"ה עשה ניסים לישראל במים, שנבקע להם ים סוף, וכן הציל את חנניה מישאל ועזריה מתוך כבשן האש, ולכן התחכמו ובחרו בדבר חדש שעדיין לא ניצלו ישראל ממנו, כדי שלא יוכל מרדכי להינצל, ע"כ דברי המדרש.

והדברים סתומים ואומרים דרשני, וכי טפשים היו שלא ידעו שאין בין נס הנעשה במים לנס הנעשה מעץ לפני הקב"ה, וביותר תגדל הקושיא לאיזה צורך גילו לנו חז"ל לדורות מחשבת זרש ושאר אוהבי המן, ופירש ה'אגרא דכלה' (פרשת עקב) שבמשך הדורות עשה הקב"ה נסים ונפלאות בעולם הזה, וכאשר בני אדם מספרים אח"כ מנפלאותיו הרי הם מעוררים בזה שוב את הניסים שהתרחשו בימים ההם, ולכן חששו יועציו שאם יאמר המן לאחשוורוש להטביע את מרדכי בנהר אזי ילמדו ישראל פרשת קריעת ים סוף ועי"ז ינצל מרדכי מידיהם, וכן אם יאמרו לשורפו יעסקו בתורה במעשה ד'חנניה מישאל ועזריה' בספר דניאל ותתקור האש, לפיכך החליטו להעבירו מן העולם בדרך חדשה שעדיין לא הציל ממנה הקב"ה את ישראל, וממילא לא יוכלו לעורר את הנס על ידי קריאת הפרשה, אך הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו ריחם עליהם וברא להם נס חדש וניצלו מצרפניהם.

מדבריהם למדנו, שבכח הקריאה ב'דברי התורה' של הניסים לעורר את הניסים שאירעו בימים ההם, וביותר בלימוד הנס של פורים ב'קריאת המגילה', כיו"ב, כתב בספר ארץ החיים על מגילת אסתר מהרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע לפרש דברי הגמרא (מגילה ז.) 'שלחה להם אסתר לחכמים קבעוני לדורות', וכתב דכידוע שסיפורי המעשיות שבתורה מה שהקב"ה עשה גדולות ונפלאות לישראל המה מסוגלים לספר כל איש בעת צרכו לישועה... וכמאמר הקרא (קהלת א ט) 'מה שהיה הוא שיהיה', פירוש, הסיפור של מה שהיה הוא הכנה אל מה שיהיה עוד ישועה. וזהו שאמרה אסתר 'קבעוני לדורות', פירוש קבעוני שיהא מעשה זו כתובה בספר כדי שתשועתי תהיה לנצח בכל דור ודור להיות ישראל נושע בה' על ידי קריאת המעשה של המגילה.

ומסיים, וז"ל, וזה פירוש 'והימים האלה נזכרים' - בסיפור המעשה שלהם, ונעשים - ונעשה עתה ישועה בארץ כמאז ומקדם בכל דור ודור, ולא דוקא כל דור ודור, אלא אף משפחה ומשפחה ועיר ועיר - כל אחד בעת הצורך לישועה יזכור הנס הלז וינצל.

עד כאן הדברים אמורים בקורא את המגילה גם שלא בזמנה, ועל אחת כמה וכמה בקריאת המגילה ביום הפורים עצמו, וכמו שאמר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע, שבכל המועדים אומרים 'זכר ליציאת מצרים' כי עושים אותם כ'זכר' לנס שהתרחש בימים ההם, אבל בפורים כתיב (ט כח) 'והימים האלה נזכרים ונעשים' בפועל ממש, ובכל שנה ושנה מתעורר הנס בזמן הזה מחדש כפי שהיה בימים ההם ממש, ואף בימינו אנו יש 'ונהפוך הוא' כפשוטו - לבטל כל גזירות קשות ואכזריות ולהמתיק הדינים ולרחמים ולרצון.

וכן כתב ה'בני יששכר' (אדר ד ו) 'נראה לי, וניצולים [מכל צרות ויסורים] בכל שנה על ידי קריאת המגילה וצדקה'. איתא ממרן הבעש"ט זי"ע (בעש"ט עה"ת, אסתר אות ח, וכן הוא ב'מאור ושמש' רמזי פורים ד"ה בגמרא הקורא בשם האור המאיר) על לשון המשנה (מגילה יז.) 'הקורא את המגילה למפרע לא יצא, שקורא את המגילה כדרך סיפורי מעשיות, שאז (למפרע - בעבר) נעשו נסים, ואינו מעלה על לבו אשר השי"ת עושה לנו נסים ונפלאות בכל דור ודור בזכות הקריאה - לא יצא', והיינו שהדברים האלה נזכרים ונעשים עכשיו בפועל ממש.

והוכיח זאת החידושי הרי"ם (ליקוטי הרי"ם) ממה שאמרו שצריך לקרוא עשרת בני המן בנשימה אחת מפני שמתו כאחד, והיינו שעתה בזמן הזה הם 'מתים' מחדש, שמתעורר עתה כח הנס, וע"כ יש לקרוא בכל שנה בנשימה אחת. וכן כתב התפארת שלמה (רמזי פורים ד"ה בגמרא מגילה), וז"ל, וזה פירוש הגמרא (מגילה ד:) 'מפני שעניניהם של עניים נשואות למקרא מגילה', פירוש, ע"י קריאת המגילה יורד ההשפעות בבני חיי ומזוני לכנסת ישראל, ומפני כן המצווה לפשוט את המגילה כאגרת כדי שיתפשט השפעות טובות לכל העולם, אמן.

עוד כתב שם שתיבת 'מגילה' (חסר יו"ד) עולה בגימטריא כמנין 'מזלא' (ע"ה), ללמדנו שבעת קריאת המגילה אפשר לפעול שפע רב בבני חיי ומזוני, שהרי אמרו (מו"ק כח.) בני חיי ומזוני, לא בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא, ואם כן בעת הזאת אפשר להפוך את מזלו מרעה לטובה.

עוד, והשעה המוכשרת לכך היא בעת קריאת המגילה שאז מטהר הקב"ה את ישראל באתערותא דלעילא, ועל האדם לעורר לבו ולהתקרב אליו יתב"ש ע"ה.

המגילה בקשות ותחנונים לפני המקום, ועל זה מבקשים 'תתקבל צלותהון ובעותהון' - וקאי על התפילות הרמוזות והנסתרות בלשון המגילה ע"ה.

איש לרעהו - יום שימת אהבה ורעות

מעיקרי עבודת היום הוא להיות 'איש לרעהו' - להרבות באהבת ישראל בלי גבול, לתת עיניו וליבו לרווחת הזולת, וכמו שהגידו צדיקי הדורות שכל כוחו של המן היה בטענתו 'ישנו עם אחד מפורד ומפורד' (אסתר ג ח), שכלל ישראל אינם מאוחדים ביניהם אלא הם מפורדים ומפורדים, וכנגד זה אמרה אסתר למרדכי 'לך כנוס את כל היהודים' (ד טו), שה'תרופה' הראשונה לביטול הגזירה הוא לכנוס את כל היהודים כאיש אחד בלב אחד. ולשם כך תקנו חז"ל משלוח מנות איש לרעהו להרבות אהבה וידידות ע"ה, וכן את מצות מתנות לאביונים.

ונודע לשון הרמב"ם (הל' מגילה פ"ב הי"ז), מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו

הדר קבלוה - קבלות טובות בעת קריאת המגילה

זמן קריאת המגילה הוא עת ראוי ומוכשר לקבל על עצמו עול מלכות שמים, וכדברי הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע ב'קדושת לוי' (קדושה ראשונה לפורים) שכתב דברים הוצבי להבות אש בענין זה, והא לך לשון קדשו 'ומעתה יתלהב לב האדם בקראו המגילה, ויבונן בקראו ובשמעו המגילה שמעתה מקבל עול תורתו ומצותיו וכו', ויכין את עצמו - מה שחלף ועבר אין, ומעתה הוא מקבל עליו עול תורתו ומצותיו יתברך שמו'.

ומוסיף שם, שיש לזכור כי פורים הוא כיום הכיפורים, שהקב"ה סולח ומוחל לבני ישראל על כל עוונותיהם, לפיכך צריך חרטה על העבר וקבלה על העתיד, ולהחליט בהחלטה גמורה שלא ישוב לכסלה

צדיקים אמרו, שבעת הקריאה יכולים חשוכי בנים להיוושע בדבר ישועה ורחמים (ובכלל זה, אלו שיש להם צער גידול בנים רח"ל, שיכולים לזכות לראות נחת דקדושה מיוצאי חלציהם), ונרמז בתחילת המגילה וסופה, שפותחת בתיבת 'ויהי' שהיא לשון צער (מגילה י:), ומסתיימת בפסוק (י ג) 'דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו', והיינו שאפשר לזכות לזונהפוך הוא, ולשנות את הצער לשמחה גדולה בהולדת בנים ובני עוסקים בתורה ובמצוות.

ומעשה באחד שהזכיר את עצמו בפורים לפני הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע שיברכו בזש"ק, נענה הרה"ק שיום הפורים מסוגל לזש"ק, על פי מאמרו של ה'חזוה' מלובלין זי"ע שהקב"ה מקיים מצות 'משלוח מנות' על ידי שנותן 'איש' זה בנים 'לרעהו' אלו ישראל.

עז. ויתכן שנרמז כן בגמרא (מגילה ד.) 'חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שנאמר (תהלים כב ג) 'אלוקי אקרא יומם ולא תענה, ולילה ולא דומיה לי', ולא לחינם ילפינן כן ממקרא זה דאיירי מענייני תפילה, רק משום דאתקשי לגמרי אהדדי, וכולה חטיבה אחת היא של תפלה.

עח. סיפר הרה"ק רבי יהודה מדזיקוב זי"ע, שנה אחת קרא זקנו הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע את המגילה, עמד לצידו החסיד הנגיד רבי שמואל אליהו שטערן ז"ל וכאשר קרא הרבי את הפסוק (ג א) מדוע אתה עובר את מצות המלך געה החסיד בבכי תמרורים מאין הפוגות, כי באותה שעה התעורר לחזור בתשובה על שנכשל במשך השנה לעבור על מצוות מלך מלכי המלכים, וסיים רבי יודע'לע ואמר, שבאותו מעמד לא ידע בפני מי להתבונן, אם על זקנו הקורא את המגילה בקדושה ובטהרה, או על החסיד ששופך לב כמים וחוזר בתשובה מעומק הלב.

נוראות אמר הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע, שכדאי לו לאדם לחיות שבעים שנה בעולם הזה ולסבול תלאות ונסיונות שונים, והכל כדי לשמוע קריאת מגילה פעם אחת בחיים.

עט. ובזה ביאר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע טעם הדבר שבמשלוח מנות צריך לתת שתי מנות ואילו במתנות לאביונים סגי במתנה אחת, כי רחמי האדם מתעוררים כשרואה אביון על כן לא הצריכו לתת לו יותר ממתנה אחת, אכן במשלוח מנות הרי מטבע הבריות שלא לתת לרעהו ב'עין טובה' ומקנא במה שיש לו, על כן תקנו לתת שנים בדווקא כדי לסגל לעצמו עין טובה - לתת מתוך נדיבות לב ואהבה ואחוה.

ממשיך על עצמו מהש"י. משא"כ האנשים שאין ביניהם אהבה גמורה, אף על פי שגם שנאה אין ביניהם, מ"מ כיון שכל אחד אינו חושב רק עניני עצמו ואינו נותן לב לטובת חברו, כך הש"י אינו חושב ח"ו בטובתם. ולכן בכל עת צרה שיש ח"ו על האדם טוב לו שיתחבר באהבה גמורה עם ריע אחד או יותר... וזוהו יגרום שבכיבוכל יפנה עצמו מכל עסקיו ולא יחשוב רק בטובתו, וינצל מכל רע פ"א. וכן היה במרדכי ואסתר, כי מרדכי לא חשב לעולם טובתו רק טובתה, לכן בהתוודע לו מענין בנתן ותירש ידע כי המציל את המלך מהמות ישיגהו יקר הרבה, לכן הגיד זאת לאסתר, ואמנם אסתר לא חשבה לעולם רק בטובת מרדכי ולכן הגידה למלך בשם מרדכי, ועי"ז עזר ה' להם, ולכל ישראל בזכותם, עכ"ד.

אורה זו תורה - חשיבות לימוד התורה בפורים וביותר בין מגילה של לילה לשל יום

נאמר במגילה (ט כז), 'קיימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם' - ששבו לקבל את התורה מאהבה, וכמו שאמרו חז"ל (שבת פח.). שבהר סיני קיבלו את התורה מיראה ואילו בפורים קיבלו את התורה מאהבה, ופירש רש"י 'מאהבת הנס', על כן הזמן גרמא להגות בתורת ה' ביום זה.

ידועים דברי ה'חתם סופר' (דרושים ואגדות, עמוד רמ"ה) שכתב 'קבלתי מרבי הרב מהו' מענדלי ליליג זצ"ל שהיה רב בביהמ"ד דק"ק פפר"מ, שקיבל מהגאון בשם ה'שב יעקב' זצ"ל, שכל העוסק בתורה בין מגילה

ובשלוח לריעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האומללים האלו נידמה בשכינה, שנאמר (ישעיה נז טו) 'להחיות רוח שפלים, ולהחיות לב נדכאים'.

וכבר מצינו שכל תקפו של נס היה רק על ידי דאגת איש לרעהו והרצון להיטיב עמו^פ, וכה כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תול"ז ד"ה ובבל) על הפסוק (אסתר ב יא) 'ובכל יום ויום מרדכי מתהלך', וז"ל, נראה שכל הדברים הנזכרים במגילה היה הכל לצורך הנס, ובודאי זה דבר גדול מאד שהיה כארבעה וחמשה שנים מעת הלקח אסתר לאחשורוש, ומרדכי הצדיק הלך בכל יום ויום לראות שלומה בעבור כי היתה יתומה ובצער התפיסה בבית הנכרי, ובזכות זה זכה לנס, וכתוב גם כן 'באמרם אליו יום ויום' וכו' (ג ד), שע"י שבכל יום ויום מתהלך זכה לזה לנצח את המן הרשע ולהכעיסו בכל יום ויום. עכ"ל.

וכך כתב ה'ערבי נחל' (בפר' מקץ, דרוש א' ד"ה ואמנם) בשם ה'אלשיך' הקדוש, עצה טובה למי שזקוק לישועה, וז"ל וכן הוא בפרטות באנשים פרטיים, אם יתחברו ב' אנשים באהבה אמתית בלב שלם שכל אחד ייטיב להשני, ויהיה כ"כ האהבה ביניהם עד שכל אחד מהם לא יחשוב טובת עצמו, רק ישים כל מגמותיו אל טובת ותועלת חברו, אזי ממשיכים הנהגה זו על עצמם מהש"י, שבכיבוכל יפנה מכל עסקיו ויחשוב רק להיטיב לאלו האנשים, כי נודע מה שאמרו רז"ל ה' צלך' (תהלים קכא ה), שכל מה שהאדם מתנהג, כך

פ. ומן העניין להביא מה שכתב הרה"ק רבי מרדכי מקאזמיר (מאמר מרדכי, לפורים) זי"ע (ועוד צדיקים) שאי אפשר היה להכניע ולשבר את תוקף הקליפה והטומאה של המן עליו איתא בגמ' (מגילה יג:) 'ליכא דידע לישנא בישא כהמן' אלא על ידי כח נגדי של שמירת הלשון, והוא ע"י 'אין אסתר מגדת'.

פא. סיפר אחד מחשובי החבורה בבית שמש (רבי יוסף מאיר) אשר רגיל הוא לשמוע קריאת המגילה בביה"ד פלוני, שם קורא את המגילה בעל קורא מופלג במתיקות ובעריבות ובדקדוק, לפני כמה שנים הלך קודם המגילה לטהר עצמו במקווה הנמצאת תחת ביהמ"ד אחר העומד תחת נשיאות אדמו"ר אחד אשר באותה שנה שהה בחו"ל בפורים, כאשר יצא מן המקווה פגע בו בנו של הרבי והודיעו כי הוא 'התשיעי' למנין... מיד הבין את אשר לפניו, ועל אף שנכספה נפשו לשמוע את המגילה מהבעל הקורא המומחה, מכל מקום הבין כי עדיף להיטיב לאחרים וגמר בדעתו להישאר שם, ולא עוד אלא שהתקשר לחברו (ר' יחזקאל) שיבוא אף הוא להשלים למנין עשרה. לאחר שהחבר הגיע נדברו ביניהם כי הלא מצוה גוררת מצוה, והיות והבעל קורא בביהמ"ד בו שהו עתה הינו חשוק בנים רח"ל, והרי זמן קריאת המגילה הוא עת רצון ובפרט שהינם עוסקים במצוות גמילות חסדים ויש בכוחם להעתיר עד שתתקבל תפילתם, על כן מן הראוי שיקדישו את קריאת המגילה להעתיר בתחנונים לישועת הבעל קורא להיפקד במהרה, ואכן לאחר שבוע נושע הלה מצרתו, וכתשעה חודשים לאחר הפורים נתבשרו הכל בבשורת הילד הנולד.

והיה העולם שמם מתורה, על כן קבעו חז"ל לעשות הפורים ב'יום המנוחה', וממילא פורים הוא ב' ימים, י"ד לפרזים וט"ו למוקפין, ושוב לא יהא העולם בטל מלימוד התורה, כי בעת שהיהודים הפרזים יהיו עסוקים במצוות היום יעסקו יושבי המוקפין בתורה, וכן איפכא^פ.

במשתה היין מה שאלתך וינתן לך - כי אז נפתחים כל שערי שמים

מצוות חכמים על כל איניש לבסומי בפוריא^פ (מגילה ז:), והפליגו הצדיקים בסגולת מצווה זו, וכפי שהמליץ הרה"ק ה'ייטב לב' זי"ע (ייטב פנים לפורים - קול מגילה ד"ה ובבזה) בלשון הגמרא (מגילה ז:): 'רווחא לבסימא שביח', שעל ידי ההתבסמות בפורים אפשר לזכות לריווח גדול והצלה בכל הענינים, שפע רב בפרנסה בהרחבה ושאר צרכי עמינו המרובים^פ. ורמז ליה הרה"ק

דלילה למגילה דיומא, מובטח לו שהוא בן עולם הבא^פ, בן קבלתי סתמא, ולא ידענא טעמא'.

וכך פסק הרמ"א (סימן תרצ"ה סעיף ג) בשם מהר"י ברונא, ללמוד תורה לפני הסעודה, דהא כתיב (אסתר ח טז) 'ליהודים היתה אורה' ודרשו חז"ל (מגילה טז:): 'אורה זו תורה'^פ.

זכבר אמר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות ח"א, פורים תקצ"ו), שלבאורה היה ראוי לקבוע את יום הפורים ליום י"ג באדר שבו היה הנס ששלטו היהודים המה בשונאיהם, וכדרך שתקנו את כל החגים ליום בו אירע הנס (וכגון חנוכה, ש'חנו כ"ה, ובו ביום כבר מדליקים נרות) ומדוע נקבע החג ליום המנוחה, אלא שאם באמת היו עושים את יום הפורים 'בשלושה עשר בו' אזי לא היה חילוק בין הפרזים למוקפין, וכולם כאחד היו חוגגים ביום י"ג

פב. בדרך צחות יש להוסיף, שמכלל הדברים גם הלומד תורה בין מגילה דיממא דשנה זו למגילה דלילה לשנה הבאה מובטח לו שהוא בן עולם הבא...

פג. והיו צדיקים שנהגו ללמוד הלכות פסח קודם הסעודה, דהא קיימא לן (פסחים ו.) 'שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום', ופורים הוא שלושים יום קודם פסח.

פד. כתב ה'בן יהוידע' (מגילה יב: ד"ה יום) על הא דאמרו (שם) על הפסוק (אסתר א י) 'ביום השביעי כטוב לב המלך ביין', אמר רבא יום השביעי שבת היה שישאל אוכלין ושותין מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות, וז"ל. פירוש, אל תתמה איך מתוך הסעודה של אחשוורוש שיש ממנה קטגוריא על ישראל, יצא לישראל תשועה גדולה והצלחה רבה - כי הריגת ושתי היא סיבת ישועת ישראל, שע"כ באה אסתר ולקחה מקומה ואח לצרה יולד. לכך אמר 'שישראל אוכלין ושותין מתחילין בדברי תורה', ולכן מצד זה יצא סנגוריא על ישראל, וצמחה להם ישועה בהריגת ושתי בו ביום, עכ"ל. ומכאן למדנו בגדולת כוחה של לימוד התורה להגן מן הצרות והייסורים.

פה. צדיקים היו ממשילים למלך בשר ודם שהיה צריך להעתיק משכנו לעיר אחרת, ובבוא משרתי המלך להעביר את כל חפצי המלך אל הארמון החדש פחדו שמא יבואו ליסטים ויגזלו מחפצי המלך ובעיקר את הכתובים מסודות המלוכה ומצבא המלכות, על כן העמידו חיילים מזוינים שישמרו על השיירה לכל יפגעו בהם אויבי המלך, ואכן הצליחו לשמור עליהם מכף כל אורב וליסטים ולהעבירם אל גנזי המלך בשמירה מעולה, אולם בבואם להעביר את כתרי המלוכה גבר החשש ולא רצה המלך לסמוך על שומריו. מה עשו, הניחו את הכתר המפואר בעגלה פשוטה ביותר, כיסוהו בבלאי בגדים שחוקים, וכך לא עלה בדעת הליסטים שנמצא כאן אוצר גדול ויקר.

כדבר הזה נעשה ביום הפורים, וכמו שהובא בספרי קודש (עיי' מאור ושמש פורים ד"ה והנה בימות החול) שהאורות היורדים ביוהכ"פ בעת אמירת 'כתר' מתגלים בכל שעות הימעת לעת של יום הפורים, ונמצא שביום גדול וקדוש זה יש ביד כל אחד לבקש מן המלך ככל אשר יחפוץ ואף לפעול שנזכה לשלימות התיקון שתהיה לעתיד לבוא, אמנם כדי שלא תהא יד הכל ממשמשת בו קבעו חז"ל את היום הזה למשתה ושמחה [ואין בו איסור מלאכה או נוסח תפלה כביום טוב, ובמוצאי פורים אין מבדילים בין קודש לחול, וזה דומיא לעגלה הפשוטה, ולא עוד אלא שחז"ל הוסיפו החיוב להשתכר בגילופין ולבטל את הדעת והשכל, שהוא ענין כיסוי הכתר בסמרטוטין], והכל בכדי שאנשים פשוטים יהיו עסוקים בדברים בטלים ולא יגעו בכתר המלכות, אבל המשכיל יבין מזה שיש אוצר גדול מתחת לכל המסכים הללו, ובידו לגלות דברים נשגבים ונעלים.

פו. וכבר הסביר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא בשפתי צדיק פורים אות נ"ג) וז"ל בפורים יש כל כך עת רצון שכל איש ישראל יכול לפעול לאין שיעור, אך פן ידרוש שלא כהוגן כיבדו חז"ל בכוס, ואין שום הוה אמינא שנפסיד

באר הפרשה - פרשת זכור - פורים

ח"ו על ידי תקנת חז"ל. כי מן הסתם עולה יותר נחת רוח מי שמבטל חפצו לציינת פקודת חז"ל, מאשר יכוון לבקש עבור עצמו טובות אף שיפעול (בפרט, שאפשר להשתדל בתפילה עד עת שתייתו).

מפורסמים דברי ה'חידושי הרי"ם' זי"ע לפרש טעם מצות שתיית היין עד דלא ידע, ע"פ מעשה שהיה אצל מרן הבעש"ט הק' זי"ע [יש הרבה נוסחאות בסיפור זה, ואנו נקטנו את השמועה המקובלת בפי העולם], שפעם היה חוטא אחד שאסף סכום כסף גדול כדי לעבור בו עבירה, ויהי בהיותו בדרך עם צרור הכסף שמע קול יללה עולה מאחד הבורות, כאשר התקרבו לשם ראה משפחה שלימה מישראל הנתונים בצרה ובשביה, והם סיפרו לו שלא שילמו את דמי החכירות שהיו חייבים לפריץ, ועל כן השליך אותם אל הבור הזה, שאל אותם האיש כמה כסף עליהם לשלם כדי לפרוע חובותיהם, נקב ראש המשפחה בסכום המדויק שהיה לו בכיסו לדבר עבירה, ויהי כשמוע האיש את דבריו לא ידע מה לעשות, והתלבט מאד אם להציל את המשפחה או להמשיך בדרכו הרעה, אך בסוף התגבר ברוחו והלך אל הפריץ ופדה את המשפחה מבאר שחת.

באותה שעה נעשה רעש גדול בשמים, אלו לימדו עליו זכות שהציל משפחה שלימה מישראל, וחלקם טענו שרשע הוא וחטא כל ימיו בפשעים וזדונות... עד שפסקו לתת לו את כח הברכה לברך את כל אשר יחפוץ וכל היוצא מפיו יתקיים, אולם כדי שלא יברך לכל אחד גזרו עליו בד בבד שיהא שיכור, ולא תהא דעתו צלולה עליו, וכן הוזה.

לימים הייתה גזירת עצירת גשמים בעולם, ומשכלו כל הקיצין שלחו משלחת חשובה של ראשי הקהילות אל מרן הבעש"ט הק' זי"ע כדי שיבקש עליהם רחמים, אולם הבעש"ט השיב את פניהם ריקם, באמרם שגזירה היא מלפני השי"ת ואין בידו לבטלה, ושלחם אל איש פלוני כדי שיתפלל עליהם, והוסיף ואמר להם, שאיש זה שיכור הוא המשתכר בינו מן בוקר ועד ערב ועד בכלל, ועליכם לתפוס אותו ברגעים הספורים שאחר קומו משנתו והתפכחותו משתיה הקודמת עד השתיה הבאה, ובשעה זו של צלילות הדעת עליכם להתעקש אצלו שיתפלל שירדו גשמים, ואכן נסעו להתם ולאחר תחבולות שונות מצאו אותו ב'עת רצון' כזו - וסיפרו לו שהעולם סובל מעצירת גשמים וברצונם שיתפלל עליהם, לגלג עליהם האיש על שבאו לאיש פשוט ונבזה כמותו, והלא שיכור הוא שאין לו בעולמו יותר מטיפה מרה של י"ש ואיך יש בידו לפעול בתפילתו, אולם הם ענו לו שבאו בשליחות הבעש"ט, והם מאמינים באמונה שלימה שעל ידי תפילתו יושעו, בלית ברירה פרש ידיו אל ה' והתפלל עליהם שירדו גשמים, ואכן כאשר אמר 'משיב הרוח' נשב זיקא ובאמרו 'מוריד הגשם' ירדו גשמי ברכה בשפע. כאשר חזרו השליחים וסיפרו לפני הבעש"ט שאכן ירדו גשמים אחר תפילתו, גילה להם שהוא אותו שיכור שגזרו עליו מן השמים שכל ברכותיו יתקיימו.

לפי זה ביאר ה'חידושי הרי"ם' את הנאמר לעיל, כי ביום הזה אפשר לפעול ישועות נשגבות למעלה מדרך הטבע, ודוגמת אותו שיכור שכל דבריו וברכותיו התקיימו, כמרומז במגילה (ז ט) 'מה שאלתך אסתר המלכה ותנתן לך', לפיכך קבעו חז"ל דמיחייב איניש לבסומי בפוריא.

מספרים, שכאשר הגיד כן ה'חידושי הרי"ם' ניגשו אליו החסידים עם פתקאות ובקשות ורצו למוסרם לו כדי שיעתיר עליהם בדבר ישועה ורחמים, נענה אליהם ואמר 'כנראה שעדיין לא התקדש עליכם חג הפורים...' שהרי צריך לשתות ולבטל הדעת ביין.

שנה אחת בטרם התחיל הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע להתבשם בינו כמצות היום [בקדושה ובטהרה כדרכם של צדיקים], סיפר מעשה שהיה בהרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע שהגיע לעיר ששהה שם גם הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע, והמהר"ש יצא לקראתו לקבל פניו, ויהי כאשר התוועדו יחדיו הני תרי צדיקי ניגש איש כפרי פשוט אל הרה"ק מראפשיץ, ובתמימותו ביקש, שיברכו הרבי ברכת הדיוט, שהרי כך אמרו (מגילה טו.) 'לעולם אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך', ויהי כאשר שמעו התלמידים את בקשתו שנאמרה בתמימות מלאו פיהם שחוק, אולם הרה"ק מראפשיץ נענה לעומתם 'מדוע הנכם צוחקים, הלא כוונתו היתה לבקש בקשת הדיוט, היינו שברצונו לקבל כסף, בני חיי ומזוני, פשוטו כמשמעו, ולא מדריגות נעלות...'

ובענינא דיומא רימז הרה"ק מסאטמאר בדרך הלצה בלשון הכתוב (בראשית ט ט) 'ויחל נח איש האדמה ויטע כרם', דהנה רש"י פירש 'ויחל' - עשה עצמו חולין, ואילו 'נח' משמעו מלשון מנוחה דהיינו יו"ט, הא כיצד, האם היה יום חול או יו"ט, ובעל כרחך צריך לומר שהיה 'יום טוב אין די וואָכֶן' [-יו"ט בימי החול], ואיזהו, זה יום הפורים שהוא יו"ט בימות החול, ואמרה תורה שניתן לנו יום זה בשביל 'איש האדמה' אלו הבקשות ארציות של הדיוטים החפצים

ה'מנחת אלעזר' ז"ע (שער יששכר מאמר ימי ששון אות נו) יש שאמרו שעל כן נוהגים להאריך סעודת פורים לתוך בלשון הכתוב (אסתר ה ו) 'ויאמר המלך לאסתר במשתה היין מה שאלתך וינתן לך', שמשתה היין עת רצון הוא לבקש ולהתחנן לפני מלך מלכי המלכים, כי 'נתן לך' בל משאלותיך פו.

יש שאמרו שעל כן נוהגים להאריך סעודת פורים לתוך הלילה (עיין רמ"א תרצ"ה ס"ב, ודרשות חת"ס פורים תקפ"ט ד"ה וצא לחם), לרמוז בזה כדי להמשיך את כל אלו הישועות מסעודת פורים אל תוך 'הלילה' כלומר כל הצרות והיסורים שהם בבחינת לילה.

דברים גשמיים, והשעה מסוגלת לפעול לכך היא כאשר 'ויטע כרם', פירוש כששותים יין ומשתכרים כמצות היום, כאמור שעת רצון היא ושערי שמים פתוחים לתפילתנו.

פז. וכמו שהוכיח הרה"ק האמרי נועם' ז"ע (לר"ח אדר ד"ה או יאמר בהקדם) מדברי הש"ס (מגילה ז:) ששנה אחת נתבסס רבה מיינו בסעודת פורים, 'קם רבה שחטיה לרבי זירא', למחר כאשר התפכח מן היין 'בעי רחמי ואחייה' (ביקש רחמים והחייהו), ובזה המעשה גילו לנו חז"ל כי יום הפורים מסוגל לישועות ורפואות למעלה מדרך הטבע, ואף חולה הנצרך לרפואה בבחינת 'תחיית המתים' יכול להיושע ולהיענות.

ונתן רמז לדבר כי ר"ת של ו'נאמן א'תה ל'החיות מ'תים הם כר"ת של ו'משלוח מ'נות איש ל'רעהו, וס"ת של ונאמן א'תה להחיות מ'תים הוא מתנ"ה, לרמז שעל ידי קיום מצוות היום - משלוח מנות ומתנות לאביונים ניתן להחיות מתים.

הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין ז"ע הי"ד פגש פעם בפורים באברך ההולך בדרך עם בתו הקטנה ושאלו לאן פניו מועדות, השיב הלה שבתו סובלת ממיחושים שונים והוא הולך לרופא פלוני כדי שיבדוק אותה, תמה הרה"ק מקארלין ושאל 'וכי בפורים הולכים לרופא, פורים איז משקה א רפואה' (ה'שתיה' היא 'הרפואה' ביום הפורים), ונתן לו משקה כדי לתת לה, ואכן נעלמו כל מכאוביה ונתרפאה.

סיפר הגה"ח רבי ישראל שמעון קאסטעלאניץ זצ"ל, שהוא היה נוכח שנה אחת אצל רבו הרה"ק ה'בית אברהם' ז"ע כאשר שהה בעיר לאדז' ביום הפורים, ובעת משתה היין היו פני הרה"ק בוערים כלפידים בקדושה עילאה, לפתע נכנס החסיד רבי יודל ריבאק ז"ל במרוצה ובהלה, וסיפר בדמעות שליש שבנו הקטן נפל מקומה גבוהה בראשו על אבן גדולה, והרופאים הזהירוהו לבל יגעו בילד כלל, כי חיי הבן תלויין לו מנגד, ויהי כשמוע ה'בית אברהם' את דבריו הורה לו לתרום שלש מאות רובל כסף לצדקה עבור עניי ארץ ישראל (כך היתה דרכו בקודש בעת שהזכירו לפניו חולים הזקוקים לישועה, וביותר בעיר לאדז' שהיתה מקום מגורם של עשירים ובעלי נכסים), מיד התחייב החסיד לתת את מלא הסכום לידי הרבי, והתנצל על שאין לו כעת כסף מזומן לשלם, לפיכך יתן טשעק (צ"ק) עם סכום זה כדי שיזכה בנו לרפואה, אולם הרבי לא קיבל את דבריו, ושאלו האם בפעם הזאת גם 'יחזור' הטשעק כבפעם הקודמת (כי בעבר נתן טשעק לרבי, ופקידי הבאנק (בנק) לא נתנו מאומה בעדו, אחר שלא היה לו שם מעות כנגדו), אך החסיד התחייב והבטיח שבפעם הזאת יוכלו למשוך את מלא הסכום מחשבוננו, ובלבד שיפעל הרבי רפואה לבנו השרוי במצב של סכנה, מיד נטל ה'בית אברהם' תפוח שהיה על השלחן וזרקו על ראשו בחזקה, וצעק לעברו שיחזור לביתו, בכה החסיד ותמה 'איך אעלה אל ביתי כאשר בני מוטל על ערש דוי ומפרפר בין חיים למות', אולם הרבי ציוה עליו שוב לחזור לביתו, בלית ברירה ליוו אותו כמה מחבריו אל עבר ביתו, ויהי כאשר הגיע הביתה פתח את הדלת וראה את בנו מסתובב כאחד האדם, ויהי לנס ולפלא.

והנה הגם שנעשה לו נס בזכות הצדקה לעניי אר"י ובכוחו הגדול של הרה"ק, מיהו הזמן גרמא לכך היה - משתה היין, ואותה שעה מסוגלת לפעול רפואות וישועות למעלה מדרך הטבע, ואף להחזיר נשמות לפגרים מתים, ועל כן מי פתי יבטל ויבזבז רגע אחד מיום נשגב וגבוה כזה.

מעשה באחד מיקירי קרתא דירושלים שבמשך שנים רבות לא זכה להיפקד בבנים, והיה מזכיר את עצמו תמיד בפני רבו הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין ז"ע, אך לעולם בירכו הרבי בשפה רפה ולפעמים אף לא השיב לו כלל, והבין החסיד שמצבו דחוק ביותר, ואעפ"כ לא נפל ברוחו והמשיך לפקוד את בית רבו תמידין כסדרן ולהזכיר את עצמו שוב ושוב לדבר ישועה ורחמים. שנה אחת ביום הפורים נכנס לבית המדרש של חסידי קארלין, ומצא שם את בני החבורה יושבים מבוסמים בצוותא חדא כמצות היום, באותה שעה נגמר להם המשקה ובטוב לבם אמרו לו כולם כאחד, שאם יביא להם משקה 'מבטיחים' הם לו שלתקופת השנה יולד לו בן זכר, קיבל הלה את

באר הפרשה - פרשת זכור - פורים

ש'משקין ביו"ט, ותירצו, שחז"ל לימדונו שישקה את בהמתו מים קודם שחיטתה, כי המים שהיא תשתה לפני השחיטה יסייעו להפריד ולהפשיט את העור מן הבשר. והדברים נראים כפלא, וכי זו תכלית כוונת רבותינו הקדושים - לתת עצה טובה לקצבים שישקו את הבהמות קודם השחיטה כדי שיוכלו להפשיט את העור בקלות. אלא ודאי, רמז רמזו בכאן שע"י 'משתה' היין אפשר לאדם לפשוט בקל את חלק הבהמות והחומריות החופפת עליו, כי ע"י ביטול הדעת העצמי אפשר להתרומם טפח מעל הקרקע מתוך שמחה וחרונה.

לא יבושו ולא יכלמו - אף כשהוא 'לא ידע' לא יבייש את חברו

אמרו חז"ל 'מיחייב איניש לבסומי בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, אמנס, עם כל חשיבותו ומעלתו של ה'בסומי', רבות יש לזוהר שלא תצא תקלה מתחת ידו, כי מי שאינו נזהר בזה חלילה ובשכרותו פוגע ח"ו בהרצובות לשונו אפילו רק ב'נפש אחת מישראל'^{פח} וודאי עדיף לו שלא ישתה ויצא שוכרו בהפסדו^{פט}. כי לא אמרו אלא עד דלא ידע - שע"י השתיה תבטל דעת השותה, אבל זאת לא אמרו ולא התירו שיגרום בשתייתו שגם חברו יצא מדעתו

זכתב ב'מחזור ויטרי' (סמן תס"ה) וז"ל פורים שכל אדם מאריך בסעודתו - זמן השמים ימלאו שאילתו, והיינו שימלאו משאלותיו בעת סעודת פורים.

בשם הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע מתאמרא, שבמשתה היין יכול כל אדם לבוא לידי דרגת אדם הראשון קודם החטא, וזהו חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע, כלומר שיגיע למצב ולתיקון שהיה 'קודם הידיעה' שע"י עין הדעת, כי היין מבטל את דעתו ועצמותו של האדם, ועי"ז יש בידו להתעלות להיות כולו רוחני ולהסיח דעתו מחלק החומרי שבו, ולשפוך נפשו ולשוב בתשובה לפני הקב"ה. וכבר אמר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (ליקושים, מגילה ז:) כי 'בסומי' ר"ת סמר מפחדך בשרי זממשפטיך יראתי, וזה רמז שאפילו בעת שכרות צריך להיות לשם שמים, עכ"ל.

זכר רמזו כן בלשון המשנה (ביצה מ.) 'אין משקין ושוחטין את המדבריות' [הצאן הרועות במדבר, ואסור לשוחטן ביו"ט משום מוקצה], והקשו בגמרא 'למה לי למימר משקין ושוחטין, והרי עיקר החידוש הוא שהם מוכנים מבעוד יום ואין בהם משום מוקצה ולכן מותר לשוחטם ביו"ט, א"כ למאי נפק"מ בזה

דבריהם, חיפש ומצא כמה בקבוקי יי"ש והביאם לפניהם, והם שמחו על כך מאד והמשיכו בכך את הסעודה בהתרוממות.

אחר פורים נשתכח הדבר מלבם, וכאשר עברו כמה שבועות והישועה התמהמהה מלבוא שכח גם החסיד מאותה הבטחה, אולם כאשר פקד בפעם הבאה את בית רבו הרה"ק מקארלין והגיש לפניו את ה'קוויטל' (פיתקא בבקשת רחמים) בו ביקש שוב כדרכו לזכות לבנים, הביט הרבי והסתכל היטב ב'קוויטל' ואמר לו 'הרי כבר נושעת', ושאלו אצל מי היית ומי פעל עבורך ישועה רבתי זאת, נענה החסיד ואמר שלא מיניה ולא מקצתיה, כי לא היה אצל איזה צדיק בתקופה האחרונה... עד שנזכר מ'הבטחת' החסידים בפורים, וסיפר לפני הרבי דברים כהווייתן, שהחסידים אמרו לו להביא משקה ובשכר זה יזכה לשנה הבאה לחבוק בן, ויהי כשמוע כן הרה"ק מקארלין אורו פניו, ואמר 'אויב אזוי איז פשוט (אם כן פשיטא שנושעת), מיר האבן געקוקט האבען מיר גיזעהן אז ס'נישט שייך (הסתכלנו וראינו שלא שייך לפעול עבורך ישועה בדרך הטבע, אמנם כאשר) יודען זיצען צוזאמען, און זיי וויסען פון גארנישט קענען זיי אלץ בוקע זיין, ביז צום כסא הכבוד', (כאשר יהודים יושבים בצוותא חדא באהבה ואחוה ושלוה ורעות יש בכוחם לבקוע כל המחיצות ולהגיע עד לכסא הכבוד), וממילא אין שום חידוש איך פעלו דבר ישועה ורחמים רבים.

פח. בהיות הגה"צ רבי שלום שבדרון בעי"ת לאנדאן שאל את שומעי לקחו - האם ראיתם פעם איך ש'עמלק' בעצמו קורא פרשת זכור... אנכי ראיתי..., וכה היה מעשה, פעם אחת קרא בתורה בשבת זכור נער בן י"ג שנים, וכאשר סיים את קריאת הפרשה וכבר עמד לקרוא למפטיר קריאת פרשת זכור, ניגש אליו איש 'מכובד' ואמר לו, בחור יקר, עדיין אין לך חתימת זקן, רד מהבימה, ותן למבוגר יותר לקרוא פרשת זכור, וזהו ממש 'עמלק' הקורא פרשת זכור אחרי שבייש וציער בן ישראל ככה.

פט. וכך אמרו כי מצד אחד 'שכור' ר"ת ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע, כי על ידי המשתה יכול להתעלות בתוקף השמחה עד שיבוא להודות להקב"ה, וליבו ובשרו ירננו לקל חי וכל עצמותיו תאמרנה ה' מי כמוך, ולא ידך

לה, ע"כ אסרה התורה אלמנה לכה"ג, וממילא לא תעלה על ליבו מחשבת פיגול זו, שהרי לא תועיל לו מאומה (משא"כ על בהן הדיוט לא הוצרכו לאוסרה, כי הוא אינו יודע את השם המפורש, כדאיתא בירושלמי יומא פ"ג ה"ו, שהשומעים את השם מפי הכהן גדול היו שוכחים אותו בדרך נס, ואין בידם לגרום למיתת הבעל).

המתבונן בדבריו יחדר חרדה גדולה - כי במי המדובר - בכהן גדול המשרת לפני ולפנים, ומתי המדובר - ביום הכיפורים שהוא יום גדול נורא ואיום, ובאותה שעה שהכהן מוציא מפיו את השם המפורש, היתכן לחשוב שבאותם רגעים נעלים יפול כ"כ לדיוטא התחתונה - לחשוב מחשבות און באשה עד כדי רציחה שיבוא להרוג את בעלה... אין זאת אלא מפני שככל שהאדם גדול יותר כך יש לו יצה"ר לעבור על עבירות חמורות יותר, כמו שאמרו (סוכה נב). 'כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו', והכי נמי כמה שהזמן גדול יותר כך מתגבר היצה"ר ומנסה להפיל את האדם לשאול תחתית³², לכן ביום הפורים שהוא גבוה מעל גבוה יש ליהרר ביותר שלא לבוא לידי מכשול חלילה, ויצא שכרו בהפסדו.

מחמתו, על ידי אונאת דברים והלבנת פנים הפוגעים באדם עד עמקי נשמתו³³.

והיינו דקאמר הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, שהר"ת של ע"ד ד'לא ידע' הוא 'ידע', כי צריך ידיעה גדולה איך לקיים מאמר זה.

נוראות כתב החיד"א (פני הוד פרשת אמור, וכבר איתא בן בראשונים - ספר מושב זקנים לבעלי התוס') בשם רבי יהודה החסיד לבאר הטעם שאסרה תורה אלמנה לכהן גדול, דאיתא בגמ' (קידושין עא). אמר רבי יהודה אמר רב שם בן ארבעים ושתים אותיות אין מוסרין אותו אלא למי שצנוע ועניו ועומד בחצי ימיו ואינו כועס ואינו משתכר ואינו מעמיד על מדותיו, והטעם, כי בכח 'שם' זה ניתן לשדד כל מערכות הטבע ולעשות בו כרצונו, וחששו חכמים שמא ידע בו מי שאינו הגון ויעשה בו כאוות ליבו. והנה הכהן הגדול היה מזכיר שם המפורש ביום הכיפורים כמו ששינינו (יומא סו). 'שהיו שומעים שם המפורש שהוא יוצא מפי כה"ג', ואיכא למיחש שמא יתן עינו באשת חברו וכשיוציא את השם מפיו יהרהר בליבו להמית את בעלה כדי שיוכל להינשא

'שתוי' ר"ת שמור תם וראה ישר (תהלים לו לז), כי צריך שמירה יתירה שתהא השכרות לשם שמים, ושאכן יהיו שפתותיו כמרחבי רקיע ברוח שיר ושבח ולא להיפך ח"ו.

צ. ואדרבה אף אם פגעו בו אחרים יעביר על מידותיו, וישים אל ליבו מה שאמרו בגמרא (מגילה יב): כי מרדכי הצדיק (בן יאיר בן 'שמעי') נולד רק בזכות שדוד המלך העביר על מידותיו ונמנע מלהרוג את 'שמעי בן גרא' שקילל אותו, מתוך האמונה 'כי ה' אמר לו קלל' (שמואל ב, טז י), והרי שרק בזכות העברה על המידות והאמונה בה' נולד מרדכי ונצמחה הישועה.

וכך אומרים בשם בעלי המוסר, שהנה בגמ' (מגילה יב): דרשו מה שנאמר (אסתר ב א) 'זכר את ושת' ואת עשר עשתה ואת אשר נגזר עליה', שנגזר עליה הגזירה שתצא להריגה מאחר שהיתה משעבדת בבנות ישראל שיעשו מלאכה בשבת, ומעתה צריך להתבונן שאילו הייתה מתרצית ומסכימה לבוא לא היה המלך כועס עליה אלא אדרבה להיפך.. ואם כן כיצד היתה נענשת על מה שעשתה, אלא חידוש נפלא, אילו הייתה מתרצית לבוא כבקשת המלך, והייתה מתבזית, הרי אותם בזיונות היו מכפרים לה על חטאיה, עד ששוב לא היה מקום לעונש כלל.

כה אמר הרה"ק רבי שאול ידידיה ממאדזיץ זי"ע בשם הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע לרמז בכתוב (אסתר א יח) 'וכדי בזיון וקצף', וז"ל, הבזיון יהי די כדי לכפר על הקצף (ישא ברכה ח"ה עמו' כט).

סיפר לי אברך שעברו עליו תשע שנים מנישואיו ולא זכה לפרי בטן, ולפרנסתו עובד הוא ב'מטבח' של אחת הישיבות המפורסמות להכין אוכל לבחורים, באחד הימים שוחח האברך עם אחד מתלמידי הישיבה, והלה לא הבין מה שאומרים לו וחשב שהתכוון לפגוע בו, מיד פתח פיו ושפך קיתונות של גידופין על האברך לעיני כל הבחורים, ופעלו הבזיונות את הישועה המצופה וכעבור תשע חדשים נולדה לו בתו.

צא. וכך אמר הגאון רבי יחזקאל לעווינשטיין זצ"ל, שדברי חז"ל אלו לא קאי רק על האיש הגדול מחבירו שיצרו גדול הימנו, אלא גם על השעה והזמן, כי בזמנים גבוהים מתאמץ היצה"ר בכל כוחו לבלבל את האדם ולהביאו לידי טעות.

באר הפרשה - פרשת זכור - פורים

אשר עשה ה' לאבותינו ומשבחים לשמו הגדול, כמוהם יהיו צאצאי מעיו וכל אשר חפץ ה' בידו יצליח^{צג}.

ובך מפורש ב'כל בו' (סוף הל' פורים) 'חייב איניש לבסומי בפוריא^{צד}, אבל לא שישתכר דהשכרות איסור גמור הוא, ואין לך עבירה גדולה מזו, שהוא גורם לג'ע' וש"ד וכמה עבירות זולתם, אך שישתה יותר מלימודו מעט כדי שירבה לשמוח ולשמח האביונים וינחם אותם, וידבר אל לבם, וזוהי השמחה השלימה'.

עוד סמך לכה, מדברי הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל מבראד (יד אפרים) על השו"ע תרצ"ה בדברי הט"ו סק"א) בענין 'עד דלא ידע', ובתו"ד מבאר שיעור שתיה בפורים, וז"ל. 'ולי הצעיר נתפרש בחזיון לילה, שהכוונה הוא, שעיקר החיוב של המשתה הוא שיהיה שרוי בשמחה, כדכתיב (תהלים קד טו) 'ויין ישמח לבב אנוש', ומחמת שיהיה שרוי בשמחה יהיה חדות ה' מעווו, ויתן תודות והלל לה' על הנס מתוך הרחבת הלב וכו', לכן

ופשיטא דבכהאי גוונא, עדיף טפי לסמוך על גדולי הפוסקים (יד אפרים הובא לקמן) דמה שאמרו 'עד דלא ידע' היינו עד ולא עד בכלל, וכן נקטו הרבה אחרונים (עי' באו"ח סימן תרצ"ה ובנו"כ שם) שהחיוב הוא לשותות יותר מלימודו ותו לא, ולכן הרוצה להדר על עצמו ולהשתכר - איסור לו לעשות כן אלא אם הוא יודע בבירור שלא יפגע ולא יצער את חבירו, אבל אם יש לו ספק ספיקא שמא לא יוכל להיזהר בכך אזי ברור שעדיף טפי שימנע בשב ואל תעשה מלהשתכר^{צב}.

בזכות זהירות זו יתברך ברוב הברכות כמו שהאריך ב'מטה משה' (תתרי"ב) עד כמה חיוב גדול הוא להיזהר ולהישמר שלא תביא לו השתיה מצב של שכרות וזלזול ב'הלכות התורה' כנטילת ידים, ברכהמ"ז ותפילה, ומסיים שם - 'וכל היוצא בעקבי הרועים לעשות את כל המעשים האלה ע"פ דרכם (דהיינו בזהירות שלא לבוא לידי מכשול ע"י השתיה), ושמחים בזכרם את כל הנסים

צב. הנני מאריך בכל זה, כי עיני ראו ולא זר, כאשר השתתפתי בשמחת שבע ברכות לחתן ביום הפורים, ובאמצע המשתה קם אחד מחבריו של החתן כטוב לבו ביין והזכיר לו 'מעשיו הראשונים' בפני קהל ועדה, ועתה מצא מקום לגבות את חובו, והגם שכלפי חוץ הראה החתן פנים שוחקות, אך ביודעי קאמינא שאחר הסעודה הסתגר החתן בחדר לפניו מחדר, ובכה בדמעות שליש מחמת הדברים הקשים כגידין שפצעו את רגשותיו כמדקרות חרב. ועתה נחזי אנו, וכי לזאת התכוונו חז"ל במצות 'עד דלא ידע', והלא לא יתכן שמצוה תביא את האדם לידי עבירה שחמורה כשפיכות דמים, על כן במקום דאיכא למיחש להכי פשיטא שלא ישתה יין כלל, ושב ואל תעשה עדיף. צג. יש שרמזו ענין זה במה שנהגו לומר איש לרעהו שלש פעמים 'שלום עליכם' בקידוש לבנה (עיין רמ"א או"ח תכ"ו ס"ב, ובנו"כ שם), כי כבר הפליגו חז"ל (סנהדרין מב.) ואמרו 'כל המברך על החודש בזמנו, כאילו מקבל פני שכינה', אמנם באותה שעה מזכירים לאדם, אכן זכית לאור גדול - הקבלת פני השכינה, אבל מעתה 'אל תעוף בשמים' ותשכח שיש עוד כמה אנשים החיים עמך בעולם הזה, אלא זכור נא את רעך, לנהוג בו בכבוד, לדרוש ולשאול בשלום חבריך שלש פעמים בסבר פנים יפות, להטיב לו כפי שידך משגת.

וכך פירשו נמי את לשון הברייתא (ברכות ט:): בזמן קריאת שמע של שחרית 'אחרים אומרים, משיראה את חבירו רחוק ארבע אמות ויכירנו', והרמז בזה, ד'קריאת שמע' הרי היא קבלת עול תרה ומצוות, ואף בשעה שאדם מקבל על עצמו עול תורה ועול מצוות עליו לראות את חבירו, ושלא ישכח מחבריו וידידיו, ואוי לו למי שקיום המצוות גורם לו לזלזל בדברים שבין אדם לחבירו, דבכהאי גוונא יצא שכרו בהפסדו.

יש שביארו מה דאיתא בגמ' (שבת פט.) אמר רבי יהושע בן לוי, בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שהיה קושר כתרים לאותיות, אמר לו (הקב"ה), משה אין שלום בעירך [פירש רש"י, אין דרך ליתן שלום במקומך], אמר לפניו כלום יש עבד שנותן שלום לרבו, אמר לו היה לך לעזרני וכו', שרמז גדול יש כאן, שגם מי ש'נמצא במרום' בעבודתו הנשגבה אף הוא צריך 'לתת שלום לאחרים' ולדאוג לבריות הנמצאות ב'זה העולם'... וזהו שאמר לו הקב"ה למשה 'אין שלום בעירך', כלומר שאף שהינך במרום ובשמים ממעל אך עדיין עליך להחזיק 'במנהג העולם' שצריך להאיר פנים איש לרעהו ולעזור ולסייע להם בכל צרכיהם.

צד. צדיקים אמרו, שעל כן דייקו חז"ל בלשונם ואמרו 'מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', ולא אמרו 'לבסומי ביין', כי חובת האדם לשמוח עם יום הפורים עצמו, ולא יהא היין אלא כאמצעי לסלק את העצבות והדאגות המסובבים אותו כל ימות השנה, ותהיה השמחה בעיצומו של יום.

דליביה שלא יבא לידי עון רציחה בהלבנת פנים, כי לא יתכן שמצוה שבין אדם למקום תסתור את החלק שבין אדם לחבירו, ולכן כתיב בלוחות הברית (דברים ט, יא) 'שני לַחַת האבנים לַחַת הברית', ואמר רבי חנינא (תנחומא עקב י) 'לַחַת כתיב [חסר], שלא היו גדולים זה מזה, אלא שניהם שוין, והרמוז ששניהם צריכים להיות שוים אצל האדם, הלוח הראשון שבו המצוות שבין אדם למקום והלוח השני שהמצוות שבו הן בין אדם לחבירו, ואי אפשר לקיים רק חלק אחד מהם, דתרווייהו תלויין אהדדי.

ולמזהיר ולנזהר שלומים תן כמי נהר, ומתן שכרה בצדו בעוה"ז, כמו ששנינו (פאה פ"א משנה א) 'אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא', וחדא מינייהו 'גמילות חסדים', ופירש שם הרא"ש כי הקב"ה חפץ יותר במצוות שיעשה בהם גם רצון הבריות, ממצוות שבין אדם לקונו.

ויהי רצון, שנזכה לקבל מאת הבורא יתב"ש משלוח מנות ומתנות^{צ"ה}, שפע רב וכל מיני ישועות^{צ"ו}, ובקרוב בימינו נזכה לגאולה השלימה, ובקרוב נראה 'מגילת הגלות' הארוכה כיצד הכל היה לטובה ולברכה, בדברי הרה"ק מקאצק זי"ע שמכל הצרות של כלל ישראל נכתבה מגילה, כגון מגילת אסתר בימי אחשוורוש ומגילת אנטיוכוס בימי היוונים, והתברר לבסוף שהכל היה לטובה, ומי יתן וכבר נזכה לראות את ה'מגילה' מן הגלות המר הזה, ונראה עין בעין דכל מה דעבר רחמנא היה לטובה....

אין לו להשתכר יותר מדאי שיתבלבל דעתו ולא יכיר בתוקף הנס כלל, וזהו שאמרו 'חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע - הק' 'עד' הוא 'ולא עד בכלל', ורצ"ל שגדר חיוב השתיה בזה לבסומי עד גבול דלא ידע, שמן הגבול הזה והלאה הוא ביטול כוונת חכמים לבסומי - כדי שיתן הלל והודאה, דכיוון שתתבלבל דעתו כל כך פשיטא שאין בו דעת ותבונה לשבח ולפאר על תוקף הנס, ואתבונן אליו בבוקר וראיתי כי נכון הוא'.

וזוה מפרש מדוע אחר מימרא זו של 'חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע' הסמיכו בגמרא את העובדא 'קם רבה ושחטיה לרבי זירא', והלא זה מעשה לסתור, דמהא משמע שאינו ראוי להשתכר, שהרי נגרם מזה מבשול גדול כל כך, אך להאמור כוונת הגמרא לומר שיש גבול בשתיה ואסור להשתכר יותר מדאי, דפוק חזי מה עלה להם, [ונעתיק לשונו, כי אלמלא יצאו הדברים מפי גדול בתורה כמו ה'בית אפרים' לא היה אפשר לומר כן] 'ולפי שלא נשמרו מלעבור הגבול בא הדבר לידי סכנה, לכך יש לזהר שלא לבסומי רק עד הגבול הזה דלא ידע, ולא יעבור'.

ומבאן שענין השתיה בפורים היא לרומם את הלב מן הגשמיות והחומריות, ועי"ז יוכל בשר ודם להודות על הניסים ועל הנפלאות מתוך חרדה ושמחה, אבל המשתכר כשכרותו של לוח הרי הוא משבש את דעתו ואינו יכול להודות כלל, ולא עוד אלא שהוא עלול לבוא לידי איסורים חמורים, דהרבה שכרות עושה, וישקול מעשיו במאזני פלם ויזהר כל אחד כפום שיעורא

צה. כה אמר הרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זי"ע (בי"ז אדר, יומא דהילולא של אביו הרה"ק הפחד יצחק מבאיאן זי"ע) הנה בני ישראל קיימו בפורים העעל"ט מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים, וב'ירושלמי' (ר"ה פ"א ה"ג) איתא שהקב"ה מקיים כל התורה כולה, וא"כ, אף מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים מקיים הקב"ה, והרי זה פשיטא שאם בני ישראל ראויים שישפיעו עליהם כל טוב אין זה נחשב כ'מתנות', ומתי נחשב להם כ'מתנה' - כשאינם ראויים... אז יתן להם הקב"ה בתורת 'מתנות לאביונים' בני חיי ומזוני, עכל"ק.

צו. שמעתי פרפרת נאה מצדיק אחד, הנה כתיב (תהלים קיח יז) 'א-ל הוי"ה ויאר לנו', כידוע שאלו שני ה'שמות' מורים על מידת הרחמים, המביאים אורה ושמחה. עתה דוק ותשכח כי שתי התבות 'שושן הבירה' עולים יחדיו למספר תתע"ח (878), ושתי השמות 'א-ל הוי"ה' עולים בגמטריא נ"ז (57).

והנה, אם תסיר ותחסר מ'שושן הבירה' (878) את מספר 'א-ל הוי"ה' (57) - שכביכול השי"ת הסתיר מלכותו ולא נגלית בשושן יעלה בידך מספר תתכ"א (821) כמנין 'אחשוורוש' - ואז והעיר שושן נבוכה... לאיך, אם תוסיף ל'שושן הבירה' (878) את מס' 'א-ל הוי"ה' (57) - כלומר, שחסדי ורחמי ה' הם באתגליא אז עולה המספר לתתקל"ה (935) כמספר - 'מרדכי אסתר'. ואז 'והעיר שושן צהלה ושמחה - וליהודים היתה אורה...'

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: ימי הפורים

בס"ד | גיליון מס' 271

פרשת תצוה (זכור)

כיצד עגלת קניות השיבה לחיים חולה מסוכן?

מה שאלתך - וינתן לך!... (מגילת אסתר)

אפוא רק כדי לשמוח בעצמנו, אלא כדי ליצור שמחה פורצת גבולות, שתייע לנו להתחבר למסר ולשליחות של לשמח את הזולת, את העני והאיבון!

וכאן מוסיף בעל ה'סמיכת חכמים' ומגלה סוד כמוס: והיה כי ישאל יהודי, מנין לי מספיק כסף לסייע לכל יהודי דל ומך? הרי לדאבון הלב - כאלה מצויים למאות ולאלפים, יהודים רבים כל כך מצפים לעזרה, מנין לנו היכולת לסייע לכולם? מהיכן נשיג די ממון כדי שאכן כולם ישמחו כהוגן?!

כאן ניצבת לצידנו הבטחה שמיימת, שכותרתה 'קיימו וקיבלו - קיימו למעלה מה שקיבלו למטה'. יהודי שמקבל על עצמו לתמוך, לתת, לתרום ולהעניק ברוחב לב

לאחיו ביום הפורים, מסייעים לו משמים לעמוד בקבלתו, נותנים לו די כסף ויכולת לעמוד בה בגבורה, לסייע באמת לכל מבקש עזרה. אם יהודי נערך ליום הפורים בהחלטה שהוא ישמח את זולתו, שהוא יתמוך בעניים, שהוא יסייע לנזקקים - בורא עולם ניצב לימינו, ונותן לו די כסף כדי להצליח לעמוד במשימה שקיבל על עצמו!

מתברר, כי שמחת פורים - מטרתה ותכליתה לשמח את העני והדל, לתמוך באביון ובנזקק, להעניק מתנות לאביונים לרוב. וככל שנרצה לקיים את השמחה הזאת כדת, ככל שנקבל על עצמנו שנשמח באמת, ככל שנשאף להעניק לכל נזקק מתת יד נדיבה - כך נזכה שבורא עולם ישלח לנו את האמצעים לכך, יעניק לנו די ממון כדי לעמוד במשימה הזו, יזמן לנו כסף לחלק לכל פושט יד.

וככל שנזכה, נקבל על עצמנו להדר במתנות לאביונים עם כל הלב, ניקח על עצמנו לפעול למען העניים הסובבים אותנו בכל העוצמה, נפעל כדי לתת לכל פושט יד ברוח נדיבה, כך נזכה שבורא עולם אף הוא יקיים בנו את ההלכה 'כל הפושט יד נותנים לו', ימלא את כל בקשותינו ביום הזה במידה טובה ישעה ורחמים, ויעניק לנו שפע וברכה מאוצרו!

קניית חיים בסופרמרקט...

היה זה לפני כשנה, בחודש אדר תשע"ט. יהודי די צעיר, אב למשפחה בת חמישה ילדים קטנים, הובהל לבית החולים עקב מצוקה לבבית פתאומית. כשהגיע, הוכנס לסידרת בדיקות מקיפות, שבכל אחת ואחת מהן - הפכו הרופאים ליותר רציניים ויותר חמור סבר ביחס למצבו הרפואי, שנראה כמסוכן למדי...

בלית ברירה, הוכנס היהודי לחדר ניתוח, לניתוח לב מורכב ומסובך, שנערך בהרדמה מלאה כמובן, לאורך שעות ארוכות. הרופאים קבעו כי לאחר הניתוח הוא אמור להתעורר תוך 48 שעות לכל היותר, אולם ככל שחלף הזמן ניכרו אותו דאגה על פניהם. סמי ההרדמה כבר איבדו את השפעתם מזמן, אולם החולה מסרב להתעורר...

האווירה הפורימית כבר שוררת בחוצותינו, מרקידה את נימי הנשמה היהודית. השילוב של נעימות הפורים והתחפושות הססגוניות, הלחץ בשווקים והכנת הסעודות, כל אלה מכניסים את כולנו לתחושה שאכן כן, שוב אנו ניצבים בפני היום השמח בשנה, יום הפורים, ואנו מתרגשים לקראתו ונערכים לבואו בעליצות, בשמחה, בהתרוממות הרוח ובחיוך רחב...

לוחות המודעות מבשרים לנו על שוקי משלוחי מנות מפוארים ומסוגננים, הזדמנויות למכביר לקיום מצוות מתנות לאביונים, זמני קריאת המגילה בכל אתר ואתר, וכמובן - שפע של מוצרים ותבשילים מהודרים לשולחן הפורים. אהרן הכהן צועד לצד מרדכי היהודי בחוצות העיר, מאחוריהם אסתר המלכה וגם סבתא קשישה במיוחד, בת שבע בלבד. כל אלה מניעים את הדריכות, מעבירים את ההכנות לישורת האחרונה, מרטיטים את הלב בשמחה.

אולם החפץ להתבונן אל עומק מהותו של היום, יתקשה להבין. הרי את הנס הפורימי הנפלא יצר בורא עולם בכבודו ובעצמו, והוא שהעניק לנו את מצוות היום: קריאת המגילה, משלוח מנות, מתנות לאביונים ומשחה ושמחה. כלומר, ה' יתברך הוא שיצר את הנס, והוא זה שגם קבע את המתכונת כיצד נודה עליו, איך נציין אותו, ומה נעשה בגינו מדי שנה בשנה.

וכאן עולה שאלה נוקבת: מדוע אפוא באמת ניתנו לנו המצוות הללו? וכי חפץ הבורא שנמלא את כרטינו בבשר ויין כדי לציין את ניסיו ונפלאותיו? וכי כל מה שהוא מבקש מאיתנו, הוא שנודה לו במאריז בונבניירה, דגי סלמון מעוטרים, אווזים מפוטמים ובקבוקי יין לרוב? מדוע נצטוונו בכל המצוות הללו, רק כדי לציין נס פלאי ומופתי - שבורא עולם נתן לנו אותו? וכי הוא צריך שאנו נעסוק בהנאות גשמיות חומריות לכאורה, כדי לציין את התודה אליו על רוב ניסיו?!

את השאלה הזו שואל בעל ה'סמיכת חכמים' זצ"ל, והוא משיב בגילוי שכדאי לדעת בהתקרב יום הפורים:

בפורים, זכה העם היהודי לנס מופתי, שמעורר שמחה בכל לב. את היום הזה שכל כולו שמחה, כור השמחה השנתי שלנו, רצה אבינו שבשמים להקדיש לעניים

ונזקקים, לאביונים הנושאים עיניהם לעזרה. הוא רוצה שניקח את עוצמות השמחה הפורצות ביום הזה, ונשתמש בהן כדי לשמח את הזולת, לתמוך בעניים ונזקקים, להעניק חיים טובים יותר לאביונים הנושאים עיניים מייחלות, להפיץ את השמחה שלנו בין המצפים לקצת שמחה, שתקל עליהם במשא החיים!

לפיכך, יוצר הנס ומחוללו מבקש מכולנו להציף את השמחה בחוצות העיר, לערוך סעודות ענק ומשלוחי מנות ססגוניים, ליצור אוירת שמחה בכל קרן רחוב ובכל פינה - כדי שניקח את רגש השמחה, ונתפעל אותו כדי לשמח אחרים, כדי להעניק לנזקקים, כדי לתמוך ברוחב לב בכל אביון ומבקש נדבה. שמחת הפורים לא נועדה

הבטחה שכדאי לתפוס!

בין בקבוקי היין למגשי משלוחי המנות, מסתתרים להם אוצרות יקרי ערך, סגולות יקרות ונדירות שכדאי להכיר, כדי לנצל את היום הזה היטב. מה דעתכם למשל על שיעור הדף היומי בעיצומה של סעודת ליל פורים? או אולי, השכמה מוקדמת בבוקרו של יום הפורים, כדי להספיק ללמוד משהו לפני התפילה?

זה נשמע מורכב, אבל מאוד משתלם... הנה גילוי מאוצרו של בעל ה'חתם סופר' ז"ע, הובא ב'ספרא דמלכא' - ספרו הנפלא של ידידי הרה"ג רבי שמואל צבי גנץ שליט"א: העוסק בתורה בין קריאת המגילה בלילה לקריאת המגילה ביום, מובטח לו שהוא בן עולם הבא! מובטח לו!

את ההבטחה הפלאית הזו, שסוללת לנו דרך לעולם הבא, קיבל בעל ה'חתם סופר' מרבו, ותלמידיו מעידים שהטעם חתום וכמוס, ואין איש יודע את הסיבה לכך. מה שאנו כן יודעים, הוא שזו סגולה עצומה: ללמוד תורה בין מגילת הלילה למגילת היום, להבטיח את העולם הבא! שלנו ולזכות את יום הפורים בהילת הוד תורנית נפלאה!

הבה נאמץ את הסגולה הכבירה הזו, כי כולנו יכולים למצוא עבורה כמה דקות. להקדיש זמן ללימוד התורה, בסעודת הלילה, לפני או לאחריה, בהשכמת בוקר מוקדמת או כמה דקות לפני התפילה. ובלבד שנהיה מהזוכים לעסק בתורה בפורים, ונזכה להבטחה המופלאה: מובטח לו שהוא בן העולם הבא!

חולפות עוד כמה שעות, ועוד כמה שעות מתוחות מאוד. הרופאים נכנסים ויוצאים, תמהים ונבוכים. החולה היה אמור להתעורר מזה זמן, אולם נראה כי נרדם הירדמות ארוכה, ארוכה מדי, מי יודע אם לא נצחית... הרופאים ניסו להפעיל טיפולים וזריקות המסייעים במצבים כאלה, אולם החולה מסרב להגיב - שוכב הוא בעיניים עצומות, וישן חזק, חזק מד...

בחוץ, עומדת רעייתו, עיניה לחות מדמעות, כוססת ציפורניים במתח, ממלמלת פרקי תהלים מתוך אימה ופחד. כשהרופאים מתחילים לדבר איתה על האפשרות ההולכת והופכת לסבירה שבעלה נכנס לתרדמת ויש להעבירו למוסד מתאים - היא לא מצליחה להבין מה הם אומרים, היקום כולו כמו מתערפל מול עיניה. היא רואה בעיני רוחה את חמשת האוטוטים הצעירים שבבית - שפשוט וברור שאינם יכולים להישאר ללא אב תומך, ועיניה מתמלאות דמעות...

אחד מגיסיו של החולה התנדב לסייע, ושלח את שם החולה לאחד מגדולי ישראל שליט"א, לבקש עצה וברכה. התשובה שקיבל היתה לא פחות ממדהימה: לברר אם יש משהו מהמשפחה שרעב ללחם, משהו שקיים אצלו מחסור במזון בסיסי. לחפש ולאתר אדם כזה, ולמהר לצרכניה הקרובה, למלא את הבית הנזקק בכל טוב. להעמיס את המקרר והארונות, המזווה והשולחן בלחם לשובע ומוצרי מזון בשפע רב, להשביע רעבים פשוטו כמשמעו!

הגיס לא חשב פעמיים, והחל מהרהר מי יכול להיות מועמד מתאים, שבביתו שורר רעב כזה. בעודו מהרהר, התקשר אליו אחד מהאחיינים לדרוש בשלום הדוד שבבית החולים, אולם הגיס היה כה טרוד - עד שלא הצליח להשיב תשובה סדורה, ותחת זאת חקר ודרש: 'אמור לי, האם משהו במשפחה רעב ממש? האם במשפחה המורחבת יש בית שחסר בו מזון בסיסי? האם משהו מהאחיינים או מבני הדודים, נמצא במצב כה דל, עד שילדיו הולכים לישון בלי ארוחת ערב מסודרת?'

להפתעתו, על אתר נשבר האחייין ופרץ בבכי, וסיפר כי זה המצב בביתו - ללא כחל ושרק. אמש הלכו ילדיו לישון בלי ארוחת ערב, והבוקר יצאו למוסדות הלימוד ללא לחם בתנין! האחייין לא הבין מה פשר הדרישה והחקירה בנושא, אולם כשהגיס כה היטיב לתאר את המצב - נשבר הלה והודה שזהו אכן המצב, ילדיו רעבים ללחם!

'תודה, תודה, תודה!' - זעק הגיס לתוך השופרת, 'אני מטפל בזה עכשיו!', ובאותו רגע - שכח שהיה אמור לעדכן על מצב החולה. בכל כוחו אץ רץ לסופרמרקט הקרוב, מילא שתי עגלות עמוסות לעיפה בכל טוב, לחמים שונים, מוצרי חלב, ממרחים, פירות וירקות, קופסאות שימורים, מוצרי מזון קפואים והוסיף גם ממתקים, שילם אלפי שקלים בקופה, והוביל את כל הכבודה הזו אל הבית הרעב של האחייין, להשביע נפש עוללים רעבים ללחם!

משם, שב הגיס לבית החולים, מתוך דאגה ומתח לגורלו של החולה. שוב הוא ניצב מחוץ לדורו, ממלמל פרקי תהלים ומצפה לנס, שהרופאים כבר לא האמינו שיקרה. אבל הוא קרה - - -

לא חלפו כמה שעות, והלא יאומן התחולל. לפתע פתאום התעורר החולה, פקח את עיניו משינה עמוקה, עמוקה מדי, והתיישב על המיטה! הרופאים כולם אצו רצו אליו, הדבר הפך לשיחת היום במחלקה: הנה כי כן, חולה שנראה כי הורדם הרדמה מלאה אשר ממנה כבר לא יקום, לפתע פתאום שב לחיים!

כעבור כמה ימים, השתחרר החולה מבית החולים, מהלך על שתי רגליו, מודה לקדוש ברוך הוא על הנס הפלאי ולצוות המסור על המאמצים המרובים, כשהוא לא שוכח להודות לגיס היקר - שנקט יוזמה, הסתער על שערי שמים, מצא את הסדק שיש שם למסייעים לרעבים, פתח אותו בעוצמה - והרעיף עליו ישועת רפואה ניסית ועוצמתית, העניק לו חיים במתנה!

אחד מבני המשפחה שסיפר לנו את הסיפור, הוסיף ואמר כי כעבור תקופה ערכה המשפחה שמחת בר מצוה לבנו הגדול של החולה, בה השתתף גם הפרופסור שניתח אותו. בעיצומה של השמחה, הפרופסור הנרגש לא הצליח לעצור את דמעותיו, ונשא דברים קצרים שהרטיטו את כל המשתתפים.

בדבריו, אמר הפרופסור באוזני האורחים: 'האמת היא, שאני לא האמנתי שהוא עוד ישוב לחיות. כשנתחתי אותו מצבו היה מורכב, כשלא התעורר מהרדמה - הבנתי שהוא אולי יחיה, אבל לבטח לא יהלך על שתי רגליו. והנה, עיני הרואות כי הוא חי, שמח, מאושר, מהלך ומדבר. מי היה מאמין! זורע צדקות- מצמיח ישועות, בורא רפואות!' - סיכם הפרופסור את הנס שהיה עד לו.

סיפור מרגש זה, שכאמור - שמענו אותו מאחד מבני המשפחה, אין כמוהו כדי לחדד עד כמה 'צדקה תציל ממוות' זו לא אמירה בעלמא או סטטיסטיקה שמקורה לא ידוע. זו הבטחה של ממש, ברכת שמים בפועל. הנה כי כן, יהודי שסיכויי לחיית אפסו ממש, והוא מסתובב, מהלך, חי ובריא, מאושר ומודה. וכל נוכחותו כמו צועקת ומכריזה בקול: 'צדקה למשפחה אחת - מצילה חיים! אני חי בזכות הצדקה, זכיתי בחיים חדשים בזכות הנתינה!'

ימי הפורים שאנו בפתחם, מספקים לנו אינספור הזדמנויות פז לעשות צדקה, להרבות צדקה, לתת צדקה מכל הלב. אם בכל ימות השנה הצדקה היא סגולה כה גדולה, על אחת כמה וכמה ביום כה גדול, יום בו שערי שמים פתוחים ומושפע שפע לכל השנה, כי זה היום בו כל הפושט יד ומבקש - נותנים לו משמים, מעניקים לו ישועות בשפע רב. הבה ננצל את הימים האלה להרבות בצדקה, לשמח את הזולת, לפעול למען יהודי אחר - וכך נזכה שגם משמים יתנו לו בשפע וברוחב לב, בלי לבדוק אם אנו זכאים אם לאו. פשוט יתנו לנו בשפע, כפי שעשינו אנחנו!

תאונה כמעט קטלנית...

הסיפור המפעים הבא, פורסם בשעתו - לפני כמה חודשים - והפך לשיחת היום, אלא שיש לו רובד פחות ידוע - אותו שמעתי מידידי הרב ברוך יונגרייז שליט"א, ועליו נספר עכשיו:

על פניו, מדובר בעוד יום שגרתו, בחוצות שכונת בארא פארק שבברוקלין - ארצות הברית. ילד בן 10, בן למשפחת וואקס, חצה את הכביש כמעשה שגרה, ולפתע הגיח רכב במהירות גבוהה, העיף אותו לגובה כמה מטרים, והוא שב ונפל על הכביש כשפניו לעבר האספלט השחור. את דממת המוות שהשתררה כשהתעופף לאוויר, קטע קול בלימה חדה של הרכב, ומיד אחריו - בום קולני, בעת נפילת הילד על הכביש...

הנהג, מבוהל כולו, יצא מהרכב חיוור כסיד, מקווה שלא מדובר בתאונה קטלנית, אלא למצער - בפציעה קשה, אולי אנושה. הוא זינק לכיוון הילד המוטל על הכביש, אבל עוד קודם שהגיע אליו - הופתע לראות את הילד קם מהכביש בכוחות עצמו, וצועד מעדנות לעבר המדרכה...

הילד פשט נייער את שולי בגדיו מהאבק שדבק בהם, והתחיל ללכת - כאילו לא קרה דבר! הנהג המבוהל לא ידע את נפשו, חשש לחייו של הילד, וביקש ממנו להמתין, לשבת, לנוח. אולם הילד טען כי הוא מרגיש מצוין, והוא רוצה ללכת הביתה, הביתה!

עוברי אורח שיעו לנהג במאמצי השכנוע, להמתין לצוות רפואי שיבדוק שאכן לא קרה דבר. לבסוף ניאות הילד להמתין לאמבולנס, שפינה אותו לבית החולים - שם נבדק ונסרק מכף רגל עד ראש, והתברר כי אכן כך - לילד לא קרה דבר, הוא בריא לגמרי, על אף שנפגע מרכב שנסע במהירות גבוהה, התעופף לגובה כמה מטרים וצנח ארצה על פניו - למרות כל זאת לא קרה לו דבר, הוא בריא וחזק!

ההורים, כשהבינו את גודל הנס שהתרחש, לא הצליחו לעכל. כיצד קרה נס כזה, איך ילד יוצא חי ובריא מתאונה כה מסוכנת. ואז התברר:

שעה קלה קודם לכן, יצא הילד מבית הוריו כדי לסייע לסבתו בעריכת קניות. כשסיימו, קיבלה הסבתא עודף בסך 2 דולר, והותירה אותם בידי נכדה, כדמי כיס. לאחר שסייע לסבתו להחזיר את המצרכים הביתה ופנה לשוב לביתו, הלך בדרך המוכרת לו כל כך, ולפתע הבחין ב'משיח'...

ובכן, 'משיח' זה, הוא ככל הנראה לא זה שכולנו מייחלים לבואו. מדובר באדם תמהוני ומוזר, המכנה עצמו 'משיח'. הוא מתהלך ברחובות בארא פארק ומקוּשש נדבות למחייתו, לבוש בלויי סחבות ומעורר רחמי עוברים ושבים. ב'משיח' זה נתקל הילד, אם כי ה'משיח' ניצב בעברו השני של הכביש...

הילד הבחין בו, ונזכר בצמד הדולרים שבכיסו. בהחלטה של רגע, החליט להעניקם ל'משיח' האומלל המבקש נדבות, וחצה את הכביש לכיוונו. לאחר שהעניק לו את שני הדולרים, שב הילד וחצה את הכביש בחזרה כדי לשוב לדרכו הביתה, ובאמצע חציית הכביש - אתם כבר יודעים מה קרה...

ואתם יודעים עוד משהו: שזה היה נס, נס פלאי, נס של חיים ומוות. נס במסגרתו רכב אימתני פוגע בילד צעיר לימים, מעיף אותו אל על כעלה גידף, הילד צונח ארצה - אך חייו ניתנים לו במתנה. זה לא קורה כל יום, זה קורה כאשר הילד נתן זה עתה ממעט דמי הכיס שיש לו לעני המבקש נדבות, זה קורה כשיהודי פותח את לבו לאחיו הזועק לעזרה!

זה הכח של צדקה, הכח שאין שני לו לעורר רחמי שמים. ימי הפורים הם ימים של השקעה בצדקה, מאמץ למען הצדקה, נתינה יותר מתמיד - כהשקעה טובה לישועות לכל אורך השנה הבאה. לפיכך, כמה כדאי להרבות ולהוסיף בנתינת צדקה ביום כה גדול, הרי בזכות זאת נזכה שבזכות עולם יעניק גם לנו, יפתח לנו את אוצרו הטוב וירעיף עלינו ברכה, ישועות לרוב ושפע רב!

אגעדאנק

על פרשת השבוע

פרשת תצוה תש"פ

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: agedank@gmail.com

ואתה תצוה (כו, כ)

פרשיות אלו גם נרמזות באותיות המלים "אשר כתבת": א - אתם נצבים, ש - שופטים, ר - ראה, כ - כי-תצא, ת - תצוה, ב - בראשית (הספר), ת - עקב תשמעון.

רמז נוסף: את המלה "מספרך" נתן לקרוא מספר כ'. הפרשה הכ' - העשרים - בתורה היא פרשת "תצוה", שכן בספר בראשית ישנן שתיים-עשרה פרשיות ובספר שמות הפרשה השמינית היא "תצוה", הרי לנו כי זו הפרשה העשרים מתחלת התורה.

(הגר"ש לוינשטיין)

ואתה תצוה (כו, כ)

הנה בפרשת תרומה למדנו על כלי המשכן, ארון מנורה ומזבח, קרשי המשכן והיריעות, חצר המשכן וקלעיו. אחר זאת אנו לומדים פרשת תצוה. תחילה אנו מצווים להביא שמן זית זך, ובאמת כבר נאמר בתחילת פרשת תרומה כשנמנו י"ג דברים להביא התרומה, 'שמן למאור' ופירש"י 'שמן זית זך להעלות נר תמיד'. וא"כ יש להבין מה כפל כאן ציווי מיוחד להביא שמן זית למאור?

והרשב"ם ומפרשי הפשט מיישבים דלעיל מדבר במצוה לפי שעה לצורך המשכן, וכאן הוא ציווי לכל הדורות לתת שמן למאור לכל שנה ושנה, לכן כפל ואמר 'ואתה תצוה'. כי לשון צוואה הוא לדורות.

כנודע המעשה דרבי מאיר שפירא שאמר שיתור בנקל למצוא נדיב לבנין הישיבה מהחזקת הישיבה, כי השמן היינו הלחם והחלב שלומדים תורה אוכלים ושותים, על זה קשה מאד למצוא נדיבים, כי הנדיב מעדיף לתרום בנין שיתנוסס שמו עליו, ולא על לחם שיהא נאכל ולא נשאר ממנו זכר. ואכן נסתלק רבי מאיר מעולמו על ענין זה. ואמר רבי מאיר 'ואתה תצוה את בני ישראל'. אכן בנית משכן שלם, אבל אתה עתיד לצוות את בני ישראל תמיד על השמן זית, כך אמר ה' למשה רבינו, בנית כבר בנין, אך על השמן הקבוע תצטרך עוד הרבה לבקש מבני ישראל...

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת ואתה תדבר אל כל חכמי לב וגו' ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי (כח, א, ב)

המקראות שלפנינו מראים על הצורך והתועלת שבבגדי השרד בגדי הקודש הנעשים לאהרן הכהן הגדול מאחיו. אבל במבט ראשון נמצא בנקל את הסתירה שבין הכתוב הראשון לשני - בשעה שהכתוב הראשון מוכיח לנו כי בגדי הקודש נעשו לכהן ולתפארת, בא הכתוב השני ומגלה כי בגדי הקודש נעשו לקדשו לכהנו לי, ולכאורה הם שני כתובים המכחישים זה את זה.

ובדרך צחות יש לפרש באופן זה, כי למשה רבינו ע"ה העניו מכל האדם, לו מותר לגלות את הסוד כי בין הטעמים השונים של בגדי הכהונה יש גם טעם של "כבוד ותפארת" - כבוד ותפארת דקדושה, גם אם הוא ידע כי כבוד ותפארת הם ערכים חשובים לצרכי גבוה אין חשש שיבוא הוא ויתבע כבוד ותפארת לצרכי חולין, כי רחוק הוא מהם כרחוק מזרח ממערב. אבל לאחרים - "חכמי לב" סתם, להם אסור לגלות רז זה, אסור להם לצרף מחשבת "כבוד ותפארת" במלאכת שמים, פן יבאו לידי טעות לרדוף אחר הכבוד גם במילי דעלמא וצרכי חולין, לכן נצטוו משה מפי הגבורה להגיד לחכמי לב שיעשו את הבגדים רק בכוונה עליונה זו "לקדשו לכהנו לי".

(אמרי דעת למהר"ם שפירא)

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת ואתה תדבר אל כל חכמי לב וגו' ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי (כח, א, ב)

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי ויש לברר את שינוי הלשון שאצל הציווי למשה ועשית נאמר 'לכבוד ולתפארת' ואצל העושים במלאכת הבגדים לא אמר 'לכבוד ולתפארת'.

ונ"ל בזה לבאר בהקדם הכתוב במגילת אסתר ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויצא בתוך העיר ויועק זעקה גדולה ומרה ואמרו "ר' זצ"ל הגה"צ דק"ק טשענגער אמר ע"ז דבר נחמד דהנה מרדכי לפי מדרגתו בצדקתו ובטחונו בה' לא נתפעל כלום מגזירת המן הרשע כי ה' בטוח בה' שירחם על כלל

כ' רמב"ן אתה בעצמך תצוה ולא ע"י אחר וכן ואתה תדבר אל כל חכמי לב, והנה אחז"ל [עירובין נ"ד ע"ב] סדר המשנה משה שנה לאהרן פרקו ושוב אהרן לזקניו ולישראל, והנה לא יתכן שאהרן עצמו יאמר לחכמי לב שיעשו לו לעצמו בגדים לכבוד ולתפארת, ע"כ הוצרך מרע"ה לדבר בעצמו אל חכמי לב, אך מ"ט שיצוה בעצמו מצות נרות, עכנלע"ד, שמרע"ה אמר להם בע"פ כל פלפול חז"ל בפסוק מחוץ לפרוכת העדות וכי לאורה הוא צריך והלא כל מ' שנה הלכו לאורו ופי' תוס' בפ' במה מדליקין דקאי על אהרן שהלכו לאורו שבזכותו ה' עמוד אש ע"ש ולא יתכן שאהרן יאמר כן בעצמו ע"כ ואתה תצוה ולא ע"י אחר.

(חתם סופר)

ואתה תצוה (כו, כ)

כתב בבעל הטורים "ואתה תצוה - לא הזכיר משה בזה הסדר, מה שאין כן בכל החומש, שמשעה שנולד משה אין סדר שלא הזכיר בה. והטעם משום שאמר מחני נא מספרך אשר כתבת (להלן לב, לב) וקללת חכם אפילו על תנאי באה, ונתקיים בזה". (וכבר מובא בזוהר הק' פר' פנחס).

בשם הגר"א מובא, שלכן מרומז ענין זה דוקא בפרשת תצוה כיון שתמיד חל ז' אדר בפרשה זו. וכרמזו לזה נעדר שמו של משה רבינו מהפרשה.

לכאורה יש להבין למה נענש משה שבעת שחל ההילולא שלו לא יוזכר שמו בתורה? והן אמנם שקללת חכם אפי' על תנאי באה, אבל ישנם עוד הרבה פרשיות בתורה, ומדוע דייקא בשבוע שחל בו ז' אדר לא מזכר שמו? הרי ידוע שדייקא ביום ההילולא יש עניין להזכיר שמו. ויתכן לומר בדרך אפשר שכאן הרי אין זה עונש גמור, אלא כתוצאה ממה שמסר נפשו עבור כלל ישראל, ואמר "מחני נא מספרך", ובכך, הרי זכות היא בשביל משה שלא יוזכר שמו על עניין מסירות נפש לכלל ישראל, ודייקא ביום ההילולא שלו, מתעורר עי"ז מסירות נפשו של משה רעיא מהימנא עבור צאן מרעיתו. (ציוני תורה)

בנוסף, משה רבנו נרמז בפרשה זו: בפרשה ישנם מאה ואחד פסוקים, ומלוי אותיות השם "משה" גם הוא עולה למנין מאה ואחד, שכן המלוי של האות מ' הנו מ' [ארבעים]; המלוי של האות ש' הנו י' נ' [ששים]; ושל האות ה' - א' [אחד], סך הכל - מאה ואחת. כלומר: הנסתר של משה רבנו הוא מאה ואחת, ובפרשה זו משה רבנו נסתר!

ומוסיף ה"חנות התורה": במדרש (ילקוט שמעוני) על ספר יהושע (פרק ה) כתוב, שכאשר אמר הקב"ה שהוא שולח לו את המלאך, והכוונה למלאך מיכאל, סרב משה רבנו לקבלו. מדוע? "אם אין פניך הולכים עמנו אל תעלנו מזה" (שמות לג, טו).

עד מתי משה רבנו דחה את המלאך? עד ימי יהושע, שאז בא המלאך ואמר "עתה באתי" (יהושע ה, ד).

נמצא אפוא, שכשיש את משה - אין את מיכאל וכשיש את מיכאל - אין את משה; והוא הדין כשאין את משה בפרשה, יש את מיכאל בפרשה. היכן? מנין פסוקי הפרשה, שהוא מאה ואחד, עולה בגימטריה "מיכאל"...

ובשם האדמו"ר ה"בית ישראל" מגור מובא: משה רבנו אמר "מחני נא מספרך", וקללת חכם אפילו על תנאי היא באה, לכן היה הכרח למחוק אותו.

אבל הקב"ה אהב את משה וכביכול היה קשה לו למחוק את שמו מספר התורה, ולכן דחה זאת משבוע לשבוע. הגיעה פרשת ויקהל, אחר כך פקודי המתין לויקרא, צו, שמיני וכו' - עד שהגיע לפרשת תצוה בשנה שלאחר מכן. אז אמר הקב"ה: אי אפשר להמשיך ולדחות לשבוע הבא כי הגענו שוב לפרשת כי תשא ועדין לא מחקתי את שמו - אעשה זאת בפרשה זו, פרשת תצוה.

והנה, מספר הפרשיות שמשה אינו מופיע בהן הוא שמונה-עשרה: שתיים-עשרה פרשיות של ספר בראשית, וכן שש פרשיות נוספות: "תצוה", "עקב", "ראה", "שופטים", "כי תצא", נצבים". והדבר נרמז במלים "מחני נא מספרך אשר כתבת" המונות שמונה-עשרה אותיות, כנגד שמונה-עשרה הפרשיות שנמחה שמו מהן.

ישראל, ובכל דוד דוד עומדים עלינו שונאי ישראל לכלותינו ח"ו והקב"ה מצילנו מידים יען שבעת צרה ר"ל שבים לה' בכל לבבם אך חשש אולי אם ידבר על לב ישראל שלא יפחדו כלום, כי יבוטל הגזירה, יבטחו על דבריו ולא יעשו תשובה. לכן כלפי חוץ עשה עצמו כאלו הוא דואג ומיצר על הגזירה, וזהו כוונת הכתוב ומרדכי ידע את כל אשר נעשה פי' שידע מהגזירה ובטוח הי' שיבוטל, אך ויצא בתוך העיר בין ישראל אז ויזעק זעקה גדולה ומרה למען יעלה בלבם מורא וישובו אל ה'.

והנה בבגדי כהונה הי' סגולה טובה לישראל שהיו מכפרים על כמה עונות כדאינתא גמ' זבחים פ' ח' למה נסמכה פ' קרבנות לפ' פרה אדומה וכו' לומר לך מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין, ופרט שם כמה וכמה חטאים שבגדי כהונה מכפרין. והנה הגם שהוא טובה גדולה אבל הפרסום בזה להמון עם יכול לגרוס הזיק גדול כי לא ישמרו עצמם מן החטא, ואם יחטאו לא ישובו, בחשבם הלא על זה יש בגדי כהונה שמכפרים, אבל להצדיקים שלבם שלם עם ה' בודאי לא יזיק אם ידעו סגולות הבגדים כי ישישו כעל גיל בחמלת ה' גם על החוטאים להיות להם כפרה מבגדי כהונה, ומעתה יבואר היטב הכתוב ב"ה ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת פי' שהמון העם ידמו שבגדי כהונה לא נעשו רק לכבוד ולתפארת אבל ואתה תדבר אל כל חכמי לב מי שלבם שלם עם ה' ועשו את בגדי אהרן לקדשו ולכהנו לי פי' שהם יעשו בעבור ה' כדי שיכפר עי"ז על בני ישראל.

ופתחת עליו פתוחי חתם קדש לה' (כח, לו)

הגמ' במסכת תענית אורת שינן ג' מפתחות שלא נמסרים לשליח (יחד) והם אך ורק בידי הקב"ה: חיה (-יולדת), תחיית המתים, מטר. ואמר הגאון מוילנא דבר זה רמזו כאן בפסוק: "פתוחי חתם - המפתחות של חיה ת'חיית המתים ומ'טר "קדש לה'" הם אך ורק בידי הקב"ה. (אהל מועד)

ופעמוני זהב בתוכם סביב (כח, לד).

פרש"י זי"גין עם ענבלים שבתוכם, בין שני רימונים פעמון אחד ודבוק ותלוי בשולי המעיל. וזהו פעמון רומון פעמון רומון, פעמון אחד בין שני רימונים, רמז למה שאמרו חז"ל (מגילה יח) "מלה בסלע משתוקא בתרין". כי הפעמון כיפר על חטא לשון הרע, על הדיבורים המיותרים, ולכן תלו את הפעמון המצלצל בין שני רימונים השותקים.

והיה פי ראשו בתוכו (כח, לב)

ובתרגום אונקלוס פירש "כפול לגויה" בא לרמז על מה שאמרו בש"ע או"ח סי"ב שיש לדקדק שלא לילך בחלוק הפוך כי על ידי זה אין התפילה נשמעת, ובזה יבואר סמיכות הכתובים כאשר יהיה "פי ראשו לתוכו" שתהיה הכפל של הבגד לבפנים אז "ונשמע קולו בבואו אל הקודש" אז תהיה תפילתו נשמעת.

מאוצרות המגידים

ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד (כז, כ)

כתב בש"ך על התורה: "עוד רמז כתיית. לומר שהתורה אינה נקנית אלא בדוחק ובצער ובעיון רב, ואז הוא מוצא בה אור גדול, וזהו למאור להעלות, שעולה ומבין דבר מתוך דבר, אבל בלא עיון וטורח לא, כמו שאמרו ז"ל (מגילה ו' ע"ב) לא יגעת ומצאת אל תאמין, כי זה שמצאת ובא לך בלא טורח כשתעניין בו תמצא שאין בו טעם, אבל יגעת ומצאת תאמין, וכן אמר שלמה (משלי ב', ד') אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין, אבל בלא טורח לא יבין. או על דרך מליצה רבים אומרים מי יראנו טוב (תהלים ד', ז') שהיא התורה שנאמר (שם קי"ט, ע"ב) טוב לי תורת פיך, ומתאוין לה אבל בלא טורח, זהו נסה עלינו אור פניך שיהיה על דרך נס, זהו נסה, לזה אמר זית, כמו הזית שאחר שכותשין אותו מוציאין ממנו דבר המאיר לעולם כן תלמיד חכם צריך לכתת את עצמו, זהו כתיית למאור באור החיים לעלות ולראות באור העליון."

כ"ק הגה"ק בעל ה"שפע חיים" מצאנו זי"ע דרש פעם מעניין זה שהתלמיד חכם יכול לגדול אך ורק אם מכתת עצמו ומונע מעצמו תענוגי עוה"ז, וסיפר שתי עובדות על גדלותם של הצדיקים שכבר לא הרגישו כלל טעם באוכל: בהיותו ילד קטן נתנה לי פעם אמי ע"ה לאכול מאכל מסוים, ואמרתי לה שאיני אוהב מאכל זה. כ"ק אבי מורי זי"ע שמע את דברי וחרה לו מאד, והוכיחני על שאני מדבר כך, ואמר לי: אני איני יודע כלל על מאכל אם הוא טוב או רע, פעם אחת הביאו לפני מרק לאכול וכשאכלתי עלה באפי קצת ריח של נפט, ובכל זאת המשכתי לאכול. לאחר שסיימתי החיליתי להקיא ולא ידעו מה קרה, עד שבדקו ומצאו שקערת המרק לא היתה מלאה, ובני הבית שביקשו להוסיף עוד מרק שפכו בטעות לתוך הקערה מצלוחית הנפט שעמדה בסמוך. הרי לנו שאבי מורי זי"ע לא הרגיש שום חילוק בין מרק לנפט כי אם בריח בלבד. סיפור זה שמעתי גם מאמי ע"ה.

וידוע המעשה שנדפס על זקה"ק בעל ישמח משה זי"ע (ראה תהלה למשה הנדפס בראש ספר ישמח משה חלק ג) שהיה דרכו בקודש ללמוד כ"ד שיעורים בכל יום, ולא היה סועד את לבו עד שסיים את חוק לימודו בשעה מאוחרת אחר חצות הלילה, שאז בדרך כלל היתה זקנתי הרבנית ע"ה מבאייה לו את ארוחתו. פעם אחת ביקשה הרבנית לעלות על יצועה, והכינה את המרק

(ש"ך על התורה - שפע חיים)

הגאון רבי זאב איידלמן זצ"ל היה מספר ספור מופלא שאביו היה עד לו: הגאון רבי משה סוקולובסקי זצ"ל, בעל ה'אמרי משה', נוהג היה להסתגר בחדרו וללמוד שם בשקידה עצומה, שעות רבות יכול היה ללמוד שם ברכיפות, מבלי שיפריעו לו לעסוק במשועש חיוו.

יום אחד אירע שרעייתו הרבנית הייתה צריכה אותו בדחיפות, באין ברירה היא דפקה על דלת חדרו, אך הוא לא פתח, בלבה חשבה שבוודאי הוא נרדם, ולכן דפקה יותר חזק בתקוה שדפיקותיה יעירו אותו משנתו. לאחר שגם הדפיקות החזקות לא הועילו, החלו מנקרות מחשבות בלבה: 'מי יודע? אולי קרה לו משהו? אולי אינו חש בטוב?' משגבר חששה קראה לאביה. גם האב ניסה לדפוק בידו ובעזרת פטישים, אך כל ניסיונותיהם להעירו משנתו לא צלחו, או אז החליטו כי מקרה של פיקוח נפש הוא, וחייבים לקרוא לפורץ דלתות מקצועי כדי שיפתח את הדלת, ויצילו את רבי משה מהסכנה שאולי הוא שרוי בה...

חשוב לציין - הסביר רבי זאב איידלמן - שהמנעולים של ימיהם לא היו כמנעולים של ימינו שבסיבוב מקצועי של הפורץ הדלת נפתח, פעולת הפורצים של הימים ההם פשוט ניסור הדלת לחתיכות. ואכן הפורץ החל במלאכת ניסור הדלת, כאשר בחוץ מחכים רופאים ואנשי הצלה, כדי שיוכלו להעניק עזרה ראשונה לרבי משה, תיכף ומיד כאשר הדלת תיפתח.

והנה לאחר שנפער חור גדול בדלת אצו במהירות אנשי הצלה, רעייתו, חמיו ואנשים נוספים שהיו עדים לדרמה הגדולה, ולתדהמתם רבי משה ישב בחדר בשלווה וברוגע כשכל כולו שקוע בלימוד, כאשר התמלא החדר באנשים, הגביה רבי משה את ראשו, הביט סביבו ושאל: "איך נכנסתם הלא הדלת הייתה נעולה!?"

הבולשביקים אסרו על היהודים ללמוד תורה, ואף סגרו את תלמודי התורה של הילדים, והם נאלצו ללמוד בהיחבא, הם היו נודדים ממקום למקום לבל יתפסו אותם השוטרים.

יום אחד שוטר גילה את מקום המסתור של ילדי בריסק, הוא נכנס לשם, תפס את אחד מהילדים וניסה למשוך אותו החוצה, ולעצור אותו בעוון לימוד תורה, המלמד שהיה שקוע בלימוד, בתחילה לא שם לב למתרחש, אך כאשר גברו הקולות הוא ראה שהשוטר מנסה למשוך החוצה את אחד הילדים, המלמד קם בחמת זעם, ניגש אל השוטר הכה בו כמה מכות נמרצות וקרא לעברו: "חצוף!! מנוול!!!"

השוטר נבהל כנראה מאומץ לבו של המלמד, הוא הרי לא היה מורגל בכך כלל, כי ברוסיה לצעוק על שוטר ועוד להכותו היה עונש מוות מידי ללא משפט, ומרוב בהלה עזב את הילד וברח מהמקום. הילדים ניצלו את מנוסתו ומיהרו לשוב אל ביתם...

ילדי רבי חיים מבריסק זצ"ל למדו אף הם אצל המלמד, ולמחרת שאל אותו רבי חיים: "אכן נס גדול היה לך ולילדים, אך איך העזת לעשות כך לשוטר? איך לא פחדת?", השיב לו המלמד הצדיק: "כנראה שהרב לא שמע מה שהיה, היינו באמצע התוספות, ממש באמצע, ובדיוק אז אותו שייגך נכנס פנימה, חוצפה שכזאת להפריע באמצע התוספות!?"

ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת: (כח, לא)

בפרשה זו אנו מוצאים שני דברים המכפרים על חטא לשון הרע, מעיל וקטורת. והוא מדברי הגמרא (ערכין טז, א) "אמר ר' ענני בר ששון למה נסמכה פרשת בגדי כהונה לפרשת קרבנות? (וכתב רש"י: "בפרשת ואתה תצוה") לומר לך: מה קרבנות מכפרין, אף בגדי כהונה מכפרין וכו', מעיל מכפר על לשון הרע, אמר הקדוש ברוך הוא: יבא דבר שבקול, ויכפר על מעשה הקול, ציץ מכפר וכו' ותנא דבי רבי ישמעאל על מה קטורת מכפרת? על לשון הרע, אמר הקדוש ברוך הוא: יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי, וכו' קשיא לשון הרע אלשון הרע? וכו' לא קשיא: הא בצינעא הא בפרהסיא" שהמעיל מכפר על לשה"ר שנאמרה בקול והקטורת מכפרת על לשה"ר שנאמר

אם אתה רוצה להאיר באורה של תורה כמו שכתוב "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון יקר", - אורה זו תורה" (מגילה דף ט"ז) כתיב - תכת את עצמך על דברי תורה.

אספר לכם משל.

יהודי שאל פעם את הרבי מקוצק:

למה הרבי לא יוצא בעולם להציל נפשות, הרי יש הרבה מה לעשות? מדוע הרבי נשאר בתוך ביתו פנימה, נכון, החסידים באים לבית מדרשו והרבי מדבר לפניהם דברי תורה עמוקים, אבל מדוע אינו יוצא על פני העולם?!

אמר לו הרבי מקוצק זי"ע, אמשול לכם משל, למה הדבר דומה:

בבית האסורים נחבשו שלושה אנשים עשירים. הושיבו אותם בבור חשוך וקטן, ומי שידוע, בימים ההם, אין לתאר את העינויים שהיו מנת חלקם של אסירי מלכות.

שניים מהם היו פקחים, בעלי דעת. השלישי היה גולם - ללא שכל.

הסוהרים הורידו להם אוכל לבור. האחד הזה, שהיה 'בטלן' גדול ללא קמצוץ דעת, לא הסתדר עם עצמו - לא מצא את האוכל ואת הכף, ובדרך כלל בעקבות החושך הנורא ששרר בבור לא מצא אפילו את פיו להכניס בו את האוכל, אבדו לו חפצים, נפלו לו המאכלים וכו'. השני, החכם, ריחם עליו וסייע בידו רבות: לקח את ידו הכניס בה אוכל, אח"כ סייע לו להעביר את האוכל מהיד לפה וכו', כך פעמים רבות מידי יום - התייגע להדריכו להסתובב לימין ולשמאל, לעמוד ולשכב.

אבל השלישי, כאילו עמד מן הצד. לא סייע בידו מאומה.

יום אחד פנה השני לשלישי, ושאל אותו בתמימה: "אנו סובלים יחד כאן בבור, ואתה ודאי מבחין איך אני מתאמץ על הגולם הזה פעמים רבות ביום - עד שהוא מצליח להתקדם, מדוע אינך מסייע לפעילות שלי כלום, למה תעמוד מהצד?"

השיב לו השלישי, בא אגלה לך:

אנו נמצאים בחשכה. חשוך בבור. וכאשר החושך שורר ולא רואים מאומה, אתה והוא מתייגעים כמעט לריק, הנך משקיע בו מאמצים ללמד אותו איך לאכול ואיך לזוז וכפי הנראה לא תגמר איתו לעולם, כי כבר כמה שבועות שאתה מתאמץ והוא עדיין לא למד כלום... אך אני, כמו שאתה שומע, בשעות שאתה עוסק איתו, חופר בקיר חור, קודח באצבעותי חור. כאשר החור יהיה עמוד - יכנס אור לבור, יחדרו פנימה קרני שמש מועטות, מעט מן האור ידחה הרבה מהחושך, ואז ממילא הוא יראה, וכבר לא יצטרך לא לך ולא לי. הוא יידע בעצמו איך לשתות ולאכול, וגמרנו.

הבנתם? פלאי פלאים.

"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון יקר" - הדבר הראשון? "אורה זו תורה" לקדוח ולהכניס אור, אם יש תורה, נכנס אור, ומשם ואילך יש כבר את הכל: שמחה, ששון ויקר. כי חודר באדם פנימה - אור!

ואיך תאיר לך את האור, כיצד קודחים להכניס אור מהתורה? "כתיב למאור" - כתתו עצמכם על דברי תורה" הפשוטות היא - להתניע בעמל התורה "לעסוק בדברי תורה".

מאתיים "אני"

מרומו כאן עוד "כתתו עצמכם" - תכת את עצמיותך, את האני, תכניע את הקאוה. התורה אינה סובלת מי שלא נכנע - תשליך את האני שלך לאשפה! כאשר אתה לומד תורה תבטל את האנוכיות שלך.

תלמיד חכם, בעל חוש הבחנה מיוחד, פיקח היודע לבחון אנשים, לחש באוזניו. כי פעם חידד את מוחו, והציב לעצמו מטרה לבחון את כל האנשים שמשוחח איתם - ולא היה איש מאלו ששוחח איתם, שלא שמע ממנו שלושים פעמים "אני": אני אכלתי, אני אמרתי לך, אני, אני, מאות פעמים ביום! "אני"! ואנו הרי יודעים מה נותר מכל האני הזה בסוף ימיו, רימה ותולעה, כן. "ולאן אתה הולך, למקום רימה ותולעה":

יהודי פלוני סיפר לי כי הוא נולד לפני חמש שנים, לא לידת הגוף אלא לידת האדם - שב בתשובה. אך התאונן באוזניו, וכה אמר: "בשנה הראשונה, שנה וחצי או שנתיים להתחזקותי, הייתה לי סיעתא דשמיא באופן נורא ממש, בכל פניה, בכל תנועותי - בדרך החדשה קיבלתי סיוע מהשמים - שפכו עלי עזרא, אבל אחר כך, התחלתי לאבד, כבר לא ניתן סיוע כמו שהיה. מה קרה? למה זה קרה לי? שאל.

השבתי לו.

כתוב בקהלת "ולא לחכמים לחם וגם לא לנבונים עושר וגם לא ליודעים חן" (קהלת פ"ט) הפשט הפשוט שהחכם לא משיג לחם יותר מהטיפש, עשירים רבים אינם חכמים, כי לא החכמה מביאה את הלחם היומיומי.

שאל הרבי מקוצק: בסדר, הלחם לא מגיע דרך החכמה אבל למה הווכרו רק החכמים, וכי דוקא לחכמים אין לחם.

מבאר הרבי מקוצק: כן, כן, דוקא הם המפסידים, להם לא מכינים. למה מדוע? כי אומרים לו "לחכם", אתה חכם גדול, לך תחפש בעצמך, אתה הרי כביכול, יודע להסתדר לבד, בבקשה!

בחשאי. יש להבין, למה מכפרים המעיל והקטורת דייקא על לשון הרע וכי משום שמשמיע קול או שנעשה בחשאי כבר יכפר עליהם?

בכלי יקר בפרשת תצוה כתב לבאר הטעם: "לפי שהמעיל מכפר על לשון הרע ע"כ היה כולו תכלת, כי תכלת דומה לים, וע"י התכלת יסתכל בים וממנו יראה וכן יעשה. כי בים נאמר (איוב לח י-יא) ואשבור עליו חקי ואשים בריח ודלתים, ואומר עד פה תבא ולא תוסיף וגו'. דהיינו שהקב"ה שם גבול לים שלא ישטוף את העולם בגליו, וכך נתן הקב"ה אל הלשון חומה ובריח כמ"ש רז"ל (ערכין טו ע"ב) ולא עוד אלא שהקפתי לך שני חומות אחת של עצם (השיניים) ואחת של בשר (הלחיים) ומה יתן ומה יוסיף לך שמירה לשון רמיה, כי יצא לחוץ ידבר ישלח חץ שחוט לשונו לכל ד' רוחות העולם ויעבור בריח ודלתים, שהאדם המדבר לשה"י פורץ את הגדר ששם הקב"ה ללשונו, והיה מן הראוי שילמד האדם מן הים אשר אינו עובר דלתים ובריח ואינו פורץ גדרו, וזהו טעם התכלת שדומה לים כי בהסתכלו בתכלת יהיה נזכר אל הים שדומה לו בצבע וממילא יתבונן אז במעשה הים וממנו יראה וכן יעשה.

ובענין הקטורת אפשר לבאר בהקדם דברי החתם סופר (דרשות חת"ס ח"ב עמ' שע"ו):

הגמרא (סנהדרין ק"ג) אומרת שאחאב בהתווכחו עם אליהו הנביא ז"ל אמר: משה רבך אמר וחרה אף ה' ולא יהיה מטר, והא הוא גברא (אחאב) העמיד ע"י על כל תלם ותלם בא"י ואפ"ה אתא מטרא בזמני! וע"ז נשבע אליהו "אם יהי טל ומטר כי אם לפי דברי". ואכן נעצרו הגשמים למשך ג' שנים, עד שלבסוף א"ל הקב"ה לאליהו "הראה אל אחאב ואתנה מטר ע"פ האדמה", ואז הלך אליהו הנביא וקבץ את כל ישראל אל הר הכרמל, וקידש שם שמים ברבים, והתפלל ועלה "עב קטנה ככף איש", ואתא מטרא.

ויש לדקדק טובא, א. הא שפיר קאמר אחאב שלא עלתה עליו קללתו של מרע"ה, ומה תירץ לו אליהו ע"ז? ב. ועוד, מה לשון "כ"א לפי דברי"? ג. ותו, מכיון שא"ל הקב"ה שרצונו לתת מטר, מ"ט התחכם וקבץ תחלה כל ישראל להר הכרמל ועשה ככה עיכובא? ד. ומ"ט עלה עב קטנה דוקא?

אבל הענין, כי ידוע שהגשמים מתהווים בטבע מאידים העולים מהארץ ומהבל פה אנשי העולם, ואם כי זה הוא הכנה בטבעי העולם, ועיקר הוא כמאחז"ל ספ"ק דתענית שהעבים שואבים ממי אוקינוס ומתמתקים בעבים ע"י מים העליונים מאת ה' מן השמים, מ"מ גם זה אמת כי הוויית העבים הוא מהאידים העולים מן הארץ, והיות שכן, החוש והשכל יעיד כי אם בני אדם וההבל והאידים העולים מהם הוא מהבל פה דובר נבלה ולה"ר וריכילות הגשמים המתהווים מזה המלוכלכים מזוהמת קליפת עוונות ופשעים והמאכלים המתהווים מזה מטמאים אוכליהם ביתר שאת, באופן שיהי' הבל פיהם של שנה הבאה רע יותר משל אשתקד. וע"י"ז גשמי שנה הבאה ותבואתה רע וגורם טומאה ומרי יותר ומגדל אנשים רעים וחטאים יותר, ושוב יגדלו האנשים את הגשמים רע יותר בשנה השלישית מבשנית וכן לעולם חוזר חלילה, עד שח"ו כ"כ מושרשים בחטא וטומאה עד כי אין תרופה למכתם חלילה ה'.

ואיך נעצר הגלגל הרע הזה? אלא שמטובו של אלקי ישראל ית"ש לעצור השמים, ולא יהי' מטר רע ולא יולידו פירות רעים עד שיכנע לבבם הערל וישובו אל ה' ויטהרו האויר (ע"י תפילתם ובקשתם) ויהנו מזוי ה' ותפארתו, והיינו דאמרנו חז"ל (תענית ו') "מלקוש - שמל קשיותיהן של ישראל" והיינו דכתיב "ועצר את השמים ולא יהי' מטר והאדמה לא תתן את יבולה" כדי שישובו ויטהרו האויר, ויש שהגיעו למצב פחות ביותר שכבר לא נותנים משמים הזדמנות זו לתקן את האויר אלא יושרשו בטומאתם עד שח"ו "ואבדתם מהרה".

ובימי אחאב כבר הגיעו לזה השיעור של "ואבדתם מהרה", וע"כ לא נעצר השמים. אמנם בהתלוצץ אחאב עם אליהו, נשבע שלא יהי' מטר "כי אם לפי דברי" דייקא כפי ההבל שיצא בקדושה מפי דברי אליהו הצדיק או כדומה לו, לא עפ"י הבל הרשעים, ע"כ כששלחו ה' ליתן מטר והיה יודע שהאויר מטומאה, קבץ כל ישראל להר הכרמל וקידש ש"ש ברבים, וצעקו ה' הוא האלקים! ומהבל של אותה הצעקה נעשה עב קטנה ככף איש שהרי לא הי' כ"א הבל של שני דבורים והם היו לברכה. ע"כ.

ולטעם זה, הרי אין שום חילוק באם מדברים הלשה"ר בפרהסיא או בצנעא, שהרי ההבל העולה שווה בזה ובזה, ויתכן שהקטורת שהרי היה מתפשט ריחו עד שהבמות ביריחו היו מתעטשות מחמת ריח הקטורת כמובא בחז"ל, הבל זה היה מתקן את ההבל של הדיבורים הטמאים.

(צינוני תורה)

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתיב למאור והעלות נר תמיד"

אם לא אגלה את אוונכם, מי אמר את הדברים שאמר להלך, תחשבו, ששמעתי את הדברים מפי חסידיש'ע'ר רבי, ואני הרי מגזע עתיק של חסידים, וגם אומר "ויצמח פורקניה"... אבל מה שנאמר היום אלו דברים מפורשים בגמרא, פותח ר' שלום שבדרון את שיחתו וחיוך רחב נסוך על פניו:

"כתיב למאור" - "כתתו עצמכם על דברי תורה".

לקח מעיל תכלת

הייתי בליקוד בשבת פרשת תצוה, ונשאלתי על ידי ראש הישיבה, הגאון רבי שניאור קוטלר זצ"ל: חז"ל אמרו (זבחים פח ע"ב, ערכין טו ע"א) שהמעיל מכפר על לשון הרע, מדוע?

האמת, תמהתי לשאלה. הואיל ויודע הוא דברי הגמרא, ודאי יודע הוא המשכס: יבוא דבר שבקול ויכפר על מעשי הקול - ואם הזכרנו גמרא זו, נאמר בה רעיון נפלא, ונוקב כל כך.

רבי ירוחם ממיר זצ"ל העיר, שהצרעת באה על לשון הרע, ואמרו בגמרא (ערכין טז ע"ב): מה נשתנה מצורע שאמרה תורה יביא שתי ציפורים לטהרתו, אמר הקדוש ברוך הוא: הוא עשה מעשה פטיט [כלומר פטפט בלשונו] לפיכך אמרה תורה יביא קרבן פטיט [שהציפורים מצפצפות בכל שעה (רש"י)]. ותמוה, שהציפורים אינן מדברות לשון הרע ואינן מוציאות שם רע ומסכסכות בין איש לרעהו, ומדוע מביאים אותן כקרבן על לשון הרע.

רואים מכאן, הסיק, שיסוד התביעה על מספר לשון הרע, היא על ה"פטיט". שנתן דורך ללשונו, שפטפט כציפור, ו"ברב דברים לא יחדל פשע, וחושך שפתיו משכיל" (משלי י, יט)!

והוא הדין כאן, "יבוא דבר שבקול ויכפר על דבר שבקול", מה הדמיון בין קול הפעמונים שהוא קול סתמי, לדיבור לשון הרע, אסור ומרושע. אלא שהן הן הדברים: יסוד התביעה, ששחרר שפתיו לפטפט תדיר כפעמונים אלו המשמיעים קולם עם כל פסיעה, והדרישה היא: "והיה פי ראשו בתוכו, שפה יהיה לפיו סביב" (שמות כח, לב), לשים גדר ומחסום לפה (רבנו בחיי ו"שפתי כהן"), וממילא ימנע מלשון הרע!

כל זה, בדרך אגב. אבל מה שאל ראש הישיבה. שתקתי, הבנתי שיש בפיו תשובה. וצדקתי.

אמר: "הגמרא מצביעה על קול הפעמונים, והמפרשים על אריגת שפת המעיל. ואני סבור, שהיסוד מובע גם במעיל עצמו. בין שפתו העליונה לפעמונים בשוליו, מהוה הוא יריעה ארוכה שכולה תכלת, כרקיע השמים הפרוש מעל לראשו מאופק על אופק (במדבר רבה ד, ג) - מדוע? אסביר -

ב"כלי יקר" (ויקרא יד, ד) כתב, שמספר לשון הרע משול לזבוב, שאינו שואף אלא למקום זוהמה ונמשך לכל פצע ומוגלה ומטיל שם רמותיו, מזהם ומרעיל. וזהו שנאמר (קהלת י, א): "זבובי מות יבאיש [כל כונתם להבאיש ריחו של אדם], יביע [אומר וידבר אף על אדם שמעשיו כמו] שמן רוקח. [כי בעיניו] יקר מחכמה ומכבוד, סכלות מעט". אם אך יראה מה שנחשב בעיניו כסילות ופגם, מעטים ככל שיהיו, זה יכריע את הכף ויתעלם מכל המעלות העצומות, מחכמה ומכבוד.

ואם כן, מה ההוראה עבורו, מה העצה היעוצה -

שלא יהיה כזבוב המתמקד בנקודה אחת, זניחה, אלא יראה את יריעת התכלת, כיריעת השמים (שבת יא ע"ב), מאופק עד אופן, ויראה שהכל מאיר וזוהר, ויבין שהביקורת - אם ישנה - זניחה וזעירה ואין בכוחה להאפיל על כל הטוב והחיובי. וכמו שפרשו "הוי דן את כל האדם לכף זכות" (אבות פ"א מ"ו) שיש באדם תכונה, שבאבחנו נקודה שלילית פוסל הוא את האדם מכל וכל. ואין זה צודק ואינו הוגן, אלא "את כל האדם" תדון לזכות, והביקורת הממוקדת קלה לתיקון. כמו שהמשילו רבותינו "בראשית רבה מו, א) לתאנה שאין בה פסולת אלא עקצה, "העבר אותו ובטל המום". כמה נפלא!

וכידוע אחד מקניני התורה הוא: "שומע, ומוסיף" (אבות פ"ו מ"ו) שמעתי אפוא, והוספתי: דברי ה"כלי יקר" אמת לאמיתה, אבל אין מקרא יוצא מידי פשוטו (שבת סג ע"א), "ש"יביע שמן רוקח" פרושו יתסיסו שיעלה אבעבועות כדרכו של השמן המתקלקל ומבאיש. ואף כאן, לא זו בלבד שהמספר לשון הרע מתבית על הפצע ומתעלם מכל השאר. אלא ששופט הוא כל מעשי האדם לאור החיסרון שמצא בו, ודן הכל לכף חובה, ועיוות גורר עיוות -

כמו שסיפרו, שעם הארץ התקשה בהבנת פסוק בהלל: "הים ראה, וינס הירדן" - לא מובן, אם הים ראה מה לו לירדן לנוס? המשיר לעין, ונחה דעתו: דוד המלך בעצמו התקשה בכך: "מה לך הים, כי תנוס הירדן". נו, 'ברוך שכיון'...

טעה טעות אחת, שמשכה אחריה שרשרת טעויות...

ואספר מה שמעתי. מעשה שהיה, והלואי ולא היה -

משפחה תל אביבית אמצה זוג אקדמאים, רופאים, עולים חדשים מרוסיה. דאגו להם בכל הלב, ושוחחו עמם שעות באידיש רצוצה ובתנועות ידים, ובעיקר שפת הלב. לב חם, אוהב ומבין. ואמנם, הם התקדמו צעד אחר צעד, גם העברית שפיהם השתפרה ועזרה לקשר שהלך והתהדק. הם באו לשבתות ולחגים, הצטרפו לזמירות והשתתפו בתפילות. עוד זוג יהודים הצטרף לעם ישראל.

בתחילה חשבת לעצמך "אני עדיין - לא, הנני דל במעשים" וכאשר חשבת כך, נתנו לך מן השמים. אבל את אט התחלת לחשוב "אני כבר צדיק" "אני, אני", אומרים לך משמים:

"נו, נו, אתה צדיק, לא זקוק ליותר עזרה, הגעת, בסדר גמור", לא נותנים סיעתא דשמיא...

להעלות נר

"כתית למאור להעלות נר תמיד"

"כי נר מצוה ותורה אור, ודרך חיים תוכחות מוסר". המצוה קרויה "נר", מה הוא "נר"? בית קיבול לשמן, והתורה נקראת "אור", היינו מה שדולק בתוככי הנר. ולכן, כמו שהנר - בית הקיבול לשמן - ללא אור אינו כלום כי אם הנר לא דולק אין בו שום תועלת, כך אם אדם עושה מצוות ולא קובע עיתים לתורה, לא מתייגע בתורה - לא שווה מאום. לכן הדבר הראשון הוא: "ליהודים היתה אורה" שהאור יעלה את הנר "להעלות נר תמיד!"

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שנזכה באמת להעלות נר תמיד ונזכה לתשובה שלמה ולגאולה שלמה במהרה בימינו אמן ואמן! (להגיד)

שמן זית זך (כו, כ)

בתקופתו של הגאון הנודע רבי יהודה אסאד זצ"ל, מגדולי גדוליה של הונגריה, חי בעיירה סערדליא יהודי פשוט אחד, שהיה שמש בבית הכנסת. כל כך פשוט ותמים היה יהודי זה, עד שמדי יום בהעלותו ובהדליקו את נרות בית הכנסת, היה לובש את ה'גרטל' שלו, ואומר 'לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, הריני מוכן ומזומן לקיים מצוות 'כבדו את ה' באורים', ומכוון בהדלקת נרות זו בבית הכנסת לייחד את כל הייחודים שהיו בהדלקת נרות בבית המקדש. והיו הדברים יוצאים מפיו ככוונה יתירה.

כך היה עושה מידי יום ביומו. והציבור, שהיה מאזין לו, יצא מהתפעלות למראה גודל תמימותו וטהרת ליבו של שמש זה.

פעם הזדמן הקצב של העיירה לבית הכנסת בעת הדלקת הנרות של השמש, והמראה הזה הלהיב גם אותו במאוד מאוד, עד שהחל לקנא בשמש, ושאל אותו האם הוא מוכן למכור לו את זכות המצוה הגדולה הזו של הדלקת הנרות, ואף נקף בסכום כסף גדול מאד שישלשל לידיו באם יהיה מוכן לעשות את העיסקה,

השמש, כמובן, סירב בכל תוקף להעביר את המצוה לקצב. אבל זה לא ויתר. מידי יום ביומו נידנד לשמש בית הכנסת, והתחנן לפניו לתת לו את המצוה.

כל כך גברו נדנדיו, עד שהחליט השמש ללכת לרבי יהודה אסאד ולהיוועץ בו. מששמע הגאון את הסיפור, יעץ לשמש להעביר לקצב את המצוה, ולדרוש ממנו זהוב אחד על כל יום. המדובר היה בסכום כסף גדול מאוד, אבל, הוסיף רבי יהודה אסאד ואמר אל תשתמש בכסף זה שיתן לך הקצב. הנח אותו בצד, למשמרת.

למרות שההוראה הזו היתה קשה מאוד עבור השמש, שחיבב את מצוות ההדלקה ביותר, ציית לאב"ד העיר, ועשה כהוראתו, וכך, מידי יום ביומו מגיש הקצב סכום זהוב אחד לשמש בית הכנסת, וניגש להדליק את הנרות,

השמש, מצידו, קיים גם את החלק השני של הוראת רבי יהודה, והניח את הכסף בקופה מסוימת, ולא נגע בו. במשך השנים התקבץ סכום כסף אדיר.

רק לחשוב באיזה דרגה של יהודים מדובר! מפחיד! איזה תמימות נוגעת ללב! איזה רדיפה אחרי מצוות!

והנה, יום אחד פוגש אחד מבני הקהילה את הקצב בביהכ"נ, והוא בוכה בקול גדול. כששאלו מה אירע, סיפר הקצב שאירס את ביתו ואין לו כסף לממן את הנדנודים.

משהגיעו הדברים לאזניו של רבי יהודה אסאד, קרא הגאון לשמש בית הכנסת, ואמר לו כדברים האלה: עתה הגיע זמן להשתמש בכסף ולעשות בו מצוה גדולה. קח את כל הכסף ששילם לך הקצב ששילם לך הקצב במשך כל השנים, והנמצא באוצרך, ומסור אותו ל...קצב, כדי שיוכל להשיא את בתו בכבוד.

השמש, טהור הלב, לא אמר מילה, ועשה כמצווה עליו. המדהים ביותר היה שכאשר ספרו את הזהובים שהיו בקופה, "מעיד אני עלי שמים וארץ - אמר רבי יהודה אסאד - שהיה זה הסכום המדויק שהתחייב הקצב לנדונייתה של בתו - בדיוק! לא זהוב אחד יותר, ולא זהוב אחד פחות!

מה עשה השמש בזה? - הדליק נרות ככוונה גדולה. ממעשה זה צמח לאחמ"כ כל גלגל המצוות הענק, שהכל יצאו נשכרים ממנו. לבד מעצם יראת השמים שאפשר לקבל מסיפור כזה,

יש כאן כמה וכמה לימודי השכל. א. הקצב היה סבור שהוא נותן את הכסף לשמש, ולבסוף התברר שהיה זה למען עצמו, כדי שיוכל להשיא את בתו בכבוד. ב. ע"י המצוה העצומה שקיים השמש בהדלקת הנרות המיוחדת שלו, זכה שהתגלגלה לידי זכות נפלאה של הכנסת כלה. ג. הדלקת נרות זו

העיר הרבי: "בהגדה של פסח, החכם שענינו בראשו הוא המשובח, ולא הבן התם..."

והלה בשלו: "הן יעקב אבינו השתבח בהיותו איש תם (בראשית כה, כז)..." השיבו הרבי: "לא השתבח בהיותו תם, אלא איש תם, שפירושו בעלים על מידת התמימות. כשצריך היה, התנהג בתמימות. כשהוצרך להתעמת עם לבן הארמי, אמר: "אחיו אני ברמאות" (מגילה יג ע"ב)!

התנאי הראשון הוא אפוא, שלא יהא מקובע על מידה מן המידות, אלא שידע להשתמש בהן ובהפכך. והתנאי השני, חשוב לא פחות: שידע מתי להשתמש בכל מידה!

ידועים בענין זה דברי הרבי מפשיסחא זצ"ל: לכל אדם צריך שיהיו שני כיסים. באחד, "ואנכי עפר ואפר" (בראשית יח, כז), ובשני: "בשבילי נברא העולם" (סנהדרין לו ע"א) -

ובדרך כלל, מחליפים בין הכיסים... ואז, עלול האדם להיות רחמן על האכזרים ואכזר על הרחמים (תנחומא מצורע א), להשתמש בכל מידה שלא במקומה ובשעתה.

דוגמה לדבר: שנינו (אבות פ"ה מ"ה) שלא הקפדן מלמד. ולא ידך גיטא הורונו: "זרוק מרה בתלמידים" (כתובות קג ע"ב). הכיצד, כל מידה במקומה ושעתה. כיוצא בכך שנינו (ברכות לה ע"ב) אמר רבי שמעון בר יוחאי: אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה, קוצר בשעת קצירה וזורע בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה! ואתו רבי שמעון בר יוחאי אמר במסכת מנחות (צט ע"ב) שאפילו לא קרא אלא קראית שמע שחירת וערבית קיים: "לא ימוש ספר התורה מפך, והגית בו יומם ולילה" (יהושע א, ח). הכיצד, אלא שכל אדם צריך למצוא הפסוק המתאים לו. הבעיה, שאנשים מוצאים את הפסוקים המיועדים לאחרים...

נזכיר: רבי יוחנן ואילפא עסקו בתורה מתוך הדחק, והחליטו לצאת ולסחור. אמרו: נקיים בעצמנו את הפסוק (דברים טו, ד): "אפס כי לא יהיה בך אביון". כחום היום ישבו בצל כותל לסעוד נפשם, שמע רבי יוחנן מלאכים אומרים: "הבה נפיל עליהם את הכותל. שמינחים חיי עולם ופונים לעסוק בחיי שעה", ואמר האחד: "יש ביניהם אחד שהשעה עומדת לו". שאל רבי יוחנן, ואילפא ענהו שלא שמע דבר. אמר רבי יוחנן: אם כן אין הדברים מיועדים אלא לי, ולי עומדת השעה. אמר לאילפא: "אני שב ללימוד התורה". שאלו: "ומה על הפרנסה?" ענהו: "אקיים בעצמי את הפסוק (דברים טו, יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ" (תענית כא ע"א).

יש להבין: וכי לפני כן לא ידע פסוק זה?

אלא שלפני כן סבר שהפסוק "לא יהיה בך אביון" מתייחס אליו, ועתה הבין שהכתוב "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ" מכוון אליו!

זו הוראת השעטנו בבגדי הכהן הגדול (ויש אומרים: אף באבנט של הכהנים (יומא ו ע"א ודף יב, ועוד)), שבעבודת ה' יש צורך לנקוט במידות מנוגדות המאזנות זו את זו. ומקיימים בכך מצות "והלכת בדרכיו" (דברים כח, ט, מ"ע ח). שמצד אחד: "וחד אל כל היום" (תהלים נב, ג) מצד שני "ואל זעם בכל יום" (תהלים ז, יב).

ברם, גם זאת נלמד: וכמה זעמו, רגע (ברכות ז ע"א), שנאמר: "כי רגע, באפו. חיים, ברצונו" (תהלים לו, ו). רגע של מדת הדין, מול עשרים וארבע שעות חסד - ואף בבגדי הכהן הגדול: הצמר המסמל את מידת הרחמים, מצוי בתכלת ובארגמן ובתולעת השני. ומולם, חוט אחד של שש, הפשתן המסמל את מידת הדין -

כמה עלינו ללמוד מזה!

שגם אם נשתמש בכל המידות לעבודת ה', השימוש העיקרי יהיה במידת החסד. וגם אם נאלץ לדחות חלילה, שהרי שמאל, היד הכהה, היא הדוחה, והימין מקרבת (סנהדרין קז ע"ב, סוטה מז ע"א), "כאדם המשתמש ביד ימינו, שהיא עיקר (רש"י שבת פח ע"ב)!

מיד אחרי הילקת המנורה, מצוה הקב"ה את משה רבינו (כח, א) ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן. מה זה ואתה הקרב אליך?

אני אקריא את דברי המדרש על הפסוק הזה {מדרש רבה לו, ב} - בשעה שירד משה מסיני וראה ישראל באותו מעשה, הביט באהרן והיה מקיש עליו בקורנס, והוא לא נתכן אלא לעכבם עד שירד משה, ומשה היה סבור שהיה אהרן שתף עמהו, והיה בלבו עליו, אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה, יודע אני כונתו של אהרן היאך היתה לטובה

משה רבינו יורד מן ההר... ורואה את אהרן מכה בפטיש על העגל ועל המזבח... אמר משה רבינו "מה, אח שלי עושה עגל?! ... נתרחק ממנו משה רבינו. אמר הקב"ה למשה - אתה רואה בעיניי, אני רואה מה נעשה בליבו של אהרן... אתה רואה אותו לוקח קורנס ומכה, אני יודע שכל מה שהוא עשה, זה הכל כדי למשוך זמן...

ממשיך המדרש - משל לבן מלכים שזחה דעתו עליו ונטל את הצפורן לחתר בית אביו, אמר לו פדגוג אל תיגע עצמך תן לי ואני אחתר, הציץ המלך עליו ואמר לו יודע אני היאך היתה כונתך, חייך איני משליט בריה על פלטיך שלי אלא אתה. כך בשעה שאמר ישראל לאהרן (שמות לב, א) קום עשה לנו אלהים, אמר להם (שמות לב, ב) פרקו נזמי זהב, אמר להם אני כהן, אני אעשה אותם ומקריב לפניו, והוא לא נתעסק אלא לעכבן עד שיבוא משה. אמר לו הקדוש ברוך הוא אהרן יודע אני היאך היתה כונתך, חייך אין אני משליט על קרבנותיהן של בני אלא אתה, שנאמר: ואתה הקרב אליך, היכן אמר לו הדבר הזה למשה, במשכן.

עד ששבת אחת, כאשר נפרדו בלבביות מהמארחים, עמדו הללו בחלון לפנף להם שלום - וראו במו עיניהם כיצד מונית עוברת באקראי, האשה מאותת לה, המונית נעצרת, והשנים נבלעים בתוכה ונעלמים מן העין.

ההלם התחלף בחרון זועם. זוהי שיא החוצפה, שערוריה. סטירת לחי, יריקה בפרצוף. לא היה די מלים להגדיר זאת. שיעצרו את המונית ברחוב השני. לא מתחת לבית! לישר זמירות - ולנסוע במונית? ואם הם עצרו מונית - ודאי באו לכאן עם כסף! ואולי הגיעו לכאן במונית?! בקיצור, אין עם מי לדבר, הקשר נותק. הם אמנם ניסו פעמים אחדות להתקשר, אבל ענו להם בקרירות והם הבינו את הרמז.

כעבור חדשים התקשרו מהארגון. הודיעו שהרופא הוא נפטר. בקשו, אם אפשר, לבקר ולנחם את האלמנה, הוחלט להענות לבקשה. האלמנה קיבלה אותם בעיניים דומעות. התחילו לשוחח, כדרך המנחמים. "ממה הוא נפטר?"

"מהתקף לב" ענתה. "באיילוב".

"הוא סבל ממחלת לב?"

"רק בזמן האחרון", אמרה. "כאשר היינו בביתכם בשבת. כשירדנו במדרגות, הוא התאונן על מחושים בלב ובזרוע. הוא היה רופא, והבין את חומרת המצב. עצרנו מונית ונסענו לבית החולים. הגענו בזמן. הצילו אותו. שלשום, הגענו מאוחר מדי..."

כלאיים בבגדי כהונה

בפרשתנו נצטוו משה רבינו על עשית בגדי הקודש לאהרן הכהן לכבוד ולתפארת, ולשם כך "יקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן ואת תולעת השני ואת השש" (שמות כח, ה) מהם נעשו האפוד וחשב האפוד (שם ו-ח) והחשן (שם, טו) והאבנט (שמות לו, ט). ופרש רש"י (שמות כה, ד) שהתכלת והארגמן ותולעת השני היו חוטי צמר צבועים צבעים אלו, והשש הוא פשתן. נמצא, שבגדי הכהונה היו כלאי שעטנו. וההשקפה השגורה, שלמרות שהשעטנו נאסר הותר מכללו בבגדי כהונה. ברם, רבנו יוסף בכור שור (תלמיד רבנו תם) כתב (שמות ל, לח), שהמהלך הפוך. כשם שנאסר בעונש כרת לרקוח שמן כשמן המשחה ובשמים כקטורת הסמים משום שאין דרך כבוד להשתמש בשרביטו של מלך, וכן אסרו (ראש השנה כד ע"א) לעשות בית תבנית היכל ומנורה של שבעת קנים, כך נאסרה לבישת שעטנו לפני שבגדי כהונה היו של כלאים, ואין ראוי לזרים שילבשו מעין לבושים של משרתי הקדוש ברוך הוא.

ולכאורה, לא הצמר והפשתן הם העיקר בלבוש הכהן הגדול, אלא התכלת והארגמן ותולעת השני, דהיינו צבע חוטי הצמר. אבל בזוהר הקדוש (ח"ג פו, ב) אמרו, שהצמר מורה על רחמים והפשתן על דין, לפיכך היה הצמר מקרבן הכל והתקבל והפשתן מקרבן קין וזדחה. ואסור לערבם יחד אלא בהגיע האדם לשלמות כהן בשעת עבודתו, ועל כך נאמר: "דרשה צמר ופשתים ותעש בחפץ כפיה" (משלי לא, יג). ויעוין "בפנים יפות" דברים יג, א, וב"מכתב מאליהו" ח"ד עמוד קעה).

למדנו כאן יסוד, ונעמוד עליו.

באדם מצויות כל המידות והיפוכן, והוא נדרש לשני דברים. ראשית, שלא לנעול עצמו במידה אחת, ואפילו טובה, אלא לכופף כל המידות, גם המידה הטובה שנחון בה, לכבוד קונו -

זאת השמיענו הגאון מוילנה זצ"ל (בבאורו למשלי ל, יז), שאברהם אבינו היה עמוד החסד בעולם, "חסד לאברהם" (מיכה ז, כ), אבל אימתי השתבח, כאשר כפה מדת החסד בלכתו לעקוד את יצחק בנו ונאמר לו: "עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, ולא חשכת את בןך את יחידך ממני" (בראשית כב, יב), בכך הוברר למפרע כי מעשי החסד שלו לא נבעו רק מתכונתו הטבעית אלא כעבודת בוראו.

ואספר בענין זה מה ששמעתי מהגאון רבי יצחק רוזרינג זצ"ל מבולטימור, שפעם סיפר לו רבו, הסבא מסלבודקה זצ"ל, שעסק בשעתו בביסוס כוללי האברכים שהקים רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, ונעזר רבות באחד מעשירי קובנא ומגדולי בעלי הצדקה ומחזיקי התורה, רבי שרגא פייביל, ויחדו הלכו להתפלל מנחה. בדרכם לבית הכנסת פנה אליו עני, וביקש רחמים קופיקות נדבה. התעלם ממנו.

אמר העני: "תן לי שתי קופיקות".

המשיך ללכת.

העני רץ אחריו וחינן קולו: "תן לי לפחות קופיקה אחת!" ולא נתן. כפי הנראה הכיר את המבקש וידע שהוא מטיל עצמו על הציבור בלא הצדקה.

ואמר הסבא מסלבודקה זצ"ל: באותו מעמד, הערכתיו שבעתים משהערכתיו קודם לכן. כי בתחילה סברתי שהוא בעל לב רך ורחום, נתבע ונותן. אך עתה, כשראיתי שביכולתו להקשיח לבו לצורך ולא לתת אף פרוטה אחת, הבנתי שכל סכומי הכסף העצומים שהוא מחלק לצדקה ולהחזקת תורה באים מתוך חשבון ובחינה!

וכבר היה מעשה באחד מבני החבורה שהעניק כל אשר לו לצדקה. נקרא לפני רבו, הרבי מפשיסחא זצ"ל, שהוכיחו על שעובר על תקנת אושא (כתובות נ ע"א) שהמבזבז אל יבזבז יותר מחומש, שמא יצטרך לבריות.

ענה: "מקור התקנה, בחשש מפני העתיד. ואילו אני מקיים את הכתוב: "תמים תהיה עם ה' אלקיך" (דברים יח, יג), ואל תחקור אחר העתידות (רש"י) - כאילו עברו מתקני אושא על הציווי..."

יוצא, ושמשה רבינו נרחק מאהרון אחרי המעשה... אלמלא הקב"ה שאומר לו ואתה הקרב אליך, משה היה נשאר רחוק ממנו.

אומר הספר נתן דעת, בא תראה מה זה משה רבינו:

האחים האהובים כל כך, שחז"ל אומרים עליהם מי יתנך כאח לי ... מאז ששת ימי בראשית ועד עכשיו, לא היו אחים כאלה.

כשרואה משה רבינו את אח שלו, מחובר לעגל, לא רוצה איתו שום קשר.

למה! זה אח שלך!

עגל ואני, אין לי חיבור איתך! לא רוצה להתקרב!

צריך שהקב"ה יחזור לצוות אותו ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך. דברי מדרש בפרשת השבוע.

רבתי, אני רוצה ללכת לעוד מדרש אחד, ועליו בע"ה, נרחיב בס"ד:

אומר המדרש שמות רבה (פרשה לו, ד) - דבר אחר, ואתה הקרב אליך, הדא הוא דכתיב (תהלים קיט, צב) לולי תורתך שעשעי אז אבדתי בעיני, כשאמר הקדוש ברוך הוא למשה: ואתה הקרב אליך, הרע לו, אמר לו תורה היתה לי ונתתיה לך, שאלולי היא אבדתי עולמי. משל לחכם שנטל קרובתו ועשתה עמו עשר שנים ולא ילדה, אמר לה בקשי לי אשה, אמר לה יכול אני לטל חוץ מרשותך אלא שהייתי מבקש ענותנותך. כך אמר הקדוש ברוך הוא למשה, יכול הייתי לעשות לאחייך כהן גדול חוץ מדעתך, אלא שהייתי מבקש שתהא גדול עלי.

רבתי, המדרש פלא מופלא, כל הקטע במדרש...

ואתה הקרב אליך, הרע לו למשה רבינו נעשה רע, כשהקב"ה ביקש ממנו לקחת את אחיו, ולמנות אותו!

זה משה רבינו, שלפני כמה פרשיות ... פרשת שמות, אומרת התורה (ד, יג) שלח נא ביד תשלח ... אני לא הולך לפגוע באח שלי... וחז"ל אומרים מי יתנך כאח לי - אין כמו האחים האלה...

משה רבינו שומע, שחמישה מיליון אנשים מחכים לגאולה, ואומר "אני לא הולך לגאול את ישראל!"

עד שהקב"ה לא אומר וראך ושמה בלבו - אהרון אחיך מחכה לך... אתה תראה איזה תזמורת הוא יעשה לך, כשאתה בא... עד שמשה רבינו לא שומע את המושפט הזה, הוא לא הולך לגאול את ישראל...

רבתי, בא הקב"ה למשה רבינו, ואומר לו ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך, שנתיים לאחר שמשה רבינו לא היה מוכן ללכת אם אהרון יפגע ... בא הקב"ה למשה ואומר - בבקשה, תמנה את אח שלך...

אני? את אח שלי? הרע לו... למשה רבינו נהיה לו רע!

היתכן להבין דבר כזה... שאח קטן הולך למנות אח גדול, ונהיה לו רע??? הוא היה מנהיג של ישראל לפניך... מגיע לו הנהגה לפניך... הקב"ה נתן לך את התפקיד שלו כדי שאתה תהיה המנהיג!

יש תפקיד נוסף... נותנים כהונה, אתה רוצה אותה?

השאלה היא עוד יותר גדולה - כתוב בחז"ל, שבשעה שמשה רבינו סירב בסנה ... אמר לו הקב"ה - בגלל שסירבת, אתה לא תהיה כהן... הכהן יהיה אחיך.

הוא כבר ידע שאח שלו יהיה כהן, אז מה זה הרע לו למה רבינו... מה מונח כאן?

רבתי, כדי להסביר את הדברים, ישנם כמה וכמה מהלכים, לא נספיק את כולם היום... אבל לפחות את חלקם:

כותב הכתב סופר - בפרשת פנחס, אומר הקב"ה למשה רבינו, עלות להר העבירים... (כז, יב) וראה את הארץ אשר נתתי לפני ישראל (יג) וראיתה אתה ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרן אחיך אומר הקב"ה למשה רבינו - תעלה אל ההר, אתה עומד להסתלק מן העולם, גם אתה כאשר נאסף אהרן אחיך

אומר רש"י - כאשר נאסף אהרן אחיך. מכאן שנתאוה משה למיתתו של אהרן. שואל הכתב סופר - מה זה ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרן אחיך? בלי המילה אתה, אז לא מסתדר!

כותב הכתב סופר תשובה נפלאה ביותר - אדם חי בעולם הזה, כדי לקיים מצוות, שנאמר (קהלת יב, יג) סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם...

בשביל זה האדם יורד לפה... מאה ועשרים שנה לקיים מצוות.

ברגע שאדם סוגר את העיניים, אומר לנו כבר דוד המלך בתהילים (קטו, יז) לא המתים יללו יה ולא כל ירדי דומה.

ירדי דומה - אלה שנכנסו בידיים של דומה... הוא הממונה על המתים ... אין להם שום דבר, לא יכולים להלל, לא יכולים לעשות שום דבר...

אבל הבן-אדם, יכל להמשיך לקיים מצוות, גם בלי קיום מצוות... איך?

כל המניח בן כמותו, כאילו לא מת.

אם אדם מניח בן כמותו, שממשיך לעשות את המצוות, כאילו לא מת. למה?

אומרים חז"ל - כי ברא, כרעא דאבוה - הבן הוא הרגליים של האבא... האבא כבר לא יכל ללכת, הוא נמצא בתוך הבור, הוא לא יכל לזוז... אבל הבן, בעשיית המצוות, פועל מכוחו של האבא...

אם הוא פועל מכוחו של האבא, אז המצוות ממשיכות להזדקק לזכותו של האבא. צריכים לדעת, שזה גם לחובה וגם לזכות - הזכות בקיום המצוות, והחובה בקיום העבירות רח"ל.

גם על זה מענישים את ההורים, ולכן כתוב ספרי חיים וספרי מתים נפתחים... אומרים חז"ל - מביאים את ההורים לדין מחדש, על מה שעושים הילדים במהלך השנה.

אומר הכתב סופר - האדם יש לו תפקיד אחד... לחיות ולקיים מצוות... וכשהוא מת - להשאיר בנים כשרים, שימשיכו את העבודה שלו.

כשהקב"ה מצוה את משה רבינו, בפרשת חקת, לקרוא לאהרון ולאעזר ולהעלות אותם להר... שם אמור אהרון להסתלק.

אומרת התורה {פרשת חקת, כ, כה} - קח את אהרן ואת אלעזר בנו והעל אתם הר ההר.

אומר רש"י - קח את אהרן. דברי יחומים, אמור לו, אשריך שתראה כתרך נתון לבעך, מה שאין אני זכאי לכך.

אשריך, אמר לו משה רבינו, מי זוכה לכזאת פטירה, שהכתר שלו עובר לבנים שלו?! משה רבינו התהווה לכזאת פטירה... אהרון עולה להר ההר, בריא עד יום מותו, בהפתעה מוחלטת... "הנה, תעביר את הבגדים לכן שלך" תראה איזה יופי, אשריך! אמר לו הקב"ה - ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרן אחיך - גם אתה תזכה לזה.

שואל הכתב סופר - איפה זכה לזה משה רבינו?!

הקב"ה אמר לו ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרן אחיך... הוא לא זכה... משה רבינו עלה למות, אף אחד לא היה איתו... מת לבד, רק הקב"ה התעסק בקבורה שלו, משה רבינו לא הוריד את הגלימה שלו והלביש את בניו... לא את גרשום ולא את אליעזר...

אז איפה קיים הקב"ה את הציווי ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרן אחיך? בא ונלמד את המדרש שלמדנו עכשיו...

אומר הכתב סופר - כיוון שאמר הקב"ה למשה רבינו ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי... הרע לו למשה רבינו... מה הרע לו? אילו היה אומר רק הקרב את אהרן... למשה רבינו לא היתה שום חלישות הדעת... אבל מה הוא אומר?

ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו...

אמר משה רבינו - אתה ממנה אותו ואני מושך אותו ביחד עם הבנים שלו?!

הבטחת לי ריבונות של עולם... הבטחת לי ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרן אחיך!

אני לא רואה שאתה מצוה אותי, שאני אמנה את הבנים שלי אחרי בהנהגה... בשעה שאמרת לי ריבונות, של עולם (במדבר כז, טז) יפקד ה' אלקי הרוח לכל-בשר איש על-העדה... אמר משה רבינו - למי הוא מתכוון איש על-העדה? אומרים חז"ל במדרש - אמר משה, הגיע הזמן למנות את ילדיי לממשיכי הדרך שלי. אם משה רבינו חשב שילדיו ראויים להמשיך את הדרך, סימן שהם מתאימים לזה מבחינה רוחנית.

הקב"ה אומר לו - הבנים שלך לא יהיו ממשיכי הדרך... אז מי יהיו ממשיכי הדרך שלך? יהושע בן-נון, שנאמר (משלי כז, יח) נצר תאנה יאכל פריה ושמר אדניו יכבד... הוא ימשיך.

אמר משה רבינו - ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי... ריבונות של עולם, אני הולך למנות את אהרון... ועל המקום, גם את בניו לממשיכי הדרך, איפה ההבטחה שלך ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרן אחיך???

אמר לו הקב"ה - אני לא מבין מה אתה רוצה... תורה היתה לי ונתתיה לך, מה אתה רוצה?!

שואל הכתב סופר - מה התשובה?

מה זה שבן-אדם אומר "אני רוצה שהבנים שלי ימשיכו בדרכי?!"

אני כהן... הבן שלי ממשיך בדרך שלי... לוקח את הבגדים וממשיך בכהונה.

אמר לו הקב"ה - זה סקטור מאוד מצומצם של כוהנים... אתה משה רבינו, כל עם ישראל ממשיך בתורה שאתה הבאת... תורה היתה לי ונתתיה לך!

אז כל מי שיושב ועוסק בתורה, זה נוקף לזכותו של משה רבינו!

אומרים חז"ל - ברא, כרעא דאבוה - הרגליים של הבן ממשיכים את האבא.

אמר הקב"ה למשה - אתה לא צריך את זה, למה?

מסיבה אחת פשוטה... כיון שאתה קיבלת את התורה, ועצם זה שאתה מקבל התורה, כל תורה ותורה שנלמדת בעולם, נוקפת לזכותך! אם ככה, מה אתה בא בתלונות???

ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך... הרע לו למשה רבינו - איפה הילדים שלי?!

כל מיליוני היהודים, שגמרו השבוע מסכת יומא והתחילו מסכת סוכה, זה הכל שלך! זה הרגליים שלך! זה ה- ברא כרעא דאבוה שלך! אז מה חלשה דעתך?!

אומר הכתב סופר - עכשיו תבין, מה אמר משה רבינו, מה הרע לו... ומה התשובה שהוא קיבל משמים...

אומר הספר הפריזון, לבעל קיצור שולחן ערוך - איזה נס שלא מונו ילדיו של משה רבינו, כי אם התורה היתה ניתנת למשה רבינו בירושה, התורה היתה נשארת אך ורק לבניו של משה רבינו...

אין דבר כזה שישראל יהיה כהן, כי הכהונה ניתנה לאהרון ולבניו... אין דבר כזה, שמי שקיבל מלכות, זה עובר לבניו.

מי שסיים מסכת יומא השבוע יודע... אומרת הגמרא - כתר כהונה לקח אהרון, וממשיך לבניו... כתר מלכות קיבל דוד המלך, וממשיך לבניו... כתר תורה, מונח וכל אחד ואחד יכל לבוא לקחת אותו, וללמוד תורה.

אומר ספר הפריזון - זה מה שאומרים במשנה באבות (יב, ב) רבי יוסי אומר, יהי ממונן חברך חביב עליך כשלך. והתקן עצמך ללמוד תורה, שאינה ירשה לך. וכל מעשיך יהיו לשם שמים... התורה היא לא בירושה, היא ניתנה במתנה... אם כך, כל אחד יכל לבוא וללמוד בה.

לאחר היסוד הנפלא הזה, הבנו מה אירע למשה רבינו ומה התיקון...

רבתי, הפירוש הוא שנאמר אותו, הוא פירושו של הבעל זרע ברך, תלמידו של המגלה עמוקות, ר' ברוך ברכיה שפיירא, והרעיון שלו מופיע בספר זרע ברך... וכידוע לכולם, שכל נושא שהזרע ברך נוגע בו, הוא פשוט חורש את הנושא מכל כיוון שהוא, ומגלה חידושים עצומים שלא שמעתם און מעולם...

הדברים שלו מאוד קשים לפיענוח, ולכן נאמר על קצה המזלג את היסוד שלו... אני אקדים הקדמה לדבריו, וברגע שנלמד את הדברים... לכאורה, הדברים יישמעו לנו בלתי הגיוניים בעליל... אבל יש להם סימוכין, בדברי חז"ל בפרשת כי תשא.

פנתח הזרע ברך ואומר כך - המנורה, כל הדברים שהיו בה, מכונים כנגד חמישה חמשי תורה - במנורה יש כפתורים, יש פרחים, יש גביעים, יש גובה י"ח טפחים, יש שבעה קנים... הכל מכוון כנגד חמישה חמשי תורה בדקדוק.

כותב האר"י הקדוש - שבעת הקנים של המנורה, מכוונים כנגד שבעת התיבות של הפסוק הראשון, בפרשת בראשית... בראשית בראשית את השמים ואת הארץ - יש כאן שבעה תיבות, כנגד שבעת הקנים של המנורה. במנורה, כותב האר"י הקדוש, ישנם אחד-עשר כפתורים... כנגד הפסוק הראשון בחומש שמות- ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו. במנורה ישנם תשעה פרחים, כנגד הפסוק הראשון בחומש ויקרא - ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. הגובה של המנורה, כותב האר"י הקדוש, י"ח טפחים.

כותב האר"י הקדוש - י"ח טפחים, הם לא י"ח טפחים מלאים... הגובה של המנורה הוא לא מטר שמונים ... הוא שבעה-עשר טפחים ועוד קצת... הקצת הזה, נחשב לטפח מלא... ישנם י"ז טפחים מלאים.

אומר האר"י הקדוש - בפסוק הראשון בחומש במדבר, תמצא י"ז תיבות. יש במנורה כ"ב גביעים, ככל אחד מששת הקנים, היה שלושה גביעים... $3 \times 6 = 18$... ובקנה המרכזי היה ארבע גביעים. $4 + 18 = 22$.

כ"ב גביעים, הוא כנגד הפסוק הראשון {דברים א, א} אלה הדברים אשר דבר משה ... יוצא, שכל הסימנים הנמצאים במנורה... כך כותב האר"י הקדוש... כך כותב הגאון מוילנה ועוד ... מכוונים כנגד התורה הקדושה.

בא רבינו בחיי {פרשת תרומה} וכותב - כ"ב הגביעים הנמצאים במנורה, הם כנגד כ"ב אותיות, שבהם ניתנה התורה.

אם אתם רוצים, תסתכלו גם ברקנטי שכותב - כ"ב הגביעים, הם כנגד פמליה של 22,000 מלאכי השרת, שליוו את הקב"ה, בשעת נתינת התורה.

בא החתם סופר ואומר - ששת הקנים שבמנורה, כנגד שישה סדרי משנה.

רבותי, יוצא שכל המנורה הזאת, על כל הדברים שבה- הכפתורים, הגביעים, הפרחים, הגובה... הכל מכוון לחמישה חומשי תורה.

אומרים חז"ל - כל השמן רומז לחכמת התורה ... זה קשור יותר לחנוכה, כפי שידוע לכולם ...

אומרת הגמרא {מסכת ברכות נו, א} - הוואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה שנאמר {שמות כז-כ} ויקחו אליך שמן זית זך.

{קהלת ח, א} חכמת אדם תאיר פניו - החכמה של האדם, מאירה לו על הפנים.

בא הספר זרע ברך וזורק פצצה:

משה רבינו שבר את הלוחות... הוא יורד מן ההר, שבוע הבא בע"ה נקרא את זה, פרשת כי תשא... הוא רואה שעם ישראל עושה עגל, הוא לוקח את הלוחות וזורק אותם.

שואל הזרע ברך שאלה עצומה ... כשקראתי אותה בפעם הראשונה קבלתי צמרמורת - מי התיר לך לשבור לוחות שלא שלך ?

רש"י כותב בפסוק האחרון בתורה ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל.

לעיני כל ישראל, שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם, שנאמר ואשברם לעיניכם {דברים טז, יז}, והסכימה דעת הקב"ה לדעתו, שנאמר אשר שברת {שמות לד, א}, יישר כחך ששברת {שבת פז}.

יישר כחך ששברת - תודה רבה ששברת את הלוחות.

בא הספר זרע ברך ושואל - מי התיר לך לשבור את הלוחות ? זה לא שלך, מה אתה שובר ?!

מביא הספר ראייה מפורשת מדברי מדרש.

אומר המדרש רבה {פרשת כי תשא מ"ו, א}:

ראי ששן לישראל עמיה... משה רבינו יורד ורואה את העגל, אמר תשמעו, עם ישראל לא יוצא מזה חטא הזה... החטא הזה הוא לעד, אין יציאה ממנו... הלך משה וחבר נפשו עמהם ... אמר משה כולם עשו את העגל, או שלא מיחו, היחיד שלא היה פה שעשו את העגל, זה אני יוצא שאני היחיד שלא חטאתי, אלך להצטרף עמהם, גם אני בחבילה.

ושבר את הלוחות. ואמר להקדוש ברוך הוא הם חטאו שעשו את העגל ואני חטאתי ששברתי הלוחות... קל וחומר. ואמר משה חטאתי ששברתי את הלוחות. כל הקל וחומר לא רלוונטי, תבקש רשות.

אם מוחל אתה להם אף לי מחל, שנאמר {שמות לב, לב} ועתה אם תשא חטאתם, כן לחטאתי מחל, ואם אין אתה מוחל להם אל תמחל לי, אלא {שמות לב, לב} מחני נא מספרך אשר כתבת.

אמר רבי אחא, לא זו משם עד שפנה חטיה שלהם משה רבינו לא זו מהמקום, עד שאמר לו הקב"ה שהוא מוחל לו על החטא שנאמר {שמות לב, טו} ויפן וירד משה.

כיון שפנה חטיה שלהם - כיון ששמה רבינו הצליח להשיג כפרה על חטא העגל... אמר משה הרי היה לישראל מי שיקבש עליהם, אני מי יבקש עלי, התחיל מצטער על שבור הלוחות.

רבתי, עד כאן קטע ראשון במדרש.

הדבר הזה של שבירת הלוחות, הוא דבר לא מובן... אומר רש"י - ישר כוח ששיברת ...

שואל הזרע ברך - מי התיר לך לשבור את הלוחות ?

הנה משה רבינו שבר את הלוחות, ואומר רבינו של עולם חטאתי ! איפה נתכפר משה רבינו, על שבירת הלוחות ?

רבתי זה פרשת השבוע שלנו, שימו לב ...

אומר הזרע ברך - ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך ... הייתכן ? למה ו החיבור ?

תגיד אתה תצוה את בני ישראל ... למה באף כלי, לא כתוב ואתה תצוה ? אומר הרמב"ן - ואתה תצוה כל שמן צריכים להביא אליך.

שואל הזרע ברך - למה צריכים להביא אליך ?

כל כלי לא צריך להביא אליך ... עצים למערכה, וחייטים ללחם, וכבשים לתמידים לא צריכים לבוא, רק השמן, מה יש ?

אומר הספר זרע ברך - פשוט מאוד ... אמר משה לפני הקב"ה - ריבוננו של עולם, לעם ישראל השגת מחילה לחטא העגל... איך השגת מחילה ?

{כה, ב} ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי {ג} וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת

אומרים חז"ל במדרש {תנחומא פרשת תרומה, אות ח} - יבא זהב שבמשכן ויכפר על זהב שנעשה בו את העגל.

יוצא, שהקב"ה נתן לעם ישראל כפרה על חטא העגל, לעשות משכן.

אומר משה - ריבוננו של עולם, לעם ישראל נתת כפרה, יעשו את המשכן ויכפרו על חטא העגל... אני ששברתי את הלוחות, מה תהיה כפרתי ?

אמר לו הקב"ה - ואתה ... הכפרה שלך ... בפרשת תרומה, נאמרת כפרה לישראל על חטא העגל... משה רבינו הרי לא היה בחטא העגל ... אם הוא לא היה בחטא העגל, אז הוא לא צריך כפרה בבניית המשכן... על מה הוא צריך כפרה ? על שבירת הלוחות.

אמר לו הקב"ה - ואתה ... אתה יודע מה תהיה כפרתך, על שבירת הלוחות ? תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתיב למאור להעלות נר תמיד ... אתה מטפל במנורה, אתה עושה את המנורה, את השמן מביאים אליך, רק אתה מתעסק במנורה, למה ?

אומר הזרע ברך - כי המנורה מכוונת, כנגד חמישה חומשי תורה... שבע הקנים, כנגד הפסוק הראשון בבראשית, וההמשך הסברנו ... הכ"ב גביעים, כנגד הפסוק הראשון בחומש דברים והתשע כנגד ויקרא... הי"א כנגד שמות... הי"ז כנגד במדבר... יוצא שכל דבר, מכוון כנגד חמישה חומשי תורה.

אמר לו הקב"ה - הם התכפרו במשכן, ובמה אתה מתכפר ששברת את הלוחות ? ויקחו אליך שמן זית זך ... אתה תיקח את השמן, ואתה תטפל במנורה... אתה תבנה את המנורה כתיקנה, על זה ששברת את הלוחות.

אתה תעשה את המנורה, שהיא כנגד תורה שבע"פ, כי עפ"י שנים עדים, יקום דבר... כותב הכלי יקר - בפנים יש לך את הלוחות במ"ס וסמ"ך היו עומדים ... בחוץ, יש לך את המנורה...

שיברת את הלוחות לעיני כל ישראל, אז מה תהיה הכפרה ? תהיה לך כפרה במנורה שאתה מתעסק איתה ... יביאו אליך את השמן, ואתה תעסוק בה, זה יהיה הכפרה שלך.

לכן יש כאן ו החיבור ... ואתה - הם התכפרו בפרשה הקודמת... פרשת תרומה, ואתה... מתי אתה מתכפר ?

ויקחו אליך שמן זית זך.

עכשיו אתה מבין, למה זה ויקחו אליך שמן זית זך ? אמרנו תביא את זה אחרי הבניה של המשכן...

אמר משה רבינו - הם התכפרו כבר, במה אני מתכפר ?

אמר הקב"ה - רגע אחד... לפני שאני מצוה על הבגדים, בא נסגור את הענין עם משה רבינו... נגיד מה הכפרה שלו, במה הכפרה שלו ?

ואתה תצוה את בני ישראל.

רבתי, לאחר הפצצה הנפלאה הזאת, בואו נלך עוד שלב אחד:

ראיתי לפני שנים... נראה לי שזה היה בספר חקרי לב שאומר... עכשיו מבין טוב מאוד ... בפרשת תרומה, לא מופיע שמו של אהרון הכהן... בפרשת תצוה, לא מופיע שמו של משה רבינו, למה ?

בפרשת תרומה, זה היה הכפרה על חטא העגל, שעשה אהרון הכהן... לכן שמו לא מופיע.

בפרשת תצוה, על מה הכפרה ? על שבירת הלוחות, מי עשה ?

משה רבינו, לכן שמו לא מופיע.

אומר הזרע ברך - עכשיו בא נלמד ביחד את המדרש...

אומר המדרש שמות רבה {פרשה לו, ד} - דבר אחר, ואתה הקרב אליך, הדא הוא דכתיב {תהלים קיט, צב} לולי תורתך שעשעי אז אבדתי בעניי, כשאמר הקדוש ברוך הוא למשה: ואתה הקרב אליך, הרע לו, אמר לו תורה היתה לי ונתתיה לך, שאלולי היא אבדתי עולמי

שהקב"ה ראה שרע למשה רבינו, היתה לו שאלה עצומה - תורה היתה לי ונתתיה לך, למה נתתי לך את התורה ?

אומרת הגמרא {מסכת שבת פט, א} - וא"ר יהושע בן לוי בשעה שירד משה מלפני הקב"ה בא שטן ואמר לפניו רבוננו של עולם תורה היכן היא אמר לו נתתיה לארץ הלך אצל ארץ אמר לה תורה היכן היא אמרה לו {איוב כח-כג} אלקים הבין דרכה וגו' הלך אצל ים ואמר לו אין עמדי הלך אצל תהום א"ל אין בי שנאמר {איוב כח-יד} תהום אמר לא בי היא ים אמר אין עמדי אבדון ומות אמרו באונינו שמענו שמעו חזר ואמר לפני הקב"ה רבש"ע חיפשתי בכל הארץ ולא מצאתיה אמר לו לך אצל בן עמרם

צריך להבין את המילה הזאת... מה זה לך אצל בן עמרם... כולם יודעים, שמכנים מישוהו שלא בשם שלו... זה כינוי גנאי.

כשכלב רצה להשתיק את כולם, בשעה שהוא חזר מהמרגלים, ורצה להגיד שהארץ הזאת טובה, מה הוא אמר ?

וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם.

ראיתי פעם, באחד המפרשים על הגמרא בשבת, שאמר - לך אצל בן עמרם ... משה רבינו כבר לא נמצא כאן, הביטול של משה רבינו, הוא מחק את עצמו לגמרי.

והאיש משה ענו מאד מכל האדם - משה רבינו איננו כאן.

לך אצל בן עמרם - משה רבינו קיבל את התורה, כי הוא לא נמצא כאן ... משה רבינו קיבל תורה מסיני ... הוא האדם הנמוך ביותר, כמו הר סיני.

ממשיכה הגמרא ואומרת - הלך אצל משה אמר לו תורה שנתן לך הקב"ה היכן היא אמר לו וכי מה אני שנתן לי הקב"ה תורה א"ל הקב"ה למשה בדאי אתה אמר לפניו רבוננו של עולם חמודה גנוזה יש לך שאתה משתעשע בה בכל יום אני אחזיק טובה לעצמי אמר לו הקב"ה למשה הואיל ומיעטת עצמך תקרא על שמך שנאמר {מלאכי ג-כב} זכרו תורת משה עבדי וגו'.

עד כאן דברי הגמרא.

שואל הזרע ברוך – מה זאת אומרת השטן אומר תורה שנתן לך הקב"ה היכן היא?! מה הוא לא ראה את משה רבינו, יורד עם שתי לוחות העדות?
הרי כולם ראו... דיברנו שבוע שעבר, ש שאלו מלאכי השרת- מה לילוד אישה ביננו?! לקבל את התורה בא. אז כולם היו שם, גם השטן.
מי נתן למשה רבינו את הקטורת?
השטן... אתה יודע שמשה רבינו לקח את הלוחות, אתה היית שם! אז למה אתה שואל, איפה התורה?

אומר הספר זרע ברוך – לא זה הנידון... אז מה הנידון?
חוץ מהתורה הקדושה, נתן הקב"ה למשה רבינו גם פלפולה של תורה, גם הלכה של תורה, גם אגדתה של תורה, הכל הקב"ה נתן למשה רבינו.
נתן את זה למשה רבינו, אז השטן שואל "איפה זה?"
נתת לו את הלוחות, אבל פלפולה של תורה לא נמצא כאן כבר, אגדה של תורה- לא נמצא כאן, פסק של תורה- לא נמצא כאן.
אמר הקב"ה - נתתי את זה למשה רבינו בגלל הענווה.
אם ככה, אומר הספר זרע ברוך – אמר הקב"ה, הרע לו למשה רבינו? אתה רע לו, שאהרון אחיך התמנה?

איך יכל להיות, אדם שקיבל את התורה בגלל הענווה שלו, נהיה לו רע שאחיך קיבל תפקיד, זה מתאים לאדם שהוא עניו? איפה זה מסתדר עם הענווה שלו?!

אומר הספר זרע ברוך, אני יגיד לך מה קרה כאן – משה רבינו ידע, שהתפקיד מגיע לאהרון הכהן... משה רבינו חשש כאן מדבר אחר... משה רבינו חשש, שמה שהקב"ה אמר לאהרון הכהן – **ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך**, היות ושני הפסוקים הראשונים בתחילת הפרשה, עוסקים בכפרת משה רבינו, על מה שהוא שבר את הלוחות ואתה תצוה את בני ישראל – אתה שברת את הלוחות... התקנה שלך, שתתעסק בענין המנורה...ומיד אחרי שהוא גומר את זה... אומר לו **ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך**.

אומר משה רבינו - למה זה מופיע כאן ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך?
פירוש הדבר, שהקב"ה אומר- אתה גם תתקן גם את זה, וגם לא תהיה כהן.
זאת אומרת, חלק מהכפרה של משה רבינו על שבירת הלוחות, זה א' כל, שהוא התעסק במנורה, וגם שהוא לא יהיה כהן.
הראה לו משה רבינו, שזה העונש שהוא קיבל.
אמר לו הקב"ה- עונש? על איזה עונש אתה מדבר? ישר כחך ששיברת!
עונש?! שבר אני נותן לך, ששיברת!
איזה שבר?

תורה היתה לי ונתתיה לך – זה השכר שקיבלת!
איפה השכר?

אומר הזרע ברוך, בא נקרא עוד קטע במדרש:
ברגע ששבר משה את הלוחות, אמר לו הקב"ה - ואמר לו הקדוש ברוך הוא אל תצטער בלוחות הראשונות, שלא היו אלא עשרת הדברות לבד, ובלוחות השניים אני נותן לך שיהא בהם הלכות מדרש ואגדות, היא הוא דכתיב: **ויגד לך תעלמות חממה כי כפלים לתושיה, ולא עוד, אלא שאתה מבשר שמחלתי לך על חטייה שלך, שנאמר (איוב י, א) ודע כי ישה לך אלוה מעונך**.
אמר הקב"ה - אתה אומר עונש?
ואתה הקרב אליך... הרע לו למשה רבינו על העונש... איזה עונש?!

שכר אני נותן לך!
הלוחות יהיו שלך... אני נותן לך פלפולה של תורה, אגדות, הלכות, אתה מקבל שכר, ישר כחך ששיברת!

אז משה רבינו, מצד אחד צריך כפרה על זה שהוא שבר בלי רשות, ועל זה הוא אומר לו - **ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך** – תטפל במנורה... זה אמר משה רבינו - אולי בגלל זה, הוא לא נתן לי כהונה?!

מה פתאום... אתה תקבל את הכהונה, תקבל את מה שמגיע לך... הכל בסדר גמור. אבל מה, אומר לו הקב"ה – תקבל תוספת, בלוחות השניות!

אם ככה, נוכל להבין, מהו ואתה תצוה ולמה זה נכנס כאן, בצמוד לפרשת תרומה:
לאחר כל הדברים שאמרנו, רבותי, באו נשכח את הכל ונגיע לדודבן... שימו לב לרעיון נפלא, שמצאתי בספר **אור גדליה**, הוא אומר - ראיתי את זה באיזה ספר, ואינני זוכר איפה ראיתי.
אני מצאתי בס"ד, את הספר שעליו דיבר האור גדליה, הוא נקרא **תכלת מרדכי**, של המהרש"ם **מבערזאן** – ר' שלום מרדכי הכהן שבדרון, הסבא של הרב שלום שבדרון הידוע.

אומר המהרש"ם מבערזאן... הוא מביא נוסח קצת אחר מהמדרש שכתוב אצלנו:
אבל זה לא משנה, אפשר להשתמש עם אותו נוסח:
כתוב במדרש - שנאמר הקדוש ברוך הוא למשה: ואתה הקרב אליך, הרע לו, אמר לו תורה היתה לי ונתתיה לך, שאולי היא אבדתי עולמי

הנוסח שמביא המהרש"ם **מבערזאן**, הוא נוסח קצת שונה - הרע לו למשה רבינו בעיניו - מה הנ"מ אם זה בעיניו או לא?

אומר הספר תכלת מרדכי, מביא אותו הספר **אור גדליה**, ברעיון נפלא ביותר:
חס וחלילה! להעלות על הדעת, שהרע לו למשה רבינו... הרע לו למשה רבינו שאהרון אחיו התמנה להיות כהן?!

מה הרע לו?
משה רבינו לפני שמונה פרשיות, קראנו בתורה, בפרשת שמות- **שלח נא ביד תשלח... אני לא הולך... אני לא הולך לפגוע באח שלי**.
משה רבינו לא הולך לפגוע באח שלו... וחז"ל אומרים מי יתנך כאח לי - אין אחים כאלה בבריאה, כמשה ואהרון.

אומרים חז"ל {תהילים קלג, ב} - **זקן אהרן שירד על פי מדותיו** - בשעה שמשחו את אהרון, משה רבינו היה ביחד איתו, כאילו שמשחו אותו.
משה ואהרון כאלה אחים, הרע לו למשה רבינו, למנות את אח שלו, הגדול ממנו... אתה יכל להאמין לדבר כזה?!

אומר הספר תכלת מרדכי, מביא אותו הספר **אור גדליה**:
חס וחלילה!

אומר משה רבינו להקב"ה - ריבונו של עולם, אני רוצה לשאול שאלה... אתה מוכן להסביר לי, למה אני צריך לקרב את אח שלי? למה אני? כשנגלית אלי בסנה... בפרשת שמות, שלחתי משהו למנות אותי? נגלית אלי בסנה ואמרת לי - משה, אתה הולך להיות הגואל של ישראל.

לא שלחתי משהו, אתה באת, ואמרת לי "אתה תהיה הגואל".
אומרים חז"ל - ששם בפרשת שמות, אמר לו הקב"ה... אחרי שבעה ימים שהקב"ה מנחל עם משה רבינו ומשא ומתן - {ד, יד} הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי-דבר ידבר הוא וגם הנה-הוא יצא לקראתך וראך ושמח בלבו - אתה היית אמור להיות כהן, והכהונה תעבור לאהרון אחיך...
משה רבינו יודע שהוא לא יהיה כהן, הוא יהיה המנהיג ולא יהיה כהן... כהן יהיה אח שלי.

אז מה זה - הרע לו למשה רבינו?
אומר **הספר תכלת מרדכי** - אמר משה רבינו - ריבונו של עולם, תרשה לי לשאול שאלה, למה אני האח הקטן של אהרון הכהן, צריך לגשת אליו ולמנות אותו, למה לבזות את אח שלי? ריבונו של עולם, אתה לא יכל לבוא ולמנות אותו? למה אתה אומר לי ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך? תקרב אותו לבד!
תקרא לאהרון ותגיד לו - אהרון, אחיך מנהיג ואתה כהן, למה אני צריך לעשות את זה?

הרע לו למשה רבינו, שהוא שוב פעם צריך לפגוע באח שלו.
"אני הולך לפגוע באח שלי? אני? לא הולך!"
אמר לו הקב"ה - **תורה היתה לי ונתתיה לך**... דיברנו בשבוע שעבר ויקחו לי תרומה... אומרים חז"ל ויקחו לי? היה צריך לומר ויתנו לי... מה זה ויקחו?
אמר הקב"ה - נתתי לכם את התורה... נמכרתי עמה!!!

אמר הקב"ה - מה אתה רוצה, קיבלתם את התורה- לקחתם אותי איתה... אם לקחתם אותי איתה, כשאתה, עמוד התורה מדבר, אז מי מדבר?
הקב"ה מדבר.
אחרי שנתתי את התורה, אני בתוך התורה... איפה נמצאת התורה?
אצלך!

אומר הקב"ה - רציית לגלות כאן את הכלל, שתורה היא הממנה... ותורה היא הממנה... ותורה היא הממנה, שנאמר **מכרתי לכם תורת, כביכול נמכרתי עמה**. אז מה אתה אומר, משה רבינו, שאני פוגע באהרון אחיך?

אם התורה לא היתה ניתנת, כמו שהיה שמייתני אותך... אז אני ניגלה אליך בסנה, ואני אומר לך...
אם עדיין לא הייתי נותן את התורה... אז אני ניגלה לאהרון הכהן ואומר לו "אתה כהן"
אחרי שנתתי את התורה, אז עתה, נמכרתי עמה... כשאתה ממנה בכוח התורה, זה אני ממנה!

למדנו מכאן מה פירוש הדבר ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך... הרע לו למשה, שיש כאן פגיעה...
אמר הקב"ה - אין כאן שום פגיעה... כשאתה ממנה, התורה ממנה ואני ממנה... הכל הוא אותו אחד.

אם ככה, בס"ד נוכל להבין, את מה שכותב האור החיים הקדוש, ובזה בע"ה נסיים:
כותב האור חיים הקדוש (כז, כ) - ובדרך רמז יתבאר הכתוב על דרך מאמר הובא בספר זוהר חדש (בראשית ח') כי ד' גליות של ישראל כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד, גלות הראשון נגאלו בזכות אברהם עליו השלום, ב' נגאלו בזכות יצחק, ג' בזכות יעקב, והד' תלוי בזכות משה ולזה נתארך הגלות כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות אין משה חפץ לגאול עם בטללים מן התורה.

(ברוך שאמר)

בדרך הדרוש

ולכן ביקש על זה שכר כ"כ גדול. והנה הרי צורת חקיקת האותיות היה שש אותיות על כל אח מהאבנים, והוספו אות אהרן או יותר על כל אבן משום שבת השני, לדוגמא ראובן שיש בו חמש אותיות הוסיפו לו אות ש' משמעון וכן הלאה חוץ "מבנימין" שיש לו ששה אותיות משום העניין נמצא שלא יתכן שמוצאו אבן שהיה נחרת על ידי השמיר בשם "ראובן" ש' שהרי מדוע יעשו כן, ולא היה אלא בשם בנימין שהוא שם המצוי בלא הוספות, ולכן ביקש שכר כ"כ רבה ומוכן היטב למה אמרו של בנימין היתה. (פניני קדם)

האבנים (כ"ח, כ"א), ובימא (ע"ג ע"ב) אמר ריש לקיש כל האותיות א"ב על אפור, ומקשה הא לא כתיב צ', ומשני אברהם יצחק

האבנים תהיו על שמות בני ישראל (כח כא)
בני קדישיו מביאר שפעם אחת נאבד אבן מהאפור והיה כיו"ב אצל דמא בן נתניה ודרש על זה סכום כביר ושילמו לו ישראל ומביאר שאותו אבן היה של בנימין שהוא מסוג אבני ישפה. ולכאורה מנין שהיה של בנימין ביאר בספר פרי היוליים שלכאורה הרי אבן ישפה הוא בנמצא, והאין יתכן לבקש סכום כ"כ גדול עבורו. אלא למעשה צ"ע מה יש עם האבן, הרי א אפשר לחרוט עליו אותיות בנימין, שהרי הוצרכו לשמיר ובזמן זה כבר לא היה השמיר שיהרוט האותיות. אלא בהכרח שלדמא בן נתניה שהיה סוחר אבנים היה לו אבן קדומה כזאת שהיה שיך לאחד בשם בנימין ובזמן היה נחרת בשמיר והיתה אבן עתיקה.

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

פרשת תצוה

פניני אמן ותפלה בפרשה

מאוצרות אמונים

בתפלת שמונה עשרה ושומע קדיש או קדשה מפי שליח הצבור, עליו להמתין בשתיקה ולכונן למה שאומר שליח הצבור, ובכך יצא די חובת קדשה ואמן הא שמה רבא, מדין 'שומע פְעוּנָה'.

בעלי התוספות (ברכות כא ב ד"ע) תמהו על רש"י שאם אכן דינו פְעוּנָה, מדוע לא נחשבת עניה זו כ'הפסק' בתפלת שמונה עשרה? ולפי האמור אפשר לתרץ, שאף שלגבי אמירת דברים שבקדשה נחשבת השתיקה כ'מחשבה טובה' שהקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, לענין ה'הפסק' - האסור, דין השתיקה היא כ'מחשבה רעה' שאינה מצטרפת למעשה, ולפיכך אינה נחשבת כ'הפסק'.

נחל קדומים; עין אליהו שבת קמא א

לזכור את ה' במאה הברכות

"וַיִּשָׂא אֶרְחוֹךְ אֶת שְׁמוֹתֶיךָ לִפְנֵי ה' עַל שְׁתֵּי כַתְּפֵי לְזָכְרוֹ" (כח ב)

"לזכור" - שיראה הקדוש ברוך הוא את השבטים כתובים לפניו ויזכר צדקתם" (ש"י).

הזכרה זו למה היא נצרכת, וכי יעלה על הדעת חליקה שיש שכחה לפני פסא פבודו?

באר המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין:

רצה הקדוש ברוך הוא להורות לישראל, שכפי שהוא קבע את שמם על החשן כדי לזכורם, אף שבדאי אין שכחה לפניו, כך הם מצויים לעשות מצדדים פעולות שבאמצעותן יזכרו את העבדה הידועה והמפורסמת לכל - שיש בורא ומנהיג לעולם. משום כך תקנו לנו חכמים לברך מאה ברכות, כדי שזכור טוב ושוב מיהו הן והמפורסם אותנו, מחיה אותנו ומספק את כל צרכינו.

אור יחזקאל ח"ה עמ' רפא

קרבתנו על פי 'הדבור'

"וְזֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְמַדְּשׁ אֹתָם לְכַהֵן לִי לְחַם פֶּר אֶחָד בֶּן בְּקָר וְאֵילִם שְׁנַיִם תְּמִימִם" (כט א)

תבת: 'הדבר' נראית לכאורה כמיתרת, שכן יכולה הייתה התורה לכתוב: "וזה אשר תעשה".

פרש רבנו בחיי כי בכך רמזה התורה על היום שבו לא יהיו לישראל משכן או מקדש שבהם יוכלו להקריב קרבנות, שאז תהיה פפרתם באמצעות 'הדבר אשר תעשה' - הדבור אשר יחשב להם כאלו הקריבו קרבן, הלא הוא הודיע על החטא הנחשב בהקרבת פרים, כפתוב (הושע ד ט): "קחו עמכם דברים ושובו אל ה' אמרו אליו כל תשאו עון וקח טוב וגשלתמה פרים שפתינו". וכן כתב בעל ספר חרדים: "והודוי יקרא קרבן דכתיב: וגשלתמה פרים שפתינו".

פד הקמח' ערך ודוי; רבנו בחיי; חרדים' מצות החטובה פרק ב

אמן - ה'הלום' שבכתר התפלה

"והטור השני נפך ספיר ויהלום" (כח ה)

דורשי רשומות אמרו: 'הלום' בגימטריה 'אמן'. רמז לחשיבותה של האמן' כפי שאמרו חכמים (דבר ז א): "אין גדול לפני הקדוש ברוך הוא יותר מאמן שישראל עושים". כפי שה'הלום' שבפ' בחשן, כך האמן' היא כ'הלום' המשבץ בכתר התפלה שאותו מגישים עם ישראל בכל יום ויום לפני מלכו של עולם, כפי שאמרים בתפלת מוסף של שבת 'כתר יתנו לך ה' אלקינו...".

וכך היה אומר האוהב ישראל מאפסא:

בעולם הזה אין אדם יודע להעריך את גדל מעלתה של ענית אמן; שומע הוא ברכות לרב, ולעתים אינו שות לבו לענות אמן אחריו. בואו לעולם העליון, עת יבחר לראות עד כמה חשובה כל 'אמן' לפני ה', בודאי יתחרט עד מאד על הזלזול שהפגין, אף אז יהיה מאחר מדי. משולים אנו לאדם שנקלע למקום שבו מתגלגלות אבנים קרות כחול אשר על שפת הים, ובסכלותו לא שות אל לבו להתכופף, להרים אחרות מהן ולקחת אותן למקום מגוריו ששים שוין נאמד בהון רב. עלינו לדעת כי את הצער שחש אדם זה בשבוב לביתו, נחוש אף אנו בשבובנו לעולם העליון, כשנזכר לדעת מה רב ערפה של כל ענית אמן.

לכן רמז הפתוב בתהלים (מכו ו): 'הלוך' לך ובכה נשא משך הדע בא יבא ברנה נשא אלמתי'. המזלזל בענית אמן בעולם הזה, אי כאשר 'הלוך' לך לבית עולמו, ובכה" - יבכה ויתחרט על שלא השפיל לאסף עוד ועוד אמינים. אולם מי שהוא 'נשא משך הדע' - שבעודו בעולם הזה זכה להפיר בעבדה שאף שאמן' היא מלה קטנה, הרי היא פ'רוע' קטן שעתיד להצמיח עץ ענק, ועל פו הקפיד להקשיב היטב לכל ברכה ולענות אמן אחריה, אי 'בא יבא ברנה' לעולם העליון, כשהוא 'נשא אלמתי' - את אותן רכבות אמינים שגדלו ונעשו פאלמות גדולות.

ספר הפנים' קר"י מאוסטר'האן אות לא; שיער' נסים' ח"א עמ' רפא

ונשמע קולו - באמן'

"ונשמע קולו בבאו אל הקדש לפני ה' ובצאתו ולא ימות" (כח לה)

רבי חיים אפרים בלאטי הי"ד מדיני טורנגליא שבסלובקיה דרש מכתוב זה רמז על מעלתה של ענית אמן:

בשכר 'ונשמע קולו... לפני ה' - בענית אמן, מבטח לאדם: 'ובצאתו ולא ימות' - בצאתו מן העולם יפתחו לפניו שערי גן עדן, ושם יהיה חלקו בין הצדיקים שאף במיתתם קרויים חיים, כפי שהבטחנו (שבת ט ב): 'כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן'.

אשל חיים

נר למאור - מן התורה

"להעלת נר תמיד" (כו כ)

לשון הפתוב 'נר תמיד' נשמעת כהבטחה שלעולם ידלק נר במקדש. ויש להבין, הלא חרב המקדש בעוונותינו? באר השל"ה כי הקדוש כי רמזה התורה ככך למצות הדלקת נרות בבית הפנסת המקנה 'מקדש מעט' בשעת התפלה - שהיא כנגד עבודת הקרבנות בבית המקדש (ברכות כו ב).

יש בנותן טעם לצטט פאן את אשר הביא הרמב"ה מדברי חכמינו וזרונם לברכה (ראה ירושלמי שביעית ז):

"כתוב אחד אומר (דברי תמים א ח ל): 'ונר הוליד את קיש', וכתוב אחד אומר (שמואל א ט א): 'קיש בן אביאל'; וכי 'נר' היה שמו, והלוא 'אביאל' היה שמו? אלא, אביאל היה רגיל להדליק נרות בבית הפנסת ובבית המקדש ובמבואות האפלות ובכותל זה זכה שאלו בן בנו למלכותו, ולכן נקרא שמו נר".

ראב"ה סי' ה; של"ה' דרך חיים תוכחת מוסף

ומלמד לאנוש בינה'

"ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהן לו" (כח א)

כתב הטור (אורח קטו) כי אנשי פנסת הגדולה סדרו שבע עשרה תבות בברכת החכמה - 'אתה חונן, כנגד שבע עשרה התבות שברכת פסוק זה העוסק בחכמי הלב שעסקו במלאכת המשכן וכליו.

בדרך זו נבין את הסבה שאנו משתמשים בברכה זו בתאר 'אנוש' שאינו מצוי כל כך - 'ומלמד לאנוש בינה'? פיון שהתבות: 'אשר מלאתיו רוח חכמה' שנואמרו בפסוק זה מכונות כלפי בצלאל, כפתוב (להלן לא ב-א): "ראה קראתי בשם בצלאל...; ואמלא אתו רוח אלקים בחכמה", והלא אמרו חכמים (ש"מ"ח ט ד) שאף הפסוק (איוב לב ח): "אכן רוח היא באנוש" נאמר על בצלאל, לכך תקנו בברכה זו לשון 'אנוש'.

חלקי של"ה

מחשבה טובה אינה הפסק'

"וחשב אפדתו אשר עליו כמעשהו" (כח ח)

בדרך רמז פרש רבנו אפרים:

'וחשב אפדתו' - החושב לקום מצוה, 'אשר עליו כמעשהו' - מעלה עליו הפתוב כאלו עשהו. וכפי שאמרו חכמים (קדושין א א) שמחשבה טובה - הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, ומחשבה רעה - אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה.

ביסוד זה באר רבי אליהו שיק רבה של לידא את שיטת רש"י (ספ"ה לח ב ד"ה הוא אומר ברוך) כי העומד

פסק הרמ"א (או"ח כד ז): "וילמד בניו הקטנים שיגענו אמן, כי מיד שהתינוק עונה: אמן, יש לו חלק לעולם הבא".

וכתב רבי אליהו הפהן האייתמרי בעל 'שבט מוסר', כי מן המגלה למדנו שאף מרדכי נהג כן כלפי אסתר, שהיה לה כפאב, ולכך רמז הכתוב (אסתר ב ז): "ויהי אמן את... אסתר כי אין לה אב ואם", כתיב: 'אמן' - חסר וא"ו, משום שלא היה לה אב שילמדה זאת, למדה מרדכי לענות אמן' (מנחת אליהו' לא).

פרשת תצווה | שבת זכור

בס"ד בר"ה

חוט של חסד

גיליון לכלל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א
י"א אדר תש"פ | גליון 663

י"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"
רח' שמואל הנביא 13 | ת.ד. 50226 |
טל: 02-5812210 | פקס: 02-5812252
לפניות בנושא העלון: al5308000@gmail.com

מאמר ראש הישיבה

מתכננים ומעצבים את ההצלחה

חשיבה מערכתית

היום בכל ארגון ובכל חברה, ואפילו בעסק קטן - כולם יודעים שכדי לסקסם את הרווחים ולמכוש את הפוטנציאל חייבים **תכנון**. חייבים לעצור ולחשוב ולכלכל את הצעדים בתבונה. וככל שהתכנון טוב יותר - התוצאות תהיינה טובות יותר.

גם החיים שלך ושל המשפחה שלך צריכים תכנון. אם אתה מכין את עצמך לשפת דברי תורה ומכין לילדים תפקידים ומשימות - ככה תיראה השבת שלך. אבל אם אתה "זרק" לתוך השבת, עייף ובלי שום ארגון, וגם אתה וגם אף אחד מבני הבית לא יודעים למה לצפות - אז איך אתה חושב שהשבת שלך תיראה? התוצאות ישקפו את התכנון וההכנה שלך!

וככל שאתה עומד לפני דבר גדול יותר, כך נדרשת הכנה גדולה יותר.

אנחנו עומדים לפני יום גדול מאוד, יום אחד בשנה. יום הפורים! צריכים להתכונן היטב. צריכים להגיע אליו דרוכים ומוכנים ולא להיזרק לתוכו או להיזרק חלילה מתוכו. אסור לנו להפסיד את היום הגדול.

לכן כמנהגנו מידי שנה נחזור על עיקרי הדברים הדורשים הכנה גדולה.

קריאת המגילה היא המצווה העיקרית ויש לה פרטים והלכות וצריכים לשמוע **כל מילה**. חוץ מזה היא גם מסוגלת מאוד להתעוררת פנימית וכל האור של פורים תלוי בה, ולכן היא נקראת 'מגילה' כי היא פוגלת לנו את האור הגדול.

הזדמנות נדירה

עד כאן יוצא לנו שסדר היום שלנו מלא וגדוש, אבל אנחנו צריכים ל"הכניס" לסדר היום דבר נוסף שמסוגל ביותר ליום הפורים. בכל יום צריכים לעשות שעה התבודדות שכוללת חשבון נפש וגם בקשות אישיות. גם ביום הפורים צריכים להתבודד ולערוך חשבון נפש. אבל ביום הפורים ישנה גם סגולה נוספת. יום הפורים כולו הוא עת רצון נדירה ביותר. 24 שעות של קבלת התפילות שיְשַׁנְהוּ רק פעם בשנה; כי בשמיים מקיימים את מה שנפסק בהלכה בנוגע למתנות לאביונים בפורים: "כל הפושט יד ליטול ונתנים לו", כלומר בפורים אנחנו לא בודקים אחר המבקש צדקה אם הוא ראוי או לא, וגם בשמיים מקיימים את ההלכה הזו ועונים לכל התפילות גם אם האדם לא ראוי. את היום הזה חייבים לנצל לפעול ישועות בכל מה שאתה צריך!

אבל כבר ראינו שכל היום שלנו מלא וגדוש במצוות, אם כן כתי נמצא זמן לברוח מהכול ולהתמסר לתפילות ולתחנונים? הזמן המובחר לכך הוא ליל הפורים. חוץ מקריאת המגילה של הלילה, כל שאר המצוות של פורים נוהגות רק ביום ולא בלילה. יוצא שהזמן הטוב ביותר לתפילה והתבודדות הוא הלילה.

אצלנו בישיבה אברכים רבים נחים היטב לפני הפורים כדי שיהיו להם הכוחות להקדיש את כל הלילה לתפילה ולהתבודדות. ומי שקשה לו "לסחוב" לילה שלם, הולך לישון מיד לאחר קריאת המגילה של הערב מבלי להתעכב כלל, כדי שיוכל לקום בחצות הלילה ולהתפלל עד עלות השחר. וכבר ראינו ושמענו ניסים ונפלאות בזכות התפילות של לילות הפורים.

שמחה אמיתית

ועכשיו נחזור לסדר הסעודה. המצווה העיקרית בפורים היא לשמוח. אין שום מצווה להשתכר.

המשך בעמוד הבא

ולצערנו, עושים מהטפל עיקר וחושבים שעיקר המצווה היא להרעיש ולהפריע ולצער את הבריות דווקא בזמן הגבוה והקדוש של קריאת המגילה. לכן צריכים ללכת לשמוע את המגילה במקום של יראת שמים שבו אין הפרעות לקריאה.

מצוות היום

ביום הפורים ישנן מצוות רבות, היום קצר ומלאכה מרובה, וצריכים להיות **הכמים** לא לבזבז את כל היום הקדוש רק במשלוחי מנות, וכל שכן שלא לבזבז את היום בשתייה בשטויות ובהתכרות.

הטוב ביותר הוא להכין מבעוד מועד משלוח כשר ומהודר על פי ההלכה שמכיל מוצרי מזון ולא רק ממתקים, ולהכין גם את המתנות לאביונים, ולהתפלל מוקדם בהנצח החמה ומיד לאחר התפילה וקריאת המגילה נתנים מיד את המשלוח ואת המנות לאביונים ויושבים ללמוד תורה, כמובא בהלכה, שחוף מצוות תלמוד תורה שנוהגת בכל רגע בחיים, יש עניין גדול ללמוד תורה דווקא ביום הפורים שבו קיבלנו את התורה מחדש.

שתיית היין בפורים צריכה מסגרת נכונה שלא תצא משליטה ולא תגרום לנו לעבור עבירות חלילה, ולכן לא נוגעים בין לא בלילה ולא ביום עד לשעת הסעודה. לקראת הצהריים מתפללים מנחה כדי להתפלל ביישוב הדעת ולא בשכרות חלילה, ואז נוטלים ידיים ומתחילים בסדר עבודת משה היין שהיא עבודת קודש והזמן המסוגל ביותר כפי שנרחיב בהמשך.

אנחנו עומדים לפני יום גדול מאוד, יום אחד בשנה. צריכים להתכונן היטב. צריכים להגיע אליו דרוכים ומוכנים.

של הרב שלום ארוש שליט"א

השיעורים העוצמתיים

חולון

יום חמישי,
ט"ז אדר (12/03/20)
בית כנסת ע"ש חללי צה"ל
המעפילים פינת המצודה
בשעה 21:30

תל אביב

יום ראשון,
י"ב אדר (08/03/20)
בית כנסת "נחלת אבות"
רח' מלצ'ט 41
בשעה 20:00

להזמנת שיעורים
052-7611100

מאמר ראש הישיבה

-המשך-

פינים חסידות ברסלב

רבי הערץ, אביו של רבי אברהם שטרנהרץ זכרוננו לברכה, נפטר בשנת תרע"ג, הוא היה אדם חשוב ונכבד מאד, ואני ששהפירוחו ספרו עליו שכתבתי גדולים, כי היה איש קדוש מכלל בן המעלה מאד, הוא היה נוהג בכל פורים בעת שכתבתי, לעלות על עץ גבה באמצע העיר ברסלב ולדבר לפני המון גדולים ודברי רבנו, וכבר היו תושבי העיר יודעים שרבי הערץ עומד עם הקיטל מעל לכן על העץ, וכדבר דברי תורה מלהיבם, ודאי לשמוע דבריו. והיה אומר במליצה הנאמר בפסוק "שושנת יעקב", להודיע להודיע שנקצא בעולם נחל נובע מקור חזקו וכו' (שיש"ק - חלק ד תעד)

ספר מוהר"ת פעם אחת בערב פורים בתענית אסתר צעקתי להשם יתברך: "הצלני מקלפת הקן עמלק, ודוקה היה עלי הדבה פאלו הקן עמלק עומד עלי להפחיתני במוט ברזל..." (אבני"ה ברזל, שם סי"ג).

ימי הפורים שהוא האור של הגאולה העתידה וה' יקבל תפילותינו וימלא משאלות ליבנו ולב כל עם ישראל לטובה ולברכה ונשמע ונתבשר בשורות טובות ישועות ונחמות בכלל ובפרט.

ברכת שלום ומבורך

שלו - שיפטיק תיכף ומיד וכשם שקיבל שכר על השתייה כך יקבל שכר על הפרישה.

לא חבל ביום קדוש כזה ליפול על הרצפה ולהתגולל כמו אחד הריקים? לא חבל ביום קדוש כזה להפסיד תפילות או ברכת המזון? האם זה גיווני שביום הקדוש ביותר והגבוה ביותר - לא נהיה בשיא היראת שמים שלנו?

תחיל עכשיו

ולא רק לפני כל כוס וכוס, אלא כבר מהרגע הזה תחיל להתפלל לזכות לאור הפורים, כלומר: להינצל מקליפת המן עמלק שזה כולל את כל הרע שבעולם:

כפירה, גאווה, בכינות, עצבות, סגם הברית; ותתחנן לזכות לקדושת מרדכי ואסתר שהם מנהיגי ישראל ורועי ישראל האמתיים שמכונים כל אחד ואחד בדרך הישר והרצוי. ותתחנן שיהיו לך כוחות לנצל את היום הקדוש ולמלא אותו בתורה ובמצוות ובהרבה תפילה מתוך ריכוז ויראת שמים. תתפלל שלא יחטפו לך את הפורים, שלא יגזלו מך אפילו דקה אחת ביום הקדוש הזה; ותתפלל שתזכה להרוויח את כל הרווחים העצומים שאפשר להרוויח מיום הפורים ותינצל מכל הסכנות הגשמיות והרוחניות שיש ביום זה.

ובזכות ההכנה הזאת נזכה כלנו לאור הגדול של

שכרות זה לאבד את הדעת ואדם בלי דעת הוא בהמה. שמחה זו דעת נפלאה של אמונה. שתיית היין בפורים - בכוחה להביא את האדם לדעת עליונה מאוד להרגשת אמונה ולתיקונים נפלאים.

אבל שתיית היין היא גם מסוכנת. חייבים רצונות חזקים והרבה תפילות כדי שהיין יבוא לנו לברכה ולא לקללה, לחיים ולא למוות, למצוות ולא לעבירות, לקדושה ולא לטומאה, לאמונה ולא לכפירה, לשמחה ולא להוללות, לשירה ולא לניבול פה, לריקודים ולא להקאות, לדעת ולא לטמטום, לדבקות בה' ולא לניתוק מה'.

לכן בשעת הסעודה צריכים להרבות בשירים ובריקודים מתוך שבח והודיה לה' שזה העיקר, והיין הוא רק מה שאמור לפתוח לנו את הלב יותר ויותר ולהגביר את ההודיה לה' ואת השירה והריקודים יותר ויותר, ולא לחלילה להפיל אותנו להתנהגות מבישה ומבזה.

לכן כתבתי תפילה נפלאה לומר לפני כל כוס וכוס (התפילה מצורפת כאן בגיליון), וברוך ה' התפילה הזאת עובדת, וזה בדוק ומנוסה כבר עשרות שנים אצל אלפי תלמידים, שמי שאומר את התפילה הזאת בכונה גדולה, אזכה לשמחה אמיתית של התעלות על ידי שתיית היין ולא נופל לשכרות ולתוספות הלוואי הלא רצויות של שתיית היין. וכן אני מודריך שכל מי שחושב שהוא לא יכול להמשיך לשנות ולשמור על הדעת שלו ועל יראת השמים

שו"ת של חסד

ע"י בית הוראה-חוט של חסד

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט בישיבת "חוט של חסד" מנהל חתני ב"ק ההלכה"

קו ההלכה הספרדי: 3030*

(אורח חיים סימן קמ"א אות ב') ובהזון עובדיה (עמוד קנ"ב) ומרן הרב אלישיב (ביקשו מפייה - פורים פרק א' אות כ"ב). והוא הדין להיפך שאדם שאינו נמצא בביתו ביום פורים ושולחים מביתו משלוח מנות עבורו לחבירו, והוא אינו יודע למי הם שולחים, שאינו יוצא ידי חובה. ערוך השלח (סימן תרצ"ו סעיף ג') וכן כתב בספר מקראי קודש (פורים סימן ל"ז).

אין חובה כלל לשלוח מנות למי ששלח לו, אמנם כיום מנהג העולם שאחד מחזיר לחברו כדי שלא לבייש את מי שאין לו, ועל ידי זה יקיימו שניהם מצוות "ומשלוח מנות איש לרעהו". (ספר "יוקח נא" סימן תרצ"ה סעיף קטן ל').

מנהג העולם לשלוח מיני מתיקה. כך החיים (סימן תרצ"ה סעיף קטן מ"ח) וחיי אדם (כלל קנ"ה סעי' לא). ואע"פ שחבירו אינו יכול לאוכלם מטעמי בריאות, או ששולח לחבירו מאכל חלבי וכעת חבירו אכל בשר ואסור באכילת חלבי עד הלילה, בכל אופן יצא ידי חובה שהרי על כל פנים ראויים הם לבני ביתו, או לבאים בשעריו. שו"ת יביע אומר (הלך סי' במילואים לסימן עד).

הרצפה לצאת ידי משלוח מנות במה שמזמין את חבירו, יש לו לתפוש הלחם והתבשיל או ב' מאכלים אחרים ביזו ואומר לו: הרי לך שתי מנות אלו במצוות משלוח מנות איש לרעהו שתיקנו מרדכי ואסתר לתת ביום זה, לתקן את שורש מצוה זו במקום עליון וכו'. כך החיים (סימן תרצ"ו סעיף קטן מ"ח). ואף הלוקח מנות של מאכלים והולך לבית חבירו ואוכל אותם יחד עמו, יצא ידי חובת משלוח מנות. (ביע אומר חלק סי' ע"ד).

עיקרי הדינים במתנות לאביונים ומשלוח מנות

ולבני ביתו, או שאר צרכי ביתו. שלחן ערוך (סימן תרצ"ד סעיף ב').

משלוח מנות

חייב לשלוח לחבירו שתי מנות בשר או של כל מיני אוכלים, שנאמר ומשלוח מנות איש לרעהו, שתי מנות לאיש אחד וכל המרבה לשלוח לרעים משובח. שלחן ערוך (סימן תרצ"ה סעי' ד').

אינו יוצא ידי חובה בבגדים וסדינים או במשלוח של מעות, שצריך לשלוח דווקא מנות של מאכל או משהו, והוא הדין שאינו יוצא ידי חובה אם שלח לחבירו חבילת סיגריות משום שאינם דבר מאכל. הזון עובדיה (שם הלכות משלוח מנות).

השולח לחבירו בשר ובקבוק יין וכיוצא בזה יוצא בזה ידי חובת משלוח מנות, שגם המשקה נחשב ל"מנה" אחת. וכמו שאמרו במגילה (ו). ואפילו שלח שני מיני משקים בלבד יוצא ידי חובת משלוח מנות. כן מובא בספר צרור החיים לרבינו חיים בן שמואל תלמיד הרשב"א (עמ' ק"ח). וטוב להדר ולשלוח שני מיני "אוכלים". כן פסק בילקוט יוסף (סימן תרצ"ה אות יא).

השולח לחבירו משלוח מנות בעילום שם, לא יצא ידי חובתו, שמכיון שאין המקבל יודע מי שלח אליו את המנות לא יצא ידי חובה. שו"ת כתב סופר

מתנות לאביונים

חייב כל אדם ליתן לפחות שתי מתנות לשני עניים, דהיינו מתנה אחת לכל אביון, ועיקר המצוה היא בנתינת מעות. שלחן ערוך (סימן תרצ"ד סעיף א') ובהזון עובדיה פסק שעיקר המצוה היא בנתינת מעות.

מן הדין סגי בנתינת פרוטה אחת לכל אביון, ובזמן הזה מטבע 10 אגורות חשוב כמו פרוטה, וירא שמים יתן בעין יפה ובסבר פנים יפות, ולכל הפחות יתן מחיר קניית 2 לחמניות (160 גרם). בן איש חי (שנה א' פרשת תצוה אות ט"ז).

הנותן שתי מתנות לאיש ולאשתו אביונים יצא ידי חובתו, והוא הדין אם נתן לאב ובנו הסמוך על שולחנו. הזון עובדיה (עמוד קס"ז).

יש מחמירים שלא לתת לגבאי סכום כולל שיתנו לשני עניים, אלא מחלקים את המתנות לשתיים. שו"ת תורה לשמה (סי' קצ). ומרן הרב עובדיה פסק שאינו צריך לחלק את הסכום לשתיים. הזון עובדיה (עמוד קס"ז).

מצוות מתנות לאביונים ביום ולא בלילה. כך החיים (סימן תרצ"ה סעיף קטן ג'). ויעשה אחר קריאת המגילה. שער הכונות (דף קט עמוד א').

העני שקיבל מתנות לאביונים יכול לעשות במעות אלו כרצונו, ולכן לקנות בהם מלבושים ונעליים לו

פורים בברדיצ'ב

שמן זית זך

שעת בין הערביים והערב רד על העירה ברדיטשב. ליל תענית אסתר היה, כל תושבי היהודים מגיל מצוות עד גיל שיבה כאחד החלו נאספים בבית הכנסת לשמוע את קריאת המגילה מכיון של המרא דאתרא הלוא הוא ר' לוי יצחק מברדיצ'ב זיע"א, המכונה "סגורן של ישראל". בית הכנסת נתמלא חיש מהר מפה לפה.

בעוד הקהל עומד להתחיל בתפילה, ניגש השמש אל הרבי, רבי לוי יצחק, ולחש משהו לאזניו. הרבי קם מכיסאו ויצא את בית הכנסת. הקהל כולו קם לכבודו והפנו מבטי השתוממות על דמותו האצילה של הרבי שנעלמה אט אט מהאופק.

רבי לוי יצחק נכנס לשכתו שהייתה סמוכה אל בית הכנסת, שם חיכתה לו אישה ובידה תרנגול. היא לא הייתה בטוחה בכשרותו של העוף, ורעדה לעצם המחשבה שהרב עלול להטריף את התרנגול

שהשיגה לחג בעמל רב. רבי" - אמרה האישה בקול בוכים - "רבי, אוי ואבוי לי! שאלה יש בתרנגול... רבי".

הסתכל רבי לוי יצחק על התרנגול, חשב כמה רגעים ואמר: "התרנגול אינו כשר ואסור לאכול אותו".

האשה הביטה על רבי לוי יצחק אובדת עצות. רבי" - היא יבבה האישה - "רבי, בפרוטותי האחרונות רכשתי תרנגול זה. בעלי חלוש וחולה וחשבתי שקצת מרק עוף ישיב את נפשו. גם הילדים משוועים לאכול מרק חם טעים וסזין. והנה, אוי ואבוי, שוד ושבר, נטרף התרנגול שלי. אוי ווי, מה אעשה עכשיו?"

כך בכתה האשה ויללה ופיכרה את אצבעות ידיה. "אל דאגה, ביתי" - ניסה הרבי להרגיע את האישה מרת הנפש - "השם יתברך עוזר תמיד לכולם, הוא יעזור גם לך". רבי לוי יצחק שאלה לשמה ולכתובתה, חיזקה בדברי אמונה ושלחה לשמוע את קריאת המגילה.

לעומתה הוא הרבי לא חזר אל בית הכנסת, אלא לבש את מעילו ויצא לרחוב. בצעדים מהירים. פניו היו מועדות אל עבר ביתו. בבואו הביתה, הוציא רבי לוי יצחק מפה לבנה ובה הניח חלות, אוזני המן וכירות שונים. איש מלבדו לא היה בבית ורבי לוי יצחק חיפש וחיפש עד שמצא סיר ובו תבשיל וצלחת עם דגי "געפילטע פיש" - דג מומלא. הוא לקח מכל הבא ליד ומילא את המפה הלבנה.

משכילה הרבי את מלאכתו והמפה הייתה מלאה

בכל טוב, קשר אותה היטב, לקחה ויצא לדרך. הפעם פנה רבי לוי יצחק לעבר ביתה של האשה העניה, זו שתרנגולה הוטריף לפני דקות ספורות. משמצא את בית האשה ונכנס פנימה, הגיע לאוזניו קול חלוש שבקע מחדרון קטן: "זו את, ביילה? מה היה עם ה'שאלה'?... נשמעה קריאה מחלל הבית, היה זה בעלה החולה." פורים שמחו! השיב רבי לוי יצחק לבעל הקול האלמוני - "הנה, השם יתברך שלח לכם משלוח מנות! אכלו ושתו בשמחה". אחר שהוציא הכל מהמפה וסידר על השולחן, חזר רבי לוי יצחק שמח וטוב לבב אל בית הכנסת לקריאת המגילה אל הקהל שציפה לו בקוצר רוח ובדאגה.

הציבור בבית הכנסת חיכה בחוסר סבלנות, אין זו מצווה להאריך את הצום לפני פורים. משנכנס רבי לוי יצחק, התחילו מיד להתפלל ערבית. כמנהגו מדי שנה בשנה קרא רבי לוי יצחק בעצמו את המגילה ברטט באימה ובריאת כבוד.

שנים רבות לאחר מכן סיפרו האנשים כי באותה שנה הייתה קריאת המגילה מיוחדת במינה. תואר פני קדשו של רבי לוי יצחק האיר באור מיוחד, אור פנימי הנובע מפנימיות הלב האיר והשפיע גם על פני הסובבים כולם.

לאחר קריאת המגילה חזרו כולם לבתיהם, כאשר הגיע הרבנית אל ביתה, חיכתה לה הפתעה גדולה. היא נגשה אל המטבח להכין את הסעודה, ומה גדולה הייתה השתוממותה כאשר שום דבר לא נמצא במקום. לא תבשיל העוף, ולא קציצות הדגים, לא חלות. אפילו אוזני המן הטריות נעלמו ואינם. אובדת עצות נכנסה אל חדרו

של הרבי, אולם בראותה את פניו הקורנות, הבינה מיד מי גרם להיעלמותם של הדברים ויצאה חרש מן החדר. היא כבר תשתדל לסדר ארוחה כלשהי מן השיריים שנתרו שהרי סיעתא דשמיא מיוחדת ליותר אותה ותוך זמן קצר הוכנה סעודה לתפארת.

ובביתה של היהודיה העניה שמחה וששון על הנס הפילאי שנעשה להם י'ס משלוח מנות מן השמים. היא סיפרה לחברותיה את דבר הפלא של משלוח מנות: בודאי היה זה אליהו הנביא זכור לטוב, שהביא לה מנות יפות כאלו, אמרה לכולן. אך יהודי ברדיצ'ב הבינו כי רבם מילא הפעם את מקומו של אליהו הנביא. ודאגו לשלוח משלוחי מנות לרבי לוי יצחק ביד רחבה. מובן מאילו כי הם לא שכחו גם את העניה, ילדיה ובעלה החולה.

מי שמניח צרכי צבור וטוסיק בצרכי עצמו, כאלו לוקח שחד [התנשאות ב' י']

התורה הקדושה מצווה על כל אדם להביא שמן זית זך כתית למאור, כדי להעלות נר תמיד. הנר הזה הוא אור הנשמה, כדכתיב, נר ה' נשמת אדם. הוראה זו במילים פשוטות אומרת לנו - תהיה אדם רוחני, תן לרוח למשול בחייך, תן לרוח להדליק את אור השכל.

ורוחניות באה לידי ביטוי בשלושה ממדים: ביחס של האדם לחברה, היינו ביכולת שלו לתקשר עם הזולת, להביע רגשות, להגיד תודה, לבקש סליחה, לעשות חסד וצדקה.

ורוחניות גם באה לידי ביטוי ביחסים של האדם עם עצמו, שהאדם מעריך את עצמו, שיש לו עין טובה, שתוכו כבד, שהוא רואה את עצמו כאדם טוב ומועיל, שיש לו סובלנות כלפי תהליכים המתחוללים בקרב.

ורוחניות כמו גם באה לידי ביטוי ביחסים של האדם עם הקב"ה, שהוא מחובר לתפילה, היינו שתפילה מלווה את כל צעדיו, מתוך הכרה במגבלות שלו, והוא כמובן אדם שנמצא תמיד בהתבוננות, מסתכל בשכל של כל דבר, מעמיק ברמזים שהמציאות מזמנת לו ופועל הלכה למעשה במחשבה דיבור ומעשה על פי אותם רמזים.

אם יש לו לאדם את שלושת הבחינות הללו, היינו שהוא מחובר לבוֹרָא, מחובר לעצמו, ומחובר לחברה, הוא אדם רוחני, כזה שמדליק נר תמיד, והדעת שלו היא בבחינת "שמן משחת קודש".

וכשה מצבו, הוא מתקדם ומתפתח ועולה מדרגה לדרגה ומאיר בכל פעם בעוצמות גדולות יותר. ומכאן זה הוא מדליק גם את המנוורות של זולתו, כי כל אדם הוא מנורה, לכל אדם שבעה קנים, שהם שבעת פתחי השכל, והם מאירים כפי איכות השמן שבראשו, היינו כפי איכות שכלו הנבנה משלושת הבחינות הנ"ל.

ודבר זה דורש עבודה יומיומית, לחזק את זה תמיד בכל עת, שזה הבחינה של נר התמיד, כי זהו כלל גדול בעבודת השם, שאין לו לאדם כי אם אותו היום ואתה השעה, העבר אין, והעתיד עדיין. אין לו לאדם לשהות ולהחסיף את המוח בטינות על העבר, או בפחדים מהעתיד, העבר והעתיד הם לא מציאות, יש לנו בעולמנו רק את הרגע הזה, וכך בכל רגע. כל מחשבה על העבר היא מחשבה חסרת תכלית, וכמוה מחשבה על העתיד. וככל שהאדם מפתח את ההבנה האמתית והבסיסית הזאת, רוחניותו הולכת גדלה. הוא מתרחק מהזקנה. כי הזקנה היא תודעה. זקנה זה לא מציאות של גיל, זה מציאות של תודעה. זה הטעם שיש ילדים זקנים, היינו שמבחינת הגיל הם ילדים אך מבחינת התודעה הם זקנים, כי הם כבר הספיקו "להתעייף מהחיים". ויש זקנים ילדים, היינו שמבחינת הגיל הם אכן מבוגרים, אך מבחינת התודעה הם מלאים חיים, כונו ילדים בגן המשחקים. וזה הכל תוצר של איכות השמן הדולק בראשנו, שעל כן מצווה עלינו התורה לבחון תמיד, איך לשכר את איכות השמן הדולק בראשנו. ואת זה עלינו לעשות על ידי התחדשות בתפילה ובהתבוננות, בחיזוק התעצמות אור הנשמה, לדבר על עצמו טוב, להגדיל ולחזק את הטוב שבעצמו ושבזולתו, ובכך להאיר את השם בעולם כולו.

מסודת חוט של חסד חוננים את
מעמד סיום הש"ס הגדול
הארוע הגדול של השנה

הסדרה שלום הבית
מאת הרב שלום ארוש

052-2240696 ☎

שלום הבית שלי הרב שלום ארוש שליט"א

רואה שאותם דברים משתנים ומשתפרים, היתה שמחה על אף שידועת שיש עוד זמן עד שיהיה מושלם, רק היא לא שמחה מכיוון שהדברים לא זזים, וכבר קשה לה להאמין שמשוהו ישתנה, לכן היא עצובה לנוכח המציאות? ובכן, אם העצבות תביא לשיפור ותקדם את העניינים, אז בבקשה - שתהיה עצובה. אבל העצבות מזיקה מאד, ולכן לא זו הדרך, אלא הדרך היא להתחיל לעבוד על מנת לשנות ולשפר את המציאות.

ולתחיל לעבוד על שיפור זה מתחיל מומידת השמחה! כי כל זמן שאדם לא שמח, הוא לא יכול לדבר עם בורא עולם, ונמצא שכל זמן שהאשה לא שמחה, היא סוגרת לעצמה את האפשרות לתקן, מאחר וכל האפשרות לתקן היא אך ורק על ידי תפילה. ואם היא גם בוכה ומתלוננת וכו', אזי היא גם גורמת לעצמה לעוד ייסורים, כי לבכות זה ה"רצפט" הבטוח ביותר לעוד צרות ר"ל, שרק ילכו ויגדלו ר"ל. אבל אם היא תלך עם שמחה והודאה ואמונה, להודות על כל נקודה טובה וכו', אז היא תוכל להתחיל גם לשנות משוהו לטובה.

מידה זו להתלונן ולהיות שבורה ומיואשת, ולראות רק את מה שחסר ואת מה שעדיין לא כתיקנו, היא מהשטן. כי "שטן" זה ראשי תיבות: שונא נקודות טובות. וזה ההפך מהדרך של הצדיקים שעליהם נאמר: ומצדיקי הרבים ככוכבים וכו' - שרק מחפשים להצדיק את כולם, למצוא את הטוב שבכולם, למצוא את האור בכל דבר, את הנקודה הטובה שבחיים.

השמחה בחלקו

לשמחו בכל המציאות שלו, עם כל החסרונות שיש לו בחייו, כי זו היא חובת האמונה, להאמין באמונה שלמה שהכל בהשגחה פרטית מדויקת, לפי מה שה' יודע שכל אחד צריך לתיקון שלו ולשליחות שלו.

כללו של דבר: מידת השמחה בחלקו זו אמונה שלמה בהשגחה פרטית, שהאדם לא מאשים את עצמו ולא שום אדם, ולא תולה בשום סיבה את הייסורים שלו, מלבד שזה מה' וזה לטובתו ולהכוננתו. ויש ללמוד עוד בהרחבה בספר "בגן החכמה" על מידה זו.

כאמור במאמרים הקודמים במדור זה (וכן בספרים "חכמות נשים", ו"בגן השלום"), הגבר והאשה צריכים להיות מציאותיים, ולדעת ששלום בית זה פרויקט ענק, שבשביל להגיע אליו צריכים הרבה שלבים והרבה עבודה והרבה יגיעה. אם כן, אנו נשאל: האם הם צריכים לחכות עד שיגיעו חייהם לשלמות, ורק אז הם יהיו שמחים? ומה יהיה עד אז? האם האשה והבעל לא יהיו שמחים בחלקם עד אז?

מה תאמרו האשה במקרה כזה? שאילו היתה

ישנו כלל חשוב מאד, שבדורותינו הוא נשחך משום מה, והוא, שעד שמגיע שלום בית המושלם, וההרמוני המוחלטת בין האישה והאשה, לוקח הרבה מאד זמן, והרבה מאד מעברים יעברו על הזוג, עד שיגיעו לשלמות הזוגית הנכספת, ועד אז חשוב מאד שיהיה לאיש ושתהיה לאשה מידת 'השמחה בחלקו', שיהיו בני הזוג שמחים בחלקם

בכל השלבים, גם בשלבים הראשונים של חיי הנישואין, כששלום הבית עדיין רחוק משלמות ומלא בבעיות ובעיכובים, וגם בשלבי הביניים, שגם בהם יש את הקושי המיוחד להם - תמיד הם יהיו שמחים בחלקם.

והנה, מידת "השמחה בחלקו", היא מידה שצריכים להבין ולהגדיר אותה: מה פירושה? האם להיות

שמחים בהצלחות או להיות שמחים בהרחבות, זה נקרא "מידת השמחה בחלקו"? ודאי אין זו מידת השמחה בחלקו, שהרי מיד כשלא ילך לה כרצונה האשה תהיה עצובה, ומיד שלא ילך כרצונה הגבר יהיה בכעס או בתסכול. אלא מידת השמחה בחלקו פירושה שהאשה חייבת לשמוח בכל המציאות שלה, עם כל החסרונות שיש בחייה, וכן הגבר צריך

לאורם נלך הילולא דצדיקא

רבינו חיים יוסף דוד
החיד"א זיע"א
י"א אדר

היהודית בארץ ישראל, ובתפקידו זה סייר רבות באירופה, והותיר רושם רב בכל הקהילה יהודית שבה ביקר. יצא מארץ ישראל שלוש פעמים, ובשאר הזמן חי בעיה"ק חברון. במסגרת מסעותיו היה במערב אירופה, צפון אפריקה, וי"א שנסע גם לליטא, שם פגש את הגאון מווילנה.

בשנות השבעים של המאה ה-18, השתקע בליוורנו (איטליה) משום שהקהילה המקומית בקשה זאת ממנו. הוא הסכים בתנאי שיוכל להקדיש מזמנו לכתיבת חיבוריו ואכן - שם פורסמו מרבית חיבוריו.

החיד"א הקדוש כתב למעלה מ-100 ספרים ורבים מהם שרדו ונלמדים עד היום. תחום הנושאים שעסק בו היה נרחב במיוחד, מהלכה ("ברכי יוסף") ומדרש, קבלה ועד לחיבור הנפלא שבו ריכז החיד"א תקציר על קורותיהם של 1300 חכמי וגדולי ישראל מימי הגאונים ועד ימיו וכן רשימה של 2200 ספרים וכתבי יד שלמד עליהם בעת מסעותיו בעולם, רבים מהספרים וכתבי היד נשמדו במהלך השנים ועל קיומם ידוע רק מספרו של החיד"א "שם הגדולים" - והוא ספר זה על הפסוק מספר דברי הימים (א יז ח) וְעִשְׂתִּי לָךְ שֵׁם פְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ:

בשנת ה' אלפים תקס"ו י"א באדר א' נלב"ע ונקבר בליוורנו שבאיטליה. בשנת תש"ך, ביזמת הראשון לציון הרב יצחק נסים זצוק"ל, הועלו עצמותיו לארץ ישראל, והוא נקבר בהר המנוחות בשם די החיד"א. ועד היום קברו הקדוש שבהר המנוחות שוקק חיים לכל דורש ישועה וכל ברכה. זכות תורתו הקדושה תהיה מן ציונה עינו ועל כלל ישראל אכי"ר

החיד"א נולד בירושלים, לאביו ר' רפאל יצחק זכריה אזולאי שהיה נכדו של המקובל רבינו אברהם אזולאי זצוק"ל, אמו הייתה, בתו של המקובל ר' יוסף בייאלר זצוק"ל. הוא היה דור ששיי לאבנסי ספרד והתחנך בירושלים אצל גדולי הדור, ובניהם רבינו חיים בן עטר, רבי שלום שרעבי זצוק"ל.

כבר מגיל צעיר בלט בידיעותיו בלימוד התורה ובמסירות נפש על התורה עד שזכה להגיע כבר בגיל צעיר להשגים עצומים בתורה הקדושה. בהיותו בן שנים עשרה כתב חיידושי תורה וחיבר דרשות. בראש אחת מן התשובות להלכה שנדפסו בספריו, מתנוסס התאריך שנת תצ"ז, דהיינו בהיותו בן שלוש עשרה שנים! כל חבריו ללימודים היו גדולים ממנו בשנים, ביניהם גאונים מפורסמים ובעלי כשרונות מופלגים, כמרה"ט אלגזי, (לימים רבה של ירושלים) ועוד. וגם עד זקנה ושיבה לא מש מאהלה. כל חכמי זמנו מנשאים אתו ושימוהו למופת הדור והדרו, ומלבד תורתו בנגלה ובנסתר וקדושתו וחסידותו ומודותיו הטהורים ובפרט ענותנותו הגדולה בשנת תקי"ג למרות שהיה אז רך בשנים בין עשרים לשלשים ובירררו לשליה מצוה לערי פראנקיאה והלך למסעיו ועבר מצרים ללכת לערי איטאליא ומשם לצרפת ואשכנז ובכבוד גדול נתכבד מגדולי אשכנז בכל המקומות אשר עבר בהן (כל זה מובא בספר אור החיים אות ח).

בזכות למדנותו המופלגת והיותו דרשן מעולה נבחר החיד"א על ידי הישוב היהודי בחברון להיות שליח לגיוס כספים, ולפעול כשליח של הקהילה

קומדיץ עם יוסף קרודונר

בס"ד ברי"ה

שבת הגדול ובגדול!

ועוד..

שבת עם הרב שלום ארוש שליט"א

מלון המלך שלמה טבריה

י"ח-י"ט ניסן 2020-4-02

054-9431136 | 054-2221133

סיפורי תודה אמרתי תודה ונושעת'

יש לך סיפור תודה?
המערכת תשמח לפרסם אותו
al5308000@gmail.com

ילדון חידודון

בין הפותרים יוגרלו מתנות

אחד מאבני החושן הוא בעצם ארץ, גם שימוש כמקום בריחה לנביא?
תשובה פרשת משפטים: (שמות כב ה) "פי תצא אש... ונאכל גדיש או הקנה...". וכן האש מופיעה בתיאור הר סיני במותן תורה (שמות כד ז) "וכראה לבדו ה' פאש אכלת...".
הזוכה: מ. אלפסי, אשדוד

כתרונות לשלוח למייל | פקס:
al5308000@gmail.com | 02-5812252

חיזוקית- אדר | שמחה אמיתית

טוב לאמר:
"הצילני מקליפת המן עמלק וזכיני לקדושת מרדכי ואסתר"
ו"י זכא להארת גרידי ואסיני
הקייאת הגנילה

לקבלת מסרים מחזקים: 052-6672221

שְׁמִירַת הַנֶּפֶשׁ

הִיא מְקַרָּה, שְׁהִלַּכְתִּי לְנַחֵם אֶת אֲלֻמְנוֹתַי שֶׁל אֲבָרָה צְעִיר שֶׁהִתְקַרֵּב דְּרָכֵי, וְנִצְמַאתִי מִנֶּחֱם. כְּבָר בְּבֵית הַלְוִיִּת עִמְדָה הָאֲלֻמְנָה מִלֵּךְ הַנִּסְטָר וְהוֹדָתָה לָהּ בְּכָל לְבָבָהּ. רַק דְּבֹרֵי הוֹדָאָה אֲמוּנָה נִשְׁמָעוּ מִפִּיהָ - כֹּל כִּי שָׁעֵסֵד שֶׁם הִתְרַגַּשׁ מִגְּדֻלַּת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל הָאִשָּׁה הַצְעִירָה וְהָאֲמוּצָה. וְדַאי שֶׁאֵם הִיְתָה בּוֹכָה, זֶה הָיָה מְקַבֵּל וּמוֹכֵן, כִּי בְּכִי שֶׁל אֲלֻמְנָה הוּא בְּכִי שֶׁמְקַבֵּל בְּשָׂמַיִם, אֲבָל יֵשׁ סִפְנָה שֶׁהַבְּכִי נִגְרָה וְנִכְנָס הָאָרֶס שֶׁל הַצְעָה שֶׁהָאָדָם נִמְשָׁף אַחֵר צְעֵרוֹ וְאֵז זֶה כְּבָר הָרִס, זֶה יוֹצֵא מִגְּדָר הַמְקַבֵּל. כְּמוֹ שְׂרֹאִים שֵׁשׁ אֲנָשִׁים שֶׁעֹבְרִים נְסִיּוֹן וְזֶה זֶה - נְגֻמָּרִים לָהֶם חַיִּים. זֶה הַכֵּל מִשֹּׁם שֶׁלֹּא קִבְּלוּ בְּאֲמוּנָה אֶת הַצְעָר לְעֵמֶת זֹאת, אֲנָשִׁים שֶׁקִּבְּלוּ אֶת הַצְעָר בְּאֲמוּנָה, יָצְאוּ מִיַּד מִהַשְׁפַּעַת הַצְעָר, כְּמוֹ הָאֲלֻמְנָה הַזֹּאת, שֶׁפֹּה הַנִּסְטָר אֲמָרָה תוֹדָה רַבָּה. וְכָרָה הִיא יִצְאָה מִהַשְׂרָאוֹת. וְכִּי שֶׁמִּסַּח וְנַחֵם אוֹתִי עוֹד יוֹתֵר הִיָּה מִה שֶׁרָאִיתִי בְּשִׁבְעָה, כְּשֶׁבִּאתִי שׁוֹב לְנַחֵם, וְהִבְחַנְתִּי אִיךָ הִילְדִים מִסְתַּוְבָּבִים סְבִיב הָאָמָה כְּשֶׁהֵם שְׂמֹחִים וְחִיִּים, כִּי הֵם רָאוּ אֶת הָאָמָה שֶׁהִיא מְחַזְקֶת וְשֹׂמְחָה וּמוֹדָה. זֶהוּ דְבָר שֶׁאֵם לֹא הִיְתִי רוֹאֶה בְּעֵינַי, לֹא הִיְתִי חוֹשֵׁב עַל זֶה. אֲבָל כְּשֶׁהִבְחַנְתִּי בָּזֶה, חֲשַׁבְתִּי לְעֲצִי: מִה הִיָּה אֵלֵי הִיוּ רוֹאִים תְּמוּנָה אֲחֵרָת, שֶׁל אָמָה בּוֹכָה וּמוֹתְלוּנֶת וְשׁוֹאֵלֶת קִשְׁיוֹת עַל ה' אֵלֵי

אמרתי תודה ונושעת' 052-2240696
Breslev.co.il

רוצה גם לזכות בהגרלה?
גם אתה יכול!
שלח לנו סיפור תודה ותיכנס להגרלה
al5308000@gmail.com

מתנה ושמה תודה
052-2240696

ילדים אומרים תודה סיפור בהמשכים לילדים

אמרתי מספיק תודה לאבא, לאמא, לאחים ולאחיות הגדולים, למורים / למורות שלי.

אבא הטוב, תן לי ותעזר לי לומר תודה לאבא ולאמא ולכל אחד שאני מקבל ממנו טובה.

תודה לך ה' יתברך על האמונה, ואנא ממך חזק לי את האמונה, שתהיה לי אמונה שלמה תמיד.

תודה ה' על התודה!

תפילת התודה לילדים

את התפילה החשובה הזאת כדאי לך להגיד מידי יום ותתחיל לראות את העולם במשקפיים ורודות, מייד תראה את הטוב נכנס לחיים שלך!

אבא שבשמים, זכני לומר לך מכל הלב, על הכל - תודה.

אבא שבשמים, תודה לך על זה שאני זוכה לומר לך תודה, וכל התודות שאמר לך הן כאין וכאפס לעמת מה שאני באמת צריך להודות לך, כי הכל ממך.

תודה רבה לך על כל הדברים שבעולם שאני מקבל כמובנים מאליהם ועד היום לא אמרתי עליהם תודה.

תודה על אבא ועל אמא.

תודה על הבריות.

תודה על העולם הנפלא שבראת עבדך לשמש אותי.

תודה על כל האנשים שהם שליחים שלך להיטיב לי.

תודה לך מלך העולם, על כל דבר ודבר שיש לי, ותודה גם על הדברים שאין לי, כי הכל בהשגחה שלך לטובתי.

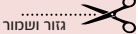
תודה רבה לך על התורה והמצוות, ועל השבתות והחגים הנפלאים שאתה נותן לנו.

תודה על זה שאתה תמיד מקשיב ושומע ומקבל את התפלות שלי.

עזר לי שתמיד אשמח ואמר תודה, ולא אתעצב או אתלונן.

מלך טוב וסולח, אני מבקש ממך סליחה על כל מה שלא הייתי מרצה, ועל התלונות והבכינות, וגם על שלא הערכת את מה שנתת לי.

ואני גם מבקש ממך סליחה על כך שלא

חינוך באהבה

הרב יצחק אבוהצירא

(בנוסח ספרד) "וְהִשְׁקַמְתָּ בֵּית הַפְּדָרֶשׁ-שֶׁהָרִית וְעָרְבִית". מילא לשחרית צריך להשכים, אך לערבית מה יש להשכים?!

ענה להם הרב: הכוונה היא, "השכמת ביהמ"ד שחרית- על ידי ערבית". כי אדם שלא משכים (מזדרז) להתפלל ערבית, ישן על פי רוב מאוחר וכך לא יוכל להשכים גם לשחרית."

הורים יקרים! פשוט וברור שכדי להתעורר בבוקר צריך גם לישון בזמן סביר. ילדים בגילאי 5-10 אמורים לישון 11 שעות בלילה, כדי שיוכלו לקום בבוקר בקלות ויהיו מרוכזים בלימודים. ילדים שישנים בשעה מאוחרת מגיעים עייפים ומותשים לבית הספר וכפשוט שכל היום שלהם הולך בעצלתיים.

ילד שישיין מאוחר הוא ילד שח"ו יתקשה להצליח בלימודים, הוא עייף ומתוסכל ולא תמיד מבין למה. מאחר ואנו רוצים ילדים מוצלחים, חובה עלינו לגרום שהבית שלנו לא יהיה מקום שבו הילד יתקשה להצליח. אדרבה נחזק ונעזור לילד להצליח, ע"י הסרת המועד להצלחה. בקיצור, כדי שהילד שלנו יוכל לקום ב-7 בבוקר, הוא צריך לישון לא יאוחר מ-8:00 בערב.

העבודה השבועית

השבוע אנו נמצאים בשלב השני של יישום חוקים. ועלינו לחשוב מתוך יישוב הדעת: מה הצורך שלנו בקיום החוק, מה אנו רוצים להשיג ועד כמה הבעיות הללו מסריעות לנו ולילדנו? הזכרנו שבשבע שער את נושא האיחורים לביה"ס, אך לא מספיק לדעת את הדברים, צריך שזה יגיע אצלנו לרמות כאלו, שיניעו אותנו לפעולות. כאשר יהיה ברור לנו שאנו "הולכים עד הסוף" דהיינו שהבעיות עם זמני הקימה והשינה מציקות ומסריעות לנו ולילדינו ברמה שאנו לא מוכנים לעבור עליהם לסדר היום, רק אז אנו מוכנים לעבודה עם השלבים הבאים.

כי כל זמן שהבעיה אינה "כואבת לנו" אנו אמנם נתחיל לעבוד, אך בקושי הראשון-ניסוג. ולכן, עלינו להמשיך ולברר את חשיבות שמירת הזמנים ואת התועלת שתצמח לנו וילדנו בהצלחת העבודה על זמני השינה/קימה.

לייעוץ טלפוני ללא תשלום
במים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
נייד: 054-8434435

סביה קמים בנחת ליום רעון, ומצליחים בתפקודי הבית וביה"ס.

אנו גם רוצים להשיג מספר דברים:

א. שהילדים יפנימו את ערך הזמן וינהגו לפי ערך זה. ב. שהילדים יהיו מסודרים, דהיינו שילמדו שהחיים בעולם הזה, מתנהלים לפי סדר.

ג. שהבית יתנהג לפי סדר יום קבוע ע"מ למנוע בעיות.

ד. שלהורים יהיה זמן איכות בערב עם הילדים.

ה. שלהורים יהיה זמן איכות לעצמם, לאחר שהילדים יירדמו בשעה סבירה.

בשלב השלישי: נחקור: "מהי הסיבה שהילדים מתנהגים בצורה זו", האם הם אינם מצליחים לישון בגלל בעיה או רק מחוסר חינוך והרגל לסדר וזמנים? לאחר שבדקנו את רמת הכלל, נבדוק גם את רמת הפרט: האם כל הילדים שווים, או שלאחד יש מודעות לזמנים ולשני פחות? האם ישנו ילד שיתקשה ביישום החוק? האם יש ילד שזקוק לתמיכה ועידוד נוספים? תשובות לשאלות אלו, יתנו לנו "הכוונה" לסוג החינוך, ההרגל או האימון שנעבוד עם הילדים ביישום החוק ברמת הכלל וברמת הפרט.

שחרית וערבית

מתוך מכלול הבעיות שהעלנו בשלב הראשון, הנושא העיקרי שבע"ה נעבוד עליו הוא "זמן השינה". מדוע נתחיל דווקא בשינה, אולי בקימה? הורט הבא יענה על השאלה: שאלו פעם את זקן חסידי ברסלב בדור האחרון ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל, מדוע אומרים בתפילת שחרית במשנה של "אלו דברים"

חיים במסגרת-פרק כ'

בשבועיים הקודמים, התחלנו לעבוד ביחד על חוק אחד, מההתחלה ועד הסוף- "חוק השינה". תוך כדי המאמרים, נרענן את שלבי העבודה עם חוקים, נעלה לדיון את החשיבות של "חוק השינה", נלמד כיצד מציגים לילדים את החוק בבית, נחפש מהם הסיבות לכישלון החוק, או מה יקשה על הילדים ליישם את החוק, מה יהיה הדרך שלנו לעזור להם ועוד.

שלבי העבודה

השלב הראשון בעבודה עם חוקים, הוא: "הערכת מצב". עלינו לנתח ביחד (שני ההורים) את המצב. כיצד נעריך את המצב? פשוט נצפה מהצד במצב השינה והקימה של הילדים בבית ונעלה את הממצאים על הכתב (זוכרים זה היה ש"ב). המצב היום הוא:

1. רוב ככל הילדים, אינם ישנים בזמן קבוע.
 2. גם כאשר רובם כבר נרדמים, זמן זה הוא מאוחר.
 3. כתוצאה מזמן השינה המאוחרת הם מתקשים לקום בבוקר בזמן.
 4. קימה בשעה מאוחרת גוררת בעקבותיה בעיות בהתארגנות בבוקר, בסדר ובניקיון.
 5. קימה בשעה מאוחרת גוררת איחורים לביה"ס.
- בשלב השני: נחשוב, מה הצורך שלנו בקיום החוק, או מה אנו רוצים להשיג? הצורך שלנו בקיום החוק הוא: שיהיה לנו בית רגיל, שבו הילדים ישנים בזמן

בדיחות הדעת

כופר נפטר לבית עולמו, אך בנו ממשיך דרכו לא ידע באיזה מקום נמצא אביו בשמים, אם בגרינים או בגן עדן, ולכן עשה שאלת חלום: "אבי היכן אתה בעולמות" שאל הבן. האב התגלה אליו ואמר לו: "בני דע לך כי אני מתעורר כל יום בשעה 9 בבוקר ובארוחת בוקר שלי אני אוכל חסה וגזר וכן חוזר חלילה בארוחת צהרים, וכנ"ל גם בארוחת הערב" שואל אותו בנו: "זה מה שנותנים לאכול בעולם הבא?" עונה האב: "אני לא בעולם הבא, אני שכן באוסטרליה."

הדלקת נרות

ר"ת	כניסה	יציאה	ר"ת
ירושלים	17:05	18:17	18:58
תל אביב	17:21	18:19	18:55
חיפה	17:14	18:18	18:56
באר שבע	17:23	18:19	18:58

מחפשת עבודה בתחושת שליחות

למשרד טלמרקטינג גדול ומבוסס בירושלים

דרושות טלפניות למשמרת צהריים

תנאים טובים הדרכה מקצועית אוירה ביתית

במהלצת הרב שלום ארוש

052-2223745

תושבי העיר תל אביב והסביבה

שיעור מיוחד! מלא אמונה ותודה! עם הרב שלום ארוש שליט"א

יום ראשון י"ב אדר 08/03/20

בשעה: 20:00

בית כנסת "נחלת אבות" רח' מלצ'ט 41

הכניסה תופסית!

ליקוטים נפלאים פרשת תצוה

הכהנים היו הולכים בארבעה בגדים: כתונת ומכנסיים, אבנט ומצנפת, ותו לא. מוסיף עליהם הכהן הגדול ארבעה: מעיל תכלת ובשוליו פעמונים ורימונים, חושן המשפט עשוי זהב ובו אבנים יקרות, אפוד בד, וציץ זהב על מצחו.

כתב רבינו בחיי זצ"ל, שפלא גדול היה שהמוני הכהנים עבדו בעזרה החשופה במרומי הר הבית בעיצומו של החורף הירושלמי בכתונת בד בלבד לגופם, כשהם יחפים, על רצפת השיש הקרה - איך לא היו מתים!

ואולי, אולי טמונה התשובה בסיפור מעשה שהיה, חייל בצבא הצאר עמד על המשמר בקור הרוסי במקפיא ואוזניו קפאו ונשברו רחמנא ליצלן. הביאוהו למשפט - ודנוהו למלקות! ומדוע? משום שחייל בצבא הצאר צריך דמו לתסוס בו בחום בעמדו על משמרתו! מעשה שהיה הוא, והנמשל מובן...

"ועשית בגדי קודש... לכבוד ולתפארת... לקדשו לכהנו ליי" (כה, ב-ג)

לא ניתן להתעלם מדברי רש"י הזועקים אלינו את שלהם: "לקדשו - להכניסו בכהונה ע"י הבגדים" - - - כן, הבגדים, אם הם בגדי קודש ראויים, הם מקדשים את האדם! ומילים נוקבות אף יותר, בהתייחסות אלינו, מצינו במדרש: "כל זמן שהבגדים עליהם - כהונתם עליהם וקדושתם קיימת בהם. אין בגדיהם עליהם - אין כהונתם עליהם" - - -

בגדים מכובדים - מכובדים ומקדשים את בעליהם, והתנועה החיצונית מעוררת את הפנימית. ומכאן נחתום בדברי השל"ה הקדוש בפרשתנו: "כשם שהלבוש מכבד את הגוף, כך הגוף הראוי מכבד את הנפש. ומחשבה יחשוב האדם, שהמלביש הגוף - יתעורר להלביש הנשמה".

"ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד" (כה, ד)

כתב רש"י על האפוד: "לא שמעתי ולא מצאתי בברייתא פירוש תבניתו, ולבי אומר לי וכו' שחוגרות השרות כשרוכבות על הסוסים".

סיפר הצדיק הקדוש ר' יחיאל מאיר מגוסטינין זצ"ל כי בימי חורפו אסף כסף לדבר מצוה. בהגיעו לאחד הבתים, ראה שם תערובת אנשים ונשים משחקים בקובייה. כאב לבו מאד על שנזדמן לו לראות מראות כאלו, והכל חייבים בראייה. אולם כעבור עשרים שנה נזדמן לעירו גוסטינין חזן ושוחט שהציבור נהנה מתפילתו, ובאו עמו לרב שיקבלנו לחזן בעיר. כאשר הגיעו לביתו לקודש פנימה, הכירו מאז שהוא שיחק בקובייה, והבין כי מן השמים זימנו לו לראות זאת כדי שלא ייכשלו בו. ואמר כי

קעת מובן לו דברי רש"י שכתב 'ולבי אומר לי, כי לרש"י נזדמן לראות אשה רוכבת על הסוס לבושה בסינר, וחלשה דעתו מדוע נזדמן לפניו מראה כזה. אבל כשהגיע לבאר את עשיית

"ויקחו אליך שמן זית זך" (כו, כ)

ישראל נמשלו לזית, מה זית זה מוציא את שמנו רק לאחר שכותשים וסוחטים אותו, כך גם ישראל מגלים את מעלותיהם לאחר שמביאים עליהם יסורים. כן נמשלו ישראל לשמן, מה השמן אינו מתערבב בשום משקה אחר כי אם צף ועולה תמיד למעלה, כך גם ישראל עומדים תמיד למעלה מאומות אחרות ואינם מתערבבים בהם. והפלא שבדבר, שאף על פי שהם נרדפים ומעונים ביסורים הקשים ביותר, עומדים הם בכל זאת למעלה ממועניהם ואינם מתבוללים בהם. (צרוור המור)

"כתית למאור" (כו, כ)

"כתית" כאשר מטיפים לו לאדם מוסר ומבקשים לכתת ולשבור את לבו, יש להתכוון "למאור" להאיר את פניו ולהורותו את הדרך הישרה. "ולא למנחות" אבל לא להנחיתו ולהשפילו. (הרה"ק ר' יחיאל ז"ל מאלכסנדר)

"להעלות נר תמיד" (כו, כ)

מדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה (רש"י) בכל לב יהודי מהבהבת נקודה של אור אלוהי, לעולם אינה יכולה לדעוך לגמרי. יש רק להצית את הנקודה הזאת ולחממה, כי אז היא מתלקחת מאליה ומשתלהבת לאש מאירה... צריך רק להיות "מדליק" ואזי "שלהבת עולה מאליה"... (שיחות צדיקים)

"ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך" (כה, א)

לא להעלותו אתה מצווה, אלא לקרבו. אין למנהיג לראות עצמו למעלה מן העם אלא קרוב אליו. בזמן ריקוד של שמחה, ביקשו תלמידיו של ר' ישראל מסלנט להרכיבו על כתפיהם, והוא סירב. "לא בני", אמר להם, "אסור להעלות אדם למעלה ממדרגתו".

"ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת" (כה, ב)

בפסוק זה כתוב לעשות את הבגדים לכבוד ולתפארת, ואילו בפסוק הסמוך (פסוק ג') כתוב: "ואתה תדבר אל כל חכמי לב... ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי? אלא - אומר רבי שמעון סופר - אצל פשוטי המון העם שאינם חולקים כבוד לאדם אלא לפי התלבושת שלו, כלפיהם נאמר "ועשית בגדי קודש לכבוד ולתפארת" אבל כאשר ידבר "אל כל חכמי לב" - אלו המבנינים את תוכן בגדי הקודש וסוד פנימיותם, להם תאמר "ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי". (על התורה)

לעי"נ
הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

"ועשית בגדי קודש
לאהרן אחיך לכבוד
ולתפארת" (כה, ב)

ליקוטים נפלאים פרשת תצוה

המעיל. "שפה יהיה לפיו סביב" שצריך האדם לעשות גדר ושמירה לפיו סביב, ועל ידי כך יזכה ל"ונשמע קולו בבואו אל הקודש" שהוא נותן כח בדיבורי הקדושה שלו בתפילה - ובלימוד התורה לעשות את פעולתם הרצויה, שכן פה כזה הוא כלי שרת מהודר וחביב לפני ה'. (אלשיך הק')

"ונשמע קולו בבואו אל הקודש ובצאתו ולא ימות" (כח, לה)

אמר ה"בית ישראל" מגור ז"ע, רימזה התורה שאף 'ובצאתו' כאשר יוצא מן הקודש 'ולא ימות', שישאר הרושם מן הקדושה אח"כ.

"ולקחת את דמו וזרקת על המזבח סביב" (כט, טז)

בכל הקורבנות נותנים את הדם ואת החלב על גבי המזבח. טעם נפלא לכך אמר רבי יוסף חיים, בעל ה"בן איש חי" על פי משל: סוחר אחד הלך מביתו אל בית המדרש ולמד שם בהתמדה. באותה עת הגיע אל ביתו קונה ובקש לקנות סחורה בממון רב ובשל כך חיפש את בעל הבית. בעלת הבית סיפרה לקונה כי בעלה לומד כעת וכי ישוב אל ביתו רק בעוד כמה שעות. הקונה לא חפץ להמתין ופנה אל סוחר מתחרה ושם קנה את כל מבוקשו. כאשר שב האיש אל ביתו ושמע את אשר קרה הצטער צער רב והורה לאשתו כי אם ישוב הדבר ויישנה, תשלח מיד לקרוא לו מבית המדרש כדי שימהר לשוב אל ביתו, שהרי כרוך בכך הפסד רב. כעבור זמן הגיע אדם אחד אל בית הסוחר כדי לגבות ממנו חוב גדול שהסוחר חייב לו. זכרה האישה את אשר ציווה עליה בעלה לכן שלחה מיד שליח שיקרא לבעלה לשוב מבית המדרש. הסוחר כחץ מקשת ועד מהרה הגיע שהוא נושם ומתנשף ממאמץ. מה רבה היתה אכזבתו כאשר גילה במה המדובר... אוי לי ואבוי לי נאנח הסוחר מרה אשתי החליפה ובלבלה את היוצרות! כאשר מאן דהוא ביקש לקנות סחורה לא קראה לי והפסדתי את הכל, ואילו כאשר הנושא בא לגבות את חובו מיהרה והזעיקה אותי לרוץ אל הבית... כן הוא גם הנמשל אמר ה"בן איש חי" ישנם שני סוגי מצוות: עשה ולא תעשה. לשם קיום מצוות אלה על אדם להשתמש בשני כוחות שיש בו: כדי לקיים מצוות עשה יש להשתמש במידת הזריזות ולמהר לעשותה, ואילו למצוות לא תעשה יש להשתמש דווקא במידת העצלות... והנה, האדם החוטא מחליף את הדברים ומבלבל את היוצרות, כאשר מדובר במצוות עשה הוא מתעצל מלקיים ומתנהל בעצלתיים... ואילו לעבירה, רחמנא ליצלן, הוא זריז מאין כמוהו. הקרבן - סיים ה"בן איש חי" בא לכפר על עוונות אלה, משום כך ציווה הקדוש ברוך הוא לתת על המזבח את הדם שהוא כח החיים והוא המעורר את מידת הזריזות ולעומתו גם את החלב המסמל את העצלות והקריירות. בסיבתם של שני כוחות אלא נגרם החטא, משום כך המבקש להתכפר נותן את שני הסימונים הללו על גבי המזבח.

האפוד כתב 'ולבי אומר לי', כי מה שראיתי אז את השרה לבושה בסינר היה זה כדי שאבין את עשיית האפוד שהיה עשוי כסינר של הנשים, ולא לחינם ראיתי זאת. (מי הים השלם)

"ששה משמותם" (כח, י)

בירושלמי מובא שבאבני האפוד היה שמו של בנימין מחולק, באבן הימיני היה כתוב 'בנ' ובשמאלי 'מין', ודורש את זה ממה שכתוב "ששה מ'שמותם" - מקצת שמותם ולא כל שמותם, לכן שמו של בנימין היה מחולק על שתי כתפות האפוד. ולזה אפשר לומר רמז ממה שנאמר בברכות בנימין "ובין כתפיו שכן". (משך חכמה)

"ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו" (כח, יב)

יש מנהיגים שלעיתים עם היבחרם וכניסתם לתפקיד, שוכחים הם את אלה אשר בחרו בהם ואת צרכיהם. אהרן שם על כתפיו את שמות שנים-עשר השבטים, כדי שלרגע לא ישכח את עול צרכיהם, ויזכור תמיד לשם מה נועד הוא לגדולה.

"תרשיש ושהם וישפה" (כח, כ)

מובא במדרש (ב"ר עא, ה) כי ישפה היתה אבנו של בנימין, ולפי שרחל תפסה פלך של שתיקה (שלא גילתה ליעקב שמביאים את לאה במקומה), עמדו כל בניה בעלי סוד, ונרמז בשמה 'ישפה', יש פה, ידע במכירתו של יוסף ולא הגיד. ומבאר רבינו בחיי שחשב מחשבות אם לגלות לאביו אם לא, ואעפ"כ נתגבר על יצרו ועצר את רוחו ולא גילה הדבר לאביו, ונקראת ישפה, יש פה, וזה יורה על מעלתו שאע"פ שהיה לו פה, והיה לו לגלות הדבר, שתק ולא גילה. שאל ה"חידושי הרי"ם" מגור ז"ע אם כן מדוע נקראת 'ישפה', יותר היה מתאים לקראו 'אין פה' שסגר את פיו. וביאר כי אם יש לאדם חפץ שהוא שלו לגמרי, אזי יכול לעשות בו כרצונו. מה שאין כן כשהחפץ אינו שלו לגמרי, ואין ביכלתו לעשות בו כרצונו, כי הוא מוגבל בשימוש, אין זה נקרא שלו, כי אינו בעליו והחפץ אינו ברשותו. כן האדם המדבר מה שאינו ראוי לומר, נגד רצון התורה"ק ונגד השכל הטוב, ובודאי אח"כ מתחרט על כך, נמצא שפיו אינו שלו ואינו ברשותו, הפה מדבר דברים שאינם כרצונו. אולם מי ששולט על פיו ושומרו לבל ידבר מה שאינו ראוי, נקרא שהפה שלו ויש לו פה. לכן נקראת אבנו של בנימין 'ישפה' שהיה לו פה - כי היה שליט ובעה"ב על הפה.

"שפה יהיה לפיו סביב... ונשמע קולו בבואו אל הקודש" (כח, לב-לה)

חז"ל אמרו כי כל אחד מבגדי כהונה מכפר על עבירה אחרת, והמעיל מכפר על לשון הרע, והנה חשיבות שמירת הלשון ומעלת כח הדיבור, רמוזים בפסוקים שנאמרו בפרשת

סיפורים נפלאים פרשת תצוה

"לכבוד ולתפארת" (כה, ב)

מעשה כשנתקבל הגה"ק רבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זצ"ל לאב"ד בעיר גדולה לאלוקים וקיבלו פניו לנשק כפות ידיו הטהורות, ביקש שימתינו קצת עליו, שצריך להכין עצמו כדי שיוכל לקבל אותם.

כשסגר עצמו בחדר, הרהיבו איזה אנשים ועמדו מאחורי הדלת ורצו לשמוע ולדעת מה המה הכנותיו, ולתמיהתם שמעו איך שהגה"ק זצ"ל אומר לעצמו פעמים אין מספר, שלום עליכם מוריני ורבינו, יחי אדונינו, ברוכים הבאים צדיק דוריני, וכולם עמדו משתוממים.

הרה"ק שהרגיש ברוח קדשו על המתרחש, ביקש להכניס אליו את האנשים, ואמר להם האם אתם יודעים מה פירוש המשנה (אבות פ"ב מ"י) 'יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך', הפירוש הוא, הכבוד שחברך מכבד אותך, יהיה ערכו בעיניך, כאילו אתה בעצמך היית מכבד עצמך, שאין דבר מגונה מזה, כן יהיה בעיניך למשא ולמותר הכבוד שחברך מכבד אותך. (משיב דברים)

"ואתה תדבר אל כל חכמי לב" (כה, ג)

החכמה אין מקומה בלב כי אם במוח, וראשית חכמה יראת ה'. בספר "פניני רבינו הגרי"ז" מובא רעיון נשגב מאת מרן הגרי"ז, אשר יש בו בכדי להמחיש את הדברים, מעשה באחד שנכשל באיזה עניין (הקשור בהנהגת ציבור) ובא לפני רבינו הגרי"ז זצוק"ל לשאול איך אפשר לתקן את המעוות? השיב לו הרב מבריסק זיע"א מעשה שהיה בעיר אחת, שהיה שם בעל עגלה ותיק וזקן, שעמד על משמרתו זה שנים רבות, והנה הופיע בעיר הזו בעל עגלה חדש צעיר, והתחיל להשיג את גבולו של הזקן הנ"ל. פגש בעל העגלה הזקן את הצעיר ואמר לו "הנה באת להשיג את גבולי שלא כדון, ועפ"י דין צריך אתה לעזוב את המקום הזה, אבל לפני משורת הדין מוכן אני להסכים שתישאר בתפקיד בעל עגלה בעירנו, אבל בתנאי אחד שתעמוד אצלי למבחן אם בקי אתה בהלכות עגלונות, אם תצליח במבחן אסכים שתישאר בעיר, ואם לא תצליח עליך לעזוב את המקום". הסכימו ביניהם כנ"ל, והתחיל בעל העגלה הזקן לבחון את הצעיר ושאל אותו "מה צריך בעל עגלה לעשות כשנוסע בדרך, והעגלה עמוסה בנוסעים, והנה שקעה העגלה בבוץ, והסוסים אינם מצליחים בשום אופן למשוך את העגלה מן הבוץ? השיב העגלון הצעיר "מבקשים מהנוסעים שיורידו מהעגלות את המשאות כדי שימעט העומס שעל העגלה, ואז יוכלו הסוסים למשוך את העגלה..." ושאל העגלון הזקן "ואיך יהיה אם גם אחרי העצה הזו עדיין שקועה העגלה חזק בבוץ ואין הסוסים יכולים להזיזה?"

השיב הצעיר "כי אז מבקשים מהנוסעים שידחפו את העגלה מאחריה, ועי"ז יוכלו לחלץ את העגלה מן הבוץ" ... והמשיך העגלון הזקן לשאול "ואם בכל זאת עדיין אין העגלה זזה ממקומה?" השיב הצעיר "כי אז אינני יודע עצה לזה..." אמר לו העגלון הזקן "נכשלת בבחינה! וכפי שהוסכם בינינו עליך לעזוב את העיר"...

אמר הצעיר "אכן, אקיים את ההסכם ואעזוב את המקום כאשר הבטחתי, אבל אבקשך שתאמר לי מה היא באמת העצה במקרה הנ"ל?" השיב לו העגלון הזקן "יקירי, באמת במצב ביש כזה אין שום עצה איך לחלץ את העגלה מהבוץ העמוק ששקעה בו, אבל בעל עגלה מנוסה נזהר מלכתחילה שלא להיכנס לבוץ שאי אפשר להיחלץ ממנו!"... (אור דניאל)

"והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שתיים עשרה" (כה, כא)

בפרשתנו מנויות אבני החושן אותן נשא הכהן הגדול על לבו. ורבו בחיי זצ"ל מאריך ומפרט את סגולותיהן המופלאות של האבנים, הכוחות הפלאיים שהבורא יתברך נטע בהן.

בהקשר זה פעם בא אדם נרעש לפני הגאון הקדוש משינאווא, בעל "דברי יחזקאל" זצ"ל. ילדו חלה במחלה מסתורית והרופאים נלאו מלמצוא לה תרופה. אמר לו הרבי: "שמעני ואספר לך ספור". תמה האב בנו מתייסר במכאובו, הולך ודועך, מה לו ולספור, אבל הרבי פתח וספר: פעם בקש הברון רוטשילד גדול העשירים בתקופתו, להזין בעיניו באוצרות, ירד לחדר הכספות והוציא את תיבות אבני החן ומשכיות החמדה. עודו משתעשע בהן ודלת הפלדה נסגרה בנקישה, הוא מצא עצמו לכוד בחדר בלא מוצא. בחרדה נקש, דפק, צעק, ואיש לא שמע. עבה היתה הדלת, ובמעמקי המרתף בני הבית חשבו שיצא לעסקיו משלא חזר בערב, סברו שנסע לגיחת עסקים, כעבור כמה ימים, החלו לחשוש לגורלו, החפושים אחריו העלו חרס. באין ברירה הוכרז כנעדר, ובניו ירדו לחדר הכספות לאמוד את העובון שהותיר אחריו, שם מצאו את אביהם בלא רוח חיים ובדם שהקז מאצבעו כתב: "אני גדול עשירי העולם, מתי מרעב". ככלות ימי האבל חלקו את הרכוש, בכל הגיעו לעמק השווה, עד שהגיעו לאבן היקרה, גדולה כביצה וזוהרת בשלל גוונים, שטובו המומחים לא יוכלו לאמוד את שווייה. אמרו השולטן התורכי הוא בעל אוסף אבני החן המושלם בעולם, ומומחה מאין כמותו. רק הוא יוכל לקבוע שווייה, ואולי אף יקנה את האבן ויצרפה לאספו. קמו האחים ונסעו לתורכיה, לשאול לדעת השולטן, הגיעו לאיסטנבול בירת הממלכה, והשיגו ראיון עם השולטן, הראוהו את האבן, ועיניו נצחו בברק חמדה, אבן כה מושלמת הבוהקת בגוונים כה זוהרים, תהיה גולת הכותרת באוצרו. "מוכן אני לתת תמורתה חצי מיליון פרחים", זו המטבע העותומנית של אותם ימים, אבל הם, כסוחרים ממולחים אמרו: "מיליון ובישליק לא פחות".

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

סיפורים נפלאים פרשת תצוה

המלבי"ם היה מגדולי הלוחמים בתנועת ההשכלה. בתבונתו, בעוז רוחו באהבת ה' הגדולה שפעמה בקרבו הוא עצר את התפשטותה של ההשכלה, וסייע לרבים לשוב לתורת ה' ולמצוותיו. בחכמתו הרבה ידע המלבי"ם גם מתי לא להגיב לדבריהם של המשכילים. אחד המקרים הללו מובא להלן: נוהג היה הגאון המלבי"ם בעירו בוקשרט, ללמוד כל ליל שבת פרשת השבוע, לפני קהל של כשלוש מאות בעלי בתים, ששאבו קורת רוח והנאה רוחנית מרעיונותיו. בתקופה ההיא השתוללה תנועת "ההשכלה" ועשתה שמות בקרב הנוער היהודי, וכמו כן, נפגעו מקצת מבעלי הבתים בנגע ה"השכלה". המלבי"ם היה, כידוע, אחד היריבים הקשים לתנועה זו, והמשכילים מצידם כל אימת שניתן להם הדבר, יצאו נגדו.

היה זה בליל שבת פרשת תצוה, בהגיעו לפסוק האחרון שבפרשה. הוא פירש את הפסוק באופן שנתן "חומר" למשכילים להיתפס בו ולדבר בגנותו. בפסוק זה שבסוף "תצוה" כתוב: "וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה מדם חטאת הכיפורים אחת בשנה יכפר עליו לדורותיכם קודש קדשים הוא לה' - רש"י מסביר כי "קודש קדשים" הכוונה היא למזבח. ואילו המלבי"ם פירש כי "קודש קדשים" הכוונה היא לאהרן הכהן. פירושו קומם כנגדו את המשכילים בעשותם "מטעמים" - הרב נוטה מפירושו רש"י. ועוד, מאימתי התורה מהללת בן תמותה בתואר "קודש קדשים"?

הם התלוצצו על חשבונו של המלבי"ם, ומוקירי המלבי"ם השתתקו באין מענה בפיהם להסביר את ה"טעות" ... יחד עם זאת לא העיז איש להעמידו על "טעותו" מלבדי - מספר ר' שמעון אליהו - שאזרתי עוז ושאלתי את פיו.

המלבי"ם ללא התרגשות ענני: נו, ולמי איכפת ליצונתם של המשכילים? בליל שבת הקרוב אחזור לפסוק זה. ליל שבת "כי תשא" בא, והקהל כולו דרוך היה לקראת השיעור ומצפה לראות כיצד יצליח המלבי"ם להסביר את "טעותו" ... והנה המלבי"ם פותח את שיעורו באמרו: בטרם נתחיל ב"כי תשא" נחזור לפסוק אחרון של "תצוה": "קודש קדשים" - הוא אהרן הכהן! ... והמלבי"ם עובר מיד לסדר "כי תשא" כדרכו, הקהל נשאר משתומם ולמחרת פונה אליו שוב ר' שמעון אליהו: הרבי חזר על "טעותו"? ... הירגע נא - עונה המלבי"ם - אין כאן שום טעות, ומקרא מלא הוא בדברי הימים: "ויבדל אהרן להקדישו קודש קדשים הוא ובניו עד עולם". ומדוע זה - שואלו ר' שמעון אליהו - לא הקהה רבינו את שיניהם של המשכילים שעל אף התרברבותם הרי אינם אפילו בעלי מקרא! לשם מה? - עונה המלבי"ם - "אל תען כסיל" כי אם אני יענה להם וזה יחשיב אותם למשהו ודעתם תישמע בצבור ועלול להכשיל עמי ארצות והם יחפשו עוד מצבים דומים להתלבט כדי שדעותיהם יתפרסמו וכשאינך מתייחס ובז למעליזים ולא יורד לרמתם אז גם לא נתת להם במה, ולא לוקחים אותם ברצינות וזאת כל המטרה. (מורשת אבות)

א לו טל שבת

קדרו פני השולטן אילו היו נתיניו, היה עורף את ראשיהם, עם השולטן אין מתמקחים. אמר: "הצעתי לכם מחיר ברוחב יד, טוב ממנו לא תשיגו, ועתה לכו". והם כסוחרים ממוולחים, יצאו מן הארמון, ידעו שאם אספן נלהב מפריט החסר לו ישלם כל מחיר עבורו, עלו למרכבה וצוו על הרכב לשוב על עקבותיו, בטוחים היו שהשולטן ישלח אחריהם את אנשיו. אבל השולטן איש של כבוד היה, ולא החזיר מדרכם. כשעברו את הגבול, פנו לאכסניה וישבו לחשב את דרכם. בכיו של תינוק הפריע לשיחתם, עוללו של האכסנאי חולה היה וקדח מחום, אי אפשר היה להרגיעו, נתנו לו את האבן היקרה והנוצצת שישחק בה, השתעשע בה הילד, נרגע ונרדם, והאחים יכולים היו לשוחח בשלוה. הגיעו למסקנה שתכסיסם נכשל, והשולטן צדק מחיר גבוה יותר לא ישיגו. וכסוחרים ממוולחים הסיקו את המסקנה, נגשו אל הילד הישן ונטלו את האבן מבין אצבעותיו, עלו למרכבה והורו לרכב לחזור לאיסטנבול, באו לפני השולטן, והודיעו על הסכמתם. "פעלתם בחכמה" הפטיר השולטן, "הראוני את האבן", הורה. נטלה, התבונן בה, ושאל בחומרה: "האומנם מבקשים אתם להונות את השולטן, הראוני את האבן המקורית". החליפו מבטים תמהים, וקראו "זו האבן ואין בלתה". קצף השולטן: "לא תוליכוני שולל זו אבן פשוטה" אך נכרים היו דברי אמת, והוא החל לחקור, האם החליפה האבן ידים, האם הראו למישהו שעלול היה להמירה באבן מזויפת, "לא ולא" ענו, "רק אצל התינוק היתה היא, לבטח לא החליפה". שמע על התינוק החולה וקרא: "אכן נודע הדבר" והסביר: "אבן זו סגולתה לרפא מחלה פלונית, הנחשבת כחשוכת מרפא, וכשהגעתם ומסרתם לידי העולל את האבן, שאב ממנה כל כוחה והתרפא, ועתה אבדה כל ערכה אינה שווה אפילו פרח אחד". "והוברר" סיים הרבי את סיפורו "שהבורא יתברך מסובב כל הסבות, הסדיר כל זאת כדי שאותה אבן מופלאה תגיע לאותה אכסניה נדחת ותרפא שם תינוק חולה הזקוק לה אנושות... ועתה שוב לביתך ותיחל לישועתו יתברך". זיק תקוה התעורר בלב האב, ופנה לשוב לביתו, בדרך נודע לו באקראי שרופא המלך עובר דרך עירו, בא לפניו ובקשו שיבקר אצל בנו, הגיע הרופא, אבחן את המחלה והוציא את התרופה מצקלוננו. (מעין השבוע)

"ושכנתי בתוך בני ישראל" (כט, מה)

מסופר על ה"שפת אמת", שבהיותו ילד קטן ניגש אליו חסיד אחד ואמר לו: יהודא אריה ליב! הנני נותן לך זהוב אחד, ואמור לי איפה דירתו של השם יתברך? מיד השיב לו הילד: הנני נותן לך שני זהובים ואמור לי איפה אינה דירתו...

"וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה מדם חטאת הכפורים אחת בשנה יכפר עליו לדורותיכם קודש קדשים הוא לה" (ל, י)

רוצה להקדיש את
קיריך ולהיות שותף
בהפצת דברי התורה
של רבינו?

כאן המקום:
053-3145900

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

גיליון מס' 377 | פרשת תצוה-פורים תש"פ | שנה שמינית | עורך: יצחק גולדשטוף

מה שאלתך במישיחה הי"ן

אי"ה לקראת חג הפסח הבעל"ט, אנו עומדים להוציא "קובץ גליונות" מיוחד ומפואר מכבשונם ותורתם של מרגן גדולי הדור שליט"א וצוק"ל, במהדורה מורחבת ומיוחדת. בעקבות ההוצאות הדפוס האדירות נבקש את עזרת הציבור.

הכרת הטוב מיוחדת, כל מי שיתרום מעל מאה שקל, נכניס את שמו ובקשתו בימי הפורים הבעל"ט אצל מרן שליט"א, לבוא אל המלך להתחנן לו, ואי"ה זכות הפצת התורה וברכת מרן שליט"א יחישו ישועה וגאולה לכלל ולפרט.

לתרומות ולהעברת שמות

ניתן לפנות למס': 053-3145900

מעניני פורים

מצוה יש טעמים ידועים ושאינם ידועים, ואמנם זה אחד מהטעמים מ"מ יש עוד טעמים).

מצוות הפורים כמצוה אחת ברמב"ם בריש הלכות מגילה וחנוכה כתב, יש בכללן שתי מצוות עשה מדברי סופרים ואינן מן המניין. ואע"פ שבפורים יש ארבע מצוות היום צריך לומר דהרמב"ם מקצר ומחשיב את כל מצוות הפורים כמצוה אחת ואת חנוכה כמצוה אחת ואעפ"י שבפרטן יש יותר.

(שיח חנוכה ופורים)

מתנות לאבינוים לעתיד לבוא

הנה מצינו שלעתיד לבוא לא יהיו עניים, עיין רש"י דברים ט"ו ד' ועי' שבת קנ"א ב', ועל פורים כתוב שינהג גם לעתיד לבוא (עי' מדרש משלי פ"ט, ב', רמב"ם פ"ב מחנוכה הי"ח) וקשה איך יקיימו מצות מתנות לאבינוים והלא לא יהיו עניים והשיב - שיהיו אנשים שיפקירו את נכסיהם (בפני אוהביהם) ובכך יהיו עניים. (העירו, הלא לכאן המצוה היא לתת למי שאין לו ולא שיפקיר נכסיו ויתנו לו והשיב כי לכל

פורים ומישיחה מנחה

"טעמא דקרא" על מגילת אסתר

שמעתי מרבינו שהטעם שיש ב"טעמא דקרא" הרבה דברים על מגילת אסתר, כיון שכתוב בהלכה לכתוב בפורים רק מעניני המגילה (מפני איסור מלאכה). ולכן נותן לבו יותר בפורים ללימוד המגילה, ומתחדשים לו באותה שעה הרבה דברים. והוסיף רבינו כי בנו רצה להוציא "טעמא דקרא" על מגילת אסתר בנפרד, ואמר לו רבינו כי ב"ה כל שנה מתווסף הרבה ולפיכך לא כדאי להוציא בנפרד. (הספרים)

"בשער המלך", ופעם את קונטרס "איש איטר"

ששלח לאביו בהזדמנות אחרת במשלוח מנות.

וסיפר רבינו את המעשה שבעל הטורים כתב את פירושו על החומש בליל פורים, כדי לתת לאביו

הרא"ש למשלוח מנות (ועמש"כ רבי שלמה אלקבץ בעל "מנות הלוי" בהקדמתו, ששלח את הפירוש לחמיו למשלוח מנות).

"בשער המלך" - למשלוח מנות

אמר רבינו כי מה שכתב בסוף קונטרס "בשער המלך" שבספרו "שיח השדה": "סיימתי ליל פורים תשי"ז", הוא משום דמיעיקר הדין מותר לכתוב גם בשאר ענינים, אבל בדרך כלל נוהג לכתוב רק בעניני המגילה. ועוד אמר רבינו שהטעם שרצה לסיימו בליל פורים, כיון שרצה לתת קונטרס זה משלוח מנות לאביו זצ"ל, וא"כ הוי צורך היום וש"י. וכך הוה ב' פעמים ששלח משלוח מנות מסוג זה, פעם את קונטרס

עניני שיחה

לאחרונה מאוד מדבר על ביאת משיח ואומר להתחזק בתורה ובחסד - שאלו במקומות שאין תורה ולא יודעים ללמוד מה יעשו - ענה מו"ר שיקפידו על ק"ש שחרית וערבית.

שאלתי למה נאמר בגמ' יבמות אצל תלמידי רבי עקיבא שנפטרו בין פסח לשבועות, הלשון 'שתים' עשרה זוגים' ולא נאמר עשרים וארבע, ענה, ללמד גדולת הלימוד בחברותא.

למה חז"ל בתענית כששלח רשב"י את בנו לקבל ברכה אמרו בלשון קללה, השיב כי דברי חכמה הם - וכך מצינו אצל גדולי עולם.

מה שנאמר בענין הרגל במה משמחם, נשים בבגדי צבעונין ותכשיטין וילדים באגוזים וקליות זה בדוקא או דיבר הכותב בהווה וה"ה בכל מילי כלי בית או ספרים? - מו"ר חשב זמן מה ואמר: בכל דבר ולא דוקא בבגדים ובאגוזים וכיו"ב.

פירות שביעית מתולעים האם מותר ליתנם לגוי דסוף סוף הריהם מאכל בהמה - הכריע מו"ר, אסור. בחור שאל מה נקרא עמל בתורה - תשובה: שמבינים מה שלומד.

אמר לא' שיתחזק בלימוד. שאלוהו מה נקרא להתחזק - ללמוד את כל השי"ס מברכות עד הסוף.

דוד המלך בבנין ביהמ"ק שלא גמר נקרא על שמו מזמור שיר חנוכה הבית לדוד ומאי שנא, והשיב משה רבנו לא התעסק כלל עם הקבורה משא"כ דוד המלך התחיל בבניה [וי"ל שכל אבן ואבן מיקרי גמר].

בחור מעדת בוכרה חזר בתשובה הוריו גרושים ולומד בישיבת קרית מלאכי ששם ההנהגה אשכנזית הוא רוצה לנהוג כאשכנזים האם מותר לו לענין תפילה מנהגים הלכות ותפילין - השיב זה שאלה גדולה בפוסקים והטוב שינהג כמנהג אבותיו ומ"מ יכול לשנות ולנהוג כאשכנזים לכל דבר כולל תפילות הלכות ותפילין.

אדם שלא מתענה בתענית צבור האם יכול להיות ש"ץ באמירת סליחות - ענה שלא.

מו"ר סיפר שפעם נפלו תפילין בשבת על הרצפה, אמר לו מרן החזו"א זלה"ה שירימם וישב במקום שנפלו דהוי צריך למקומו - אבל הוסיף מו"ר שליט"א ואי אפשר להתיר ולומר שצריך לגופו להסתכל עליהם וכיו"ב.

חתן הנישא בל"ג בעומר האם צריך להתענות ואמר בל"ג בעומר לא צמים [גם שמדובר שעדיין ל"ב].

רשימות אישיות קצרות, מפנקסיו של תלמיד רבינו הגאון רבי יצחק שלמה קרליבך זצ"ל, ממה שזכה לראות,

לשאל ולשמוע במחיצת רבינו מרן שליט"א (תודתנו נתונה לאחיו הגאון רבי יחיאל שליט"א על מסירת הדברים לע"נ רבי יצחק שלמה בן שמואל)

פרק י"ג

בעל גמ"ח החנה רכבו במקום אסור ובליט ברירה, והחניה היה לצורך הגמ"ח, ובא פקח וקנסוהו איך ישלם מכספו הפרטי או מכספי הגמ"ח, השיב מו"ר שישלם מכספו הפרטי ויהיה לו לכפרה.

לכא' יש סתירה: מצד א' נפסק שהחובל בחבירו חייב בחמשה דברים ומצד שני נפסק שאין גובין בזה"ז, השיב חייב ואין גובין.

שאלו, עושים בישיבה מבצע אלה שמגיעים עשרה ראשונים מי נקרא עשרה ראשונים אלה שנכנסו לאולם ראשונים או אלה שהגיעו ראשונים ועדיין לא נכנסו לאולם כי מניחים תפילין בחוץ, השיב אלה שהגיעו ראשונים לאולם להיכל הישיבה. שאלתי כי לכאורה יש סתירה, משה רבינו שהתעסק בעצמות יוסף לא נקרא על שמו כי לא גמרה, ואילו

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, ושוי"ת מרבינו.

והלמדם הזקן היים פרק ט' - אבות וננים

לא מתאים ללמוד עם הבן

בטבע העולם, הילד לומד הכי טוב עם הוריו. הם מכירים לרוחו ויודעים טוב יותר ללמד אותו, והרי כך הוא מצות התורה. אבל במקרים רבים, טוב יותר שהבן ילמד דווקא עם מישהו אחד ולא עם האבא. לא פעם מייעץ רבינו יהודה שבתא לפני ואמר לו כי הלימוד עם הבן הולך קשה, והילד נלחץ מאוד ומסרב ללמוד, מורה להם רבינו כי אכן יחפשו מלמד פרטי שילמד במקום האבא.

מרן דה"י הגרי"ג אדלשטיין שליט"א הוסיף פעם לתלמידיו (מובא בקובץ גליונות, פרשת בשלח תש"פ, בקובץ הנספח בסופו מהגר"ג), כי רבינו שליט"א הראה לו כי יש מקור לדברים באבות דרבי נתן, פרק כ"ו הלכה ו': רבי יהודה בן אלעי אומר אדם שמת והניח בן ולא למד תורה מאביו והלך ולמד תורה מאחרים הרי חנופה מבקש.

מדברים אלו למדים שני דברים:

הראשון, כי לפעמים האבא חושש מלהחניף לבנו, וזו טעות, אדרבה, באבות דרבי נתן אנו רואים כי האבא צריך להחניף לבנו, שהרי אותו בן שלא רצה ללמוד עם אביו, כי מדאי הקפיד עליו, ואחרי שאביו מת ואחרים מכבדים ומשבחים אותו הלך ולמד מהם תורה. והשני, לא לדקדק יותר מידי עם הבן כדי שלא ידגיש לחון ויחפש ללמוד עם מישהו אחר.

תמונה נדירה ועתיקה משנת תשס"ח: רבינו עם מרן רבי גרשון אדלשטיין, בשמחת אירוסים תלמיד, רבי אהרן הונסברג.

בהודמנות הוסיף רבינו יותר, כי גם המלמד הכי מוצלח, יתכן מסיבות שונות שדווקא עם בנו הוא לא מתאים ללמוד, והמציאות מוכיחה שאין זה חסרון באב כלל, אלא הוא לא מתאים ללמוד עם בנו.

"העולם אומר" סיים רבינו, כי בן הלומד אצל אביו, או שזה הולך הכי טוב שיש, או שזה הכי גרוע שיש" (מנחת תורה עמוד צ"ב).

בעוד היה רבינו ילד צעיר, קבע אותו אביו הגדול מרן הגרי"י זי"ע לימוד קבוע, וכשהגיע לגיל הבחורות, רצה אביו שיבוא לשמוע אצלו שיעורים בישיבת בית יוסף, שם לימד באותה תקופה מרן הסטייפלר ומסר שיעורים, ואכן רבינו שליט"א למד שם תקופה של כשנה, ואחרי זה אביו אמר לו 'לא טוב ללמוד מידי הרבה אצל אבא...' ועבר ללמוד בפתח תקוה בישיבת לומז'א.

גם בנוגע לבנותיו, היה רבינו עוקב מקרוב אחרי התקדמות הלימודים, לימודי חול וקודש, ומקוצר הגליון לא נוכל להרחיב כעת בפרט זה.

או לחכות שהרבה יסדר, אם הוא ראה צורך, קם והלך לשוחח איתו לעמוד מקרוב על מצב הרוחני של הילד.

פעם התבטא רבינו כי ראה מהנסיון שעל כל אבא לברר מפעם לפעם אצל המחנכים של הילדים, על התנהגות הילד, מי שלא מתעניין נוהג שלא כראוי. והוסיף, פעם אמר לי אחד המלמדים 'אבא שלא מתעניין מהבן שלו, שלא אכפת לו ממנו, גם לי לא אכפת ממנו!' (ספר מנחת תורה).

תלמוד תורה 'תשב"ד' בבני ברק, בימים ההם.

בהקשר לזה התפרסם עובדא נפלאה, ונבא אותה כאן ממקור ראשון, כפי שסיפר הגר"ש שטיינמן, ששמע מרבינו שליט"א עצמו: היה זה כשבנו הגדול של רבינו, הגאון רבי א"ש קניבסקי שליט"א היה ילד קטן ממש, והחל אז ללמוד בתלמוד תורה 'תשב"ד' בבני ברק, כדרבם של ילדים בתהילת השנה, הוא לא רצה ללכת ללמוד. האבא - רבינו אמר לו כי הוא יבוא עמו ויכנס איתו עד למקום, כדי שירגיש בטוח.

ואכן הוא ליווה אותו ולתלמוד תורה הוותיק, ונכנס איתו לכותה בה הוא צריך ללמוד. שם קיבל את פניהם המחנך המפורסם והותיק הר"ח רבי ברוך שיש זצ"ל.

אלא שהילד, לא הסכים לעזוב את אביו. הוא פתח... לא עזר שום שיכנוע.

במקרים כאלו, מקובל שהאבא עוזב את המקום, והמחנך מרגיע את הילד וברוך כלל חיש מהר הוא נרגע. אבל רבינו הציע למחנך, ואמר לו 'לא אכפת לי להישאר כאן עם כסא בפנינת הכיתה, הרי בין כה אני לומד, מה משנה איפה אני לומד'...

ר' ברוך שיש, הסביר ואמר לרבינו כי זה מיותר וגם לא מקובל, אבל רבינו אמר לו, אם לך לא מפריע, אשב בצד כך הילד ירגע בקלות, ואחרי זה אלך...

וכך היה: רבינו נטל כסא וישב בצד וחיש מהר שקע בלימוד, והילד נכנס בשמחה לשחק עם חבריו.

אנב, לימים, סיפר רבינו עובדא זו, כשהוא מוסיף כי כשהרבי סיפר את פרשת השבוע הוא היטה אוזן להקשיב איך הוא מלמד, ונהנה מאוד. היה זה בפרשת שמות, הרבי תיאר לילדים הרכיבים, כיצד החביאו את משה רבינו בין קני הסוף. הוא המחיש להם שלקחו ארגו תפוזים ירוק (בתקופות ההם התפוזים היו בתוך ארגו עץ ירוקים וזקוקים) ובתוכו הניחו את משה רבינו וציפו את זה מבפנים בטיט ומבחוץ זפת... וככה שמו אותו על שפת היאור... המחשה זו מצאה חן בעיני רבינו, והיה מספר אותה לבני ביתו.

המחנך הוותיק רבי ברוך שיש זצ"ל

ולמדתם את בניכם

רבינו מעולם לא התמצא בתאריכי לידת ילדיו. הוא לא זכר ולא התעניין, גם במאכלים האהובים עליהם, בתהבובים ומשחקים שלהם הוא לא הביע כל התענינות. אלו הם משחקי ילדות ואין בהם ענין לידיו.

בנושא אחד הוא בן התעניין והתערב: בלימודי הילדים. מלבד מה שהוא קבע חבונתא ללמוד עם כל ילד בנפרד, כמה פעמים בשבוע, הוא גם הביע התענינות וסייע בלימודי הבנות.

בנושא זה היה משקיע את תמצית כוחו. עוד בילדים קטנים ממש, הכין רבינו 'לוח אותיות' נאה כתוב בכתב גדול, כדי להנעים לילדים את לימוד האותיות (את הלוח הראשון הכין רבינו הקהילות יעקב זי"ע לנכדים הצעירים, וכשנשבר הכין רבינו לוח חדש ונאה ורשם עליו אותיות בכתב יפה), וגם בהמשך היה משהדל לקנות להם ספרים נאים, ואף מעטר עליהם את שם התלמיד בכריכת הספר.

רבינו רשם את שמה של בתו הילדה, בכתב נאה ומעטר על המחברת דבריו - חול בו למדה בבית הספר

השתלמות בכל המקצועות

כשגדלו מעט הילדים, הקפיד רבינו ללמוד עם כל ילד סדר לימוד, מלבד מה שחזרו על הנלמד בתלמוד תורה, קידם אותם ולימד אותם במסכתות שונות, כל ילד לפי כוחו והספקיו.

מעניין לציין, כי דעת רבינו ברורה, שאב השולח את ילדיו ללמוד אצל מחנך, ואכן המחנך עושה מלאכתו נאמנה ומלמד אותם כראוי, הרי האבא נפטר מחיוב תלמוד תורה לבנים.

אכן, בימינו בדרך כלל מוסדות הלימוד משקיעים בלימוד עם הילדים מספר ענינים בלבד, ולא מספקים ללמוד את כל ים - התורה, אכן, משיום כך, היה רבינו מקפיד ביותר להשלים עם ילדיו דברים אותם לא לומדים במשך היום.

כך למשל, הוא קבע עם כל אחד מבניו לימוד קבוע בסדרי המשה חומשי תורה כבר מגיל צעיר, ונביאים ראשונים, ואחרי זה משניות, מסכת אחרי מסכת, גמרא בבבלי, ובהמשך כשבגרו למד עמם גם גמרא ירושלמי.

הילדים היו מצטחקים כי 'אבא לימד איתנו הכל, רק לא מה שאנו לומדים בתלמוד תורה', יודגש כמובן, שזה אחרי שהוא עמד על טיבם שהם אכן שולטים בחומר יודעים אותו, או המשיך בלימודים נוספים.

הלימוד עם האבא - רבינו שליט"א, לא היה קל. היו לו תביעות של זמנים קבועים וברורים, והוא דרש ריכוז מלא. לימוד זה לימוד. מפעם לפעם הוא גם בחן ושאל שאלות לדאות שאכן הוא מבין את הנלמד ולא מתבלבל.

אכן עם זאת, בזמן שלמדו הוא הקפיד להנעים את זמן הלימוד, ומפעם לפעם היה שוזר פנינים חשייכים לענין בו למדו.

אחד מבני רבינו סיפר, כי זוכר שבמשך תקופה ארוכה בה למד עם אביו, רבינו דיבר איתו רק מענינים אחרים ולא מילה אחד ממה שלמדו או בתלמוד תורה. מסתבר, כי הרגיש שאם ירבה וישאל אותו שאלות על מה שלמדו במסגרת הקבועה של התלמוד תורה, הוא ילחץ והרבה יהיה קשה לו מאוד, לכן, עקב שמרחק בלי לבחון אותו על כך.

אנב, רבינו שליט"א עצמו כבן לאביו מרן הסטייפלר זי"ע, היה לומד עמו כל ימי חייו בקביעות. רבינו בעל הקהילות יעקב זי"ע הקפיד על מצות 'ולמדתם את בניכם' ללמד בעצמו את בנו, וכך, גם כשבבנו רבינו שליט"א היה תלמיד חכם מפורסם, הוא המשיך להחזיק בקביעות זמן לימוד שבועית, עד לתקופתו האחרונה ממש.

קשר עם המלומדים

בעת הצורך, רבינו היה נגיש לתלמוד תורה או לישיבה בא למדו הילדים, לשוחח עם המחנך אודות בנו. הוא לא המתין לפגוש אותו

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

053-3145900 ☎ 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשיירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310